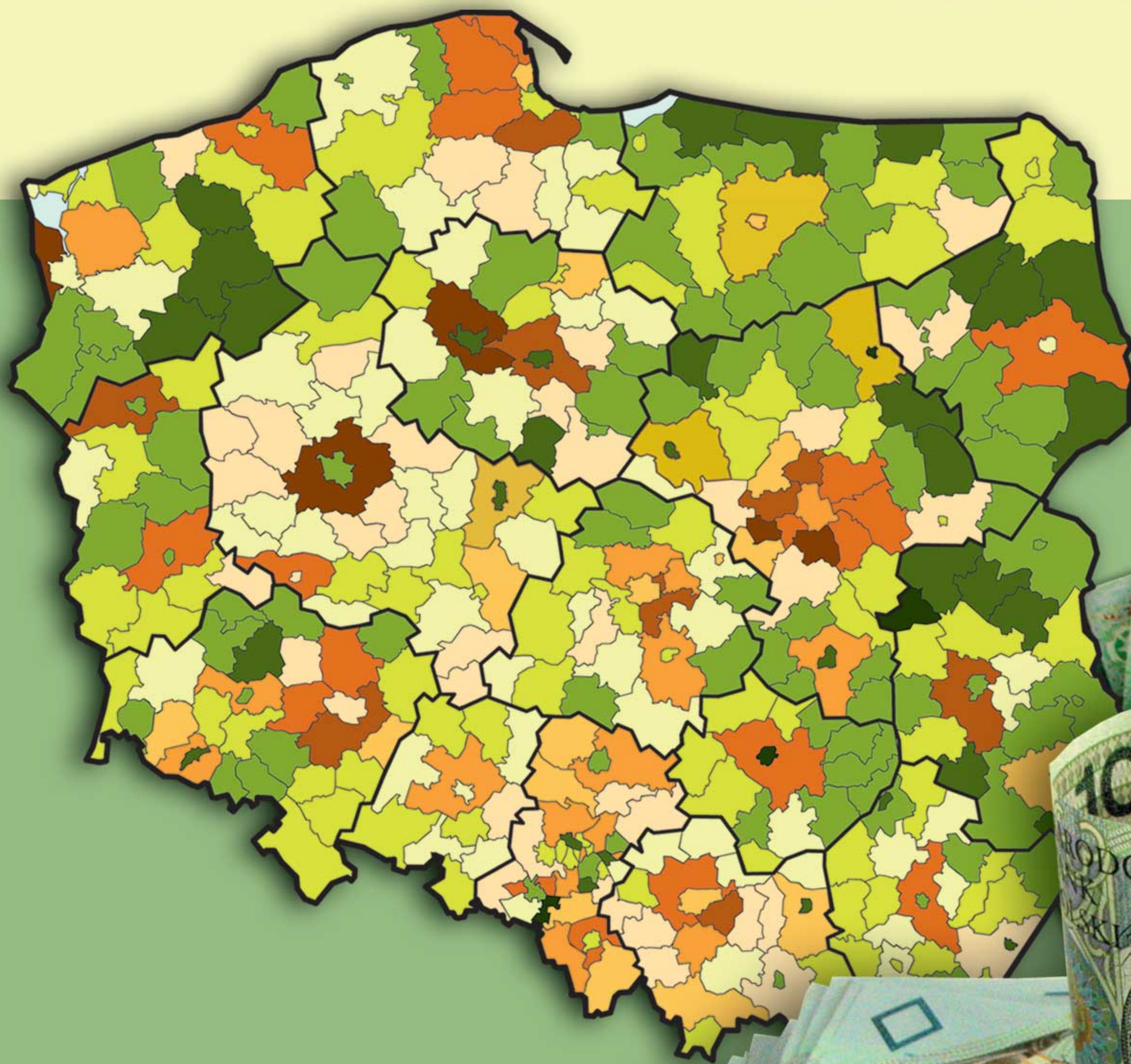

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
CENTRAL STATISTICAL OFFICE

Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego 2016

Financial Economy of Local Government Units 2016

WARSZAWA 2017 WARSAW

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
CENTRAL STATISTICAL OFFICE

**Gospodarka finansowa
jednostek samorządu terytorialnego
2016**

**Financial Economy
of Local Government Units
2016**

Opracowanie publikacji
Preparation of the publication

Główny Urząd Statystyczny,
Departament Studiów Makroekonomicznych
i Finansów
Central Statistical Office,
Macroeconomic Studies and Finance Department

Kierujący
Supervisor

Mirosław Błazej
Dyrektor Departamentu Studiów
Makroekonomicznych i Finansów GUS
Director of Macroeconomic
Studies and Finance Department CSO

Zespół
Team

Mirosław Błazej
Krystyna Kobiątka
Joanna Kulczycka
Dorota Michniewicz
Jacek Radziwonka
Grzegorz Żaworonek

Aneks statystyczny
Statistical appendix

Krystyna Kobiątka
Irena Łączyńska (US Radom)

Współpraca
Cooperation

Katarzyna Golik
dr Emilia Gosińska
dr Magdalena Ulrichs

Redakcja techniczna
Technical editing

Grzegorz Żaworonek

Projekt okładki
Cover design

Lidia Motrenko-Makuch

Druk i oprawa
Print and binding

Zakład Wydawnictw Statystycznych
Statistical Publishing Establishment

ISSN 2084-0489

Publikacja dostępna na stronie internetowej <http://www.stat.gov.pl>
Publication available on website <http://www.stat.gov.pl>

PRZEDMOWA

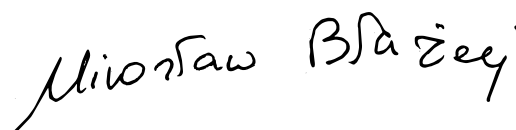
Główny Urząd Statystyczny przekazuje Państwu publikację pt. *Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego 2016*. Jej celem jest przedstawienie Czytelnikowi informacji o wykonaniu budżetów i sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego różnych szczebli. Informacje wykorzystane w publikacji pochodzą ze sprawozdawczości Ministerstwa Finansów oraz statystyk opracowywanych przez Główny Urząd Statystyczny.

W opracowaniu omówiono ogólne zasady gospodarki budżetowej samorządów lokalnych, akcentując zmiany systemowe i legislacyjne wprowadzone w analizowanym okresie. W dalszej części publikacji podano informacje na temat wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego ogółem oraz gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województw. Dane budżetowe za 2016 r. zostały zaprezentowane na tle wyników osiągniętych w poprzednich okresach sprawozdawczych. Aneks statystyczny, dostępny wyłącznie w wersji elektronicznej, zawiera szeregi czasowe dochodów, wydatków, wyników, przychodów i rozchodów oraz zobowiązań samorządów lokalnych od 2003 r.

Przekazując Państwu niniejszą publikację zwracam się z uprzejmą prośbą o uwagi, wnioski i sugestie, które będą stanowiły cenną wskazówkę w pracach nad kształtem następnej edycji publikacji.

Dyrektor

Departamentu Studiów Makroekonomicznych
i Finansów

Mirosław Błażej

Warszawa, listopad 2017

PREFACE

The Central Statistical Office presents publication Financial Economy of Local Government Units 2016 on local governments budget outturn and financial position of different administrative levels. Data used in this publication were acquired from reports of the Ministry of Finance or come from the CSO Poland statistics.

The publication presents general budgetary rules for local governments and underlines systemic and legal changes that have been introduced during the analyzed period. In following parts there is also quoted important factual and numeric information on the outturn of the local government budgets of different administrative levels, i.e. gminas, cities with powiat status, powiats and voivodships. These data for 2016 are presented in the context of previous reporting periods. The statistical annex, which is available only in digital version, comprises time series since 2003 of: revenue, expenditure, financial result, income, outgoing and also obligation of local governments.

Any comments and suggestions are very welcomed and will constitute a valuable input for subsequent releases of this publication.

*Director of
Macroeconomic Studies and
Finances Department*

Mirosław Błażej
Mirosław Błażej

Warsaw, November 2017

SPIS TREŚCI

UWAGI OGÓLNE.....	9
I. ZASADY I UWARUNKOWANIA GOSPODARKI FINANSOWEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU	
TERYTORYALNEGO	11
I.1. LUDNOŚĆ.....	11
I.2. PODSTAWOWE ZASADY GOSPODARKI FINANSOWEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	13
I.3. STRUKTURA BUDŻETÓW	20
I.4. DOCHODY WŁASNE.....	20
I.5. DOTACJE OGÓŁEM I SUBWENCJA OGÓLNA	23
<i>I.5.1. Dotacje ogółem.....</i>	<i>23</i>
<i>I.5.2. Subwencja ogólna.....</i>	<i>25</i>
II. GOSPODARKA FINANSOWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	29
II.1. DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	30
<i>II.1.1. Dochody własne.....</i>	<i>32</i>
<i>II.1.2. Dotacje ogółem.....</i>	<i>36</i>
<i>II.1.3. Subwencja ogólna.....</i>	<i>39</i>
<i>II.1.4. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych</i>	<i>40</i>
II.2. WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	42
<i>II.2.1. Wydatki ogółem.....</i>	<i>42</i>
<i>II.2.2. Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych</i>	<i>46</i>
II.3. WYNIK BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	48
II.4. FINANSOWANIE	52
II.5. ZADŁUŻENIE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	54
III. GOSPODARKA FINANSOWA GMIN	58
III.1. DOCHODY GMIN	59
<i>III.1.1. Dochody własne.....</i>	<i>62</i>
<i>III.1.2. Dotacje ogółem.....</i>	<i>64</i>
<i>III.1.3. Subwencja ogólna.....</i>	<i>67</i>
III.2. WYDATKI GMIN	67
III.3. WYNIK BUDŻETÓW GMIN	73
III.4. FINANSOWANIE	75
III.5. ZADŁUŻENIE GMIN.....	76
IV. GOSPODARKA FINANSOWA MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	82
IV.1. DOCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU	83
<i>IV.1.1. Dochody własne</i>	<i>84</i>
<i>IV.1.2. Dotacje ogółem</i>	<i>87</i>

IV.1.3. Subwencja ogólna	91
IV.2. WYDATKI MIAST NA PRAWACH POWIATU	93
IV.3. WYNIK BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU	95
IV.4. FINANSOWANIE	96
IV.5. ZADŁUŻENIE MIAST NA PRAWACH POWIATU	97
V. GOSPODARKA FINANSOWA POWIATÓW	99
V.1. DOCHODY POWIATÓW.....	100
V.1.1. Dochody własne	101
V.1.2. Dotacje ogółem	102
V.1.3. Subwencja ogólna	105
V.2. WYDATKI POWIATÓW.....	105
V.3. WYNIK BUDŻETÓW POWIATÓW.....	108
V.4. FINANSOWANIE	109
V.5. ZADŁUŻENIE POWIATÓW	110
VI. GOSPODARKA FINANSOWA WOJEWÓDZTW	112
VI.1. DOCHODY WOJEWÓDZTW	113
VI.1.1. Dochody własne	114
VI.1.2. Dotacje ogółem	115
VI.1.3. Subwencja ogólna	119
VI.2. WYDATKI WOJEWÓDZTW	119
VI.3. WYNIK BUDŻETÓW WOJEWÓDZTW	122
VI.4. FINANSOWANIE	123
VI.5. ZADŁUŻENIE WOJEWÓDZTW	124
PODSUMOWANIE.....	126
SPIS TABLIC	128
SPIS WYKRESÓW	130
ZAŁĄCZNIK - AKTY PRAWNE.....	133
ANEKS STATYSTYCZNY DOSTĘPNY W WERSJI ELEKTRONICZNEJ W FORMACIE XLS (SPIS TABLIC)	140

CONTENTS

GENERAL REMARKS	9
I. LEGAL BASIS AND CONDITIONS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS' FINANCIAL ECONOMY	11
I.1. POPULATION	11
I.2. BASIC REGULATIONS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS' FINANCIAL ECONOMY	13
I.3. BUDGETS' STRUCTURE	20
I.4. OWN REVENUE	20
I.5. GRANTS AND SUBVENTION.....	23
I.5.1. Grants	23
I.5.2. Subvention	25
II. LOCAL GOVERNMENT UNITS' FINANCIAL ECONOMY	29
II.1. LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUE	30
II.1.1. Own Revenue.....	32
II.1.2. Grants.....	36
II.1.3. Subvention	39
II.1.4. European Union Funds	40
II.2. LOCAL GOVERNMENT UNITS' EXPENDITURE	42
II.2.1. Expenditure	42
II.2.2. Expenditure of Local Government Units' on Funding and Co-funding of EU Projects and Programmes	46
II.3. LOCAL GOVERNMENT UNITS' BUDGETARY RESULT	48
II.4. FINANCING.....	52
II.5. LOCAL GOVERNMENT UNITS' INDEBTEDNESS	54
III. GMINAS' FINANCIAL ECONOMY	58
III.1. GMINAS' REVENUE.....	59
III.1.1. Own Revenue	62
III.1.2. Grants	64
III.1.3. Subvention	67
III.2. GMINAS' EXPENDITURE	67
III.3. GMINAS' BUDGETARY RESULT.....	73
III.4. FINANCING	75
III.5. GMINAS' INDEBTEDNESS	76
IV. CITIES WITH POWIAT STATUS' FINANCIAL ECONOMY	82
IV.1. CITIES WITH POWIAT STATUS' REVENUE	83
IV.1.1. Own Revenue.....	84
IV.1.2. Grants	87

IV.1.3. Subvention	91
IV.2. CITIES WITH POWIAT STATUS' EXPENDITURE	93
IV.3. CITIES WITH POWIAT STATUS' BUDGETARY RESULT	95
IV.4. FINANCING.....	96
IV.5. CITIES WITH POWIAT STATUS' INDEBTEDNESS	97
V. POWIATS' FINANCIAL ECONOMY	99
V.1. POWIATS' REVENUE.....	100
V.1.1. Own Revenue.....	101
V.1.2. Grants	102
V.1.3. Subvention	105
V.2. POWIATS' EXPENDITURE	105
V.3. POWIATS' BUDGETARY RESULT	108
V.4. FINANCING	109
V.5. POWIATS' INDEBTEDNESS	110
VI. VOIVODSHIPS' FINANCIAL ECONOMY	112
VI.1. VOIVODSHIPS' REVENUE	113
VI.1.1. Own Revenue	114
VI.1.2. Grants	115
VI.1.3. Subvention	119
VI.2. VOIVODSHIPS' EXPENDITURE	119
VI.3. VOIVODSHIPS' BUDGETARY RESULT	122
VI.4. FINANCING.....	123
VI.5. VOIVODSHIPS' INDEBTEDNESS	124
SUMMARY	126
LIST OF TABLES.....	128
LIST OF CHARTS	130
APPENDIX – LEGAL ACTS	133
STATISTICAL APPENDIX AVAILABLE IN THE ELECTRONIC VERSION IN XLS FORMAT (List of tables)	140

UWAGI OGÓLNE

Dane z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego zaprezentowane w niniejszej publikacji oraz w aneksie statystycznym pochodzą ze sprawozdań budżetowych wprowadzonych rozporządzeniami Ministra Finansów.

Dane za 2016 r. pozyskano z aktualnie obowiązujących sprawozdań:

- Rb-27S — sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych samorządowej jednostki budżetowej/jednostki samorządu terytorialnego;
- Rb-28S — sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetowych samorządowej jednostki budżetowej/jednostki samorządu terytorialnego;
- Rb-30S — sprawozdanie z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych;
- Rb-34S — sprawozdanie z wykonania dochodów i wydatków na rachunku, o którym mowa w art. 223 ust. 1 ustawy o finansach publicznych;
- Rb-N — kwartalne sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych;
- Rb-Z — kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji.

W aneksie statystycznym do niniejszej publikacji prezentowane są również dane pochodzące z niefunkcjonujących już sprawozdań archiwalnych jak:

- Rb-27S — roczne sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego;
- Rb-28S — roczne sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetowych jednostki samorządu terytorialnego;
- Rb-30 — roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych zakładów budżetowych;
- Rb-30S — roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych;
- Rb-31 — roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych gospodarstw pomocniczych;
- Rb-32 — roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych środków specjalnych;
- Rb-33 — roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej;
- Rb-34 — kwartalne sprawozdanie z wykonania planów finansowych dochodów własnych jednostek budżetowych i wydatków nimi finansowanych.

Dane za 2016 r. zostały zebrane na sprawozdaniach budżetowych według zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1015) oraz w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 25 października 2013 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 1773). Zgodnie z ww. przepisami jednostki samorządu terytorialnego sporządzają wymagane prawem sprawozdania, z których dane przekazywane są do Ministerstwa Finansów.

Dane ze sprawozdań: Rb-27S; Rb-28S; Rb-30S i Rb-34S; opracowywane są w pełnej szczegółowości, tj. dział, rozdział, paragraf, natomiast dane ze sprawozdania Rb-N opracowywane są wg tytułów należności, a ze sprawozdania Rb-Z według tytułów dłużnych.

Dane za 2016 r. prezentowane w niniejszej publikacji, ze sprawozdań: Rb-27S; Rb-28S; Rb-30S; Rb-34S; Rb-Z oraz Rb-N, opracowano na podstawie bazy danych Ministerstwa Finansów, według stanu na dzień 21 marca 2017 r. Dane te nie uwzględniają korekt nadesłanych do Ministerstwa Finansów w późniejszym terminie.

Dane te obejmują jednostki budżetowe, samorządowe zakłady budżetowe (działające na mocy *ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych*) oraz rachunki dochodów i wydatków, o których mowa w art. 223 ust. 1 ustawy o finansach publicznych – tablice w załączniku w wersji elektronicznej.

Występujące w powyższych sprawozdaniach kategorie budżetowe grupowane są według aktualnej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, a grupowania analityczne nawiązują do grupowań stosowanych przez Ministerstwo Finansów w *Sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r.; Informacja o wykonaniu budżetów jednostek samorządu terytorialnego*. **Dane dla sektora JST prezentowane są w ujęciu nieskonsolidowanym.**

I. ZASADY I UWARUNKOWANIA GOSPODARKI FINANSOWEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Zgodnie z podziałem administracyjnym kraju w 2016 r. funkcjonowało: 16 województw, 314 powiatów oraz 2478 gmin. Wśród gmin były: 303 gminy miejskie, obejmujące miasta, w tym 66 miast na prawach powiatu¹, 616 gmin miejsko-wiejskich, obejmujących miasto wraz z otaczającym je obszarem wiejskim oraz 1 559 gmin wiejskich obejmujących tereny wiejskie.

Tabl. 1. Liczba Jednostek Samorządu Terytorialnego w latach 2012-2016

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
JST ogółem	2 809	2 809	2 809	2 808	2 808
województwa	16	16	16	16	16
powiaty	314	314	314	314	314
gminy razem	2 479	2 479	2 479	2 478	2 478
w tym: gminy wiejskie	1 571	1 571	1 566	1 563	1 559
gminy miejsko-wiejskie	602	602	608	611	616
gminy miejskie	306	306	305	304	303
w tym: miasta na prawach powiatu	65	66	66	66	66

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W porównaniu z 2015 r. liczba gmin ogółem nie zmieniła się. Liczba gmin miejskich zmniejszyła się o 1, liczba gmin miejsko-wiejskich zwiększyła się o 5, a liczba gmin wiejskich zmniejszyła się o 4.

Analizowane w niniejszej publikacji zagadnienia gospodarki finansowej JST przedstawiane są w następujących przekrojach: JST ogółem, gminy, miasta na prawach powiatu, powiaty i województwa. Podział taki jest zgodny ze stosowanym przez Ministerstwo Finansów, co ma uzasadnienie w sposobie finansowania poszczególnych szczebli JST.

I.1. LUDNOŚĆ

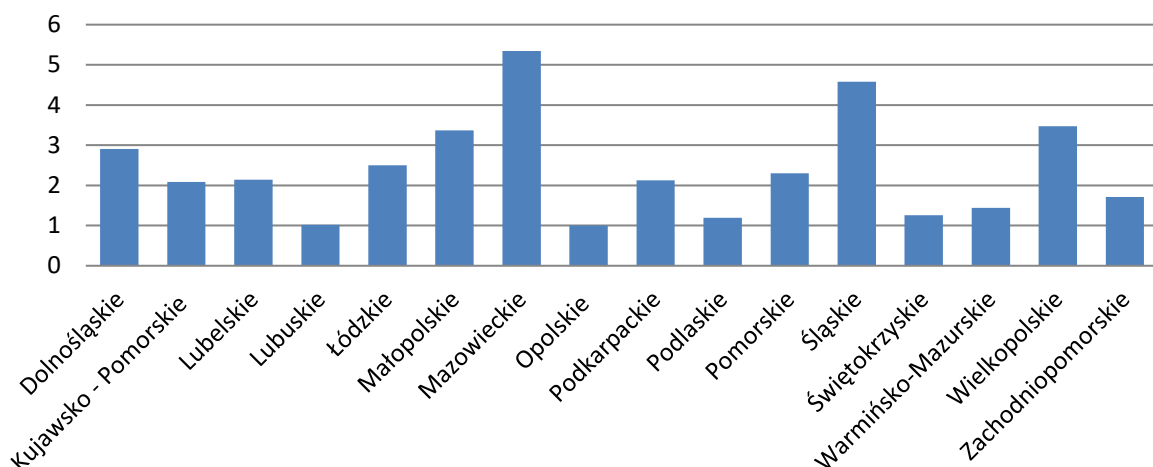
W dniu 30 czerwca 2016 r. Polskę zamieszkiwało 38 427 tys. osób. W gminach miejskich mieszkało 48,3% tej populacji tj. 18 577 tys. osób, w tym w miastach na prawach powiatu 32,8%, tj. 12 614 tys. osób. Na gminy wiejskie przypadało 28,5% ludności, tj. 10 951 tys. osób, a 23,2% populacji czyli 8 899 tys. osób zamieszkiwało gminy miejsko-wiejskie.

W 2016 r. najwięcej, bo 5 357 tys. osób mieszkało w województwie mazowieckim, a najmniej, bo 994 tys. osób w województwie opolskim.

¹ Zgodnie z art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. 2016, poz. 814). Miasto na prawach powiatu jest gminą wykonującą zadania powiatu na zasadach określonych w tej ustawie.

Wykres 1. Ludność Polski według województw w 2016 r.

Stan w dniu 30 VI (w mln)

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabl. 2. Ludność Polski według województw i typów gmin w 2016 r.

Stan w dniu 30 VI

Województwa	Gminy ogółem	Gminy miejskie		Gminy miejsko-wiejskie	Gminy wiejskie
		razem	w tym miasta na prawach powiatu		
w tysiącach					
POLSKA	38427	18577	12614	8899	10951
Dolnośląskie	2904	1602	934	738	564
Kujawsko-pomorskie	2085	996	766	479	610
Lubelskie	2136	862	527	266	1007
Lubuskie	1017	407	263	408	202
Łódzkie	2488	1371	822	383	735
Małopolskie	3376	1169	957	999	1208
Mazowieckie	5357	2972	2216	877	1508
Opolskie	994	218	119	533	244
Podkarpackie	2127	697	344	520	910
Podlaskie	1188	594	429	241	352
Pomorskie	2311	1334	840	310	667
Śląskie	4564	3326	2568	371	867
Świętokrzyskie	1255	389	198	384	481
Warmińsko-mazurskie	1438	629	295	392	416
Wielkopolskie	3478	1208	784	1380	889
Zachodniopomorskie	1709	802	555	617	290

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego.

I.2. PODSTAWOWE ZASADY GOSPODARKI FINANSOWEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Podstawą prawną gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego jest uchwała budżetowa. Budżet JST określa dochody i wydatki, wynik (nadwyżka/deficyt) oraz przychody i rozchody tej jednostki. Budżet uchwalany jest na rok budżetowy zaczynający się z dniem 1 stycznia, a kończący 31 grudnia danego roku. Z punktu widzenia gospodarki finansowej można wyróżnić cztery rodzaje JST: gminę, miasto na prawach powiatu, powiat i województwo.

Miasta na prawach powiatu z uwagi na swoją specyfikę sporządzają jeden budżet, ale w uchwale budżetowej określana jest odrębnie część dotycząca budżetu gminy i część odnosząca się do budżetu powiatu.

Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, nie później niż 30 czerwca roku następującego po roku budżetowym, podejmuje uchwałę w sprawie absolutorium dla zarządu. Uchwała ta, zostaje podjęta po zapoznaniu się ze sprawozdaniem z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz sprawozdaniem finansowym, opinią biegłego rewidenta z badania sprawozdania finansowego, opinią regionalnej izby obrachunkowej, informacją o stanie mienia jednostki samorządu terytorialnego, a także stanowiskiem komisji rewizyjnej. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może żądać także przedłożenia przez zarząd jednostki dodatkowych wyjaśnień odnoszących się do sprawozdania z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz sprawozdania finansowego.

Od 1 stycznia 2010 r. obowiązuje *ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016, poz. 1870, z późn. zm.)*, która zastąpiła dotychczasową *ustawę z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2005 Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.)*. Nowa ustawa usystematyzowała przepisy dotyczące uchwały budżetowej jednostki samorządu terytorialnego, wskazując, że składa się ona z budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz załączników². Ustawa ta wprowadziła również elementy długookresowej perspektywy prowadzenia gospodarki finansowej JST poprzez obowiązek opracowania **wieloletniej prognozy finansowej**, która opracowywana jest na okres roku budżetowego oraz co najmniej trzech kolejnych lat³. Umożliwia to, opracowanie przez Ministra Finansów czteroletniej strategii zarządzania długiem Skarbu Państwa oraz oddziaływania na państwowy dług publiczny. W wykazie przedsięwzięć wieloletnich, jednostki samorządu terytorialnego ujmują wieloletnie programy, projekty lub zadania, w tym związane z programami finansowanymi z udziałem środków unijnych oraz umowami o partnerstwie publiczno-prywatnym.

Zmiany ram fiskalnych regulujących finanse jednostek samorządu terytorialnego

Istotne miejsce w dyskusji prowadzonej w ramach instytucji międzynarodowych nad zapobieganiem powstawania nadmiernego zadłużenia zajmuje zagadnienie ram fiskalnych. W tym kontekście należy przypomnieć, że w Polsce funkcjonują reguły fiskalne odnoszące się do finansów JST. Zapisane są one w ustawie o finansach publicznych i opierają się na metodyce krajowej.

² Zgodnie z art. 214 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych w załącznikach do uchwały budżetowej zamieszcza się: zestawienie planowanych kwot dotacji udzielanych z budżetu JST, plan dochodów rachunku dochodów samorządowych jednostek budżetowych prowadzących działalność określoną w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 1943), plany przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych.

³ Nie krócej jednak niż na okres na jaki przyjęto limity wydatków, o których mowa w art. 226 ust. 3 pkt 4 ustawy o finansach publicznych. Prognozę kwoty długu sporządza się na okres, na który zaciągnięto oraz planuje się zaciągnąć zobowiązania.

W 2016 r. obowiązywały poniższe reguły fiskalne.

1. Reguła fiskalna wprowadzona w wyniku nowelizacji ustawy o finansach publicznych obowiązująca od 2014 r.:
 - Indywidualny wskaźnik zadłużenia podlegający modyfikacjom w zależności od szeregu czynników, m.in. łącznej kwoty spłaty zobowiązań, dochodów i wydatków bieżących, dochodów ze sprzedaży majątku oraz relacji tych wartości na przestrzeni trzech lat;
2. Utrzymana w mocy reguła fiskalna tj. zasada zrównoważenia budżetu JST w części bieżącej:
 - Planowane wydatki bieżące nie mogą być wyższe niż planowane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat poprzedzających i tzw. wolne środki.

INDYWIDUALNY WSKAŹNIK ZADŁUŻENIA

$$\left(\frac{R+O}{D}\right)_n \leq \frac{1}{3} * \left(\frac{Db_{n-1}+Sm_{n-1}-Wb_{n-1}}{D_{n-1}} + \frac{Db_{n-2}+Sm_{n-2}-Wb_{n-2}}{D_{n-2}} + \frac{Db_{n-3}+Sm_{n-3}-Wb_{n-3}}{D_{n-3}}\right)$$

Gdzie użyte symbole oznaczają:

R – planowaną na rok budżetowy łączną kwotę z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 ustawy o finansach publicznych oraz art. 90, oraz wykupów papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 oraz art. 90;

O – planowane na rok budżetowy odsetki od kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 i art. 90, odsetki i dyskonto od papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 i art. 90 oraz spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji;

D – dochody ogółem budżetu w danym roku budżetowym;

Db – dochody bieżące;

Sm – dochody ze sprzedaży majątku;

Wb – wydatki bieżące;

n – rok budżetowy, na który ustalana jest relacja;

n-1 – rok poprzedzający rok budżetowy, na który ustalana jest relacja;

n-2 – rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata;

n-3 – rok poprzedzający rok budżetowy o trzy lata.

Zgodnie z danymi Ministerstwa Finansów (Wieloletnie prognozy finansowe JST na lata 2016 – 2019), relacji z art. 243 ustawy o finansach publicznych, w 2016 r. nie spełniało 48 jednostek samorządu terytorialnego, w tym 33 gmin, 1 miasto na prawach powiatu oraz 14 powiatów.

Źródło: 1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, art. 243,

2. Biuro Analiz Sejmowych, *Indywidualny wskaźnik zadłużenia samorządów terytorialnych*, Warszawa 2011, s. 2

3. Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r., Informacja o wykonaniu budżetów jednostek samorządu terytorialnego, Rada Ministrów, Warszawa 2017.

4. Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetów przez jednostki samorządu terytorialnego w 2016 r., https://www.rio.gov.pl/html/sprawozdania_rio/2016/sprawozdanie_z_2016_r_www.pdf

Jednostki budżetowe oraz samorządowe zakłady budżetowe

Ustawa o finansach publicznych reguluje funkcjonowanie podmiotów gospodarki budżetowej JST, jakimi są jednostki budżetowe oraz samorządowe zakłady budżetowe. **Jednostki budżetowe** to jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych, nieposiadające osobowości prawnej, które pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają na rachunek odpowiednio dochodów budżetu państwa albo budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

Jednostka budżetowa działa na podstawie statutu określającego w szczególności jej nazwę, siedzibę i przedmiot działalności. Podstawą gospodarki finansowej jednostki budżetowej jest plan dochodów i wydatków.

Samorządowy zakład budżetowy odpłatnie wykonuje zadania, pokrywając koszty swojej działalności z przychodów własnych, które mogą być powiększone o dotacje otrzymane z budżetu JST. Samorządowy zakład budżetowy może wykonywać zadania własne jednostki samorządu terytorialnego w zakresie: gospodarki mieszkaniowej i gospodarowania lokalami użytkowymi, dróg, ulic, mostów, placów, organizacji ruchu drogowego, wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz, lokalnego transportu zbiorowego, targowisk i hal targowych, cmentarzy, zieleni gminnej i zadrzewień, kultury fizycznej i sportu (w tym utrzymywania terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych), pomocy społecznej, reintegracji zawodowej i społecznej oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, utrzymywania gatunków egzotycznych i krajowych zwierząt, w tym prowadzenia hodowli zwierząt zagrożonych wyginięciem.

Podstawą gospodarki finansowej samorządowego zakładu budżetowego jest roczny plan finansowy obejmujący przychody (w tym dotacje z budżetu JST), koszty i inne obciążenia, stan środków obrotowych, stan należności i zobowiązań na początek i koniec okresu oraz rozliczenia z budżetem jednostki samorządu terytorialnego. W przypadku realizowania wyższych od planowanych przychodów i kosztów, w planie finansowym samorządowego zakładu budżetowego mogą być dokonywane zmiany w ciągu roku, pod warunkiem, że nie spowoduje to zmniejszenia wpłat do budżetu jednostki samorządu terytorialnego, ani zwiększenia dotacji z budżetu JST.

Samorządowy zakład budżetowy wpłaca do budżetu JST ustaloną na koniec okresu sprawozdawczego nadwyżkę środków obrotowych chyba, że organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego postanowi inaczej.

Samorządowe jednostki budżetowe prowadzące działalność określoną w ustawie o systemie oświaty

Zgodnie z ustawą *Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych* samorządowe jednostki budżetowe prowadzące działalność określoną w *ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1943)*, od dnia 1 stycznia 2011 r. mogły gromadzić na wydzielonym rachunku dochody określone w uchwale przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego. Rok 2016 był więc szóstym rokiem, w którym jednostki samorządu terytorialnego mogły realizować zadania przy pomocy tej formy gospodarowania środkami publicznymi.

Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej

Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1638) wprowadziła nowe mechanizmy przekształcania lub likwidacji samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej. Począwszy od 2012 r., w przypadku uzyskania przez SP ZOZ ujemnego wyniku finansowego, jednostki samorządu terytorialnego zobowiązane są pokryć deficyt z własnego budżetu lub przekształcić, bądź zlikwidować SP ZOZ.

Samorządowe instytucje kultury oraz samorządowe osoby prawne

Ustawa o finansach publicznych odnosi się także do funkcjonowania takich podmiotów, jak **samorządowe instytucje kultury** oraz **samorządowe osoby prawne**⁴, tworzonych na podstawie odrębnych ustaw. Podstawą gospodarki samorządowych osób prawnych są plany finansowe, wyodrębniające m.in. przychody, dotacje, koszty, środki na wydatki majątkowe oraz środki przyznane innym podmiotom.

Centra usług wspólnych

W wyniku znowelizowanej *ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1045)* od 1 stycznia 2016 r. gmina, powiat i województwo mogą zapewnić wspólną obsługę, w szczególności administracyjną, finansową i organizacyjną:

- 1) jednostkom organizacyjnym: gminy, powiatu i samorządu województwa, zaliczanym do sektora finansów publicznych,
- 2) gminnym, powiatowym i wojewódzkim instytucjom kultury,
- 3) innym zaliczanym do sektora finansów publicznych gminnym, powiatowym i wojewódzkim osobom prawnym utworzonym na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego.

Wspólną obsługę mogą prowadzić: urząd gminy, starostwo powiatowe i urząd marszałkowski lub inna jednostka organizacyjna gminy, powiatu i samorządu województwa, jednostka organizacyjna związku międzygminnego, powiatowo-gminnego.

Zakres wspólnej obsługi nie może obejmować kompetencji kierowników jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych do dysponowania środkami publicznymi oraz zaciągania zobowiązań, a także sporządzania i zatwierdzania planu finansowego oraz przeniesień wydatków w tym planie.

Na mocy tej ustawy od 1 stycznia 2016 r. obok funkcjonujących już związków międzygminnych oraz związków powiatów mogą powstawać związki powiatowo-gminne realizujące zadania obu tych szczebli samorządów.

Wybrane zmiany w systemie dochodów jednostek samorządu terytorialnego

Na gospodarkę finansową jednostek samorządu terytorialnego od 2014 r. ma wpływ znowelizowana *ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 250)*. Zgodnie z przepisami tej ustawy, poza obowiązkiem gospodarowania odpadami, gminy zostały zobowiązane do określenia w drodze uchwały górnych stawek opłat wnoszonych przez właścicieli nieruchomości za gospodarowanie odpadami. Opłaty te stanowią dochód gminy.

W 2015 r., dotychczasowy katalog dochodów własnych gmin wzbogacił się o nową kategorię opłat, ponieważ na mocy *ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r. poz. 774)*, dokonano zmian w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych umożliwiającym uchwalenie przez rady gmin **opłaty reklamowej od umieszczonych tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych**.

Na mocy *ustawy z dnia 27 maja 2015 r. Prawo energetyczne (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 220)*, wprowadzono przepisy, które **dookreślają obowiązki gmin** oraz zarządcy dróg krajowych **w zakresie obowiązku finansowania oświetlenia odcinków dróg krajowych, co skutkuje**

⁴ Z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego.

zmniejszeniem obciążenia gmin kosztami finansowania oświetlenia odcinków dróg krajowych poza granicami terenu zabudowy.

Z dniem 1 stycznia 2016 r. na mocy *ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1045)* weszły w życie przepisy umożliwiające **zmiany w podatku leśnym** (likwidacja preferencyjnej stawki podatku leśnego dla lasów ochronnych), **podatku od spadków i darowizn** (objęcie podatkiem także nieodpłatnego nabycia własności rzeczy albo jej części poprzez niektórych dotychczasowych współwłaścicieli na dalszą współwłasność) oraz **podatku od czynności cywilnoprawnych** (objęcie podatkiem odpłatnego częściowego zniesienia współwłasności). Zmiany te umożliwiają zwiększenie dochodów gmin.

Na mocy *ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2016 r., poz. 195)* wprowadzono świadczenie wychowawcze, skierowane do rodzin wychowujących dzieci do 18 roku życia tzw. „**Rodzina 500 plus**”. Świadczenie to jest finansowane z budżetu państwa, poprzez samorząd gminny, który otrzymuje również środki finansowe na pokrycie kosztów obsługi tego świadczenia.

W związku z wejściem w życie *ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r., o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1255, z późn. zm.)*, od początku 2016 r. funkcjonuje **system darmowej pomocy prawnej**. Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej jest zadaniem z zakresu administracji rządowej, zleconym powiatom. Na realizację tego zadania powiat otrzymuje dotację celową z budżetu państwa. Powiat może wykonywać to zadanie w porozumieniu z gminami.

W związku z uwzględnieniem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego **dokonano zmiany systemu korekcyjno-wyrównawczego dla województw na rok 2015**, (art. 70a-70c *ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 198)). Zasady te obowiązywały również w 2016 r. Zgodnie z powyższymi przepisami od 2015 r. zmieniono zasady ustalania wysokości **wpłat województw do budżetu państwa** oraz **podziału części regionalnej subwencji ogólnej**, w zakresie m.in.:

- zmniejszenia wysokości wpłat województw do budżetu państwa (art. 70a);
- zmiany kryteriów podziału części regionalnej subwencji ogólnej, która od 2015 r. rozdzielana jest z uwzględnieniem stopy bezrobocia oraz poziomu dochodów województw (art. 70b).

Na mocy art. 70c **utworzono odrębną rezerwę w budżecie państwa** przeznaczoną na dotacje dla województw **na dofinansowanie budowy, przebudowy, remontu, utrzymania, ochrony dróg wojewódzkich i zarządzania tymi drogami**.

W wyniku tej zmiany województwa dokonywały niższych wpłat, a różnica dochodów z tego tytułu była wyrównywana przez dotacje z budżetu państwa dla województw.

Zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 198)*, dochód JST mogą stanowić także środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. Na mocy *ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 383)* JST mogą również uzyskać środki z budżetu państwa na dofinansowanie ich wkładu własnego, wymaganego przy realizacji projektów i programów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Od 2010 r. środki przeznaczone na realizację projektów i programów w części odpowiadającej wkładowi środków europejskich przekazywane są JST w formie **płatności**, a część środków odpowiadająca wkładowi krajowemu jest przekazywana w formie **dotacji celowych**. Dofinansowanie dokonywane od 1 stycznia 2010 r. w tych dwóch formach zobowiązuje beneficjenta

do wydatkowania i rozliczania się w trybie przewidzianym dla danej formy wypłaty. W niniejszej publikacji dla obu form pozyskiwania środków stosowane jest określenie „**dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625**”.⁵

W 2016 r., zgodnie z obowiązującą *ustawą o finansach publicznych*, występowały również dotacje celowe na zadania bieżące finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3⁶, otrzymywane z budżetu jednostki samorządu terytorialnego przez samorządowy zakład budżetowy oraz dotacje z budżetu państwa dla gmin uzdrowiskowych.

Ustawa ta umożliwiła również tworzenie na szerszą skalę **rezerw celowych** w celu uelastycznienia gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego. Dotychczas rezerwy celowe w ramach budżetów JST mogły być tworzone na wydatki, dla których przyporządkowanie według pozycji klasyfikacji budżetowej nie mogło być dokonane w okresie opracowywania budżetu JST. Obecnie rezerwy celowe mogą być tworzone dodatkowo na wydatki JST związane z realizacją programów finansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), a także, gdy stanowią tak odrębne ustawy. Rezerwy celowe na wydatki związane z realizacją wymienionych programów, w odróżnieniu od pozostałych rezerw celowych, nie podlegają ograniczeniu wielkości do wysokości 5% wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

W ustawie budżetowej na 2016 r. zaplanowano rezerwę celową pn. „Zwiększenie dostępności wychowania przedszkolnego”. Na ten cel zaplanowano ostatecznie 1 670,0 mln zł. W wyniku decyzji Ministra Finansów, uwzględniającej stanowisko ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w zakresie podziału środków budżetu państwa na 2016 r., a także uwzględniając stosowne wnioski wojewodów, na dotacje celowe dla gmin i miast na prawach powiatu, uruchomiono środki w kwocie 1 562,6 mln zł.

Na mocy obowiązującej ustawy o finansach publicznych, nadal funkcjonował zredukowany potencjalny zakres wydatków niewygasających poprzez wprowadzenie możliwości ich ustalenia jedynie dla wydatków związanych z realizacją umów w sprawie zamówień publicznych oraz umów, które zostaną zawarte w wyniku zakończonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w którym dokonano wyboru wykonawcy. W 2016 r. wydatki, które nie wygasły z końcem roku budżetowego, stanowiły 0,7% wydatków ogółem JST.

Fundusz sołecki

Możliwość wyodrębniania w budżecie gminy - decyzją jej rady - środków stanowiących **fundusz sołecki** została wprowadzona od 2010 r. na mocy uchylonej już *ustawy z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. z 2009 r., Nr 52, poz. 420)*. Gminy otrzymują z budżetu państwa zwrot, w formie dotacji celowych, części wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego w roku poprzedzającym. W 2014 r. weszły w życie przepisy *ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. z 2014 r., poz. 301)* zwiększające o 10%, zwrot z budżetu państwa, wydatków wykonanych w ramach tego funduszu.

⁵ Od danych za 2015 r. wprowadzono, do szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, paragrafy: 205 i 625, które szerzej opisano w części 1.5.1 Dotacje celowe.

⁶ Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), a także inne środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi.

Obecnie obowiązujący sposób zwrotu tych wydatków określa *rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 8 lipca 2014 r. w sprawie wzorów informacji przekazywanych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i wojewodę, trybu zwrotu części wydatków gmin wykonanych w ramach funduszu sołeckiego oraz wzoru wniosku o ten zwrot.* (Dz. U. z 2014 r., poz. 916).

Zwrotu z budżetu państwa po raz pierwszy dokonano w 2011 r. i dotyczył on wydatków poniesionych w 2010 r. przez poszczególne gminy.

Wydatki w 2016 r. w ramach funduszu sołeckiego przeznaczone były głównie na drogi gminne, domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby, oświetlenie ulic, placów i dróg oraz utrzymanie zieleni, a także na obiekty sportowe.

Tabl. 3. Wydatki zrealizowane przez JST w ramach funduszu sołeckiego

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
LICZBA JEDNOSTEK OGÓŁEM					
JST ogółem	2 809	2 809	2 809	2 808	2 808
gminy razem	2 414	2 413	2 413	2 412	2 412
gminy miejskie	241	240	239	238	238
gminy wiejskie	1 571	1 571	1 566	1 563	1 563
gminy miejsko-wiejskie	602	602	608	611	611
miasta na prawach powiatu	65	66	66	66	66
WYKONANE WYDATKI OGÓŁEM w mln zł					
JST ogółem	180 459,3	183 838,6	196 754,2	196 415,3	206 034,6
gminy razem	78 491,4	79 442,5	85 070,1	85 944,4	98 175,1
gminy miejskie	17 853,6	17 639,2	19 008,9	19 252,0	21 888,2
gminy wiejskie	34 191,5	35 028,6	37 416,5	37 575,1	42 816,0
gminy miejsko-wiejskie	26 446,3	26 774,7	28 644,7	29 117,3	33 470,9
miasta na prawach powiatu	63 730,8	64 952,6	69 661,4	69 824,2	71 941,5
LICZBA JEDNOSTEK Z FUNDUSZEM SOŁECKIM					
JST ogółem	1 140	1 169	1 171	1 372	1 464
gminy razem	1 140	1 169	1 170	1 371	1 461
gminy miejskie	4	5	4	5	4
gminy wiejskie	751	771	754	917	984
gminy miejsko-wiejskie	385	393	412	449	473
miasta na prawach powiatu	-	-	1	1	3
WYKONANE WYDATKI W RAMACH FUNDUSZU SOŁECKIEGO w mln zł					
JST ogółem	233,1	250,0	271,5	342,9	389,9
gminy razem	233,1	250,0	271,4	342,7	389,2
gminy miejskie	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
gminy wiejskie	149,7	160,1	171,2	222,3	253,8
gminy miejsko-wiejskie	83,2	89,6	100,0	120,0	134,9
miasta na prawach powiatu	-	-	0,2	0,2	0,8
UDZIAŁ WYDATKÓW FUNDUSZU SOŁECKIEGO W WYDATKACH OGÓŁEM w %					
JST ogółem	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
gminy razem	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
gminy miejskie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
gminy wiejskie	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6
gminy miejsko-wiejskie	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
miasta na prawach powiatu	-	-	0,0	0,0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

I.3. STRUKTURA BUDŻETÓW

Dochody i wydatki budżetowe grupowane są zgodnie z zasadami określonymi w *ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych* według działów i rozdziałów (określających rodzaj działalności) oraz według paragrafów (określających rodzaj dochodu lub wydatku). Sposób grupowania dochodów i wydatków systematyzuje *rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 1053 z późn. zm.)*. Dochody grupowane są według rodzaju ich źródeł, a wydatki według szczegółowego ich przeznaczenia. Dochody i wydatki dzieli się na majątkowe i bieżące. **Dochody majątkowe** obejmują: dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku, dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Do **wydatków majątkowych** zaliczane są: wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne, wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego. **Dochody bieżące (wydatki bieżące)** obejmują nie wymienione wyżej kategorie dochodów (wydatków).

Zgodnie z art. 236 ustawy o finansach publicznych w planie wydatków bieżących budżetu JST wyodrębniane są m.in.: wynagrodzenia i składki od nich naliczane, wydatki związane z realizacją zadań statutowych jednostek budżetowych, dotacje na zadania bieżące, świadczenia na rzecz osób fizycznych, wypłaty z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez JST, przypadające do spłaty w danym roku budżetowym, obsługa długu JST oraz wydatki na programy finansowane z udziałem środków z budżetu UE oraz pozostałych środków ze źródeł zagranicznych niepodlegających zwrotowi.

Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 198, z późn. zm.) określa źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego oraz zasady ustalania i gromadzenia tych dochodów, a także zasady ustalania i przekazywania subwencji ogólnej oraz dotacji celowych z budżetu państwa. Na dochody JST składają się: dochody własne, dotacje oraz subwencja ogólna. Składowe poszczególnych elementów opisane są w kolejnych rozdziałach.

I.4. DOCHODY WŁASNE

Dochody własne, obok dotacji celowych i subwencji ogólnej są składową dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

W rozumieniu *ustawy o dochodach JST* dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych.

Obok powyższych dochodów własnych JST, w 2016 r. źródłami **dochodów własnych gmin** były:

- wpływy z podatków: od nieruchomości; rolnego; leśnego; od środków transportowych; dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej; od spadków i darowizn; od czynności cywilnoprawnych;
- wpływy z opłat: skarbowej; targowej; miejscowej, uzdrowskiej i od posiadania psów; reklamowej, eksploatacyjnej (w części określonej oddzielnymi przepisami); innych stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych;
- dochody z majątku gminy;

- spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy;
- dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od pożyczek udzielanych przez gminę, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody gminy;
- odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych gminy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- inne dochody należne gminie na podstawie odrębnych przepisów.

Równolegle do odpowiednich udziałów w podatku PIT i CIT, źródłami **dochodów własnych powiatu** były:

- wpływy z opłat stanowiących dochody powiatu, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- dochody uzyskiwane przez powiatowe jednostki budżetowe oraz wpłaty od powiatowych zakładów budżetowych;
- dochody z majątku powiatu;
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz powiatu;
- dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od pożyczek udzielanych przez powiat, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody powiatu;
- odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych powiatu, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- inne dochody należne powiatowi na podstawie odrębnych przepisów.

Równolegle do odpowiednich udziałów w podatku PIT i CIT, źródłami **dochodów własnych województwa** były:

- dochody uzyskiwane przez wojewódzkie jednostki budżetowe oraz wpłaty od wojewódzkich zakładów budżetowych;
- dochody z majątku województwa;
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz województwa;
- dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od pożyczek udzielanych przez województwo, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody województwa;

- odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych województwa, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- inne dochody należne województwu na podstawie odrębnych przepisów.

Na poziom dochodów własnych mają również wpływ decyzje właściwych organów samorządowych. Ze sprawozdań budżetowych za 2016 r. wynika, że **na skutek obniżenia górnych stawek podatków, udzielenia ulg i zwolnień (bez ulg i zwolnień ustawowych) oraz podjęcia decyzji o umorzeniu, rozłożeniu na raty i odroczeniu terminu płatności**, do budżetów gmin nie wpłynęła kwota 3 377,4 mln zł, co stanowiło 3,3% dochodów ogółem gmin, a w odniesieniu do dochodów własnych gmin 7,5%.

Do budżetów miast na prawach powiatu z tego tytułu nie wpłynęła kwota 647,8 mln zł, co stanowiło 0,9% ich dochodu ogółem, a w odniesieniu do dochodów własnych 1,4%. Łącznie do budżetów gmin i miast na prawach powiatu nie wpłynęła kwota 4 025,2 mln zł, co stanowiło 1,9% dochodów ogółem JST, a w odniesieniu do dochodów własnych 3,8%.

W strukturze dochodów własnych JST znaczącą wielkość stanowią udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)⁷. W 2016 r. była to kwota 41 108,1 mln zł, stanowiąca 38,5% dochodów własnych JST.

Wskaźniki udziałów jednostek samorządu terytorialnego we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz od osób prawnych (CIT) określone są w art. 4-6 *ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*.

Tabl. 4. Wskaźniki udziałów JST we wpływach z podatków dochodowych (w %)

Wyszczególnienie	PIT	CIT
Gminy	39,34	6,71
Powiaty	10,25	1,40
Województwa	1,60	14,75

Źródło: Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 89 ustawy, udział gmin we wpływach z PIT zmniejsza się o liczbę punktów procentowych odpowiadających iloczynowi 3,81 p. proc. i obliczonego dla całego kraju wskaźnika. Wskaźnik ten ustala się dzieląc liczbę mieszkańców przyjętych przed dniem 1 stycznia 2004 r. do domów pomocy społecznej, według stanu na dzień 30 czerwca roku bazowego, przez liczbę mieszkańców przyjętych przed dniem 1 stycznia 2004 r., według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. Zgodnie z powyższym wyliczeniem w 2016 r. wielkość udziału gmin we wpływach z PIT ostatecznie wyniosła 37,79%. W porównaniu do 2015 r. wielkość ta była wyższa o 0,12 punktu procentowego. Wskaźnik udziału wszystkich szczebli JST we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) w porównaniu z 2015 r. nie zmienił się. W 2016 r. ustalona wielkość udziałów budżetów JST wszystkich szczebli we wpływach z podatków dochodowych PIT i CIT wyniosła odpowiednio 49,64% i 22,86%.

⁷ Jest to część dochodu z podatku, którą ustala się mnożąc ogólną kwotę wpływów z podatku PIT przez wskaźnik równy udziałowi należnego (w roku poprzedzającym rok bazowy) podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na obszarze gminy, powiatu, miasta na prawach powiatu, województwa. Podobnie ustala się kwotę udziału jednostki JST we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), z tym że brana jest pod uwagę lokalizacja zakładu danego przedsiębiorstwa.

Tabl. 5. Wskaźnik udziałów budżetów JST we wpływach z PIT i CIT (w %)

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
PIT					
JST ogółem	49,11	49,27	49,38	49,52	49,64
gminy	37,26	37,42	37,53	37,67	37,79
powiaty	10,25	10,25	10,25	10,25	10,25
województwa	1,60	1,60	1,60	1,60	1,60
CIT					
JST ogółem	22,86	22,86	22,86	22,86	22,86
gminy	6,71	6,71	6,71	6,71	6,71
powiaty	1,40	1,40	1,40	1,40	1,40
województwa	14,75	14,75	14,75	14,75	14,75

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

I.5. DOTACJE OGÓŁEM I SUBWENCJA OGÓLNA

I.5.1. Dotacje ogółem

Dotacje ogółem obejmują **dotacje celowe, dotacje §§ 200 i 620⁸** oraz **dotacje §§ 205 i 625**. **Dotacje §§ 200 i 620** to dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 5 i 6 ustawy, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich⁹, z wyłączeniem dochodów klasyfikowanych w §§ 205 i 625.

Dotacje §§ 205 i 625, które wprowadzono od 2015 r., to dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 5 lit. a i b ustawy, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Paragrafy te dotyczą dotacji i płatności otrzymywanych przez JST, które występują w charakterze beneficjenta **tylko w zakresie** programów realizowanych w ramach **Perspektywy Finansowej 2014-2020**.

W niniejszej publikacji dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich określać będziemy terminem „**dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625**”.

Zgodnie z *ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, dochodami JST mogą być, między innymi, środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. W świetle *ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 383)*, istnieje również możliwość uzyskania przez JST dofinansowania, wymaganego przy realizacji projektów finansowanych z udziałem środków unijnych, ich wkładu własnego ze środków budżetu państwa.

W 2016 r. przekazane zostały następujące grupy dotacji celowych:

- z budżetu państwa:
 - na zadania własne (w tym dla gmin uzdrowiskowych oraz § 204 dla gmin i miast na prawach powiatu);
 - na zadania z zakresu administracji rządowej;
 - na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej;
- na zadania realizowane na podstawie porozumień JST;
- z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań;
- otrzymane z państwowych funduszy celowych.

⁸ Paragrafy odnoszą się do klasyfikacji budżetowej.

⁹ W grupie dotacji §§ 200 i 620 dla JST ujęto również dotacje rozwojowe przekazane przed 31 grudnia 2009 r. i podlegające rozliczeniu w latach następnych.

Zgodnie z art. 42 ust. 1 i 2 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego JST mogą otrzymywać dotacje z budżetu państwa w zakresie, o którym mowa w przepisach o rozwoju regionalnym oraz na dofinansowanie zadań własnych:

- z zakresu zadań inwestycyjnych szkół i placówek oświatowych;
- związanych z inicjatywami wspierania edukacji na obszarach wiejskich, w tym na stypendia i pomoc materialną dla młodzieży wiejskiej;
- związanych z wdrażaniem reformy systemu oświaty, wyrównywaniem szans edukacyjnych oraz zapewnianiem kształcenia praktycznego;
- realizowanych w celu zagospodarowania nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej i przekazanych jednostce samorządu terytorialnego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zagospodarowaniu nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej (Dz. U. 1994, Nr 79, poz. 363, z późn. zm.):
 - związanych z budową i remontami obiektów sportowych oraz rozwijaniem sportu, w szczególności wśród dzieci i młodzieży, a także sportu osób niepełnosprawnych;
 - w zakresie przebudowy, budowy lub remontów dróg powiatowych i gminnych;
- o których mowa w odrębnych przepisach – na zasadach w nich określonych.

Zgodnie z art. 42 ust. 3 i 4, przytoczonej ustawy, dotacje z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu zadań inwestycyjnych szkół i placówek oświatowych mogą być udzielane do wysokości 50% planowanych wydatków jednostki samorządu terytorialnego na realizację danego zadania, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej. Przy czym, jeżeli jednostka samorządu terytorialnego, która otrzymała tę dotację nie przeznaczyła w danym roku budżetowym na realizację zadania objętego dofinansowaniem, środków własnych w wysokości co najmniej 50% planowanych wydatków na jego realizację, jest obowiązana zwrócić kwotę dotacji w wysokości ustalonej jako różnica między kwotą otrzymanej dotacji a wysokością wydatków poniesionych ze środków własnych.

W przypadku realizacji zadania z zakresu administracji rządowej, na mocy porozumień zawartych z organami administracji rządowej, JST otrzymuje od tych organów dotacje celowe w kwocie wynikającej z zawartego porozumienia (art. 45).

Jednostka samorządu terytorialnego wykonująca zadania zlecone z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami otrzymuje z budżetu państwa dotacje celowe w wysokości zapewniającej realizację tych zadań (art. 49).

Zgodnie z art. 43¹⁰ JST mogą otrzymywać dotacje na zadania objęte mecenatem państwa w dziedzinie kultury, a zgodnie z art. 51 z budżetu państwa mogą być udzielane właściwym jednostkom samorządu terytorialnego dotacje celowe na realizację zadań związanych z usuwaniem bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz z usuwaniem skutków powodzi i osuwisk ziemnych oraz usuwaniem skutków innych klęsk żywiołowych.

Jednostka samorządu terytorialnego realizująca zadania z zakresu działania innych JST, na mocy porozumień zawartych z tymi jednostkami, otrzymuje od nich dotacje celowe w kwocie wynikającej z zawartego porozumienia.¹¹ Wysokość dofinansowania określa, w drodze uchwały, organ stanowiący danej JST, która udziela dotacji. Szczegółowe zasady i terminy przekazywania dotacji na realizację zadań przez JST określają zawarte porozumienia.

¹⁰ Ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

¹¹ Z zastrzeżeniem: o ile odrębne przepisy, niż ujęte w ustawie o dochodach samorządów, nie stanowią inaczej.

I.5.2. Subwencja ogólna

Subwencja ogólna jest ustawowo określonym świadczeniem pieniężnym Skarbu Państwa na rzecz poszczególnych JST. Subwencja ogólna składa się z części:

- **oświatowej** – przyznawanej, m.in. na utrzymanie publicznych szkół oraz na kształcenie i odprawy dla nauczycieli;
 - w przypadku gmin – publicznych szkół podstawowych i gimnazjów;
 - w przypadku powiatów – szkół ponadpodstawowych, szkolnictwa specjalnego oraz placówek całodobowego pobytu uczniów (bursy, internaty);
 - w przypadku województw – szkół ponadpodstawowych i specjalnych o zasięgu regionalnym lub wojewódzkim, ośrodków metodycznych, kolegiów nauczycielskich, placówek kształcenia i doskonalenia nauczycieli, bibliotek publicznych;
- **wyrównawczej** – finansującej świadczenia z pomocy społecznej oraz zmniejszającej dysproporcje poziomu dochodów gmin, powiatów, województw;
- **równoważącej** – przyznawanej:
 - gminom w związku z przekazaniem dodatkowych zadań z zakresu pomocy społecznej (np. dodatki mieszkaniowe);
 - powiatom – na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz w związku ze zróżnicowaniem sieci dróg powiatowych;
- **regionalnej** – przyznawanej na uzupełnienie dochodów województw o niższej wydajności fiskalnej, ze względu na różnice potencjału gospodarczego;
- **rekompensującej** dochody utracone przez gminy. Część ta zgodnie z *ustawą z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw (Dz.U. z 2003 r., Nr 188, poz. 1840, z późn. zm.)* wyrównuje ubytki dochodów w związku z wprowadzeniem zwolnień z podatku od nieruchomości gruntów, budowli i budynków, które są zajęte na podstawie zmienionego zezwolenia na prowadzenie przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych.

W 2016 r. **część rekompensującą subwencji ogólnej** otrzymały gminy oraz miasta na prawach powiatu uprawnione do otrzymania tej rekompensaty i wymienione w rozporządzeniu Ministra Rozwoju.

Największą część subwencji ogólnej stanowi **część oświatowa**, która przeznaczana jest na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, zgodnie z *ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1943)*, w szczególności na zadania związane z prowadzeniem szkół i placówek, jak również na dotowanie szkół i placówek niepublicznych oraz publicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż JST oraz przez osoby fizyczne.

Zgodnie z art. 27 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich JST ustalana jest corocznie w ustawie budżetowej. Od 2013 r. od kwoty przeznaczonej na część oświatową subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego odlicza się 0,4% na **rezerwę części oświatowej**. Tak wyliczona rezerwa części oświatowej w 2016 r. wynosiła 166,0 mln zł, lecz w trakcie roku budżetowego została zwiększona do kwoty 172,7 mln zł, na skutek zmniejszenia 67 jednostkom samorządu terytorialnego części oświatowej subwencji ogólnej o 6,7 mln zł. Rezerwa ta w całości została rozdysponowana przez Ministra Finansów, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz reprezentacji JST, zgodnie z „Kryteriami podziału 0,4% rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2016”, przyjętymi przez Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Część wyrównawczą subwencji ogólnej dla gmin stanowi suma kwoty podstawowej oraz kwoty uzupełniającej. W 2016 r. podstawę do ustalenia wysokości kwoty podstawowej stanowiły dane ze sprawozdań z wykonania dochodów podatkowych gminy za 2014 r. (dane te uwzględniają korekty, złożone do właściwych regionalnych izb obrachunkowych w terminie do dnia 30 czerwca 2015 r.) oraz ustalona przez Główny Urząd Statystyczny liczba mieszkańców według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r.

Zgodnie z art. 20 ust. 2 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, kwotę podstawową otrzymują gminy, w których dochód podatkowy *per capita* jest niższy od 92% średniego dochodu podatkowego na jednego mieszkańca kraju. Kwotę uzupełniającą otrzymują gminy, w których gęstość zaludnienia ustalona przez Główny Urząd Statystyczny według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. była niższa od średniej gęstości zaludnienia w kraju a dochód podatkowy na jednego mieszkańca gminy nie był wyższy od 150% średniego dochodu podatkowego na jednego mieszkańca Polski.

Zgodnie z art. 21a ust. 1 *ustawy o dochodach samorządu terytorialnego*, podział **części równoważącej subwencji ogólnej dla gmin** służyć ma łagodzeniu historycznie ukształtowanych różnic w poziomie rozwoju ekonomicznego, potencjału podatkowego oraz sytuacji społecznej.

Część tę wylicza się biorąc pod uwagę trzy kryteria przy czym dwa z nich nawiązują do obciążeń świadczeniami z tytułu pomocy społecznej, a mianowicie:

- 50% środków finansowych otrzymują gminy miejskie, w których wydatki na dodatki mieszkaniowe wykonane w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, były wyższe od 80% średnich wydatków na dodatki mieszkaniowe wszystkich gmin miejskich wykonanych w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin;
- 25% środków finansowych otrzymują gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie, w których wydatki na dodatki mieszkaniowe wykonane w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, były wyższe od 90% średnich wydatków na dodatki mieszkaniowe wszystkich gmin wiejskich i miejsko-wiejskich wykonanych w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin;
- 25% środków finansowych otrzymują gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie, w których suma dochodów za rok poprzedzający rok bazowy z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz dochodów z podatku rolnego i z podatku leśnego, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy była niższa od 80% średnich dochodów z tych samych tytułów za rok poprzedzający rok bazowy we wszystkich gminach wiejskich i miejsko-wiejskich, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin.

Podział kwoty **części regionalnej** subwencji ogólnej zgodnie z art. 70 b ust. 3 i 5 *ustawy o dochodach samorządu terytorialnego* dokonany zostaje między województwa według następujących zasad:

- 52% środków dzieli się między województwa, w których stopa bezrobocia jest wyższa niż 110% średniej stopy bezrobocia w kraju;
- 48% środków dzieli się między województwa, w których dochody podatkowe za rok poprzedzający rok bazowy, powiększone o część wyrównawczą subwencji ogólnej, wyliczoną na rok budżetowy, w sposób określony w art. 24, i kwotę części regionalnej, wyliczoną na rok budżetowy zgodnie z ust. 4, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, są niższe od 125% wskaźnika Ww.¹²

Ponadto zgodnie z art. 70c ust. 1 w 2016 r. została utworzona, w budżecie państwa, **rezerwa**

¹² Współczynnik udziału (Ww) obliczony dla danego województwa, zgodnie z zapisami w art. 70b *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* (tekst jednolity Dz.U. z 2015 r., poz. 513, z późn. zm.)

celowa, w kwocie 210,0 mln zł, przeznaczona **na dotacje dla województw** na dofinansowanie budowy, przebudowy, remontu, utrzymania, ochrony dróg wojewódzkich i zarządzania tymi drogami. Rezerwą tą dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych, który rozdziela ją w sposób określony w ust. 4, między województwa, w których powierzchnia dróg wojewódzkich, w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa, jest wyższa od powierzchni dróg wojewódzkich w kraju, w przeliczeniu na jednego mieszkańca kraju, i które w roku budżetowym nie są objęte obowiązkiem dokonywania wpłat, o których mowa w art. 70a ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Środki z tej rezerwy obliczone wg zapisu w ust. 4, przekazywane są dla województw w formie dotacji celowej, której wysokość nie może stanowić więcej niż 98% kosztów realizacji zadania.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 *ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, w budżecie państwa tworzy się **rezerwę subwencji ogólnej**, przeznaczoną na dofinansowanie:

- inwestycji na drogach publicznych powiatowych i wojewódzkich oraz na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych w granicach miast na prawach powiatu;
- utrzymania rzecznych przepraw promowych (wskazanych przez ministra właściwego do spraw transportu) o średnim natężeniu ruchu w skali roku powyżej dwóch tysięcy pojazdów na dobę;
- remontu, utrzymania, ochrony i zarządzania drogami krajowymi i wojewódzkimi w granicach miast na prawach powiatu.

Wysokość rezerwy subwencji ogólnej ustala się, zgodnie z zapisami art. 26 ust. 2 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, w kwocie nie mniejszej niż kwota rezerwy przyjęta w ustawie budżetowej na rok bazowy na dofinansowanie zadań, o których mowa powyżej, skorygowanej w przypadku zmiany zakresu realizowanych zadań.

Stosownie do art. 26 ust. 3 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, rezerwą subwencji ogólnej dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, po zasięgnięciu opinii reprezentacji JST.

W 2016 r. rezerwa ta, po uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw transportu oraz stroną samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego została w całości rozdysponowana przez Ministra Finansów i przekazana w wysokości 336,0 mln zł do 168 jednostek samorządu terytorialnego tj. 119 powiatów, 37 miast na prawach powiatu oraz 12 województw.

Na mocy art. 36 ust. 4 pkt. 1 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, **nienależnie otrzymane przez JST kwoty części wyrównawczej, równoważącej i regionalnej subwencji ogólnej podlegają zwrotowi do budżetu państwa i tworzą rezerwę subwencji przeznaczoną dla JST**. Rezerwą tą dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych, którą rozdziela wg kryteriów uzgodnionych z reprezentacją JST. W 2016 r. łączna kwota tej rezerwy wynosiła 103,5 mln zł, w tym 99,7 mln zł to nierozdzielone środki części równoważącej subwencji ogólnej dla gmin.

Stosownie do *art. 36a ustawy* podziału środków z tej rezerwy dokonuje minister właściwy do spraw finansów publicznych po uzgodnieniu z reprezentacją JST kryteriów podziału.

W 2016 r. środki tej rezerwy zostały przekazane do 423 gmin, 51 miast na prawach powiatu oraz 236 powiatów wg poniższego kryterium.

- Dla gmin, w których dochody podatkowe za rok 2015 (ustalone dla gmin z uwzględnieniem art. 32 ust. 3 ww. ustawy), powiększone o część wyrównawczą i część równoważącą subwencji ogólnej ustalonej na 2016 r. i pomniejszone o wpłaty, o których mowa w art. 29

ww. ustawy, ustalone na 2016 r., w przeliczeniu na jednego mieszkańca, były niższe od 80% wyliczonych w analogiczny sposób średnich dochodów wszystkich gmin, w przeliczeniu na jednego mieszkańca kraju;

- Dla gmin, które w 2016 r. dokonały wpłat do budżetu państwa z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej dla gmin w wysokości wynikającej z art. 29 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* i w których dochody podatkowe, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, przyjęte do wyliczenia wpłat na rok budżetowy były niższe od 2000% (dwa tysiące procent) średnich dochodów podatkowych wszystkich gmin, w przeliczeniu na mieszkańca kraju – zgodnie z art. 36a ust. 1 pkt. 3;
- Dla powiatów, które w 2015 r. otrzymały z budżetu państwa dotacje celowe na realizację bieżących zadań własnych z zakresu domów pomocy społecznej, proporcjonalnie do wysokości udziału dotacji otrzymanych przez powiat w łącznej kwocie dotacji na ten cel otrzymanych przez wszystkie powiaty.

Zgodnie z zapisem art. 21a ust. 3 pkt. 6 i ust. 4 pkt. 6 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, jeżeli wyliczona kwota części równoważącej subwencji ogólnej jest wyższa od kwoty należnej, wówczas gminy otrzymują kwoty należne, a pozostałe nierozdzielone środki zwiększają rezerwę.

II. GOSPODARKA FINANSOWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W 2016 r. dochody budżetów JST wyniosły 213 668,9 mln zł, a wydatki 206 034,6 mln zł. Ostatni rok budżetowy, jednostki samorządu terytorialnego zamknęły nadwyżką w wysokości 7 634,4 mln zł. W porównaniu z 2015 r. dochody wzrosły o 7,4%, zaś wydatki o 4,9%.

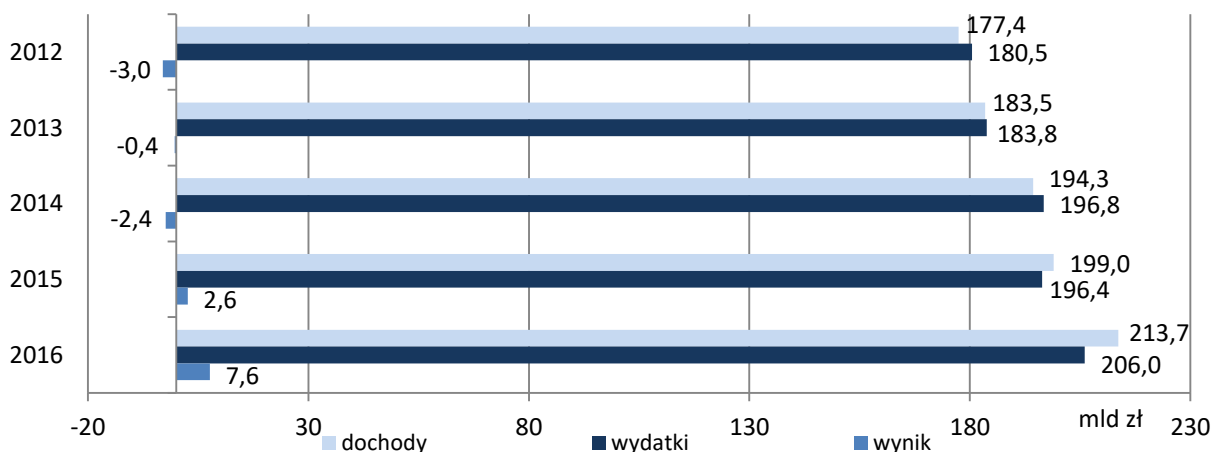
Tabl. 6. Dochody, wydatki i wynik budżetów JST

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody	177 413,5	183 458,3	194 337,2	199 018,9	213 668,9
Wydatki	180 459,3	183 838,6	196 754,2	196 415,3	206 034,6
Wynik	-3 045,8	-380,4	-2 417,0	2 603,6	7 634,4
PLAN mln zł					
Dochody	181 841,8	189 335,6	198 809,2	201 214,2	214 460,1
Wydatki	193 274,8	198 157,7	211 512,0	208 586,9	219 292,0
Wynik	-11 432,9	-8 822,1	-12 702,8	-7 372,7	-4 831,9
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody	97,6	96,9	97,8	98,9	99,6
Wydatki	93,4	92,8	93,0	94,2	94,0
Wynik	x	x	x	x	x
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody	103,6	103,4	105,9	102,4	107,4
Wydatki	99,4	101,9	107,0	99,8	104,9
Wynik	x	x	x	x	293,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W latach 2012-2015 średni wzrost dochodów budżetów JST wyniósł 3,8%, a wydatków 2,0%. W okresie 2012-2014 jednostki samorządu terytorialnego zamykały rok budżetowy deficytem, natomiast lata 2015 i 2016 zamknęły się nadwyżką w wysokości odpowiednio 2 603,6 mln zł i 7 634,4 mln zł.

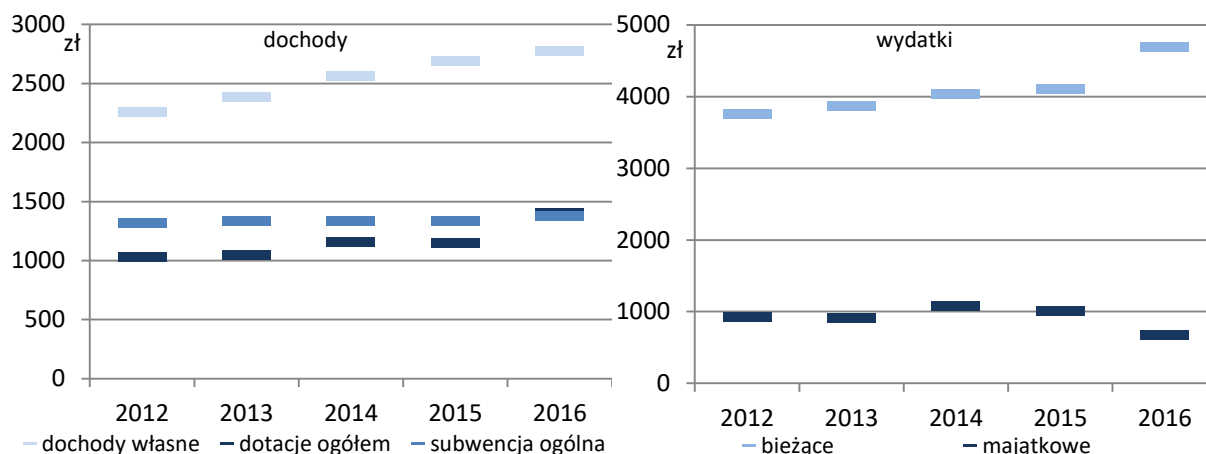
Wykres 2. Budżety JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2016 r. dochody JST na 1 mieszkańca wyniosły 5 560 zł, w tym dochody własne 2 776 zł, wydatki wyniosły 5 362 zł, w tym wydatki bieżące 4 690 zł. Wydatki bieżące wykazywały ciągłą tendencję wzrostową w analizowanym okresie, natomiast wydatki majątkowe w latach 2011-2013 systematycznie obniżały się, w 2014 r. wzrosły osiągając poziom 1 074 zł na 1 mieszkańca, spadły w roku 2016 do poziomu 672 zł na 1 mieszkańca.

Wykres 3. Dochody i wydatki JST na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

II.1. DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Dochody ogółem JST w 2016 r. wyniosły 213 668,9 mln zł, tj. o 7,4% więcej niż w 2015 r. i stanowiły 99,6% planu po zmianach. Największą pozycją dochodową były **dochody własne**, które ukształtowały się na poziomie 106 683,5 mln zł. W porównaniu z 2015 r. wzrosły one o 3,1%. W 2016 r. JST otrzymały **dotacje ogółem** w kwocie 53 949,4 mln zł, co stanowiło wzrost o 22,0% oraz **subwencję ogólną** w wysokości 53 036,1 mln zł, tj. o 3,3% więcej niż w 2015 r.

Tabl. 7. Dochody JST

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody ogółem	177 413,5	183 458,3	194 337,2	199 018,9	213 668,9
dochody własne	87 091,3	91 800,3	98 592,7	103 441,0	106 683,5
dotacje ogółem	39 664,7	40 400,9	44 540,9	44 234,6	53 949,4
subwencja ogólna	50 657,6	51 257,1	51 203,6	51 343,3	53 036,1
PLAN w mln zł					
Dochody ogółem	181 841,8	189 335,6	198 809,2	201 214,2	214 460,1
dochody własne	89 234,1	94 717,3	99 616,0	104 085,8	106 001,0
dotacje ogółem	42 005,4	43 423,2	48 004,6	45 788,3	55 438,2
subwencja ogólna	50 602,3	51 195,0	51 188,7	51 340,0	53 020,8
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody ogółem	97,6	96,9	97,8	98,9	99,6
dochody własne	97,6	96,9	99,0	99,4	100,6
dotacje ogółem	94,4	93,0	92,8	96,6	97,3
subwencja ogólna	100,1	100,1	100,0	100,0	100,0

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody ogółem	103,6	103,4	105,9	102,4	107,4
dochody własne	104,1	105,4	107,4	104,9	103,1
dotacje ogółem	100,9	101,9	110,2	99,3	122,0
subwencja ogólna	104,8	101,2	99,9	100,3	103,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W 2016 r. dochody ogółem gmin wyniosły 101 794,8 mln zł i w porównaniu z 2015 r. wzrosły one o 16,1%. Gminy wykonały plan dochodów budżetowych w 99,7%. Dochody ogółem miast na prawach powiatu wyniosły 74 420,1 mln zł, tj. wzrosły o 5,5%. Miasta na prawach powiatu wykonały plan w 99,9%. Dochody ogółem powiatów wyniosły 23 948,3 mln zł i w porównaniu do 2015 r. wzrosły o 1,1%, a plan dochodów został wykonany w 99,8%. Dochody ogółem województw wyniosły 13 505,6 mln zł, co oznaczało ich spadek o 21,1% w porównaniu do roku poprzedniego oraz wykonanie planu dochodów w 97,7%. Dochody z tytułu dotacji wyniosły 53 949,4 mln zł, w porównaniu z 2015 r. wzrosły o 22,0%.

Tabl. 8. Dochody ogółem według szczebli JST

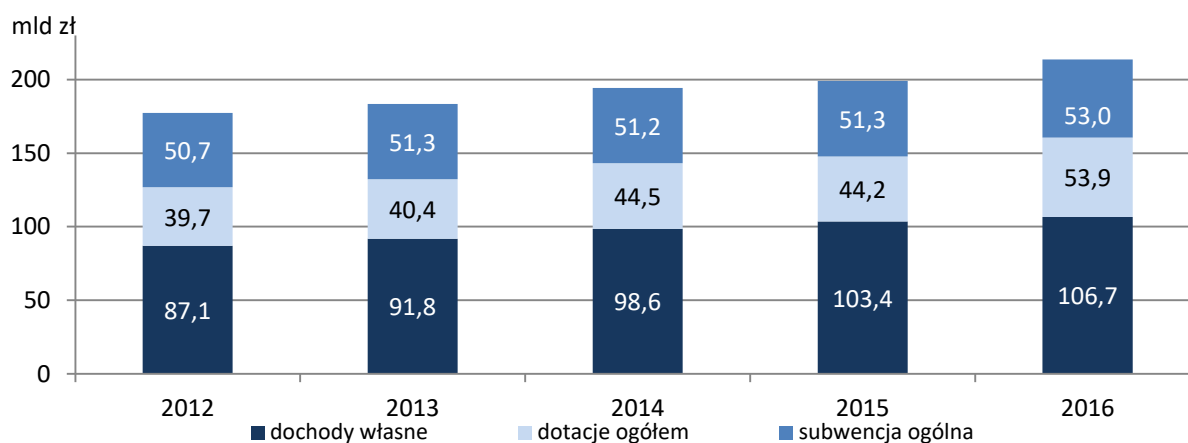
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
JST ogółem	177 413,5	183 458,3	194 337,2	199 018,9	213 668,9
gminy	78 407,5	80 043,4	84 549,0	87 667,2	101 794,8
miasta na prawach powiatu	61 247,0	64 216,6	68 259,8	70 560,1	74 420,1
powiaty	22 522,9	23 077,6	23 782,8	23 681,5	23 948,3
województwa	15 236,1	16 120,7	17 745,6	17 110,1	13 505,6
PLAN w mln zł					
JST ogółem	181 841,8	189 335,6	198 809,2	201 214,2	214 460,1
gminy	80 713,3	82 657,4	86 763,3	88 852,0	102 128,6
miasta na prawach powiatu	62 362,0	66 251,5	69 157,0	70 922,2	74 500,6
powiaty	22 947,4	23 560,3	24 195,9	23 880,8	24 004,2
województwa	15 819,2	16 866,3	18 693,0	17 559,3	13 826,6
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
JST ogółem	97,6	96,9	97,8	98,9	99,6
gminy	97,1	96,8	97,4	98,7	99,7
miasta na prawach powiatu	98,2	96,9	98,7	99,5	99,9
powiaty	98,2	98,0	98,3	99,2	99,8
województwa	96,3	95,6	94,9	97,4	97,7
ROK POPRZEDNI = 100					
JST ogółem	103,6	103,4	105,9	102,4	107,4
gminy	103,4	102,1	105,6	103,7	116,1
miasta na prawach powiatu	107,7	104,8	106,3	103,4	105,5
powiaty	95,6	102,5	103,1	99,6	101,1
województwa	101,1	105,8	110,1	96,4	78,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W latach 2012-2016 w strukturze dochodów JST największą kategorią były dochody własne, które w 2016 r. stanowiły 49,9% dochodów ogółem. W porównaniu do 2015 r. udział dochodów własnych

w dochodach ogółem spadł o 2,1 p. proc. W 2016 r. udział dotacji ogółem wzrósł do poziomu 25,2%, co stanowiło wzrost o 3,0 p. proc. Udział subwencji ogólnej w dochodach ogółem JST w 2016 r. wyniósł 24,8%. Analogicznie jak w 2015 r. najbardziej zależne od dochodów z budżetu państwa, przekazywanych w formie dotacji i subwencji, były powiaty. W 2016 r. udział tych dochodów w dochodach ogółem wyniósł: w powiatach 64,6%, tj. o 1,9 p. proc. mniej niż w 2015 r., w gminach 55,7%, tj. o 5,4 p. proc. więcej niż rok wcześniej, w miastach na prawach powiatu 38,4%, tj. o 1,9 p. proc. więcej wobec 2015 r., a w województwach 46,6%, tj. o 11,6 p. proc. mniej niż w 2015 r.

Wykres 4. Dochody JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2016 r. dochody ogółem dla wszystkich szczebli JST wzrosły o 7,4%. Wzrost ten był szybszy niż średnia wzrostu z lat 2012-2015, która wyniosła 3,8%. Wykonane w 2016 r. dochody własne w kwocie 106 683,5 mln zł wzrosły o 3,1% w porównaniu z rokiem poprzednim. Tempo ich wzrostu było mniejsze niż średnia wzrostu z lat 2012-2015 wynosząca 5,5%. W 2016 r. JST otrzymały subwencję ogólną w wysokości 53 036,1 mln zł. Była ona wyższa o 3,3% w porównaniu z rokiem poprzednim, przy średnim wzroście w latach 2012-2015 na poziomie 1,5%.

II.1.1. Dochody własne

W 2016 r. **dochody własne** JST wyniosły 106 683,5 mln zł, co stanowiło wzrost o 3,1% wobec roku poprzedniego oraz wykonanie planu w 100,6%. Dochody z tytułu **podatku dochodowego od osób fizycznych** (PIT) wyniosły 41 108,1 mln zł, tj. wzrosły o 7,9% w porównaniu do 2015 r. Wpływy z **podatku dochodowego od osób prawnych** (CIT) wyniosły 7 441,2 mln zł i były wyższe o 5,2% w odniesieniu do poprzedniego roku. W rezultacie udział podatku od osób fizycznych w strukturze dochodów własnych wzrósł o 1,7 p. proc. i stanowił 38,5%, zaś udział podatku od osób prawnych wzrósł do 7,0%, co oznaczało wzrost udziału w strukturze dochodów własnych o 0,2 p. proc. Dochód JST z **podatku od nieruchomości**¹³ wyniósł 20 774,5 mln zł, co stanowiło wzrost o 3,0% w porównaniu do poprzedniego roku. W 2016 r. podatek ten stanowił 19,5% w strukturze dochodów własnych

¹³ Podatek ten wiąże się z posiadaniem gruntu, budynku, bądź budowli. Nie jest on uzależniony od dochodów, ani też korzyści uzyskiwanych z danej nieruchomości. Podatnikami tego podatku są osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne, będące: właścicielami, posiadaczami samoistnymi nieruchomości lub obiektów budowlanych, czy też będące użytkownikami wieczystymi gruntów. Podatnikami są również posiadacze nieruchomości albo obiektów budowlanych, stanowiących własność Skarbu Państwa lub JST, jeżeli posiadanie wynika z umowy zawartej z właścicielem, Agencją Nieruchomości Rolnych lub z innego tytułu prawnego, z wyjątkiem posiadania przez osoby fizyczne lokali mieszkalnych niestanowiących odrębnych nieruchomości. Podstawę opodatkowania stanowi: dla gruntów – powierzchnia; dla budynków lub ich części – powierzchnia użytkowa. Stawki podatku zależą od sposobu użytkowania nieruchomości oraz podlegają ograniczeniu przez ustawowe limity stawek podatkowych.

jednostek samorządu terytorialnego. **Pozostałe dochody** JST w wysokości 23 667,1 mln zł spadły o 4,7% w odniesieniu do 2015 r., a ich udział w strukturze dochodów własnych wyniósł 22,2%.

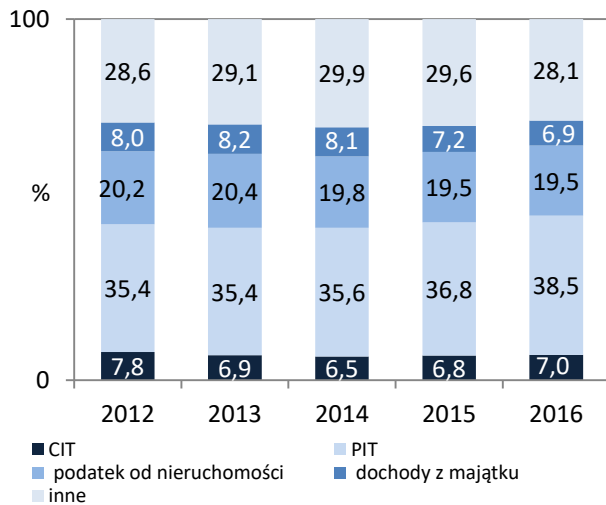
Tabl. 9. Dochody własne JST

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody własne	87 091,3	91 800,3	98 592,7	103 441,0	106 683,5
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	6 800,6	6 300,1	6 440,5	7 076,1	7 441,2
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	30 812,5	32 460,8	35 105,4	38 100,1	41 108,1
podatek rolny	1 545,9	1 665,2	1 653,5	1 593,0	1 513,5
podatek od nieruchomości	17 602,7	18 729,4	19 532,0	20 171,3	20 774,5
podatek leśny	226,7	227,8	209,3	229,7	295,9
podatek od środków transportowych	916,8	940,9	974,3	1 015,5	1 055,2
podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	83,6	82,6	78,9	73,0	70,6
podatek od spadków i darowizn	285,4	255,5	261,6	246,4	279,3
podatek od czynności cywilnoprawnych	1 492,4	1 628,7	1 797,6	1 749,1	2 171,5
wpływy z opłaty skarbowej	485,5	488,8	501,4	408,7	430,0
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	215,4	280,7	299,3	298,7	359,6
wpływy z opłaty targowej	200,5	187,3	191,0	184,3	162,8
dochody z majątku	6 945,3	7 563,3	7 994,1	7 462,9	7 354,1
pozostałe dochody	19 478,1	20 989,1	23 553,8	24 832,1	23 667,1
PLAN w mln zł					
Dochody własne	89 234,1	94 717,3	99 616,0	104 085,8	106 001,0
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	6 820,5	6 444,3	6 330,8	6 911,9	7 140,6
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	31 619,8	33 126,5	34 551,8	37 668,4	40 357,1
podatek rolny	1 571,8	1 684,8	1 695,7	1 639,2	1 548,7
podatek od nieruchomości	17 414,4	18 618,8	19 505,6	20 191,1	20 698,4
podatek leśny	221,4	227,6	216,4	229,3	278,5
podatek od środków transportowych	916,1	944,7	972,6	1 005,7	1 038,2
podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	84,8	81,9	81,9	77,5	75,6
podatek od spadków i darowizn	263,6	274,3	268,1	245,2	263,7
podatek od czynności cywilnoprawnych	1 589,7	1 536,3	1 614,5	1 673,8	1 944,1
wpływy z opłaty skarbowej	509,3	492,9	514,9	463,9	429,8
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	245,8	295,0	318,0	310,5	365,0
wpływy z opłaty targowej	211,4	199,5	193,2	190,5	167,3
dochody z majątku	8 009,4	9 011,4	9 222,1	8 389,6	8 168,6

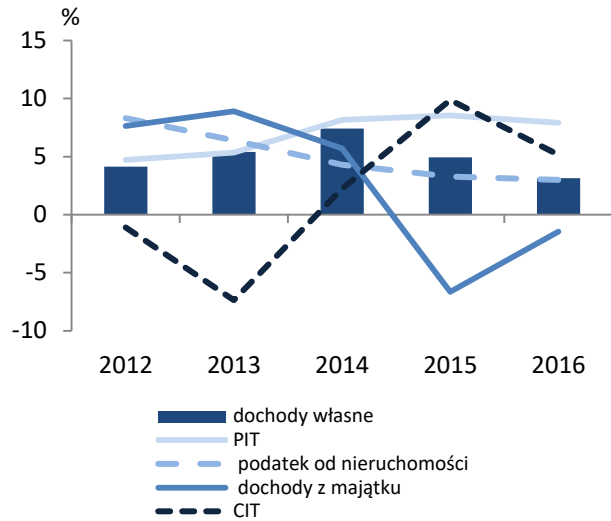
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
pozostałe dochody	19 756,0	21 779,3	24 130,4	25 089,0	23 525,4
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody własne	97,6	96,9	99,0	99,4	100,6
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	99,7	97,8	101,7	102,4	104,2
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	97,4	98,0	101,6	101,1	101,9
podatek rolny	98,4	98,8	97,5	97,2	97,7
podatek od nieruchomości	101,1	100,6	100,1	99,9	100,4
podatek leśny	102,4	100,1	96,7	100,2	106,2
podatek od środków transportowych	100,1	99,6	100,2	101,0	101,6
podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	98,6	100,9	96,3	94,2	93,4
podatek od spadków i darowizn	108,3	93,1	97,6	100,5	105,9
podatek od czynności cywilnoprawnych	93,9	106,0	111,3	104,5	111,7
wpływy z opłaty skarbowej	95,3	99,2	97,4	88,1	100,1
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	87,7	95,2	94,1	96,2	98,5
wpływy z opłaty targowej	94,8	93,9	98,9	96,8	97,3
dochody z majątku	86,7	83,9	86,7	89,0	90,0
pozostałe dochody	98,6	96,4	97,6	99,0	100,6
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody własne	104,1	105,4	107,4	104,9	103,1
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	98,9	92,6	102,2	109,9	105,2
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	104,7	105,3	108,1	108,5	107,9
podatek rolny	145,5	107,7	99,3	96,3	95,0
podatek od nieruchomości	108,3	106,4	104,3	103,3	103,0
podatek leśny	120,7	100,5	91,9	109,8	128,8
podatek od środków transportowych	103,7	102,6	103,5	104,2	103,9
podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	96,4	98,8	95,5	92,5	96,8
podatek od spadków i darowizn	104,3	89,5	102,4	94,2	113,4
podatek od czynności cywilnoprawnych	84,1	109,1	110,4	97,3	124,1
wpływy z opłaty skarbowej	99,0	100,7	102,6	81,5	105,2
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	75,9	130,3	106,6	99,8	120,4
wpływy z opłaty targowej	95,5	93,4	102,0	96,5	88,3
dochody z majątku	107,6	108,9	105,7	93,4	98,5
pozostałe dochody	100,5	107,8	112,2	105,4	95,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 5. Struktura dochodów własnych JST

Wykres 6. Zmiana wybranych kategorii dochodów własnych (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Udział dochodów z PIT w dochodach ogółem JST stanowił 19,2%. Największą rolę pełnił on w budżetach miast na prawach powiatu, w których stanowił 25,1% ich dochodów ogółem. Udział dochodów z CIT w dochodach ogółem JST wyniósł 3,5%. Największą rolę pełnił on w budżetach województwa, gdzie stanowił 35,6% całości ich dochodów.

Tabl. 10. Wpływy z podatków PIT i CIT w dochodach JST

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
DOCHODY WŁASNE w mln zł					
JST ogółem	87 091,3	91 800,3	98 592,7	103 441,0	106 683,5
gminy	36 522,9	38 546,0	41 710,7	43 573,3	45 134,6
miasta na prawach powiatu	37 407,6	40 058,8	42 894,0	44 773,7	45 869,2
powiaty	6 612,3	6 893,8	7 443,5	7 943,2	8 474,3
województwa	6 549,1	6 303,1	6 546,1	7 155,0	7 205,4
WPŁYWY Z CIT w mln zł					
JST ogółem	6 800,6	6 300,1	6 440,5	7 076,1	7 441,2
gminy	789,0	742,7	701,6	752,8	778,3
miasta na prawach powiatu	1 462,7	1 341,1	1 428,4	1 601,7	1 699,0
powiaty	163,7	154,3	146,3	157,9	161,8
województwa	4 385,3	4 062,0	4 164,2	4 563,8	4 802,1
WPŁYWY Z PIT w mln zł					
JST ogółem	30 812,5	32 460,8	35 105,4	38 100,1	41 108,1
gminy	12 077,2	12 823,8	13 982,7	15 288,7	16 616,2
miasta na prawach powiatu	14 409,1	15 069,6	16 165,6	17 415,2	18 658,8
powiaty	3 322,4	3 513,3	3 819,6	4 165,7	4 508,8
województwa	1 003,9	1 054,1	1 137,5	1 230,4	1 324,4

UDZIAŁ DOCHODÓW WŁASNYCH W DOCHODACH OGÓŁEM w %					
JST ogółem	49,1	50,0	50,7	52,0	49,9
gminy	46,6	48,2	49,3	49,7	44,3
miasta na prawach powiatu	61,1	62,4	62,8	63,5	61,6
powiaty	29,4	29,9	31,3	33,5	35,4
województwa	43,0	39,1	36,9	41,8	53,4
UDZIAŁ WPŁYWÓW Z CIT W DOCHODACH OGÓŁEM w %					
JST ogółem	3,8	3,4	3,3	3,6	3,5
gminy	1,0	0,9	0,8	0,9	0,8
miasta na prawach powiatu	2,4	2,1	2,1	2,3	2,3
powiaty	0,7	0,7	0,6	0,7	0,7
województwa	28,8	25,2	23,5	26,7	35,6
UDZIAŁ WPŁYWÓW Z PIT W DOCHODACH OGÓŁEM w %					
JST ogółem	17,4	17,7	18,1	19,1	19,2
gminy	15,4	16,0	16,5	17,4	16,3
miasta na prawach powiatu	23,5	23,5	23,7	24,7	25,1
powiaty	14,8	15,2	16,1	17,6	18,8
województwa	6,6	6,5	6,4	7,2	9,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

II.1.2. Dotacje ogółem

W 2016 r. **dotacje ogółem** wyniosły **53 949,4** mln zł, co oznaczało wykonanie planu w 97,3% oraz wzrost o 22,0% w porównaniu z 2015 r. W strukturze wykonanych dochodów ogółem dotacje ogółem stanowiły 25,2%, z tego na **dotacje celowe** przypadało 22,1%, a 3,1% na **dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625**¹⁴.

Tabl. 11. Dotacje ogółem JST

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dotacje ogółem	39 664,7	40 400,9	44 540,9	44 234,6	53 949,4
dotacje celowe	25 144,2	26 442,0	28 893,7	29 412,7	47 291,1
na zadania z zakresu adm. rządowej	16 711,6	16 861,1	17 951,2	17 834,3	36 896,6
inwestycyjne	590,6	604,4	873,2	603,9	317,8
na zadania własne	5 733,2	6 954,6	7 815,1	8 241,4	7 715,4
inwestycyjne	1 256,6	1 423,9	1 530,9	1 816,5	1 332,3
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	42,7	47,3	44,6	71,5	60,3
inwestycyjne	5,8	6,3	3,7	22,8	10,8
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	1 268,0	1 451,1	1 577,0	1 702,1	1 168,7
inwestycyjne	355,0	535,3	667,2	793,7	225,7
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	671,1	607,9	784,8	786,2	896,1
inwestycyjne	546,0	503,7	671,3	677,8	764,9
otrzymane z funduszy celowych	717,6	520,0	720,9	777,2	553,9

¹⁴ patrz rozdział I. Zasady i uwarunkowania gospodarki finansowej JST – I.5.1. Dotacje ogółem.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
inwestycyjne	471,1	407,3	439,5	476,3	444,3
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	14 520,5	13 958,9	15 647,2	14 821,9	6 658,3
w tym inwestycyjne §§ 620 i 625	11 232,0	10 512,2	12 196,0	12 742,1	5 196,6
PLAN w mln zł					
Dotacje ogółem	42 005,4	43 423,2	48 004,6	45 788,3	55 438,2
dotacje celowe	25 793,7	27 132,9	29 735,9	30 053,1	47 929,8
na zadania z zakresu adm. rządowej	17 029,9	17 242,4	18 281,6	18 130,0	37 204,0
inwestycyjne	687,0	737,9	950,3	678,1	328,5
na zadania własne	5 939,3	7 129,5	7 983,6	8 418,2	7 868,3
inwestycyjne	1 352,7	1 512,4	1 598,2	1 898,1	1 390,2
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	44,4	46,7	47,4	74,7	64,3
inwestycyjne	5,8	4,1	5,1	23,5	12,6
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	1 322,7	1 512,1	1 800,0	1 784,8	1 239,7
inwestycyjne	402,0	580,2	860,2	849,5	284,8
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	731,9	656,0	837,0	840,0	969,3
inwestycyjne	602,4	547,8	717,1	725,1	832,6
otrzymane z funduszy celowych	725,6	546,0	786,3	805,3	584,4
inwestycyjne	475,1	433,0	504,7	504,5	474,6
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	16 211,8	16 290,4	18 268,7	15 735,3	7 508,4
w tym inwestycyjne §§ 620 i 625	12 441,6	12 296,6	14 169,7	13 271,4	5 739,7
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dotacje ogółem	94,4	93,0	92,8	96,6	97,3
dotacje celowe	97,5	97,5	97,2	97,9	98,7
na zadania z zakresu adm. rządowej	98,1	97,8	98,2	98,4	99,2
inwestycyjne	86,0	81,9	91,9	89,0	96,7
na zadania własne	96,5	97,5	97,9	97,9	98,1
inwestycyjne	92,9	94,2	95,8	95,7	95,8
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	96,3	101,4	94,2	95,6	93,8
inwestycyjne	99,7	152,1	73,0	96,9	85,9
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	95,9	96,0	87,6	95,4	94,3
inwestycyjne	88,3	92,2	77,6	93,4	79,3
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	91,7	92,7	93,8	93,6	92,5
inwestycyjne	90,6	91,9	93,6	93,5	91,9
otrzymane z funduszy celowych	98,9	95,2	91,7	96,5	94,8
inwestycyjne	99,2	94,1	87,1	94,4	93,6
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	89,6	85,7	85,7	94,2	88,7
w tym inwestycyjne §§ 620 i 625	90,3	85,5	86,1	96,0	90,5
ROK POPRZEDNI = 100					
Dotacje ogółem	100,9	101,9	110,2	99,3	122,0
dotacje celowe	96,5	105,2	109,3	101,8	160,8
na zadania z zakresu adm. rządowej	101,1	100,9	106,5	99,3	206,9
inwestycyjne	96,7	102,3	144,5	69,2	52,6

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
na zadania własne	84,9	121,3	112,4	105,5	93,6
inwestycyjne	58,3	113,3	107,5	118,7	73,3
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	64,1	110,8	94,3	160,1	84,4
inwestycyjne	60,5	108,8	59,2	614,0	47,6
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	103,0	114,4	108,7	107,9	68,7
inwestycyjne	97,3	150,8	124,6	119,0	28,4
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	74,1	90,6	129,1	100,2	114,0
inwestycyjne	67,6	92,3	133,3	101,0	112,8
otrzymane z funduszy celowych	126,7	72,5	138,6	107,8	71,3
inwestycyjne	110,1	86,5	107,9	108,4	93,3
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	109,5	96,1	112,1	94,7	44,9
w tym inwestycyjne §§ 620 i 625	112,0	93,6	116,0	104,5	40,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

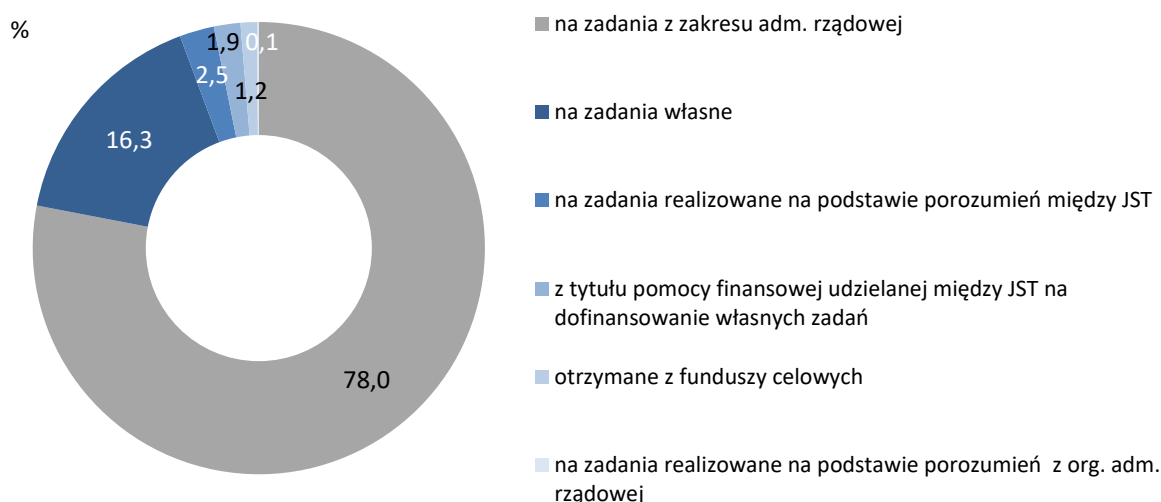
W ramach dotacji celowych, najwięcej środków otrzymały JST na **zadania zlecone z zakresu administracji rządowej** (78,0%) i na **zadania własne** (16,3%), pozostałe kategorie stanowiły 5,7% dotacji celowych.

W grupie dotacji celowych dla JST największy udział, bo 88,9%, stanowiły dotacje z budżetu państwa w kwocie 44 672,3 mln zł. W porównaniu z 2015 r. był to wzrost o 70,8%. Z tej kwoty na zadania z zakresu administracji rządowej przeznaczono 36 896,6 mln zł, tj. o 106,9% więcej niż w 2015 r. Tak wysoki wzrost dotacji na zadania z zakresu administracji rządowej spowodowany był przede wszystkim realizacją świadczeń wynikających z programu „Rodzina 500 plus”.

Na zadania własne przeznaczono 7 715,4 mln zł, tj. o 6,4% mniej w porównaniu z 2015 r., a na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej pozostałe 60,3 mln zł, tj. o 15,6% mniej niż w 2015 r. Dotacje celowe z budżetu państwa przeznaczone były na dofinansowanie zadań dotyczących m.in.: dróg samorządowych w ramach Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych – Etap II „Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój”, upowszechniania wychowania przedszkolnego, wspierania edukacji na obszarach wiejskich, wyrównywania szans edukacyjnych oraz zapewnienia kształcenia praktycznego, a także zadań z zakresu pomocy społecznej.

W 2013 r. zgodnie z art. 90 *ustawy o systemie oświaty* realizowane były przyjęte przez Radę Ministrów, programy rządowe z zakresu pomocy materialnej dla uczniów („wyprawka szkolna”, oraz zasiłki losowe na cele edukacyjne). W 2016 r. programy te były kontynuowane. W ramach dotacji celowych z budżetu państwa na zadania własne, z przeznaczeniem na realizację powyższych programów rządowych, JST otrzymały 13,1 mln zł, z czego 7,9 mln zł otrzymały gminy, a 5,2 mln zł miasta na prawach powiatu. W porównaniu z 2015 r. JST otrzymały o 26,0 mln zł mniej, przy czym gminy odnotowały spadek o 71,3%, a miasta na prawach powiatu o 55,2%. Spadek poziomu tych dotacji wynika ze stopniowego wprowadzania do szkół tzw. „darmowego podręcznika” w ramach programu rządowego „Wyprawka szkolna”.

Wykres 7. Struktura otrzymanych przez JST dotacji celowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

II.1.3. Subwencja ogólna

W 2016 r. **subwencja ogólna** wyniosła 53 036,1 mln zł i była większa o 3,3% w odniesieniu do 2015 r. Plan został wykonany w 100,0%. Największą składową subwencji ogólnej wynoszącą 78,2% stanowiła **część oświatowa** w kwocie 41 496,9 mln zł, z czego gminy otrzymały 19 603,6 mln zł, powiaty 7 822,8 mln zł, miasta na prawach powiatu 13 423,8 mln zł, a województwa 646,7 mln zł.

Tabl. 12. Subwencja ogólna JST

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Subwencja ogólna	50 657,6	51 257,1	51 203,6	51 343,3	53 036,1
część wyrównawcza	8 692,7	8 974,0	8 804,4	8 668,0	9 171,9
część oświatowa	39 161,1	39 509,2	39 499,6	40 376,9	41 496,9
część rekompensująca	14,7	14,5	14,2	13,7	12,3
część równoważąca	1 534,8	1 527,3	1 530,6	1 531,4	1 597,7
część regionalna	687,2	735,3	914,7	323,9	317,8
uzupełnienie subwencji ogólnej	567,0	496,7	440,1	429,3	439,5
PLAN w mln zł					
Subwencja ogólna	50 602,3	51 195,0	51 188,7	51 340,0	53 020,8
część wyrównawcza	8 693,3	8 974,2	8 804,4	8 668,7	9 172,0
część oświatowa	39 155,1	39 507,7	39 499,9	40 378,1	41 493,0
część rekompensująca	14,7	14,4	14,3	14,1	12,6
część równoważąca	1 535,1	1 527,3	1 530,6	1 531,4	1 597,7
część regionalna	687,2	735,3	914,7	323,9	317,8
uzupełnienie subwencji ogólnej	516,9	436,2	424,8	423,7	427,8
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Subwencja ogólna	100,1	100,1	100,0	100,0	100,0
część wyrównawcza	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część oświatowa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część rekompensująca	100,0	101,1	99,7	97,0	97,5
część równoważąca	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
część regionalna	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
uzupełnienie subwencji ogólnej	109,7	113,9	103,6	101,3	102,7
ROK POPRZEDNI = 100					
Subwencja ogólna	104,8	101,2	99,9	100,3	103,3
część wyrównawcza	100,6	103,2	98,1	98,5	105,8
część oświatowa	106,1	100,9	100,0	102,2	102,8
część rekompensująca	94,3	98,6	97,7	96,4	89,6
część równoważąca	97,3	99,5	100,2	100,1	104,3
część regionalna	109,4	107,0	124,4	35,4	98,1
uzupełnienie subwencji ogólnej	101,0	87,6	88,6	97,6	102,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

II.1.4. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych¹⁵

W 2016 r. przekazane JST środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE oraz na finansowanie i współfinansowanie programów ze środków bezzwrotnych pochodzących z Unii Europejskiej oraz na realizację płatności, których źródłem jest budżet środków europejskich, wyniosły 7 217,7 mln zł. Kwota ta była niższa o 58,0% niż w 2015 r. i stanowiła 88,3% planu. Środki te stanowiły 3,4% dochodów ogółem JST, tj. o 5,3 p. proc. mniej niż w 2015 r. Na powyższą kwotę składały się: środki Unii Europejskiej w wysokości 1 079,9 mln zł, tj. na poziomie 85,1% planowanej kwoty, płatności z budżetu środków europejskich w wysokości 5 444,7 mln zł, tj. 90,6% planu oraz środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów i projektów z udziałem środków unijnych w wysokości 693,1 mln zł, co stanowiło 77,6% planu.

Tabl. 13. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Ogółem	17 078,4	16 012,9	18 168,8	17 201,2	7 217,7
środki z UE na finansowanie programów i projektów unijnych	1 700,7	1 500,4	1 416,2	1 781,6	1 079,9
środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów	1 786,3	1 849,3	1 980,8	1 725,4	693,1
płatności z budżetu środków europejskich (od 1 stycznia 2011 r.)	13 591,4	12 663,1	14 771,8	13 694,2	5 444,7
PLAN w mln zł					
Ogółem	19 271,2	18 793,3	21 324,9	18 300,8	8 174,4
środki z UE na finansowanie programów i projektów unijnych	1 982,3	1 710,9	1 657,1	1 981,8	1 268,9

¹⁵ Są to dochody JST klasyfikowane z czwartą cyfrą paragrafów 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9 (czwarta cyfra paragrafu informuje o źródle finansowania). Dochody te występują zasadniczo w dotacjach.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów	2 110,4	2 112,6	2 347,7	1 878,7	893,5
płatności z budżetu środków europejskich (od 1 stycznia 2011 r.)	15 178,6	14 969,7	17 320,1	14 440,3	6 012,0
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Ogółem	88,6	85,2	85,2	94,0	88,3
środki z UE na finansowanie programów i projektów unijnych	85,8	87,7	85,5	89,9	85,1
środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów	84,6	87,5	84,4	91,8	77,6
płatności z budżetu środków europejskich (od 1 stycznia 2011 r.)	89,5	84,6	85,3	94,8	90,6
ROK POPRZEDNI = 100					
Ogółem	104,5	93,8	113,5	94,7	42,0
środki z UE na finansowanie programów i projektów unijnych	95,6	88,2	94,4	125,8	60,6
środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów	105,1	103,5	107,1	87,1	40,2
płatności z budżetu środków europejskich (od 1 stycznia 2011 r.)	105,7	93,2	116,7	92,7	39,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Najmniejszy udział środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w łącznych dochodach poszczególnych szczebli JST wystąpił w dochodach gmin, gdzie stanowił 1,4%, a największy, tj. 19,4% w województwach. W miastach na prawach powiatu udział ten stanowił 3,7%. W porównaniu z rokiem 2015 udziały środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w dochodach ogółem spadły dla wszystkich szczebli JST: dla gmin o 4,1 p. proc., dla powiatów o 2,8 p. proc., dla miast na prawach powiatu o 3,7 p. proc., a dla województw o 16,1 p. proc.

Wykres 8. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych oraz pozostałe dochody JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Tabl. 14. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2016 r. według szczebli JST

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
OTRZYMANE ŚRODKI NA PROJEKTY I PROGRAMY UE w mln zł					
JST ogółem	17 078,4	16 012,9	18 168,8	17 201,2	7 217,7
gminy	5 873,0	4 359,5	4 695,1	4 853,2	1 431,3
miasta na prawach powiatu	5 524,4	5 000,5	5 531,4	5 208,9	2 745,9
powiaty	1 341,3	1 257,9	1 341,7	1 065,6	417,9
województwa	4 339,7	5 395,0	6 600,6	6 073,5	2 622,5
OTRZYMANE ŚRODKI NA PROJEKTY I PROGRAMY UE w odsetkach					
JST ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
gminy	34,4	27,2	25,8	28,2	19,8
miasta na prawach powiatu	32,3	31,2	30,5	30,3	38,0
powiaty	7,9	7,9	7,4	6,2	5,8
województwa	25,4	33,7	36,3	35,3	36,3
DOCHODY OGÓŁEM w mln zł					
JST ogółem	177 413,5	183 458,3	194 337,2	199 018,9	213 668,9
gminy	78 407,5	80 043,4	84 549,0	87 667,2	101 794,8
miasta na prawach powiatu	61 247,0	64 216,6	68 259,8	70 560,1	74 420,1
powiaty	22 522,9	23 077,6	23 782,8	23 681,5	23 948,3
województwa	15 236,1	16 120,7	17 745,6	17 110,1	13 505,6
UDZIAŁ FINANSOWANIA I WSPÓLFINANSOWANIA PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UE					
JST ogółem	9,6	8,7	9,3	8,6	3,4
gminy	7,5	5,4	5,6	5,5	1,4
miasta na prawach powiatu	9,0	7,8	8,1	7,4	3,7
powiaty	6,0	5,5	5,6	4,5	1,7
województwa	28,5	33,5	37,2	35,5	19,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

II.2. WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

II.2.1. Wydatki ogółem

W 2016 r. **wydatki ogółem** JST wyniosły 206 034,6 mln zł, tj. o 4,9% więcej niż w 2015 r., plan został wykonany w 94,0%. W strukturze wydatków JST w 2016 r. **wydatki bieżące** w kwocie 180 203,9 mln zł stanowiły 87,5%, zaś **wydatki majątkowe** w kwocie 25 830,6 mln zł stanowiły 12,5% wydatków ogółem. W 2016 r. **wydatki bieżące** JST wzrosły o 14,2%, wzrost ten był wyższy od średniego poziomu wzrostu tej kategorii z lat 2012-2015, który wynosił 3,2%. **Wydatki majątkowe**, w porównaniu z poprzednim rokiem, spadły o 33,0%. W przedziale lat 2012-2016 wydatki majątkowe malały średnio o 1,6%, (w 2014 r. odnotowano wzrost tych wydatków o 18,1%). W 2016 r. plan wydatków bieżących zrealizowano w 95,7%, a plan wydatków majątkowych w 83,2%.

Tabl. 15. Wydatki według szczebli JST

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
JST ogółem	180 459,3	183 838,6	196 754,2	196 415,3	206 034,6
gminy	78 491,4	79 442,5	85 070,1	85 944,4	98 175,1
miasta na prawach powiatu	63 730,8	64 952,6	69 661,4	69 824,2	71 941,5
powiaty	22 476,5	22 916,5	23 784,3	23 444,1	23 300,6
województwa	15 760,5	16 527,0	18 238,3	17 202,7	12 617,4
PLAN w mln zł					
JST ogółem	193 274,8	198 157,7	211 512,0	208 586,9	219 292,0
gminy	84 575,1	85 948,0	91 544,1	91 753,3	104 840,5
miasta na prawach powiatu	67 754,7	69 568,7	74 316,8	73 634,1	75 881,7
powiaty	23 748,8	24 335,7	25 206,9	24 603,2	24 563,7
województwa	17 196,1	18 305,3	20 444,3	18 596,2	14 006,1
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
JST ogółem	93,4	92,8	93,0	94,2	94,0
gminy	92,8	92,4	92,9	93,7	93,6
miasta na prawach powiatu	94,1	93,4	93,7	94,8	94,8
powiaty	94,6	94,2	94,4	95,3	94,9
województwa	91,7	90,3	89,2	92,5	90,1
ROK POPRZEDNI = 100					
JST ogółem	99,4	101,9	107,0	99,8	104,9
gminy	98,5	101,2	107,1	101,0	114,2
miasta na prawach powiatu	103,6	101,9	107,2	100,2	103,0
powiaty	93,4	102,0	103,8	98,6	99,4
województwa	96,5	104,9	110,4	94,3	73,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wydatki gmin wyniosły 98 175,1 mln zł, co oznaczało wzrost o 14,2% w porównaniu do roku poprzedniego, a plan wydatków został wykonany w 93,6%. Wydatki miast na prawach powiatu w kwocie 71 941,5 mln zł stanowiły 94,8% planowanej kwoty. W porównaniu z 2015 r. były o 3,0% wyższe. Powiaty wykonały wydatki w kwocie 23 300,6 mln zł, co oznaczało spadek o 0,6%. Ich plan został wykonany w 94,9%. Wydatki województw wyniosły 12 617,4 mln zł, były niższe o 26,7% a wskaźnik wykonania planu osiągnął wartość 90,1%.

Tabl. 16. Wydatki ogółem JST

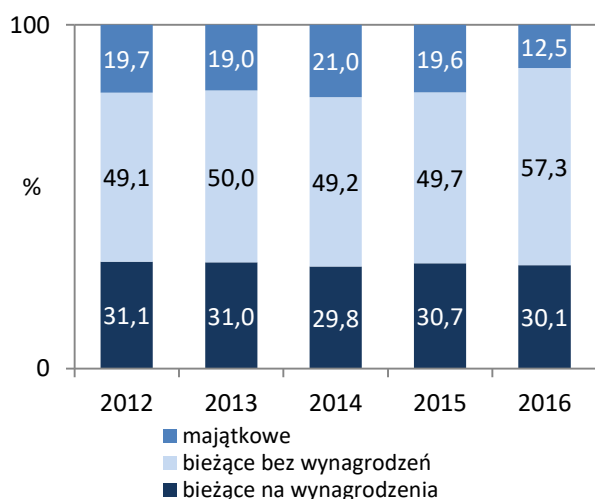
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Wydatki ogółem	180 459,3	183 838,6	196 754,2	196 415,3	206 034,6
wydatki bieżące	144 842,8	148 831,9	155 403,9	157 839,4	180 203,9
na wynagrodzenia	56 148,9	56 973,2	58 534,7	60 309,1	62 086,3
osobowe	50 711,8	51 440,4	52 917,3	54 662,7	56 423,7
pochodne od wynagrodzeń	10 068,8	10 462,0	10 763,5	11 129,2	11 490,0
dotacje	14 237,5	14 867,9	15 842,1	16 458,6	17 525,1
na obsługę długu	3 489,5	2 833,5	2 439,7	2 037,3	1 927,8
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	60,6	53,6	48,4	48,0	29,4

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
świadczenia na rzecz osób fizycznych	16 219,1	16 782,5	17 141,1	16 948,2	35 576,9
pozostałe wydatki	44 618,3	46 859,1	50 634,4	50 909,0	51 568,3
wydatki majątkowe	35 616,5	35 006,7	41 350,2	38 575,9	25 830,6
inwestycyjne	34 401,1	33 497,4	39 922,8	37 220,0	24 407,5
PLAN w mln zł					
Wydatki ogółem	193 274,8	198 157,7	211 512,0	208 586,9	219 292,0
wydatki bieżące	151 108,5	156 884,5	162 943,9	165 186,9	188 243,4
na wynagrodzenia	57 062,0	57 931,0	59 405,0	61 364,8	63 233,3
osobowe	51 429,9	52 203,1	53 599,3	55 551,1	57 377,7
pochodne od wynagrodzeń	10 351,3	10 823,3	11 107,3	11 516,3	11 905,3
dotacje	14 635,6	15 285,7	16 251,1	16 804,6	18 037,5
na obsługę długu	3 696,9	3 364,5	2 767,1	2 457,7	2 210,0
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	281,5	294,6	234,2	254,1	196,4
świadczenia na rzecz osób fizycznych	16 695,9	17 254,7	17 635,4	17 397,4	36 135,2
pozostałe wydatki	48 385,2	51 930,8	55 544,0	55 392,0	56 525,5
wydatki majątkowe	42 166,2	41 273,2	48 568,1	43 399,9	31 048,6
inwestycyjne	40 817,1	39 670,4	47 074,2	41 939,8	29 591,1
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Wydatki ogółem	93,4	92,8	93,0	94,2	94,0
wydatki bieżące	95,9	94,9	95,4	95,6	95,7
na wynagrodzenia	98,4	98,3	98,5	98,3	98,2
osobowe	98,6	98,5	98,7	98,4	98,3
pochodne od wynagrodzeń	97,3	96,7	96,9	96,6	96,5
dotacje	97,3	97,3	97,5	97,9	97,2
na obsługę długu	94,4	84,2	88,2	82,9	87,2
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	21,5	18,2	20,7	18,9	15,0
świadczenia na rzecz osób fizycznych	97,1	97,3	97,2	97,4	98,5
pozostałe wydatki	92,2	90,2	91,2	91,9	91,2
wydatki majątkowe	84,5	84,8	85,1	88,9	83,2
inwestycyjne	84,3	84,4	84,8	88,7	82,5
ROK POPRZEDNI = 100					
Wydatki ogółem	99,4	101,9	107,0	99,8	104,9
wydatki bieżące	104,1	102,8	104,4	101,6	114,2
na wynagrodzenia	103,7	101,5	102,7	103,0	102,9
osobowe	103,9	101,4	102,9	103,3	103,2
pochodne od wynagrodzeń	113,7	103,9	102,9	103,4	103,2
dotacje	105,4	104,4	106,6	103,9	106,5
na obsługę długu	128,7	81,2	86,1	83,5	94,6
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	77,0	88,5	90,2	99,2	61,3
świadczenia na rzecz osób fizycznych	101,5	103,5	102,1	98,9	209,9
pozostałe wydatki	101,7	105,0	108,1	100,5	101,3
wydatki majątkowe	83,9	98,3	118,1	93,3	67,0
inwestycyjne	83,5	97,4	119,2	93,2	65,6

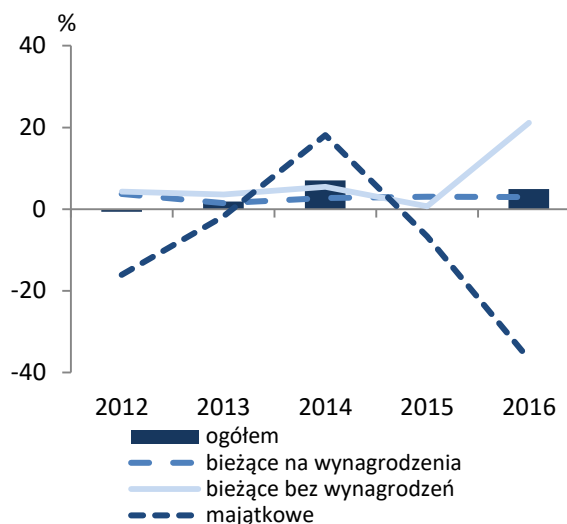
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Od 2013 r. wydatki ogółem JST wykazują tendencję wzrostową. W 2014 r. wzrosły one o 7,0%, a w 2013 r. o 1,9%. Natomiast w roku 2016 wzrosły o 4,9%, przy średniej wzroście z lat 2012-2015 na poziomie 2,0%. Wydatki bieżące na wynagrodzenia w 2016 r. wzrosły o 2,9%. Ich wzrost był szybszy niż średni wzrost w latach 2012-2015, który wynosił 2,7%. W porównaniu do 2015 r. spadły wydatki inwestycyjne. W 2016 r. spadek ten wynosił 34,4%, przy odnotowanym średnim spadku o 1,7% w latach 2012-2015.

Wykres 9. Wydatki bieżące i majątkowe w budżetach JST

Wykres 10. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych JST (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Najwyższy wzrost wydatków bieżących odnotowano w gminach – o 22,1% oraz w miastach na prawach powiatu – o 11,3%, natomiast spadek wydatków bieżących odnotowano w województwach – o 1,4%.

Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem stanowił 87,5%. W porównaniu do 2015 r. udział ten zwiększył się o 7,1 p. proc. Najwyższy udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem zaobserwowano w gminach, gdzie stanowił on 88,8%. Najniższy udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem stanowiący 73,8% był w województwach. W powiatach udział tej kategorii wydatków stanowił 87,1%, a w miastach na prawach powiatu 88,1% ogółu wydatków.

Największą część wydatków bieżących JST, tj. 40,8%, przeznaczono na wynagrodzenia wraz z pochodnymi. Kategorią wydatków bieżących o największym wzroście, w porównaniu do 2015 r. były świadczenia na rzecz osób fizycznych. W 2016 r. wynosiły one 35 576,9 mln zł, co stanowiło wzrost o 109,9%. Spowodowane to było głównie realizacją świadczeń z tytułu rządowego programu „Rodzina 500 plus”.

Wydatki majątkowe JST wyniosły 25 830,6 mln zł, co stanowiło 83,2% zaplanowanej kwoty. W porównaniu z rokiem 2015 wydatki te spadły o 33,0%. Największy spadek, bo o 57,4% miał miejsce w województwach, a najmniejszy, bo o 12,5% w powiatach. W gminach wydatki majątkowe spadły o 24,4%, a w miastach na prawach powiatu o 33,6%. W strukturze wydatków ogółem według poszczególnych szczebli JST, najwyższy udział wydatków majątkowych, bo 26,2%, odnotowano w województwach.

II.2.2. Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych¹⁶

W 2016 r. wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych wyniosły 4 481,9 mln zł, co oznaczało ich spadek o 76,4%. Wykonanie stanowiło 68,8% planu rocznego. Na finansowanie programów i projektów unijnych ze środków unijnych, JST wydatkowały 936,5 mln zł, tj. 79,2% kwoty planu. Wydatki, których źródłem był budżet środków europejskich, wyniosły 1 866,6 mln zł (62,2% planu rocznego), zaś wydatki na współfinansowanie programów i projektów unijnych, stanowiące krajowy wkład publiczny, wyniosły 1 678,9 mln zł, co stanowiło 72,1% zaplanowanej kwoty.

Tabl. 17. Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Ogółem	20 658,3	20 060,3	23 305,4	18 975,7	4 481,9
na finansowanie programów i projektów unijnych ze środków UE	1 427,3	1 252,7	1 371,6	1 336,2	936,5
na współfinansowanie programów i projektów unijnych stanowiące	7 502,8	7 097,3	7 858,9	6 118,3	1 678,9
na finansowanie wydatków z budżetu środków europejskich	11 728,2	11 710,3	14 074,9	11 521,2	1 866,6
PLAN w mln zł					
Ogółem	24 677,7	24 119,8	27 852,6	20 838,8	6 511,3
na finansowanie programów i projektów unijnych ze środków UE	1 674,0	1 483,1	1 631,9	1 566,6	1 182,7
na współfinansowanie programów i projektów unijnych stanowiące	9 106,5	8 457,0	9 557,7	6 912,4	2 328,0
na finansowanie wydatków z budżetu środków europejskich	13 897,2	14 179,7	16 663,0	12 359,9	3 000,6
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Ogółem	83,7	83,2	83,7	91,1	68,8
na finansowanie programów i projektów unijnych ze środków UE	85,3	84,5	84,1	85,3	79,2
na współfinansowanie programów i projektów unijnych stanowiące	82,4	83,9	82,2	88,5	72,1
na finansowanie wydatków z budżetu środków europejskich	84,4	82,6	84,5	93,2	62,2
ROK POPRZEDNI = 100					
Ogółem	85,9	97,1	116,2	81,4	23,6
na finansowanie programów i projektów unijnych ze środków UE	79,9	87,8	109,5	97,4	70,1
na współfinansowanie programów i projektów unijnych stanowiące	82,3	94,6	110,7	77,9	27,4
na finansowanie wydatków z budżetu środków europejskich	89,2	99,8	120,2	81,9	16,2

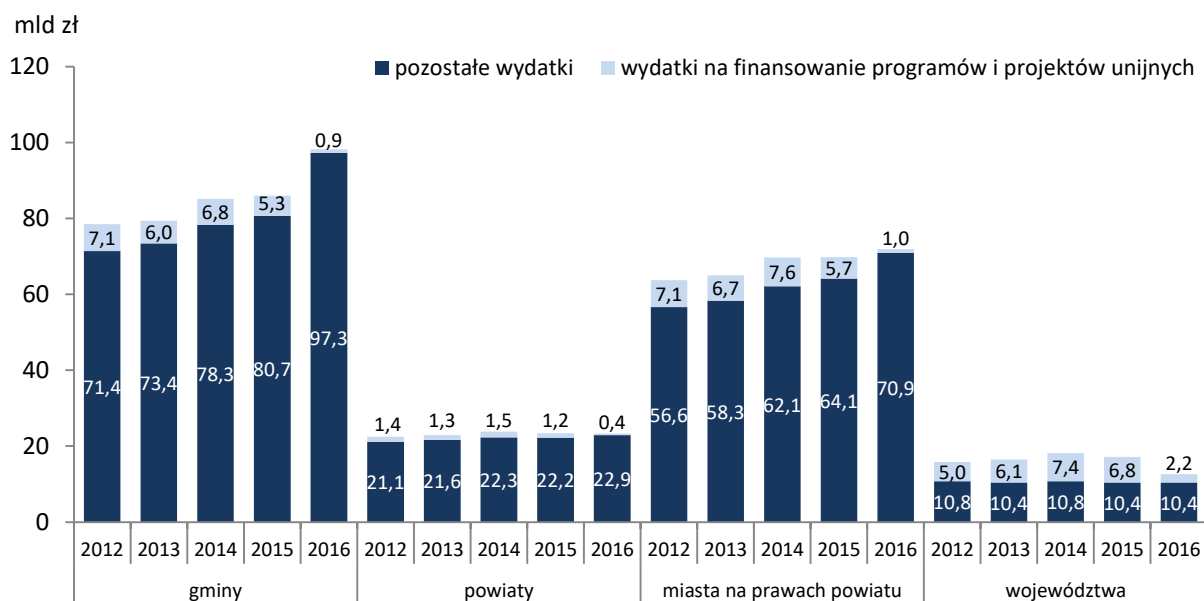
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

¹⁶ Są to wydatki JST klasyfikowane z czwartą cyfrą paragrafów 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9 (czwarta cyfra paragrafu informuje o źródle finansowania).

W 2016 r. w kategorii wydatków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, największy udział, bo 49,0%, miały województwa, a najmniejszy, bo 7,9% powiaty. Udział miast na prawach powiatu wyniósł 22,8%, a udział gmin – 20,2%.

Największy udział wydatków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w wydatkach ogółem, zaobserwowano w województwach, stanowił on 17,4%. W miastach na prawach powiatu udział tych wydatków stanowił 1,4% wydatków ogółem. W powiatach udział ten wyniósł 1,5%, a najmniej, bo 0,9%, w gminach.

Wykres 11. Wydatki na finansowanie programów i projektów unijnych oraz pozostałe wydatki JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Tabl. 18. Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2016 r.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYDANE ŚRODKI NA PROJEKTY I PROGRAMY UE w mln zł					
JST ogółem	20 658,3	20 060,3	23 305,4	18 975,7	4 481,9
gminy	7 138,5	6 002,6	6 772,9	5 281,4	907,2
miasta na prawach powiatu	7 140,0	6 663,0	7 576,6	5 704,3	1 022,7
powiaty	1 397,6	1 323,6	1 537,2	1 207,5	355,3
województwa	4 982,3	6 071,1	7 418,7	6 782,5	2 196,7
WYDANE ŚRODKI NA PROJEKTY I PROGRAMY UE w odsetkach					
JST ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
gminy	34,6	29,9	29,1	27,8	20,2
miasta na prawach powiatu	34,6	33,2	32,5	30,1	22,8
powiaty	6,7	6,6	6,6	6,4	7,9
województwa	24,1	30,3	31,8	35,7	49,0
WYDATKI OGÓŁEM w mln zł					
JST ogółem	180 459,3	183 838,6	196 754,2	196 415,3	206 034,6
gminy	78 491,4	79 442,5	85 070,1	85 944,4	98 175,1
miasta na prawach powiatu	63 730,8	64 952,6	69 661,4	69 824,2	71 941,5
powiaty	22 476,5	22 916,5	23 784,3	23 444,1	23 300,6
województwa	15 760,5	16 527,0	18 238,3	17 202,7	12 617,4

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
UDZIAŁ FINANSOWANIA I WSPÓLFINANSOWANIA PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UE					
JST ogółem	11,4	10,9	11,8	9,7	2,2
gminy	9,1	7,6	8,0	6,1	0,9
miasta na prawach powiatu	11,2	10,3	10,9	8,2	1,4
powiaty	6,2	5,8	6,5	5,2	1,5
województwa	31,6	36,7	40,7	39,4	17,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Największą pozycję w wydatkach JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków Unii Europejskiej stanowiły środki wydane w dziale „Transport i łączność” – 43,3%. Drugą i trzecią pozycją były wydatki w działach: „Administracja publiczna” – 13,1% oraz „Oświata i wychowanie” – 10,7%.

II.3. WYNIK BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

JST zamknęły rok budżetowy 2016 nadwyżką, łącznie w wysokości 7 634,4 mln zł, przy planowanym deficycie w kwocie 4 831,9 mln zł. W gminach nadwyżka wynosiła 3 619,8 mln zł, w miastach na prawach powiatu – 2 478,6 mln zł, w powiatach – 647,7 mln zł, w województwach – 888,2 mln zł. Relacja nadwyżki JST do dochodów ogółem wyniosła 3,6%. W gminach relacja ta wyniosła 3,6%, w miastach na prawach powiatu 3,3%, w powiatach 2,7%, a w województwach 6,6%.

Tabl. 19. Wynik finansowy JST

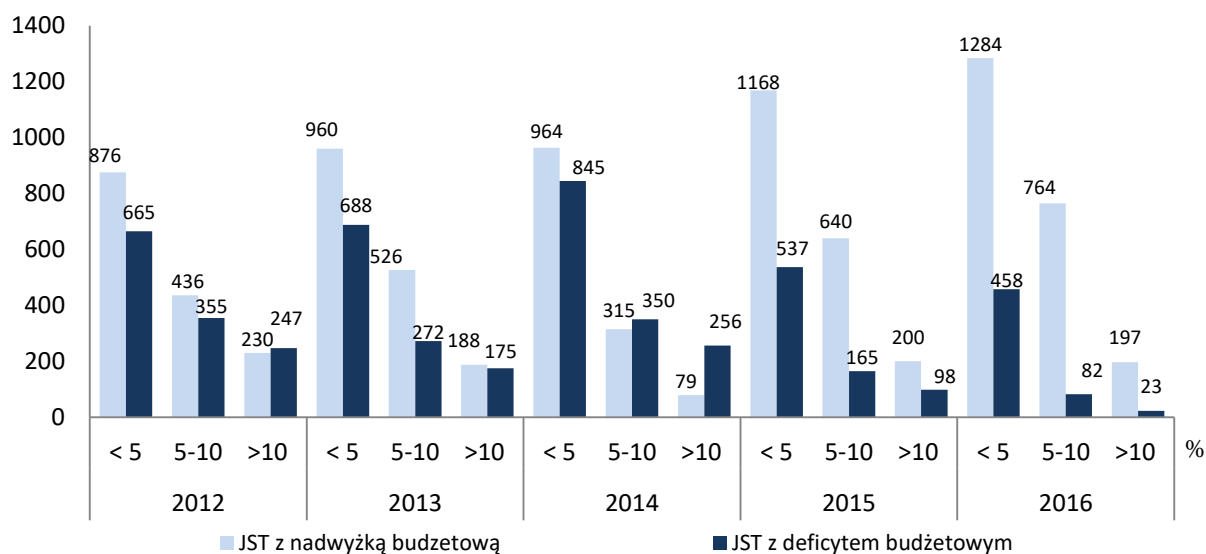
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
w mln zł					
JST ogółem	-3 045,8	-380,4	-2 417,0	2 603,6	7 634,4
gminy	-83,9	600,9	-521,2	1 722,9	3 619,8
miasta na prawach powiatu	-2 483,8	-736,0	-1 401,6	735,9	2 478,6
powiaty	46,4	161,0	-1,5	237,4	647,7
województwa	-524,4	-406,3	-492,7	-92,5	888,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Rok 2016 dla 563 jednostek samorządu terytorialnego, tj. 20,0% wszystkich JST zamknął się deficytem na kwotę 1 048,4 mln zł. Nadwyżkę w wysokości 8 682,8 mln zł wykazało 2 245 jednostek samorządu terytorialnego, tj. 80,0%. W 23 jednostkach tj. 0,8% deficyt przekraczał 10% dochodów, a w 197 jednostkach, tj. 7,0% wszystkich JST, nadwyżka przekraczała 10% dochodów.

Dla porównania, nadwyżkę budżetową w 2015 r. osiągnięto w 2 008 jednostkach samorządu terytorialnego (71,5%) JST, z czego w 98 jednostkach (3,5%) JST wskaźnik ten był wyższy niż 10%. Deficyt wystąpił w 800 jednostkach, tj. 28,5% wszystkich samorządów. W 200 jednostkach, tj. 7,1% JST deficyt przekraczał 10% dochodów.

Wykres 12. Liczba JST według relacji wyniku finansowego do wykonanych dochodów

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Tabl. 20. Liczba JST z nadwyżką i deficytem budżetowym

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
LICZBA JST z nadwyżką budżetową					
gminy	1 340	1 436	1 163	1 748	1 924
miasta na prawach powiatu	22	30	18	29	49
powiaty	178	200	169	224	257
województwa	2	8	8	9	15
LICZBA JST z deficytem budżetowym					
gminy	1 074	977	1 250	664	488
miasta na prawach powiatu	43	36	48	37	17
powiaty	136	114	145	90	57
województwa	14	8	8	7	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

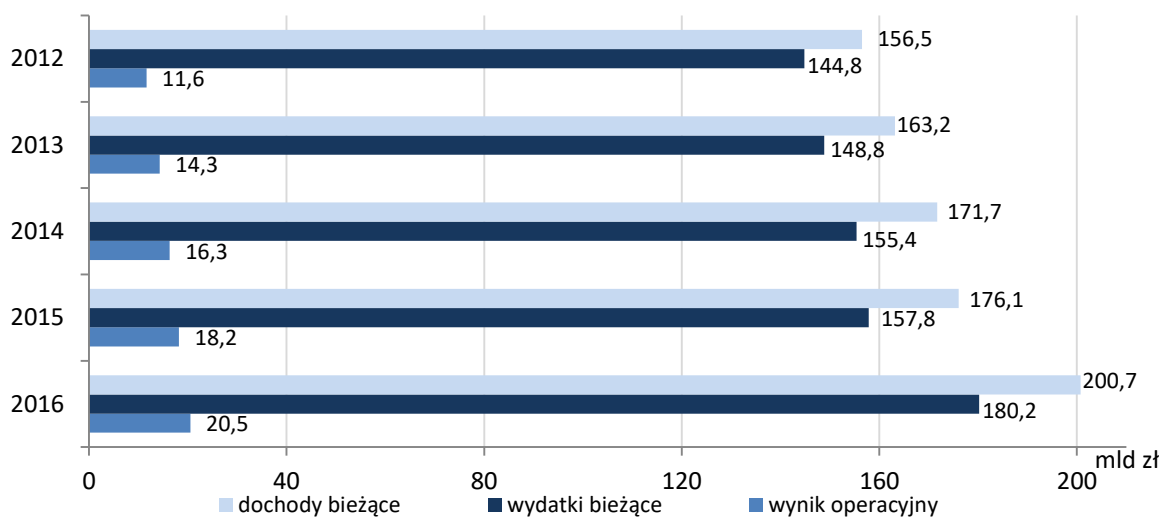
WYNIK CAŁKOWITY, OPERACYJNY I PIERWOTNY BUDŻETÓW JST

Wynik budżetów samorządów terytorialnych zdefiniowany został w ten sposób, że dodatnia różnica między dochodami publicznymi, a wydatkami publicznymi ustalona dla okresu rozliczeniowego stanowi nadwyżkę sektora finansów publicznych, zaś ujemna różnica jest deficytem. W celu pogłębionej analizy wybranych aspektów gospodarki finansowej JST z tego całkowitego wyniku wyodrębniane są dodatkowe miary wyników cząstkowych.

Wynik operacyjny budżetów JST jest różnicą pomiędzy dochodami bieżącymi, a wydatkami bieżącymi. W sytuacji, gdy dochody bieżące JST są wyższe niż wydatki bieżące, występuje tzw. nadwyżka operacyjna. W przeciwnym wypadku mamy do czynienia z deficytem operacyjnym. Jednostka samorządu terytorialnego, która wypracowuje nadwyżkę operacyjną, może pokryć wydatki związane z bieżącym funkcjonowaniem dochodami bieżącymi, regulować spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań oraz realizować nowe inwestycje. Systematyczne występowanie deficytu operacyjnego wskazuje na to, że wydatki bieżące realizowane są na poziomie przekraczającym możliwości finansowe JST, co odbywa się m.in. poprzez sprzedaż majątku jednostki lub przez zaciąganie nowych zobowiązań¹⁷.

Wynik pierwotny budżetów JST to wynik bez uwzględniania w wydatkach kosztów obsługi zadłużenia. Obliczany jest on poprzez odjęcie od dochodów ogółem, wydatków bez wydatków z tytułu kosztów obsługi długu¹⁸. Wysokość wyniku pierwotnego obrazuje efekt bieżącej polityki fiskalnej, nieobciążonej kosztami powstałymi na skutek skumulowanego w przeszłości zadłużenia.

Wykres 13. Wynik operacyjny budżetów JST

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

¹⁷ Por. Ministerstwo Finansów, Nadwyżka operacyjna w jednostkach samorządu terytorialnego w latach 2011-2013, Warszawa 2014.

¹⁸ Tj. paragrafów: 801, 806-809, 811-814, Ministerstwo Finansów, Wskaźniki do oceny sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w latach 2010-2012, Warszawa 2014, s. 5.

Tabl. 21. Różne miary wyniku budżetów JST i ich relacji do dochodów ogółem

Wynik budżetów	2012	2013	2014	2015	2016
JST OGÓŁEM					
w mln zł					
całkowity	-3 045,8	-380,4	-2 417,0	2 603,6	7 634,4
operacyjny	11 625,7	14 336,8	16 317,6	18 227,6	20 527,2
pierwotny	504,4	2 506,7	22,8	4 640,9	9 552,3
w %					
całkowity	-1,7	-0,2	-1,2	1,3	3,6
operacyjny	6,6	7,8	8,4	9,2	9,6
pierwotny	0,3	1,4	0,0	2,3	4,5
GMINY					
w mln zł					
całkowity	-83,9	600,9	-521,2	1 722,9	3 619,8
operacyjny	6 240,6	7 340,4	8 096,9	8 730,7	10 360,9
pierwotny	1 323,6	1 708,1	404,0	2 494,3	4 312,1
w %					
całkowity	-0,1	0,8	-0,6	2,0	3,6
operacyjny	8,0	9,2	9,6	10,0	10,2
pierwotny	1,7	2,1	0,5	2,8	4,2
MIASTA NA PRAWACH POWIATU					
w mln zł					
całkowity	-2 483,8	-736,0	-1 401,6	735,9	2 478,6
operacyjny	2 571,9	4 152,1	5 154,5	5 849,4	6 194,8
pierwotny	-999,0	521,1	-308,6	1 641,5	3 364,5
w %					
całkowity	-4,1	-1,1	-2,1	1,0	3,3
operacyjny	4,2	6,5	7,6	8,3	8,3
pierwotny	-1,6	0,8	-0,5	2,3	4,5
POWIATY					
w mln zł					
całkowity	46,4	161,0	-1,5	237,4	647,7
operacyjny	1 092,0	1 255,9	1 495,7	1 613,2	2 065,5
pierwotny	402,0	427,5	209,9	408,9	802,9
w %					
całkowity	0,2	0,7	0,0	1,0	2,7
operacyjny	4,8	5,4	6,3	20,3	8,6
pierwotny	1,8	1,9	0,9	9,8	3,4
WOJEWÓDZTWA					
w mln zł					
całkowity	-524,4	-406,3	-492,7	-92,5	888,2
operacyjny	1 721,2	1 588,4	1 570,6	2 034,3	1 906,0
pierwotny	-222,2	-150,0	-282,6	96,2	1 072,9
w %					
Całkowity	-3,4	-2,5	-2,8	-0,5	6,6
operacyjny	11,3	9,9	8,9	11,9	14,1
pierwotny	-1,5	-0,9	-1,6	0,6	7,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Tabl. 22. Liczba JST wykazujących nadwyżkę¹⁹/deficyt według różnych miar wyniku

Wynik budżetów		2012	2013	2014	2015	2016
liczba jednostek						
JST OGÓŁEM						
całkowity:	nadwyżka	1 542	1 674	1 358	2 008	2 245
	deficyt	1 267	1 135	1 451	800	563
operacyjny:	nadwyżka	2 707	2 770	2 754	2 762	2 792
	deficyt	102	39	55	46	16
pierwotny:	nadwyżka	1 785	1 893	1 541	2 147	2 349
	deficyt	1 024	916	1 268	661	459
GMINY						
całkowity:	nadwyżka	1 340	1 436	1 163	1 748	1 924
	deficyt	1 074	977	1 250	664	488
operacyjny:	nadwyżka	2 330	2 387	2 366	2 368	2 399
	deficyt	84	26	47	44	13
pierwotny:	nadwyżka	1 534	1 612	1 312	1 859	2 010
	deficyt	880	801	1 101	553	402
MIASTA NA PRAWACH POWIATU						
całkowity:	nadwyżka	22	30	18	29	49
	deficyt	43	36	48	37	17
operacyjny:	nadwyżka	62	63	65	66	66
	deficyt	3	3	1	-	-
pierwotny:	nadwyżka	29	40	26	35	59
	deficyt	36	26	40	31	7
POWIATY						
całkowity:	nadwyżka	178	200	169	224	257
	deficyt	136	114	145	90	57
operacyjny:	nadwyżka	299	304	308	312	311
	deficyt	15	10	6	2	3
pierwotny:	nadwyżka	216	231	193	244	265
	deficyt	98	83	121	70	49
WOJEWÓDZTWA						
całkowity:	nadwyżka	2	8	8	7	15
	deficyt	14	8	8	9	1
operacyjny:	nadwyżka	16	16	15	16	16
	deficyt	-	-	1	-	-
pierwotny:	nadwyżka	6	10	10	9	15
	deficyt	10	6	6	7	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

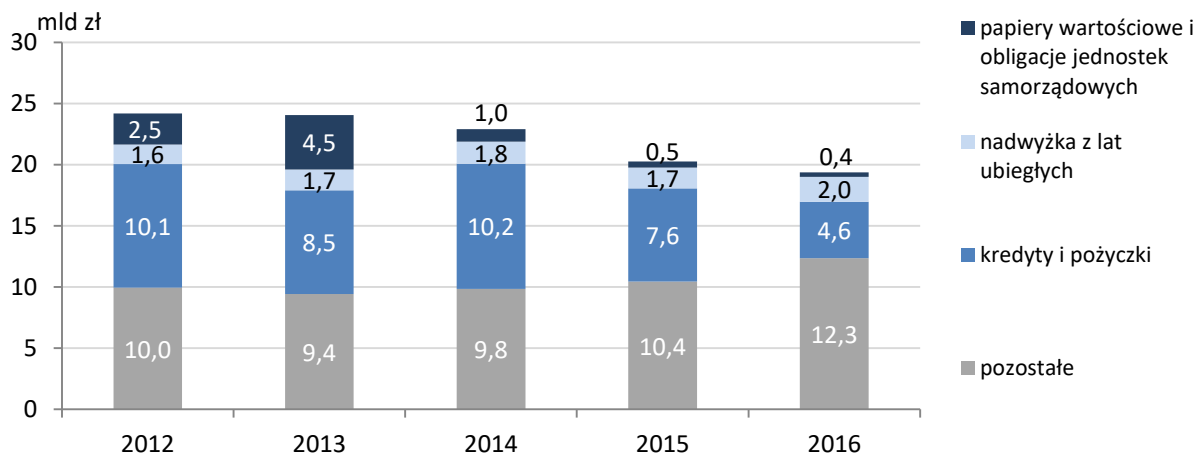
II.4. FINANSOWANIE

W 2016 r. **przychody ogółem** JST wyniosły 19 380,4 mln zł, co oznaczało spadek o 4,3% w porównaniu do roku poprzedniego. Najwyższe przychody wykazały gminy, ich wartość wyniosła 8 474,0 mln zł, oraz miasta na prawach powiatu, gdzie odnotowano przychody w kwocie 7 824,7 mln zł. Przychody województw wyniosły 1 364,3 mln zł, zaś powiatów 1 717,3 mln zł.

¹⁹ W przypadku, gdyby jednostka uzyskała wynik zerowy, sklasyfikowana zostałaby jako jednostka z nadwyżką, jednak w analizowanych latach w żadnej jednostce taka sytuacja nie wystąpiła.

Największy udział (63,0%) miała, po raz pierwszy wyodrębniona w 2014 r., kategoria tzw. wolnych środków²⁰ w wysokości 12 214,8 mln zł. Przychody JST z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek wyniosły 4 624,2 mln zł. Ich udział w przychodach ogółem stanowił 23,9%. Przychody ze sprzedaży papierów wartościowych i obligacji jednostek samorządowych oraz związków komunalnych wyniosły 376,2 mln zł, co stanowiło 1,9% przychodów ogółem. Nadwyżka z lat ubiegłych wyniosła 2 035,0 mln zł i stanowiła 10,5% przychodów ogółem.

Wykres 14. Przychody JST

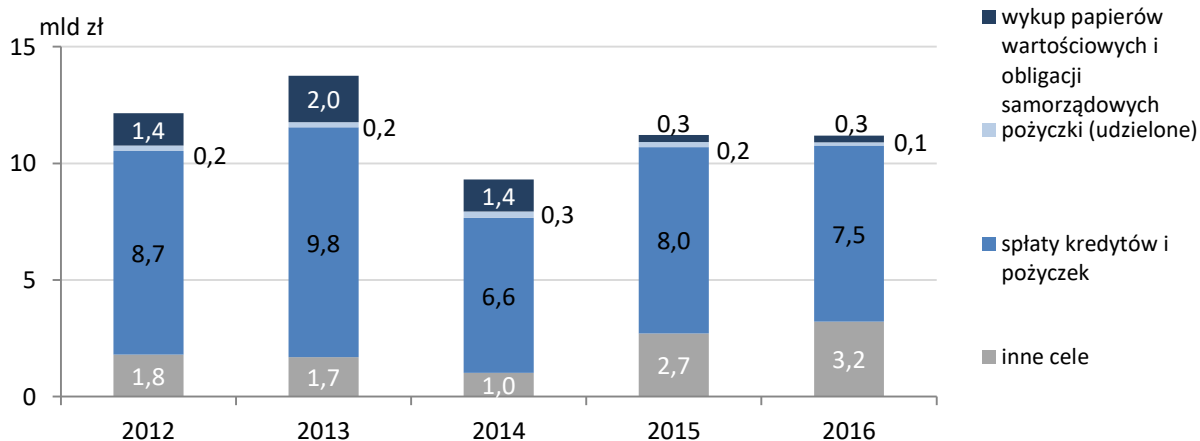

Uwaga: W związku z brakiem wyodrębnienia kategorii wolnych środków przed 2014 r. dla porównywalności z latami poprzednimi kategoria ta pozostanie w grupie pozostałych przychodów.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2016 r. **rozchody ogółem** JST wyniosły 11 184,8 mln zł i były niższe o 0,3% w odniesieniu do 2015 r. Rozchody gmin wyniosły 4 609,1 mln zł, miast na prawach powiatu 5 086,6 mln zł, województw 756,3 mln zł, zaś powiatów 732,9 mln zł. Największy udział, bo 67,5%, w rozchodach JST miały spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 7 549,0 mln zł. Rozchody z tytułu wykupu papierów wartościowych i obligacji samorządowych wyniosły 288,6 mln zł, co stanowiło 2,6% rozchodów ogółem.

Wykres 15. Rozchody JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

²⁰ Tj. nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych. Powstaje ona w wyniku rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

II.5. ZADŁUŻENIE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W 2016 r. **zobowiązania** ogółem JST wyniosły 69 019,9 mln zł. W porównaniu do 2015 r. zobowiązania spadły o 3,7%. W ubiegłym roku we wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego odnotowano spadek zadłużenia w stosunku do 2015 r. Najwyższy spadek zadłużenia, bo o 6,2%, nastąpił w samorządach gmin. W 2016 r. zadłużenie województw wynosiło 6 768,9 mln zł, a w 2015 r. wynosiło 7 154,5 mln zł, spadek o 5,4%. Najwyższa kwota zobowiązań wystąpiła dla miast na prawach powiatu, było to 32 821,7 mln zł. W gminach zobowiązania wyniosły 23 863,5 mln zł. W powiatach zobowiązania osiągnęły wartość 5 565,8 mln zł.

Tabl. 23. Zobowiązania ogółem poszczególnych szczebli JST

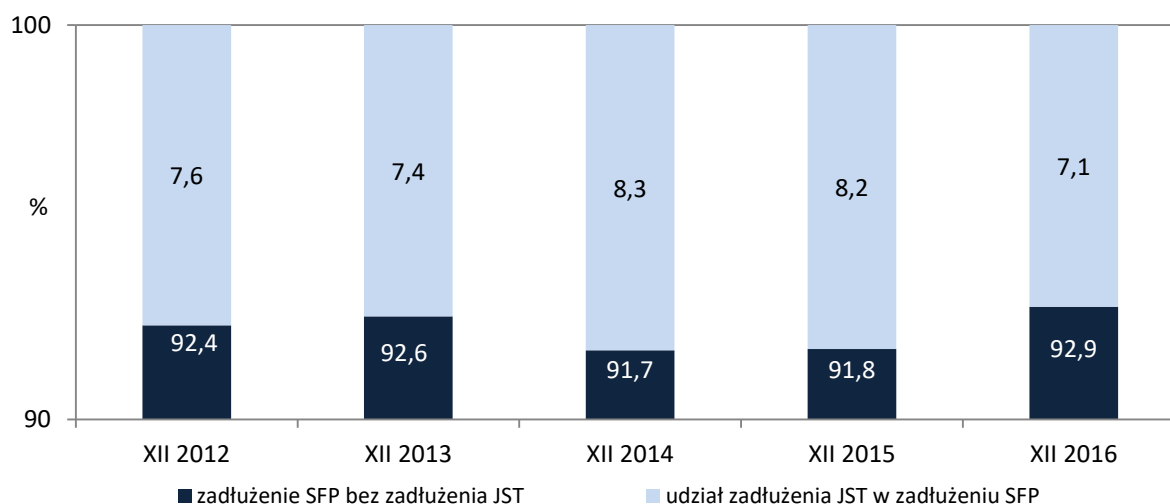
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
w mln zł					
JST ogółem	67 834,5	69 159,1	72 109,9	71 634,7	69 019,9
gminy	26 167,9	25 771,9	26 436,2	25 428,7	23 863,5
miasta na prawach powiatu	29 578,7	30 884,6	32 446,4	33 210,3	32 821,7
powiaty	5 975,1	5 877,6	5 943,2	5 841,2	5 565,8
województwa	6 112,9	6 625,1	7 284,1	7 154,5	6 768,9
ROK POPRZEDNI = 100					
JST ogółem	103,2	102,0	104,3	99,3	96,3
gminy	100,7	98,5	102,6	96,2	93,8
miasta na prawach powiatu	105,4	104,4	105,1	102,4	98,8
powiaty	97,4	98,4	101,1	98,3	95,3
województwa	110,0	108,4	109,9	98,2	94,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek wyniosło 64 653,2 mln zł, co stanowiło 93,7% zobowiązań ogółem JST (spadek udziału o 0,3 p. proc. w porównaniu z 2015 r.). Dług w tej kategorii spadł o 4,0% w porównaniu do 2015 r. Zobowiązania z tytułu papierów wartościowych wyniosły 4 272,7 mln zł i stanowiły 6,2% ogółu zobowiązań JST (udział na tym samym poziomie, co w roku 2015). Zobowiązania wymagalne wyniosły 94,0 mln zł i w zestawieniu z poprzednim rokiem zmniejszyły się o 36,5%. Ich udział w zobowiązaniach ogółem był niewielki i stanowił 0,1%.

Średni wzrost zadłużenia w latach 2011-2014, wynosił 7,2%, natomiast w latach 2015-2016 wystąpił spadek zadłużenia o 0,7% i 3,7%. Udział JST w całości zadłużenia sektora finansów publicznych pozostawał niewielki. W 2016 r. wyniósł on 7,1% państwowego długu publicznego, czyli nastąpił spadek udziału o 1,1 p. proc. w porównaniu z 2015 r.

Wykres 16. Zadłużenie JST na tle sektora finansów publicznych

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Kwota **zobowiązań JST z tytułu kredytów i pożyczek na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej** wyniosła 4 227,2 mln zł i była o 38,2% niższa niż w 2015 r. Udział tej kwoty w ogólnej kwocie zobowiązań JST w 2016 r. stanowił 6,1% i w porównaniu z 2015 r. zmniejszył się o 3,5 p. proc. Najbardziej zadłużone z tego tytułu były miasta na prawach powiatu, mimo iż w porównaniu z 2015 r. kwota zadłużenia zmniejszyła się o 50,6% i wyniosła 2 100,6 mln zł. Zobowiązania gmin wyniosły 1 326,5 mln zł, co oznaczało spadek o 26,2%, w odniesieniu do 2015 r. Zobowiązania województw wynosiły 642,0 mln zł i były o 4,0% wyższe od tych zobowiązań w 2015 r. Zobowiązania powiatów wynosiły 158,2 mln zł. Spadły one o 11,0%, w porównaniu do 2015 r.

Tabl. 24. Zobowiązania poszczególnych szczebli JST z tytułu kredytów i pożyczek związanych z wykorzystaniem środków z UE

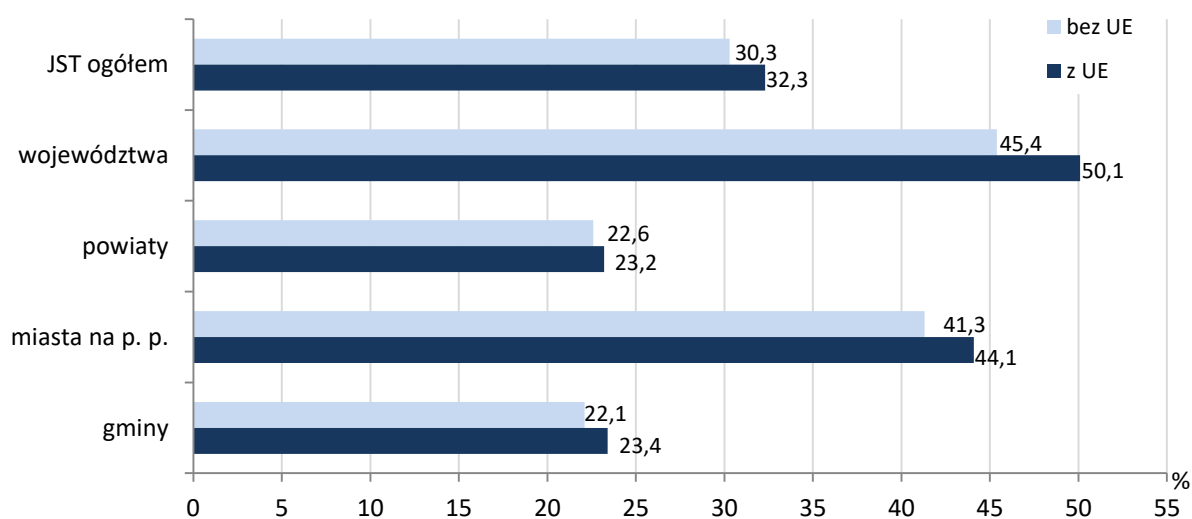
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
w mln zł					
Ogółem JST	6 435,3	10 213,8	9 222,9	6 842,9	4 227,2
gminy	2 707,2	2 466,8	2 327,7	1 797,5	1 326,5
miasta na prawach powiatu	3 221,9	7 178,1	5 999,1	4 250,6	2 100,6
powiaty	246,5	186,4	177,6	177,7	158,2
województwa	259,7	382,5	718,4	617,2	642,0
ROK POPRZEDNI = 100					
Ogółem JST	92,5	158,7	90,3	74,2	61,8
gminy	84,8	91,1	94,4	77,2	73,8
miasta na prawach powiatu	104,2	222,8	83,6	70,9	49,4
powiaty	76,8	76,5	95,3	100,1	89,0
województwa	73,3	147,3	187,8	85,9	104,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wskaźnik zadłużenia liczony jako relacja zobowiązań do wykonanych dochodów ogółem w 2016 r. dla wszystkich JST wyniósł 32,3% (spadek o 3,7 p. proc. w porównaniu do roku poprzedniego). Najwyższy wskaźnik zadłużenia wystąpił w województwach, było to 50,1%, a najniższy

w powiatach – 23,2%. Dla samorządów miast na prawach powiatu wyniósł on 44,1%, a dla gmin 23,4%.

Wykres 17. Wskaźnik relacji zadłużenia do dochodów

Uwaga: bez UE - bez zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych; z UE - całość zobowiązań.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wskaźnik zadłużenia JST bez uwzględniania zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych w 2016 r. wyniósł 30,3% (spadek o 2,3 p. proc.). Najwyższy wskaźnik zadłużenia, bez uwzględniania ww. zobowiązań, wystąpił w województwach, gdzie osiągnął poziom 45,4%, a najniższy w gminach, gdzie wyniósł 22,1%. W miastach na prawach powiatu wyniósł on 41,3%, a w powiatach – 22,6%.

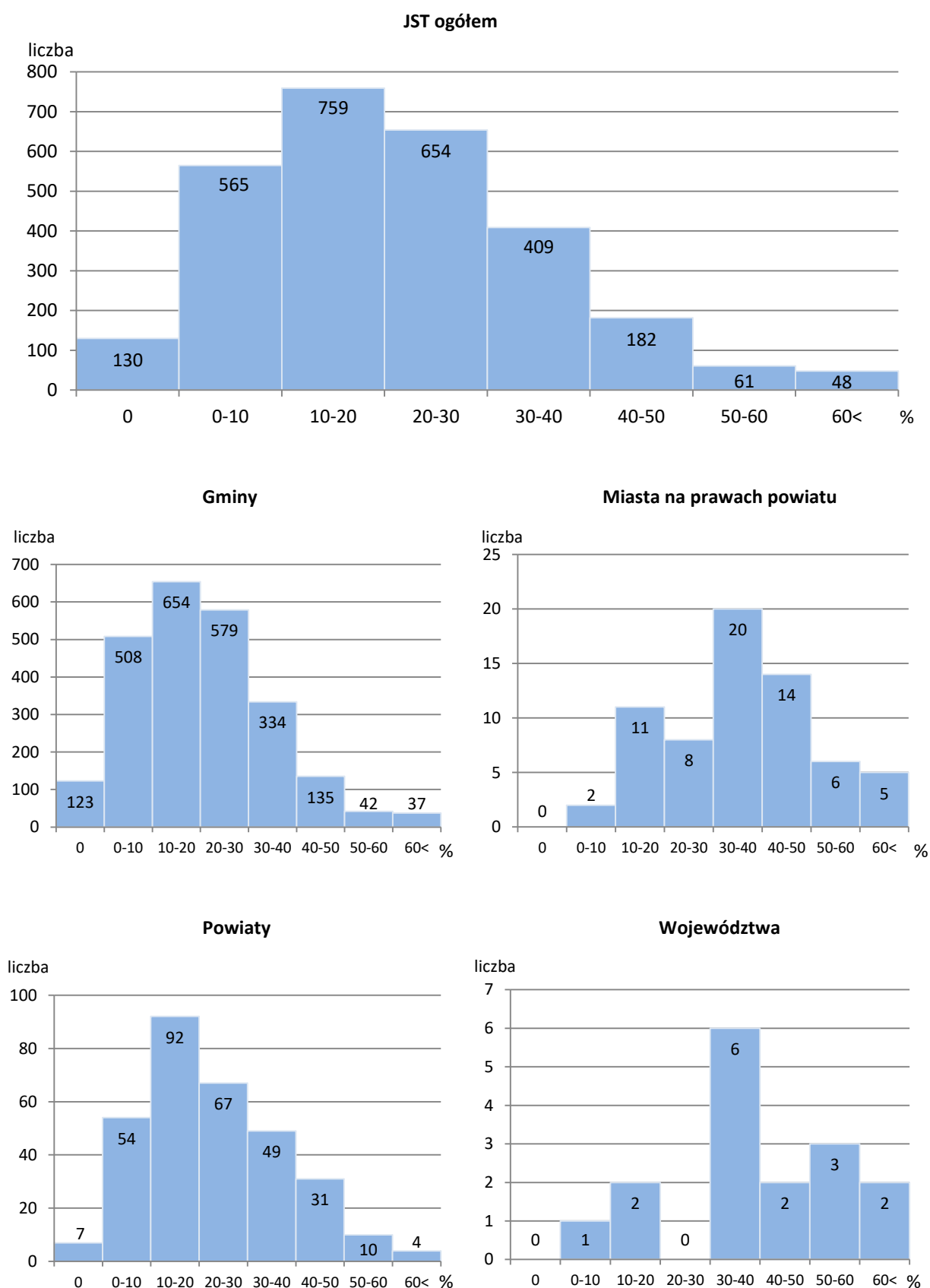
W 2016 r. zadłużonych było 2 678 tj. 95,4% JST, (bez zobowiązań na realizację programów i projektów z udziałem środków unijnych). Zadłużeniem do 40% wykonanych dochodów charakteryzowało się 2 387 JST tj. 85,0% zadłużonych jednostek.

W roku 2016 Regionalne Izby Obrachunkowe wezwały 31 jednostek samorządu do opracowania programu postępowania naprawczego a 28 JST opracowało taki program.

Na mocy obowiązującego art. 224 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. ustawy o finansach publicznych, umożliwiającego udzielenie pomocy z budżetu państwa, tym JST, które znalazły się w trudnej sytuacji finansowej, pomocy tej w 2016 r. udzielono 5 jednostkom JST. Dotychczas z takiej formy pomocy skorzystało 34 JST, a 24 jednostki samorządu mają do spłaty pożyczki z budżetu państwa (według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r.).

W 2016 r. było 48 jednostek samorządu terytorialnego niespełniających relacji określonej indywidualnym wskaźnikiem zadłużenia, zgodnie z art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (z tego: 33 gminy, 14 powiatów, 1 miasto na prawach powiatu).

Wykres 18. Liczba JST według relacji zadłużenia do dochodów w 2016 r.

Uwaga: bez zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.
 Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

III. GOSPODARKA FINANSOWA GMIN

W 2016 r. dochody gmin²¹ wyniosły 101 794,8 mln zł, wydatki osiągnęły 98 175,1 mln zł, co dało nadwyżkę w wysokości 3 619,8 mln zł. Dochody gmin wzrosły o 16,1% w odniesieniu do poprzedniego roku, wydatki natomiast o 14,2%. Dla porównania, w latach 2012-2015 średni wzrost dochodów ogółem gmin kształtował się na poziomie 3,7%, zaś wydatków 2,0%. Dynamika zarówno dochodów, jak i wydatków za 2016 r. okazała się zatem wyższa niż średnie dla okresu.

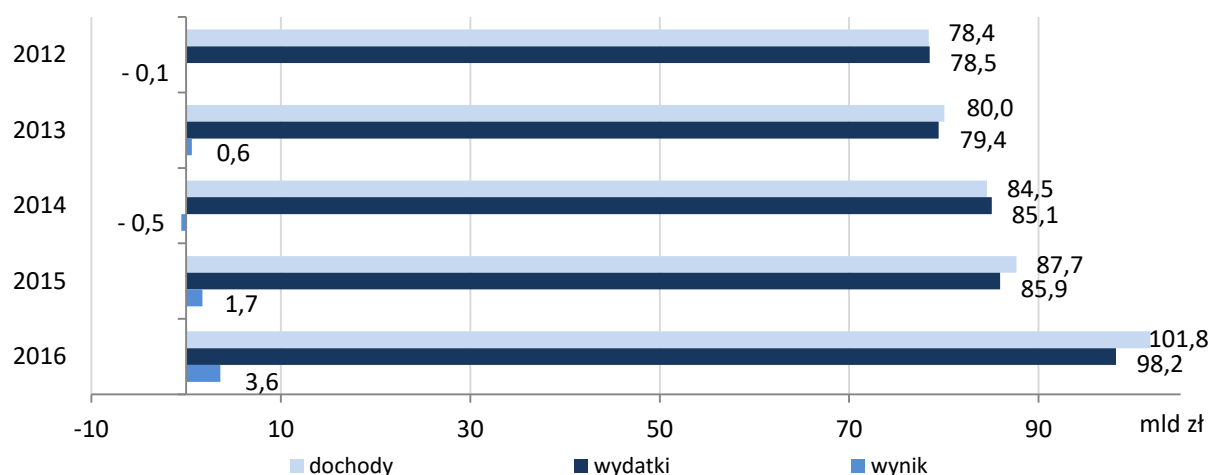
Tabl. 25. Dochody, wydatki i wynik budżetów gmin ogółem

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody	78 407,5	80 043,4	84 549,0	87 667,2	101 794,8
Wydatki	78 491,4	79 442,5	85 070,1	85 944,4	98 175,1
Wynik	-83,9	600,9	-521,2	1 722,9	3 619,8
PLAN w mln zł					
Dochody	80 713,3	82 657,4	86 763,3	88 852,0	102 128,6
Wydatki	85 948,0	91 544,1	91 753,3	91 753,3	104 840,5
Wynik	-3 290,5	-4 780,8	-2 901,4	-2 901,4	-2 711,8
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody	97,1	96,8	97,4	98,7	99,7
Wydatki	92,8	92,4	92,9	93,7	93,6
Wynik	x	x	x	x	x
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody	103,4	102,1	105,6	103,7	116,1
Wydatki	98,5	101,2	107,1	101,0	114,2
Wynik	x	x	x	x	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

²¹ W 2016 r. liczba gmin w porównaniu z rokiem poprzednim nie zmieniła się i wynosiła 2412. Jednocześnie liczba gmin miejsko-wiejskich wzrosła o 5; liczba gmin miejskich zmalała o 1, natomiast liczba gmin wiejskich spadła o 4 w wyniku zmiany charakteru 4 jednostek na miejsko-wiejski, zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta oraz zmiany nazwy gminy (Dz. U. z 2016 r. poz. 1134).

Wykres 19. Budżety gmin

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

III.1. DOCHODY GMIN

W 2016 r. dochody gmin wyniosły 101 794,8 mln zł, (o 16,1% więcej niż w 2015 r.) i stanowiły 99,7% planu. W strukturze dochodów gmin największy udział miały **dochody własne**, tj. 44,3% (45 134,6 mln zł). **Dotacje ogółem** stanowiły 29,8% (30 298,9 mln zł), a **subwencja ogólna** to 25,9% (26 361,2 mln zł) dochodów ogółem. Wzrost zanotowano we wszystkich kategoriach: dochodów własnych (3,6%), dotacji ogółem (62,2%), subwencji ogólnej (3,7%).

W 2016 r. wzrost dochodów ogółem wyniósł 16,1% i był wyższy niż średni wzrost w latach 2012-2015 odnotowany na poziomie 3,8%.

Tabl. 26. Dochody gmin według typów

Gminy ogółem	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody ogółem	78 407,5	80 043,4	84 549,0	87 667,2	101 794,8
dochody własne	36 522,9	38 546,0	41 710,7	43 573,3	45 134,6
dotacje ogółem	17 235,3	16 704,3	18 239,4	18 674,5	30 298,9
subwencja ogólna	24 649,2	24 793,1	24 598,8	25 419,4	26 361,2
PLAN w mln zł					
Dochody ogółem	80 713,3	82 657,4	86 763,3	88 852,0	102 128,6
dochody własne	37 751,6	40 066,2	42 539,9	44 112,2	44 973,7
dotacje ogółem	18 343,8	17 839,4	19 636,3	19 322,6	30 801,3
subwencja ogólna	24 617,8	24 751,8	24 587,1	25 417,1	26 353,6
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody ogółem	97,1	96,8	97,4	98,7	99,7
dochody własne	96,7	96,2	98,1	98,8	100,4
dotacje ogółem	94,0	93,6	92,9	96,6	98,4
subwencja ogólna	100,1	100,2	100,0	100,0	100,0
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody ogółem	103,4	102,1	105,6	103,7	116,1
dochody własne	105,9	105,5	108,2	104,5	103,6
dotacje ogółem	95,4	96,9	109,2	102,4	162,2
subwencja ogólna	105,9	100,6	99,2	103,3	103,7

Gminy wiejskie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody ogółem	34 447,9	35 367,5	37 033,0	38 507,4	44 449,7
dochody własne	13 267,9	14 267,1	15 534,1	16 452,2	16 785,4
dotacje ogółem	8 037,0	7 838,4	8 548,4	8 797,5	14 012,5
subwencja ogólna	13 143,0	13 262,1	12 950,6	13 257,7	13 651,7
PLAN w mln zł					
Dochody ogółem	35 429,8	36 525,7	38 170,4	38 984,0	44 682,4
dochody własne	13 752,1	14 915,4	15 964,5	16 655,2	16 742,8
dotacje ogółem	8 548,6	8 368,5	9 260,7	9 073,6	14 294,8
subwencja ogólna	13 129,1	13 241,8	12 945,1	13 255,1	13 644,9
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody ogółem	97,2	96,8	97,0	98,8	99,5
dochody własne	96,5	95,7	97,3	98,8	100,3
dotacje ogółem	94,0	93,7	92,3	97,0	98,0
subwencja ogólna	100,1	100,2	100,0	100,0	100,1
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody ogółem	103,6	102,7	104,7	104,0	115,4
dochody własne	107,5	107,5	108,9	105,9	102,0
dotacje ogółem	94,9	97,5	109,1	102,9	159,3
subwencja ogólna	105,8	100,9	97,7	102,4	103,0

Gminy miejsko-wiejskie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody ogółem	26 323,7	26 868,3	28 455,0	29 628,9	34 669,0
dochody własne	12 717,5	13 468,9	14 534,9	15 192,1	15 835,1
dotacje ogółem	5 782,7	5 551,6	6 057,3	6 251,5	10 283,0
subwencja ogólna	7 823,5	7 847,7	7 862,8	8 185,3	8 550,9
PLAN w mln zł					
Dochody ogółem	27 060,8	27 721,7	29 128,7	29 986,7	34 718,7
dochody własne	13 104,4	13 976,9	14 799,6	15 334,0	15 770,8
dotacje ogółem	6 142,1	5 912,5	6 470,1	6 466,9	10 398,2
subwencja ogólna	7 814,3	7 832,3	7 859,0	8 185,8	8 549,7
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody ogółem	97,3	96,9	97,7	98,8	99,9
dochody własne	97,0	96,4	98,2	99,1	100,4
dotacje ogółem	94,1	93,9	93,6	96,7	98,9
subwencja ogólna	100,1	100,2	100,0	100,0	100,0
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody ogółem	104,2	102,1	105,9	104,1	117,0
dochody własne	106,1	105,9	107,9	104,5	104,2
dotacje ogółem	98,5	96,0	109,1	103,2	164,5
subwencja ogólna	105,6	100,3	100,2	104,1	104,5

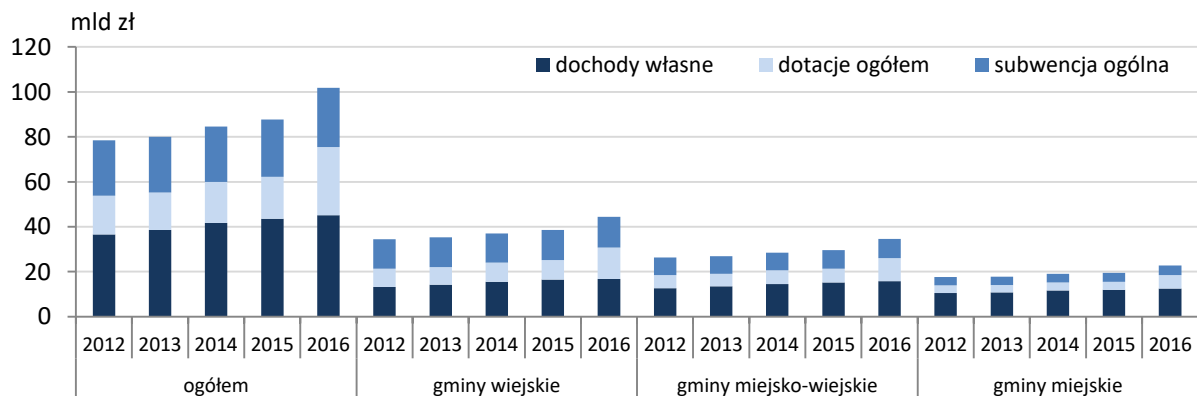
Gminy miejskie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody ogółem	17 635,9	17 807,6	19 061,0	19 530,9	22 676,1
dochody własne	10 537,6	10 810,0	11 641,7	11 929,0	12 514,1
dotacje ogółem	3 415,6	3 314,4	3 633,8	3 625,5	6 003,4
subwencja ogólna	3 682,7	3 683,3	3 785,4	3 976,4	4 158,6
PLAN w mln zł					
Dochody ogółem	18 222,7	18 410,1	19 464,2	19 881,3	22 727,5
dochody własne	10 895,2	11 173,9	11 775,8	12 122,9	12 460,2
dotacje ogółem	3 653,1	3 558,5	3 905,5	3 782,1	6 108,4
subwencja ogólna	3 674,5	3 677,7	3 782,9	3 976,3	4 159,0
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody ogółem	96,8	96,7	97,9	98,2	99,8
dochody własne	96,7	96,7	98,9	98,4	100,4
dotacje ogółem	93,5	93,1	93,0	95,9	98,3
subwencja ogólna	100,2	100,2	100,1	100,0	100,0
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody ogółem	101,8	101,0	107,0	102,5	116,1
dochody własne	103,7	102,6	107,7	102,5	104,9
dotacje ogółem	91,6	97,0	109,6	99,8	165,6
subwencja ogólna	107,1	100,0	102,8	105,0	104,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Największy udział w dochodach ogółem miały gminy wiejskie (43,6%), których dochody wyniosły 44 449,7 mln zł. Dochody gmin miejsko-wiejskich osiągnęły poziom 34 669,0 mln zł (34,1%), zaś wpływy gmin miejskich to 22 676,1 mln zł, czyli 22,3% dochodów gmin ogółem.

W 2016 r. w strukturze dochodów gmin ogółem najwyższy udział, bo 44,3%, miały dochody własne, dotacje ogółem stanowiły 29,8%, natomiast subwencja ogólna 25,9%. W gminach miejsko-wiejskich dochody własne stanowiły nieco mniej niż połowę dochodów ogółem (45,7%), a dotacje ogółem i subwencja ogólna odpowiednio 29,7% i 24,7%. W gminach miejskich udział dochodów własnych stanowił 55,2% dochodów ogółem, dotacji ogółem 26,5%, zaś subwencji ogólnej 18,3%. W gminach wiejskich również największą kategorią były dochody własne (37,8%), jednak udział ten był dużo niższy niż w innych typach gmin. Dotacje ogółem i subwencja ogólna stanowiły kolejno 31,5% i 30,7% dochodów ogółem gmin wiejskich.

Wykres 20. Dochody gmin

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

III.1.1. Dochody własne

W 2016 r. **dochody własne** gmin ogółem wzrosły o 3,6% w porównaniu do roku poprzedniego i wyniosły 45 134,6 mln zł, co stanowiło wykonanie planu w 100,4%. W gminach wiejskich dochody własne zamknęły się kwotą 16 785,4 mln zł (wzrost o 2,0%), co oznaczało realizację planu w 100,3%. Gminy miejsko-wiejskie wykazały dochody własne w wysokości 15 835,1 mln zł (o 4,2% więcej niż w roku poprzednim), a ich plan został zrealizowany w 100,4%. W gminach miejskich dochody własne wyniosły 12 514,1 mln zł (wzrost o 4,9%), co oznaczało wykonanie planu w 100,4%.

Tabl. 27. Dochody własne gmin ogółem

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody własne	36 522,9	38 546,0	41 710,7	43 573,3	45 134,6
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	789,0	742,7	701,6	752,8	778,3
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	12 077,2	12 823,8	13 982,7	15 288,7	16 616,2
podatek rolny	1 516,9	1 634,9	1 626,1	1 569,0	1 491,4
podatek od nieruchomości	10 608,0	11 310,7	11 831,5	12 227,2	12 626,5
podatek leśny	224,4	225,5	207,2	227,2	291,4
podatek od środków transportowych	624,4	638,6	667,0	696,2	725,0
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	43,6	42,7	41,6	39,0	38,4
podatek od spadków i darowizn	126,1	111,6	112,6	103,2	114,9
podatek od czynności cywilnoprawnych	688,4	710,0	816,8	768,3	964,6
wpływy z opłaty skarbowej	203,0	201,2	204,9	154,9	163,0
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	211,2	275,6	293,9	293,5	332,8
wpływy z opłaty targowej	144,4	137,2	141,3	138,9	133,5
dochody z majątku	2 737,2	2 766,4	2 795,8	2 656,7	2 856,7
pozostałe dochody	6 529,2	6 925,0	8 287,8	8 657,9	8 002,0
PLAN w mln zł					
Dochody własne	37 751,6	40 066,2	42 539,9	44 112,2	44 973,7
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	752,1	688,9	705,5	744,3	742,0
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	12 400,8	13 144,4	13 766,4	15 099,1	16 277,1
podatek rolny	1 547,6	1 656,1	1 667,5	1 612,3	1 524,0
podatek od nieruchomości	10 546,2	11 297,9	11 870,2	12 265,4	12 558,9
podatek leśny	219,6	225,4	214,3	227,0	275,2
podatek od środków transportowych	624,4	640,7	667,2	690,8	714,3
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	43,4	42,2	41,5	40,9	39,5
podatek od spadków i darowizn	114,2	112,0	108,3	106,2	107,9
podatek od czynności cywilnoprawnych	702,2	671,0	720,9	705,9	820,9
wpływy z opłaty skarbowej	225,5	216,3	215,6	189,8	171,5
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	240,6	289,0	312,5	305,0	339,7
wpływy z opłaty targowej	150,4	143,9	142,4	141,3	135,4
dochody z majątku	3 302,2	3 402,0	3 434,5	3 151,5	3 176,6
pozostałe dochody	6 882,5	7 536,2	8 673,3	8 832,7	8 090,6
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody własne	96,7	96,2	98,1	98,8	100,4
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	104,9	107,8	99,5	101,1	104,9

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	97,4	97,6	101,6	101,3	102,1
podatek rolny	98,0	98,7	97,5	97,3	97,9
podatek od nieruchomości	100,6	100,1	99,7	99,7	100,5
podatek leśny	102,2	100,0	96,7	100,1	105,9
podatek od środków transportowych	100,0	99,7	100,0	100,8	101,5
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	98,4	100,4	101,1	100,3	97,0
podatek od spadków i darowizn	110,4	99,7	104,0	97,2	106,4
podatek od czynności cywilnoprawnych	98,0	105,8	113,3	108,8	117,5
wpływy z opłaty skarbowej	90,0	93,1	95,0	81,6	95,1
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	87,8	95,3	94,1	96,2	98,0
wpływy z opłaty targowej	96,0	95,3	99,2	98,3	98,6
dochody z majątku	82,9	81,3	81,4	84,3	89,9
pozostałe dochody	94,9	91,9	95,6	98,0	98,9
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody własne	105,9	105,5	108,2	104,5	103,6
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	104,2	94,1	94,5	107,3	103,4
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	106,5	106,2	109,0	109,3	108,7
podatek rolny	145,0	107,8	99,5	96,5	95,1
podatek od nieruchomości	108,6	106,6	104,6	103,3	103,3
podatek leśny	120,6	100,5	91,9	109,6	128,3
podatek od środków transportowych	104,7	102,3	104,4	104,4	104,1
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	98,8	96,3	98,0	97,4	98,5
podatek od spadków i darowizn	105,7	88,5	100,9	91,6	111,3
podatek od czynności cywilnoprawnych	90,4	103,2	115,0	94,1	125,5
wpływy z opłaty skarbowej	93,4	99,1	101,8	75,6	105,2
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	76,0	130,5	106,6	99,9	113,4
wpływy z opłaty targowej	97,1	95,1	103,0	98,3	96,1
dochody z majątku	105,2	101,1	101,1	95,0	107,5
pozostałe dochody	98,6	106,1	119,7	104,5	92,4

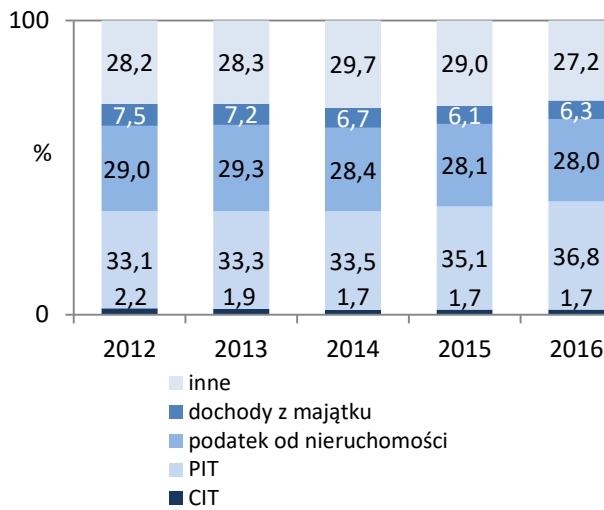
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W strukturze dochodów własnych gmin największą pozycją były wpływy z **podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)** w wysokości 16 616,2 mln zł, co stanowiło 36,8% dochodów własnych. W 2016 r. nastąpił wzrost tej kwoty względem roku poprzedniego o 8,7%, zaś realizacja planu wyniosła 102,1%.

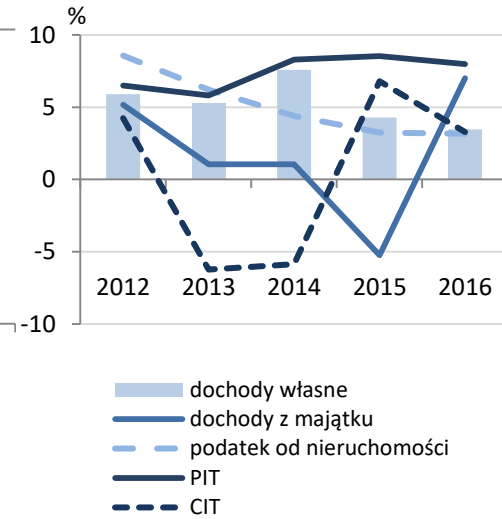
Innym znaczącym źródłem dochodów własnych gmin w 2016 r. był, poza udziałem w podatku dochodowym od osób fizycznych, **podatek od nieruchomości (28,0%)**. Dochody z tego tytułu wyniosły 12 626,5 mln zł; w porównaniu z 2015 r. dochody te wzrosły o 3,3%. Wykonanie stanowiło 100,5% planu.

Na rachunki gmin przekazane zostały dochody z tytułu udziału we wpływach z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** w wysokości 778,3 mln zł, co oznaczało wzrost o 3,4% w porównaniu z 2015 r. Wykonanie tych dochodów wyniosło 104,9% planu.

Wykres 21. Struktura dochodów własnych gmin

Wykres 22. Zmiana wybranych kategorii dochodów własnych (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

III.1.2. Dotacje ogółem

W 2016 r. **dotacje ogółem** wyniosły 30 298,9 mln zł, co oznaczało ich wzrost o 62,2% wobec 2015 r. i wykonanie planu w 98,4%. Kwota z tytułu **dotacji celowych** dla gmin wyniosła 29 090,2 mln zł i była wyższa o 95,5% niż w 2015 r. Wartość **dotacji §§ 200 i 620 oraz 205 i 625**²² osiągnęła 1 208,8 mln zł. W strukturze dochodów ogółem osiągniętych przez gminy **dotacje ogółem** stanowiły łącznie 29,8%, z tego dotacje celowe 28,6%, a **dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625** to 1,2%.

Tabl. 28. Dotacje ogółem dla gmin ogółem

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dotacje ogółem	17 235,3	16 704,3	18 239,4	18 674,5	30 298,9
dotacje celowe	12 764,2	13 184,5	14 443,0	14 877,9	29 090,2
na zadania z zakresu adm. rządowej	8 822,4	8 739,1	9 228,8	9 499,6	23 890,3
inwestycyjne	10,4	16,0	17,8	17,5	18,5
na zadania własne	3 023,8	3 595,4	4 312,7	4 438,9	4 307,6
inwestycyjne	667,6	586,5	665,3	829,6	697,5
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	20,6	20,3	19,4	43,7	31,2
inwestycyjne	4,1	1,7	3,0	17,4	5,3
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	461,4	434,5	465,7	488,2	421,1
inwestycyjne	212,2	196,7	226,2	253,6	163,9
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	224,1	162,9	195,5	203,5	218,1
inwestycyjne	199,8	144,8	171,3	180,8	198,3
otrzymane z funduszy celowych	211,9	232,3	220,4	203,9	221,9
inwestycyjne	178,7	200,9	192,0	175,5	192,6

²² Patrz rozdział I. Zasady i uwarunkowania gospodarki finansowej JST – I.5.1. Dotacje ogółem.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	4 471,1	3 519,8	3 796,4	3 796,7	1 208,8
inwestycyjne § 620 i 625	3 526,8	2 710,8	2 948,6	3 386,8	989,4
PLAN w mln zł					
Dotacje ogółem	18 343,8	17 839,4	19 636,3	19 322,6	30 801,3
dotacje celowe	13 086,5	13 498,6	14 789,0	15 141,7	29 410,2
na zadania z zakresu adm. rządowej	8 966,8	8 912,4	9 379,0	9 619,9	24 065,9
inwestycyjne	11,3	16,4	18,4	18,4	19,1
na zadania własne	3 136,4	3 681,8	4 425,7	4 540,1	4 412,4
inwestycyjne	705,6	609,4	699,2	859,6	732,2
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	21,1	21,6	19,7	44,6	33,5
inwestycyjne	4,1	2,3	2,8	17,5	6,8
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	495,9	462,2	513,0	517,4	440,5
inwestycyjne	241,2	221,3	262,4	277,3	184,5
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	243,3	180,1	210,6	213,9	234,5
inwestycyjne	217,7	162,1	185,5	189,8	214,1
otrzymane z funduszy celowych	223,0	240,6	241,0	205,8	223,4
inwestycyjne	187,5	206,8	208,8	174,4	192,4
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	5 257,3	4 340,8	4 847,4	4 180,9	1 391,1
inwestycyjne § 620 i 625	4 180,9	3 402,6	3 827,2	3 671,9	1 117,7
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dotacje ogółem	94,0	93,6	92,9	96,6	98,4
dotacje celowe	97,5	97,7	97,7	98,3	98,9
na zadania z zakresu adm. rządowej	98,4	98,1	98,4	98,7	99,3
inwestycyjne	91,5	97,3	96,8	95,4	96,6
na zadania własne	96,4	97,7	97,4	97,8	97,6
inwestycyjne	94,6	96,3	95,2	96,5	95,3
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	97,5	93,9	98,6	98,0	93,2
inwestycyjne	98,1	75,2	105,6	99,2	78,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	93,0	94,0	90,8	94,3	95,6
inwestycyjne	88,0	88,9	86,2	91,5	88,8
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	92,1	90,5	92,8	95,2	93,0
inwestycyjne	91,8	89,3	92,4	95,3	92,6
otrzymane z funduszy celowych	95,0	96,5	91,5	99,1	99,3
inwestycyjne	95,3	97,2	92,0	100,6	100,1
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	85,0	81,1	78,3	90,8	86,9
inwestycyjne § 620 i 625	84,4	79,7	77,0	92,2	88,5
ROK POPRZEDNI = 100					
Dotacje ogółem	95,4	96,9	109,2	102,4	162,2
dotacje celowe	96,4	103,3	109,5	103,0	195,5
na zadania z zakresu adm. rządowej	99,2	99,1	105,6	102,9	251,5
inwestycyjne	120,0	154,3	111,2	98,5	105,7
na zadania własne	88,9	118,9	120,0	102,9	97,0
inwestycyjne	58,4	87,9	113,4	124,7	84,1

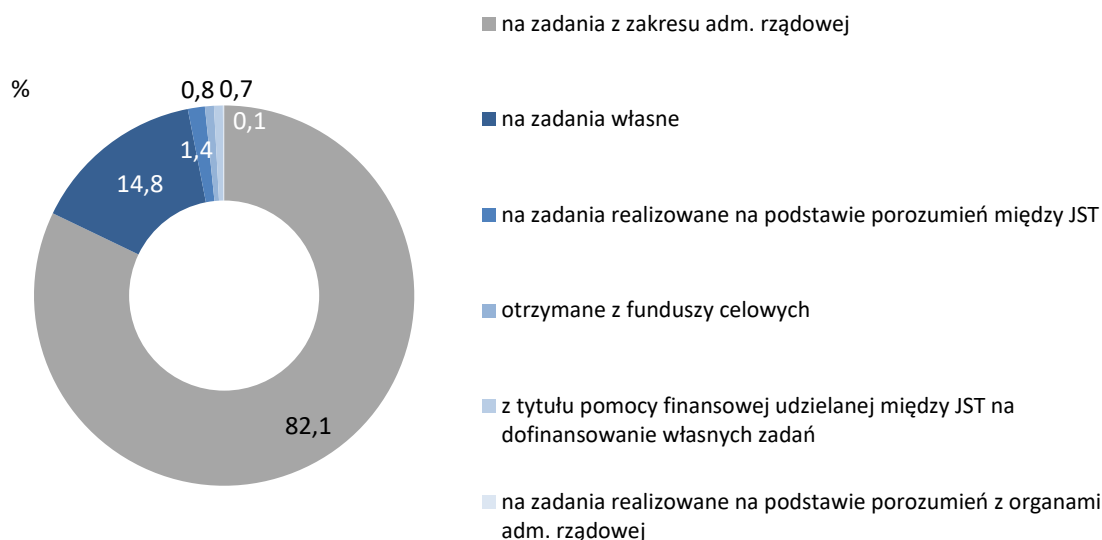
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	104,2	98,6	95,8	225,1	71,4
inwestycyjne	113,8	42,3	173,2	584,0	30,5
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	101,9	94,2	107,2	104,8	86,3
inwestycyjne	94,0	92,7	115,0	112,1	64,6
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	89,3	72,7	120,0	104,1	107,2
inwestycyjne	88,6	72,5	118,3	105,5	109,7
otrzymane z funduszy celowych	93,3	109,6	94,9	92,5	108,8
inwestycyjne	96,6	112,5	95,6	91,4	109,7
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	92,6	78,7	107,9	100,0	31,8
inwestycyjne § 620 i 625	91,4	76,9	108,8	114,9	29,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W ramach **dotacji celowej** część inwestycyjna wyniosła 1 276,1 mln zł, co stanowiło 4,2% całości dotacji ogółem, zaś **dotacja §§ 620 i 625** wpłynęła w kwocie 989,4 mln zł, której udział to 3,3% dotacji.

W 2016 r. gminy otrzymały **dotacje celowe** z budżetu państwa **na zadania z zakresu administracji rządowej** w kwocie 23 890,3 mln zł. W strukturze dochodów gmin dotacje te stanowiły 82,1% dotacji celowych. Dotacje celowe z budżetu państwa **na zadania własne** w 2016 r. wyniosły 4 307,6 mln zł, czyli 14,8% całości dotacji celowych.

Wykres 23. Struktura działowa dotacji celowych otrzymanych przez gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

III.1.3. Subwencja ogólna

W 2016 r. **subwencja ogólna** dla gmin wyniosła 26 361,2 mln zł, co stanowiło wzrost o 3,7% w porównaniu do 2015 r. i wykonanie planu w 100,0%.

Tabl. 29. Subwencja ogólna gmin

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Subwencja ogólna	24 649,2	24 793,1	24 598,8	25 419,4	26 361,2
część wyrównawcza	6 078,1	6 258,3	5 947,6	6 042,1	6 360,8
część oświatowa	18 100,8	18 114,7	18 264,7	18 992,7	19 603,6
część rekompensująca	7,5	7,3	7,0	6,5	5,0
część równoważąca	353,4	331,7	327,4	335,1	336,6
uzupełnienie subwencji ogólnej	109,3	81,0	52,1	43,0	55,1
PLAN w mln zł					
Subwencja ogólna	24 617,8	24 751,8	24 587,1	25 417,1	26 353,6
część wyrównawcza	6 078,7	6 258,4	5 947,6	6 042,8	6 360,9
część oświatowa	18 098,1	18 113,4	18 264,4	18 993,8	19 605,9
część rekompensująca	7,5	7,3	7,0	6,9	5,4
część równoważąca	353,7	331,7	327,4	335,1	336,6
uzupełnienie subwencji ogólnej	79,8	40,8	40,7	38,5	44,7
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Subwencja ogólna	100,1	100,2	100,0	100,0	100,0
część wyrównawcza	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część oświatowa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część rekompensująca	100,0	100,0	99,4	93,9	94,1
część równoważąca	99,9	100,0	100,0	100,0	100,0
uzupełnienie subwencji ogólnej	137,0	198,4	128,1	111,6	123,3
ROK POPRZEDNI = 100					
Subwencja ogólna	105,9	100,6	99,2	103,3	103,7
część wyrównawcza	104,0	103,0	95,0	101,6	105,3
część oświatowa	106,8	100,1	100,8	104,0	103,2
część rekompensująca	90,0	97,5	95,5	92,9	76,9
część równoważąca	106,6	93,9	98,7	102,4	100,4
uzupełnienie subwencji ogólnej	84,4	74,1	64,3	82,5	128,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

III.2. WYDATKI GMIN

W 2016 r. **wydatki ogółem** gmin wyniosły 98 175,1 mln zł (o 14,2% więcej niż w 2015 r.). Ich plan został wykonany w 93,6%. W strukturze wydatków gmin w 2016 r. wydatki bieżące stanowiły 88,8% (87 221,5 mln zł), zaś wydatki majątkowe to 11,2% (10 953,5 mln zł). Wydatki ogółem w 2016 r. wzrosły za sprawą wydatków bieżących, podczas gdy majątkowe uległy obniżeniu.

Tabl. 30. Wydatki gmin według typów

Gminy ogółem	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Wydatki ogółem	78 491,4	79 442,5	85 070,1	85 944,4	98 175,1
wydatki bieżące	64 306,0	66 270,3	69 615,4	71 455,1	87 221,5
na wynagrodzenia	25 626,8	26 035,3	26 845,5	27 674,8	28 456,8
wydatki majątkowe	14 185,4	13 172,2	15 454,8	14 489,2	10 953,5
inwestycyjne	13 857,5	12 859,9	15 143,4	14 209,0	10 648,8
PLAN w mln zł					
Wydatki ogółem	84 575,1	85 948,0	91 544,1	91 753,3	104 840,5
wydatki bieżące	67 653,4	70 138,6	73 365,5	75 336,7	91 506,8
na wynagrodzenia	26 189,6	26 646,9	27 389,3	28 343,3	29 213,3
wydatki majątkowe	16 921,7	15 809,4	18 178,6	16 416,6	13 333,7
inwestycyjne	16 555,7	15 467,1	17 848,4	16 117,0	13 011,7
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Wydatki ogółem	92,8	92,4	92,9	93,7	93,6
wydatki bieżące	95,1	94,5	94,9	94,8	95,3
na wynagrodzenia	97,9	97,7	98,0	97,6	97,4
wydatki majątkowe	83,8	83,3	85,0	88,3	82,1
inwestycyjne	83,7	83,1	84,8	88,2	81,8
ROK POPRZEDNI = 100					
Wydatki ogółem	98,5	101,2	107,1	101,0	114,2
wydatki bieżące	104,7	103,1	105,0	102,6	122,1
na wynagrodzenia	104,2	101,6	103,1	103,1	102,8
wydatki majątkowe	77,7	92,9	117,3	93,8	75,6
inwestycyjne	77,3	92,8	117,8	93,8	74,9

Gminy wiejskie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Wydatki ogółem	34 191,5	35 028,6	37 416,5	37 575,1	42 816,0
wydatki bieżące	27 827,8	28 750,9	30 102,8	30 757,5	37 924,1
na wynagrodzenia	11 236,4	11 458,0	11 774,6	12 096,7	12 380,0
wydatki majątkowe	6 363,6	6 277,7	7 313,7	6 817,6	4 891,9
inwestycyjne	6 291,8	6 210,0	7 244,9	6 742,1	4 835,2
PLAN w mln zł					
Wydatki ogółem	34 191,5	35 028,6	37 416,5	37 575,1	46 055,1
wydatki bieżące	27 827,8	28 750,9	30 102,8	30 757,5	39 958,8
na wynagrodzenia	11 236,4	11 458,0	11 774,6	12 096,7	12 770,6
wydatki majątkowe	6 363,6	6 277,7	7 313,7	6 817,6	6 096,3
inwestycyjne	6 291,8	6 210,0	7 244,9	6 742,1	6 035,3
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Wydatki ogółem	92,2	91,9	92,2	93,1	93,0
wydatki bieżące	94,6	94,1	94,4	94,4	94,9
na wynagrodzenia	97,5	97,3	97,6	97,3	96,9
wydatki majątkowe	82,9	83,0	84,0	87,5	80,2
inwestycyjne	82,9	82,9	83,9	87,4	80,1

Gminy wiejskie	2012	2013	2014	2015	2016
ROK POPRZEDNI = 100					
Wydatki ogółem	97,8	102,4	106,8	100,4	113,9
wydatki bieżące	104,7	103,3	104,7	102,2	123,3
na wynagrodzenia	104,3	102,0	102,8	102,7	102,3
wydatki majątkowe	75,9	98,7	116,5	93,2	71,8
inwestycyjne	75,5	98,7	116,7	93,1	71,1

Gminy miejsko-wiejskie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Wydatki ogółem	26 446,3	26 774,7	28 644,7	29 117,3	33 470,9
wydatki bieżące	21 667,1	22 444,1	23 564,8	24 309,3	29 754,1
na wynagrodzenia	8 559,9	8 713,0	9 015,9	9 337,0	9 641,6
wydatki majątkowe	4 779,2	4 330,6	5 079,9	4 807,9	3 716,7
inwestycyjne	4 651,3	4 197,8	4 946,4	4 680,3	3 563,3
PLAN w mln zł					
Wydatki ogółem	28 330,4	28 771,2	30 600,0	30 904,8	35 542,2
wydatki bieżące	22 709,4	23 657,4	24 738,2	25 547,4	31 127,8
na wynagrodzenia	8 728,3	8 894,6	9 179,5	9 540,2	9 871,0
wydatki majątkowe	5 621,0	5 113,8	5 861,8	5 357,4	4 414,4
inwestycyjne	5 475,9	4 972,5	5 720,0	5 219,6	4 251,0
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Wydatki ogółem	93,3	93,1	93,6	94,2	94,2
wydatki bieżące	95,4	94,9	95,3	95,2	95,6
na wynagrodzenia	98,1	98,0	98,2	97,9	97,7
wydatki majątkowe	85,0	84,7	86,7	89,7	84,2
inwestycyjne	84,9	84,4	86,5	89,7	83,8
ROK POPRZEDNI = 100					
Wydatki ogółem	99,2	101,2	107,0	101,6	115,0
wydatki bieżące	105,0	103,6	105,0	103,2	122,4
na wynagrodzenia	104,2	101,8	103,5	103,6	103,3
wydatki majątkowe	79,4	90,6	117,3	94,6	77,3
inwestycyjne	79,3	90,2	117,8	94,6	76,1

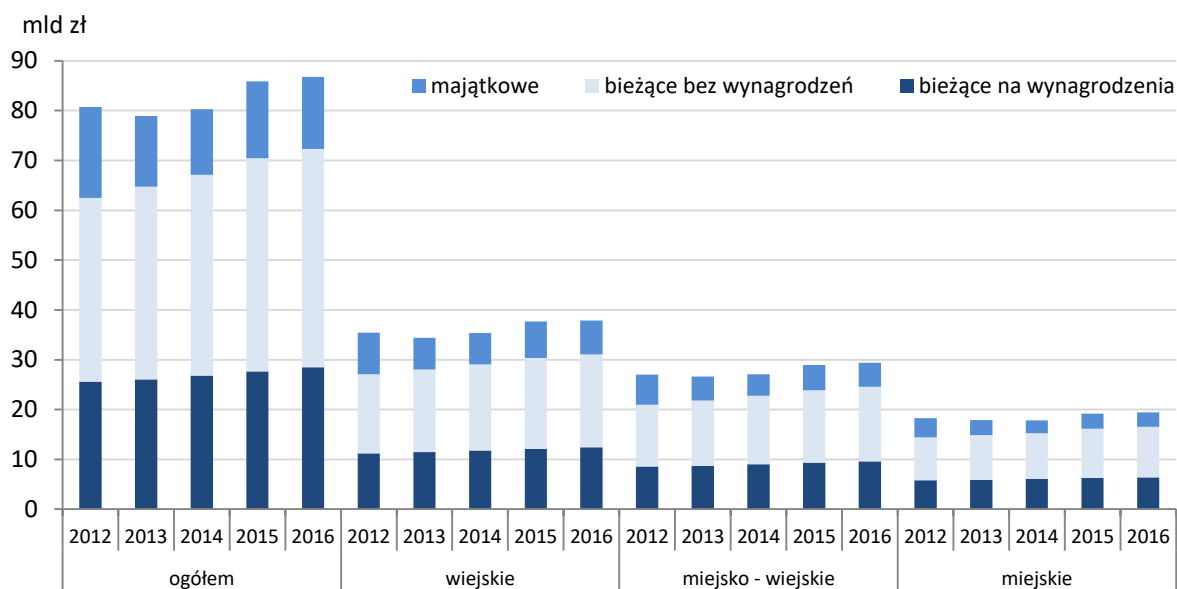
Gminy miejskie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Wydatki ogółem	17 853,6	17 639,2	19 008,9	19 252,0	21 888,2
wydatki bieżące	14 811,1	15 075,4	15 947,7	16 388,3	19 543,3
na wynagrodzenia	5 830,6	5 864,3	6 055,0	6 241,1	6 435,1
wydatki majątkowe	3 042,5	2 563,9	3 061,2	2 863,7	2 344,8
inwestycyjne	2 914,4	2 452,2	2 952,1	2 786,5	2 250,2
PLAN w mln zł					
Wydatki ogółem	19 155,8	19 040,8	20 353,9	20 482,8	23 243,2
wydatki bieżące	15 527,7	15 912,1	16 744,7	17 215,0	20 420,1
na wynagrodzenia	5 934,0	5 976,9	6 150,0	6 365,7	6 571,8
wydatki majątkowe	3 628,0	3 128,7	3 609,3	3 267,7	2 823,0

inwestycyjne	3 485,6	3 000,7	3 493,4	3 182,9	2 725,3
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Wydatki ogółem	93,2	92,6	93,4	94,0	94,2
wydatki bieżące	95,4	94,7	95,2	95,2	95,7
na wynagrodzenia	98,3	98,1	98,5	98,0	97,9
wydatki majątkowe	83,9	81,9	84,8	87,6	83,1
inwestycyjne	83,6	81,7	84,5	87,5	82,6
ROK POPRZEDNI = 100					
Wydatki ogółem	98,9	98,8	107,8	101,3	113,7
wydatki bieżące	104,3	101,8	105,8	102,8	119,3
na wynagrodzenia	104,1	100,6	103,3	103,1	103,1
wydatki majątkowe	79,1	84,3	119,4	93,5	81,9
inwestycyjne	78,1	84,1	120,4	94,4	80,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

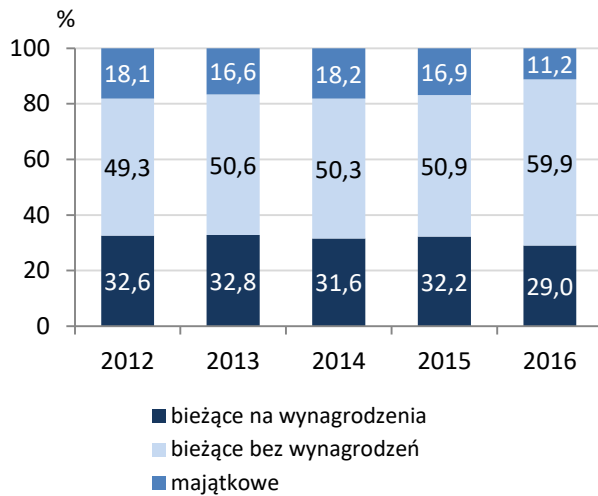
Największy udział w wydatkach ogółem miały gminy wiejskie (43,6%), ich wydatki wyniosły 42 816,0 mln zł. Wydatki gmin miejsko-wiejskich osiągnęły poziom 33 470,9 mln zł (34,1%), zaś gminy miejskie wydały 21 888,2 mln zł (22,3%).

Wykres 24. Wydatki według typów gmin

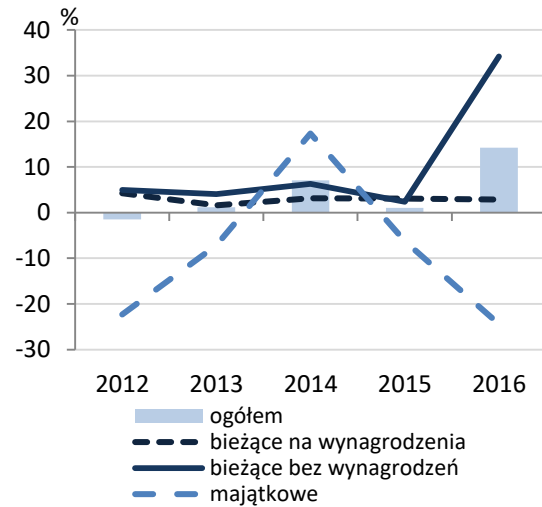

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wykres 25. Struktura wydatków gmin

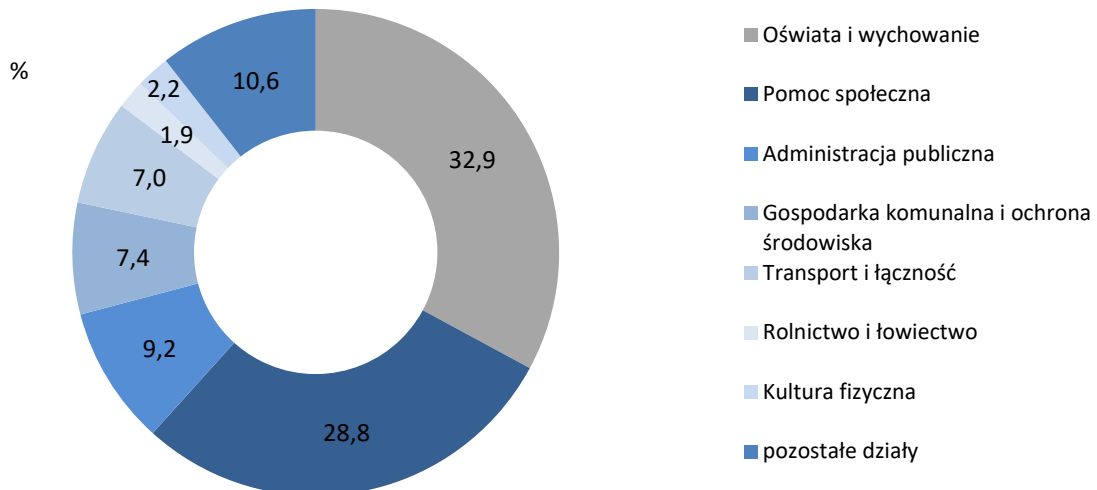
Wykres 26. Zmiana wybranych kategorii wydatków (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W strukturze wydatków według działów klasyfikacji budżetowej w 2016 r., podobnie jak w latach poprzednich, największy udział miały wydatki w działach: „Oświata i wychowanie” (32,9%), „Pomoc społeczna” (28,8%), „Administracja publiczna” (9,2%), „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” (7,4%) oraz „Transport i łączność” (7,0%).

Wykres 27. Struktura działowa wydatków gmin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W najważniejszych działach zanotowano wzrosty wobec roku poprzedniego. Wydatki wykonane przez gminy w dziale „Oświata i wychowanie” wzrosły o 14,2% w stosunku do 2015 r., osiągając wartość 32 289,0 mln zł. Wartość wydatków w dziale „Pomoc społeczna” wyniosła 28 262,8 mln zł, czyli o 106,0% więcej niż rok wcześniej, co było w dużym stopniu związane z wypłatą świadczeń w ramach programu „Rodzina 500 plus”. W dziale „Administracja publiczna” wartość wydatków ukształtowała się natomiast na poziomie 9 044,2 mln zł, tj. o 1,7% wyższym niż w 2015 r.

Tabl. 31. Wydatki gmin

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Wydatki ogółem	78 491,4	79 442,5	85 070,1	85 944,4	98 175,1
wydatki bieżące	64 306,0	66 270,3	69 615,4	71 455,1	87 221,5
na wynagrodzenia	25 626,8	26 035,3	26 845,5	27 674,8	28 456,8
osobowe	23 088,6	23 463,2	24 212,4	25 012,3	25 799,5
pochodne od wynagrodzeń	4 828,1	5 017,4	5 182,4	5 379,3	5 572,4
dotacje	4 192,3	4 562,6	5 004,9	5 416,5	5 927,9
na obsługę długu	1 399,7	1 100,3	925,2	771,5	701,3
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	7,8	6,9	7,3	6,9	6,7
świadczenia na rzecz osób fizycznych	11 308,5	11 508,9	11 768,3	11 667,5	25 545,7
pozostałe wydatki	16 942,8	18 038,9	19 881,8	20 538,7	21 010,9
wydatki majątkowe	14 185,4	13 172,2	15 454,8	14 489,2	10 953,5
inwestycyjne	13 857,5	12 859,9	15 143,4	14 209,0	10 648,8
PLAN w mln zł					
Wydatki ogółem	84 575,1	85 948,0	91 544,1	91 753,3	104 840,5
wydatki bieżące	67 653,4	70 138,6	73 365,5	75 336,7	91 506,8
na wynagrodzenia	26 189,6	26 646,9	27 389,3	28 343,3	29 213,3
osobowe	23 536,0	23 960,0	24 644,7	25 572,1	26 432,6
pochodne od wynagrodzeń	5 010,3	5 254,6	5 405,1	5 630,0	5 847,8
dotacje	4 306,6	4 700,1	5 134,2	5 566,9	6 091,2
na obsługę długu	1 483,8	1 269,9	1 056,7	904,0	820,1
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	80,6	79,8	69,7	63,3	62,2
świadczenia na rzecz osób fizycznych	11 651,7	11 851,9	12 122,2	12 005,5	25 957,3
pozostałe wydatki	18 930,8	20 335,5	22 188,3	22 823,6	23 514,8
wydatki majątkowe	16 921,7	15 809,4	18 178,6	16 416,6	13 333,7
inwestycyjne	16 555,7	15 467,1	17 848,4	16 117,0	13 011,7
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Wydatki ogółem	92,8	92,4	92,9	93,7	93,6
wydatki bieżące	95,1	94,5	94,9	94,8	95,3
na wynagrodzenia	97,9	97,7	98,0	97,6	97,4
osobowe	98,1	97,9	98,2	97,8	97,6
pochodne od wynagrodzeń	96,4	95,5	95,9	95,5	95,3
dotacje	97,3	97,1	97,5	97,3	97,3
na obsługę długu	94,3	86,6	87,6	85,3	85,5
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	9,7	8,6	10,5	11,0	10,7
świadczenia na rzecz osób fizycznych	97,1	97,1	97,1	97,2	98,4
pozostałe wydatki	89,5	88,7	89,6	90,0	89,4
wydatki majątkowe	83,8	83,3	85,0	88,3	82,1
inwestycyjne	83,7	83,1	84,8	88,2	81,8
ROK POPRZEDNI = 100					
Wydatki ogółem	98,5	101,2	107,1	101,0	114,2
wydatki bieżące	104,7	103,1	105,0	102,6	122,1
na wynagrodzenia	104,2	101,6	103,1	103,1	102,8
osobowe	104,5	101,6	103,2	103,3	103,1
pochodne od wynagrodzeń	114,6	103,9	103,3	103,8	103,6
dotacje	109,4	108,8	109,7	108,2	109,4

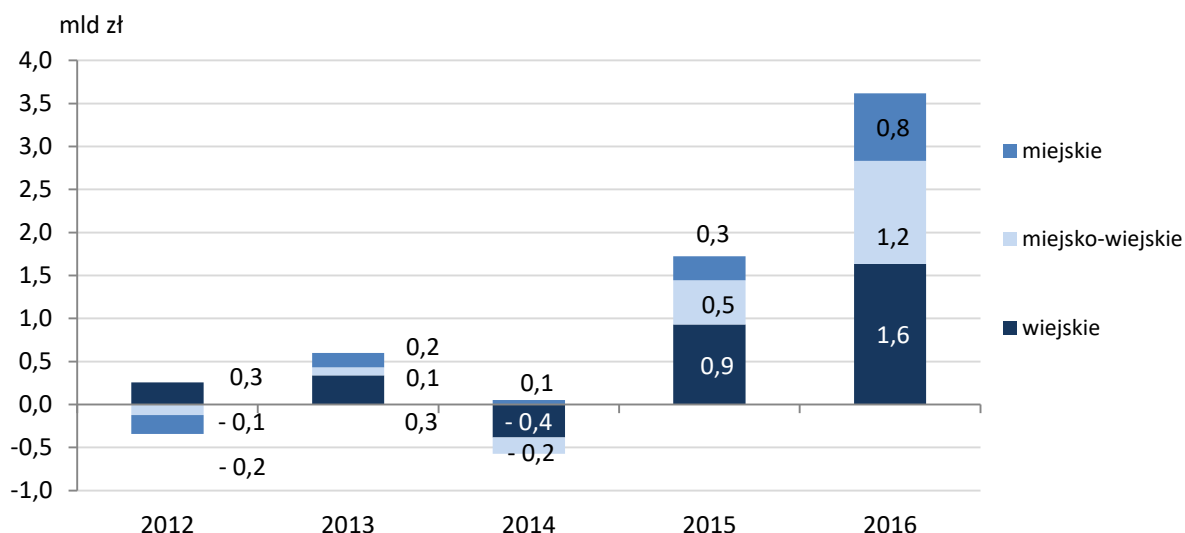
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
na obsługę długu	128,5	78,6	84,1	83,4	90,9
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	54,2	87,9	107,0	94,7	97,1
świadczenia na rzecz osób fizycznych	100,0	101,8	102,3	99,1	218,9
pozostałe wydatki	103,4	106,5	110,2	103,3	102,3
wydatki majątkowe	77,7	92,9	117,3	93,8	75,6
inwestycyjne	77,3	92,8	117,8	93,8	74,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

III.3. WYNIK BUDŻETÓW GMIN

W 2016 r., podobnie jak to miało miejsce rok wcześniej, wynik budżetów gmin był dodatni (nadwyżka) i wyniósł 3 619,7 mln zł. Na 2016 r. planowany był deficyt w wysokości 2 711,8 mln zł. Gminy wiejskie osiągnęły nadwyżkę w wysokości 1 633,7 mln zł, natomiast gminy miejsko-wiejskie i gminy miejskie zanotowały dodatni wynik na poziomie odpowiednio: 1 198,2 mln zł i 787,9 mln zł.

Wykres 28. Wynik według typów gmin

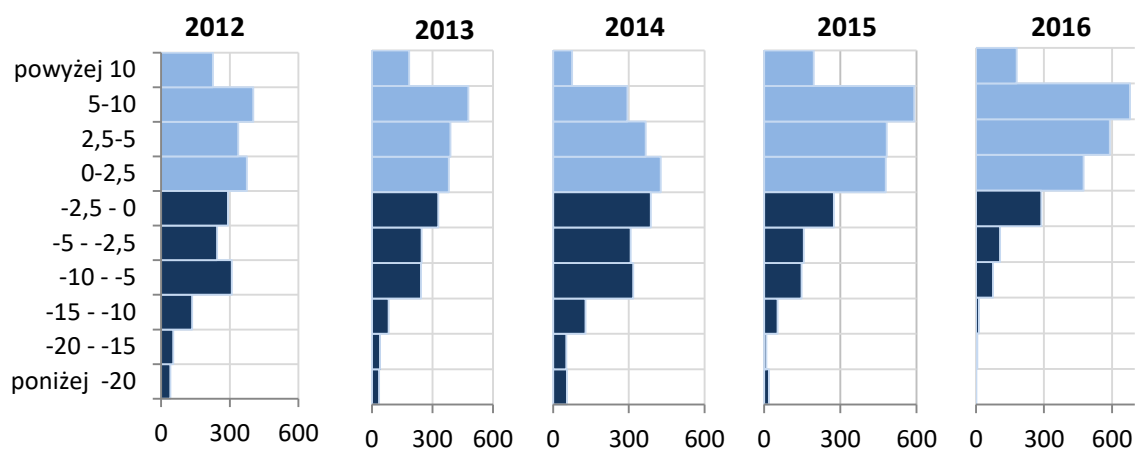

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

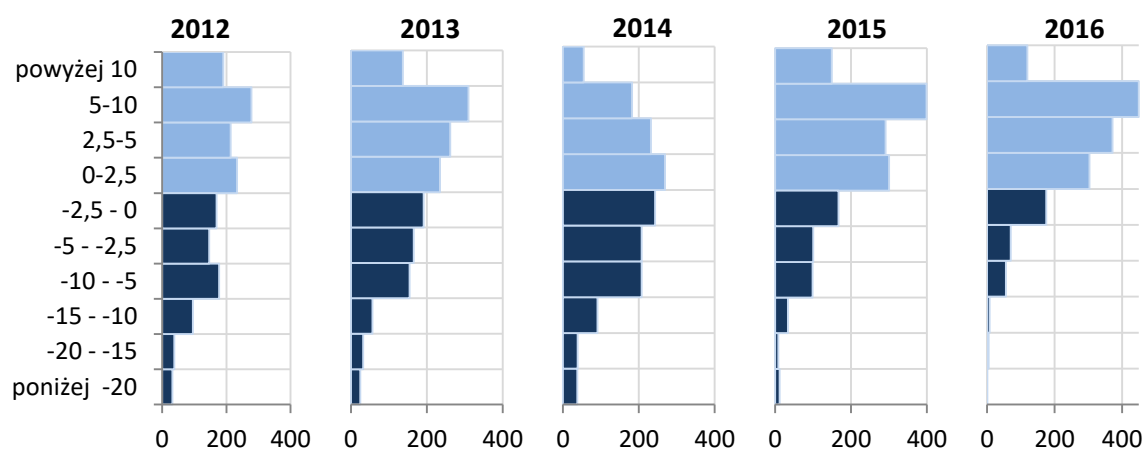
Nadwyżka budżetowa wystąpiła w 2016 r. w 1 924 gminach (79,8% wszystkich gmin). Dodatnią relację wyniku do dochodów powyżej 10% osiągnęło 179 gmin. Deficyt wystąpił w 488 gminach, tj. w 20,2% ogólnej liczby gmin. Wśród gmin, które odnotowały deficyt, 19 wykazało ujemny wynik finansowy do dochodów powyżej 10%. Dla porównania w 2015 r. nadwyżkę wypracowano w 1 748 gminach (72,5% ogólnej liczby gmin), zaś deficyt wystąpił w 664 gminach, tj. w 27,5% ogólnej liczby gmin.

Wykres 29. Gminy według relacji wyniku budżetowego do dochodów

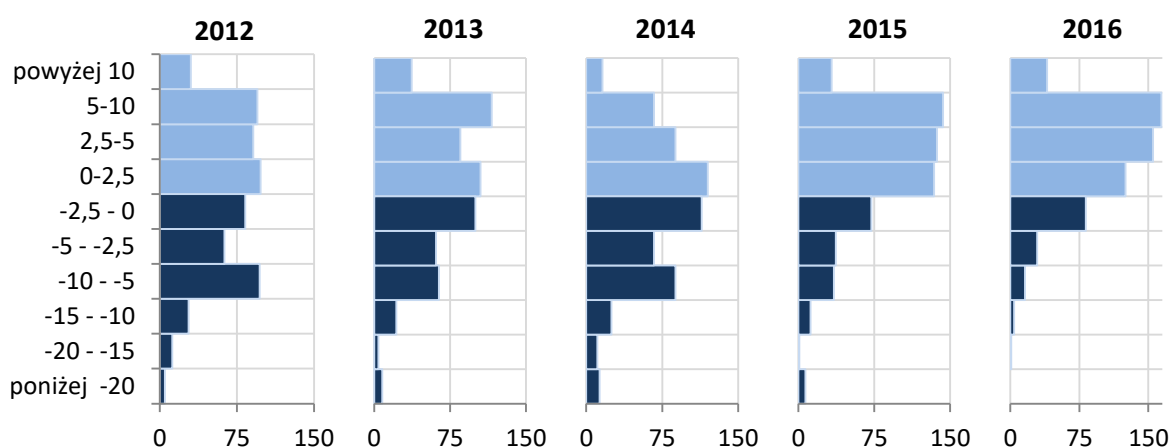
Gminy ogółem

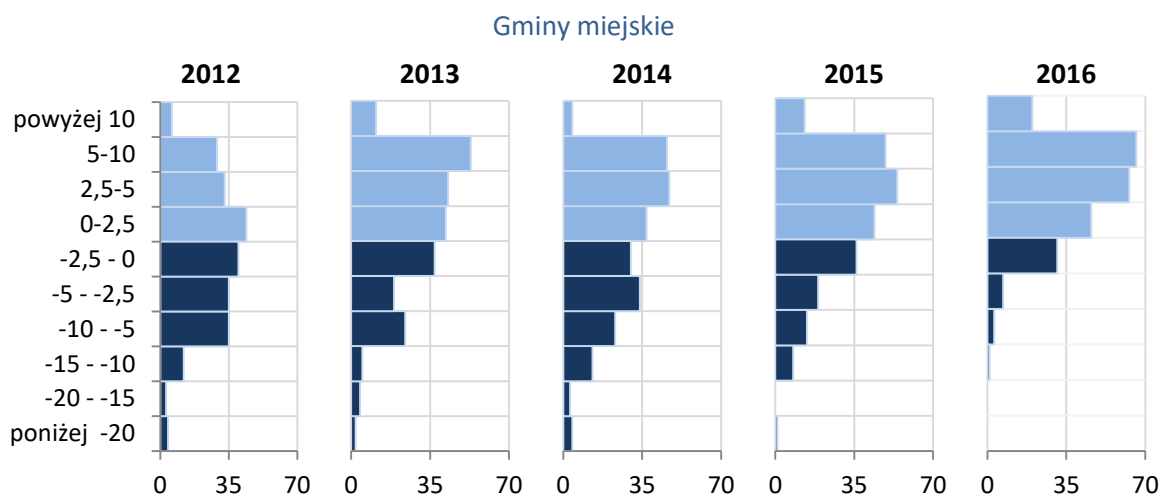

Gminy wiejskie

Gminy miejsko-wiejskie

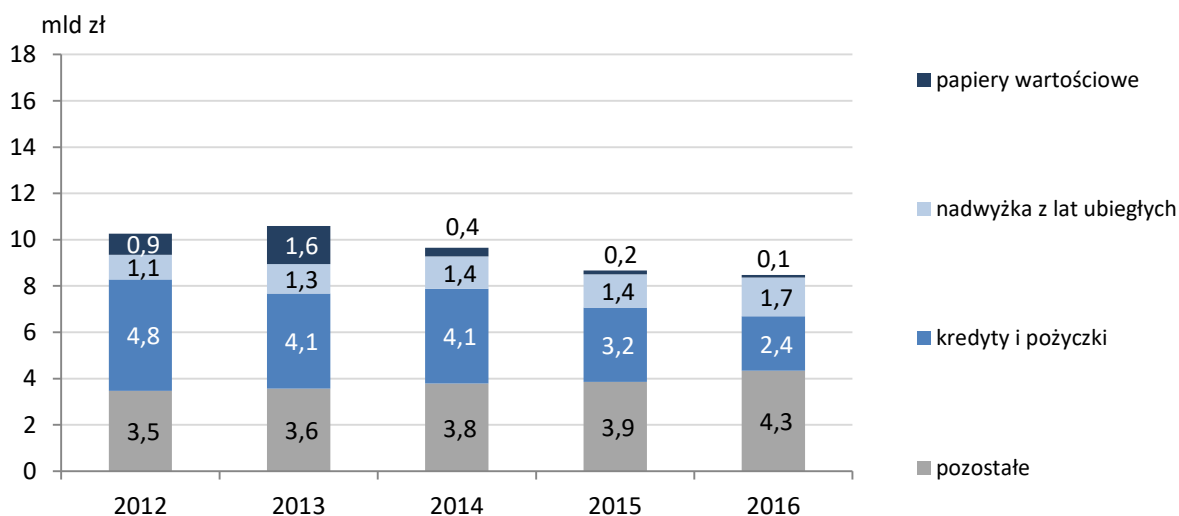

Uwaga: przedziały dla wartości wskaźnika domknięte lewostronnie.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

III.4. FINANSOWANIE

W 2016 r. **przychody** gmin wyniosły 8 474,0 mln zł. Największy udział (50,8%) miała w nich po raz pierwszy wyodrębniona w 2014 r. kategoria tzw. wolnych środków²³. Kredyty i pożyczki (27,8% przychodów) wyniosły natomiast 2 357,6 mln zł, a przychody z tytułu nadwyżki z lat ubiegłych 1 671,4 mln zł (19,7% przychodów).

Wykres 30. Przychody gmin

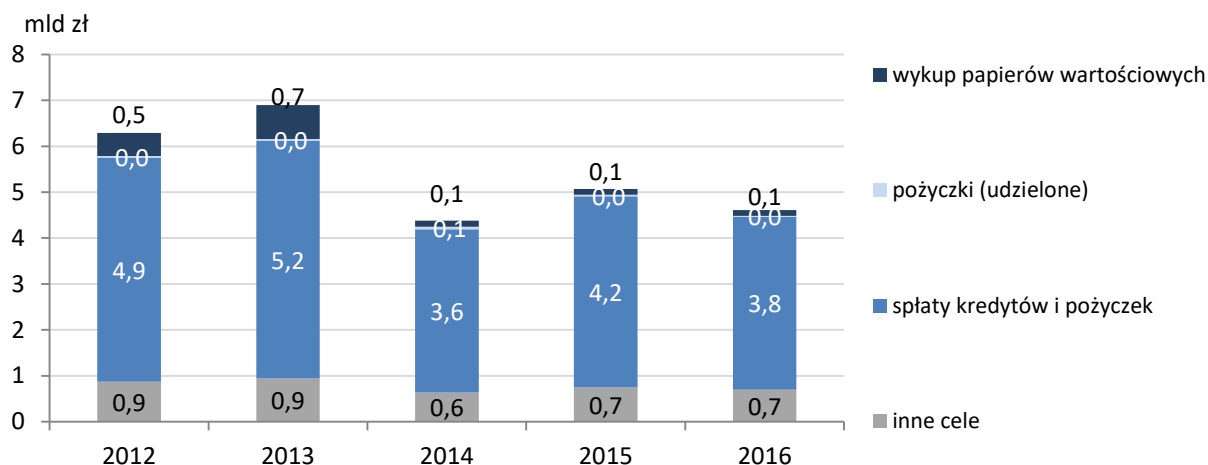

Uwaga: W związku z brakiem wyodrębnienia kategorii wolnych środków przed 2014 r. dla porównywalności z latami poprzednimi kategoria ta jest ujęta za lata 2014-2015 w grupie pozostałych przychodów.
 Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2016 r. **rozchody** gmin wyniosły 4 609,1 mln zł. Największy udział w rozchodach (81,6%) stanowiły spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 3 761,5 mln zł. Wykup papierów wartościowych i obligacji samorządowych stanowił natomiast 2,8% rozchodów gmin ogółem, tj. 127,0 mln zł.

²³ Por. Rozdział II Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego II.4 Finansowanie.

Wykres 31. Rozchody gmin

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

III.5. ZADŁUŻENIE GMIN

W 2016 r. **zobowiązania** gmin ogółem wyniosły 23 863,5 mln zł (spadek o 6,2% w porównaniu do 2015 r.). Zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek stanowiło 99,2% zobowiązań ogółem wszystkich gmin, tj. 23 673,9 mln zł. Zobowiązania ogółem w 2016 r. wystąpiły w 2 322 gminach (96,3% ogółu). Zadłużenie bez zobowiązań na realizację programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych odnotowano w 2 289 gminach, co odpowiadało 94,9% ogółu.

Tabl. 32. Udział gmin w województwie według wskaźnika zadłużenia w 2016 r.

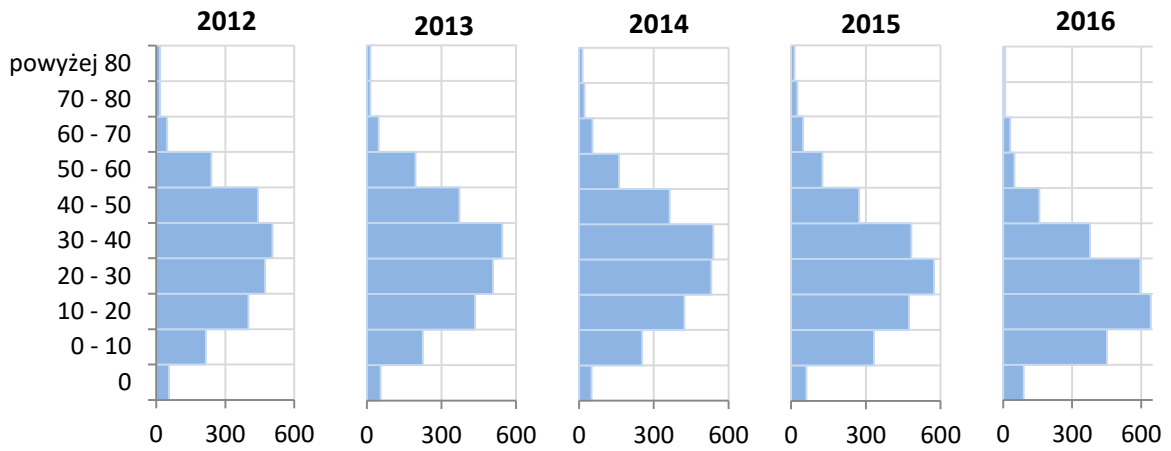
Województwo	Liczba gmin ogółem	Liczba gmin				Udział gmin w danym przedziale (%)			
		Przedziały							
		0-20	21-40	41-60	60<	0-20	21-40	41-60	60<
Polska	2 412	1 183	974	206	49	49,0	40,4	8,5	2,0
Dolnośląskie	165	51	88	21	5	30,9	53,3	12,7	3,0
Kujawsko-pomorskie	140	75	57	8	-	53,6	40,7	5,7	-
Lubelskie	209	113	77	14	5	54,1	36,8	6,7	2,4
Lubuskie	80	30	41	6	3	37,5	51,3	7,5	3,8
Łódzkie	174	107	58	7	2	61,5	33,3	4,0	1,1
Małopolskie	179	76	76	20	7	42,5	42,5	11,2	3,9
Mazowieckie	309	172	115	20	2	55,7	37,2	6,5	0,6
Opolskie	70	42	24	2	2	60,0	34,3	2,9	2,9
Podkarpackie	156	81	63	12	-	51,9	40,4	7,7	-
Podlaskie	115	70	36	7	2	60,9	31,3	6,1	1,7
Pomorskie	119	47	59	13	-	39,5	49,6	10,9	-
Śląskie	148	75	55	15	3	50,7	37,2	10,1	2,0
Świętokrzyskie	101	30	51	15	5	29,7	50,5	14,9	5,0
Warmińsko-mazurskie	114	40	59	12	3	35,1	51,8	10,5	2,6
Wielkopolskie	222	143	66	12	1	64,4	29,7	5,4	0,5
Zachodniopomorskie	111	31	49	22	9	27,9	44,1	19,8	8,1

Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

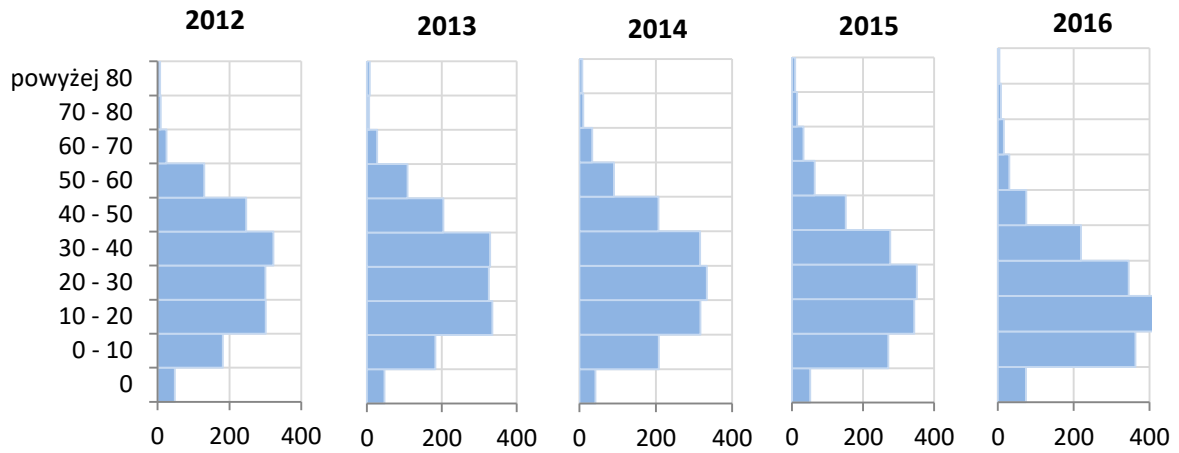
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 32. Gminy według relacji zadłużenia do dochodów

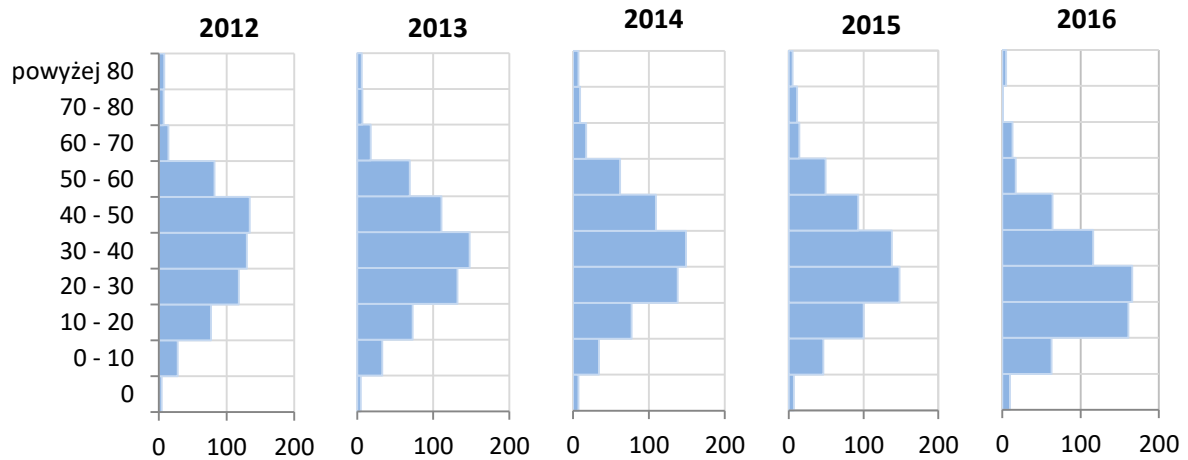
Gminy ogółem

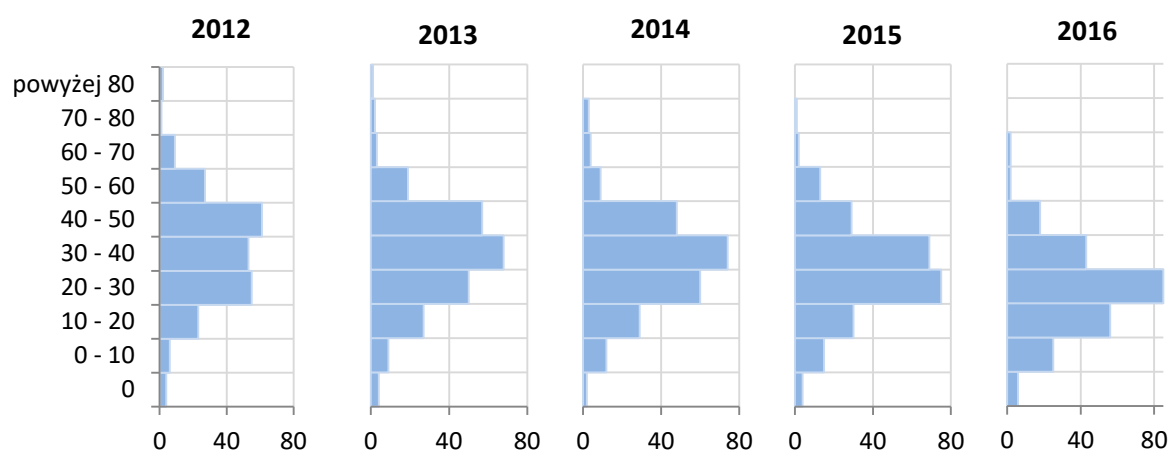
Gminy wiejskie

Gminy miejsko-wiejskie

Gminy miejskie

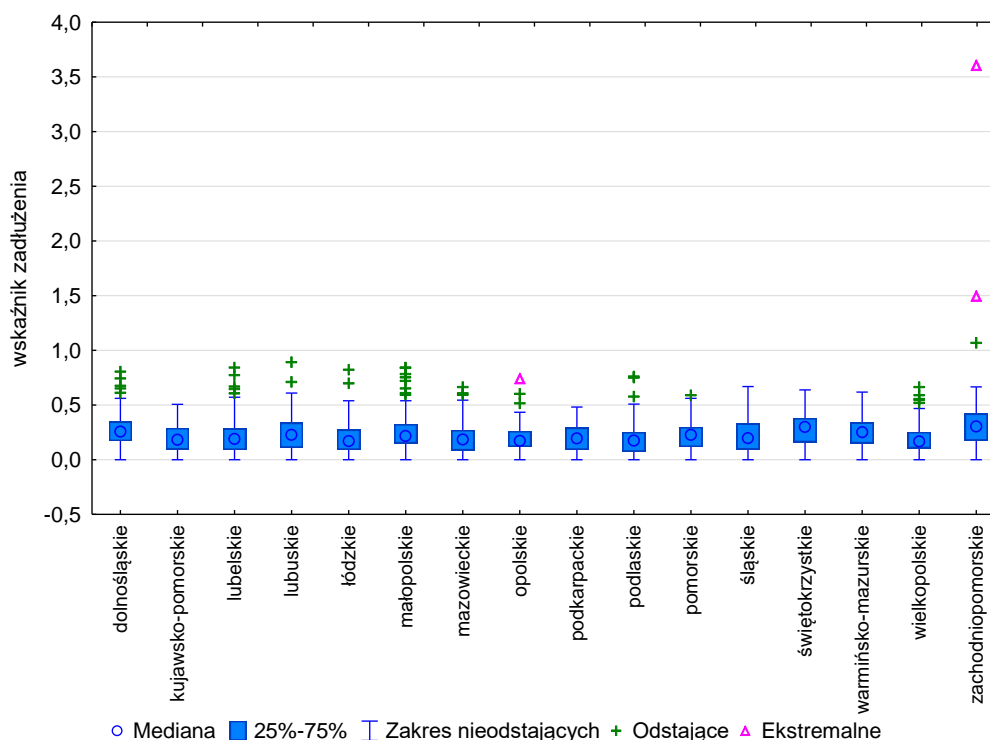

Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

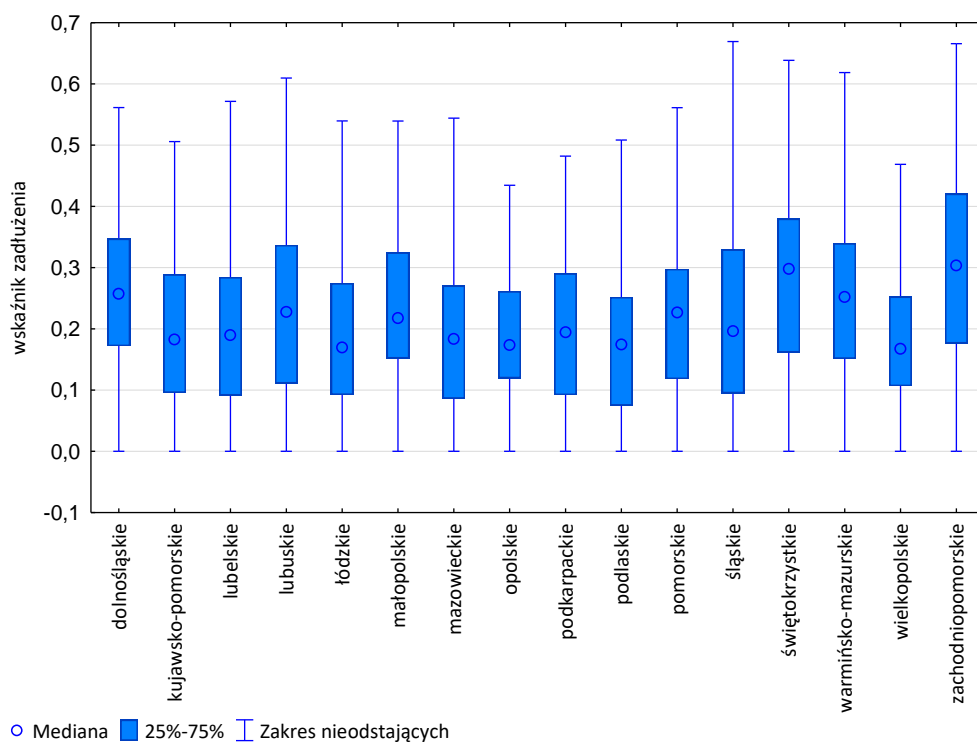
Wskaźnik zadłużenia liczony jako relacja zobowiązań ogółem do dochodów dla gmin w 2016 r. wyniósł 23,4%, co oznaczało spadek o 5,6 p. proc. w stosunku do 2015 r. Wskaźnik zadłużenia bez zobowiązań na realizację programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych wynosił 22,1% (spadek o 4,9 p. proc. w porównaniu do 2015 r.). Wśród typów gmin najwyższy wskaźnik zadłużenia (26,3%) zaobserwowano w gminach miejsko-wiejskich, najniższy natomiast (20,8%) – wśród gmin wiejskich. W przypadku gmin miejskich wskaźnik zadłużenia ukształtował się na poziomie 24,3%.

Wykres 33. Relacja zadłużenia do dochodów gmin według województw w 2016 r.

Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych. „Niebieski prostokąt” na wykresie obejmuje wartości od 25 percentyla do 75 percentyla.

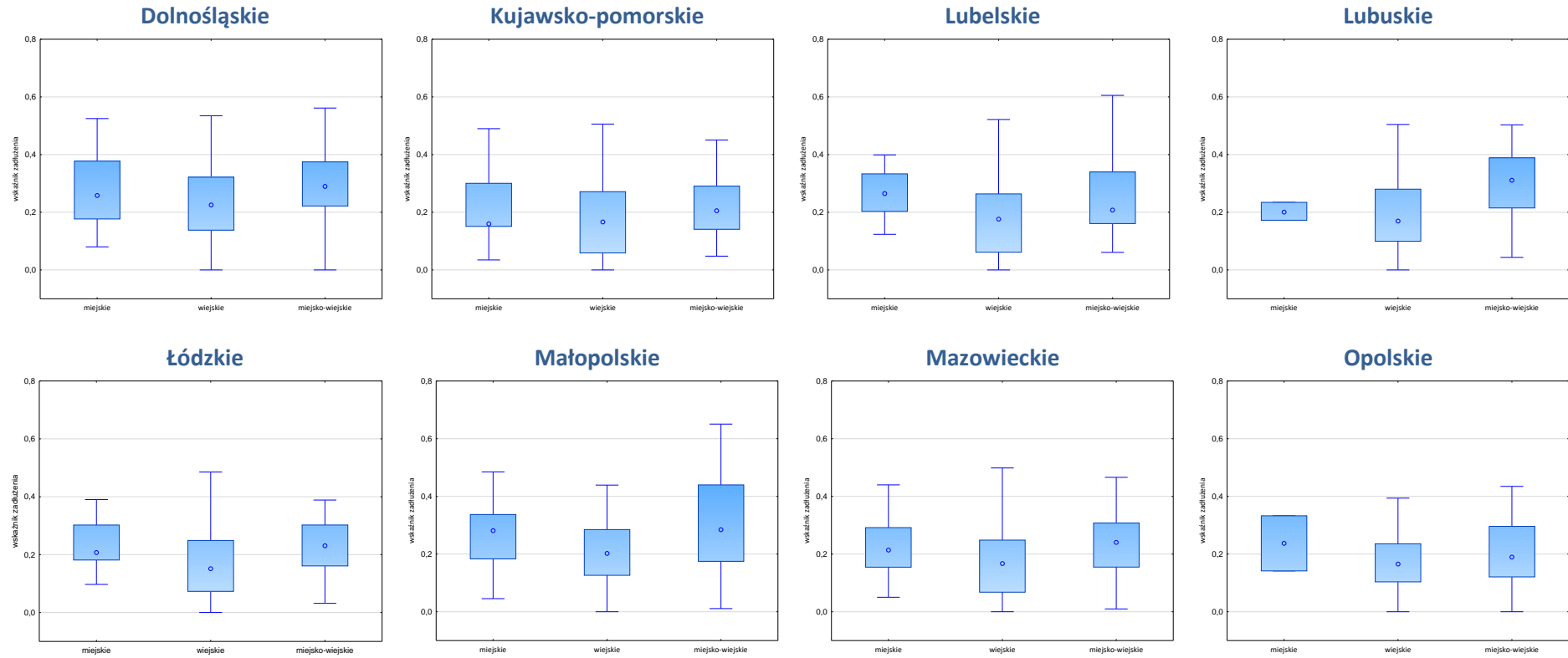
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

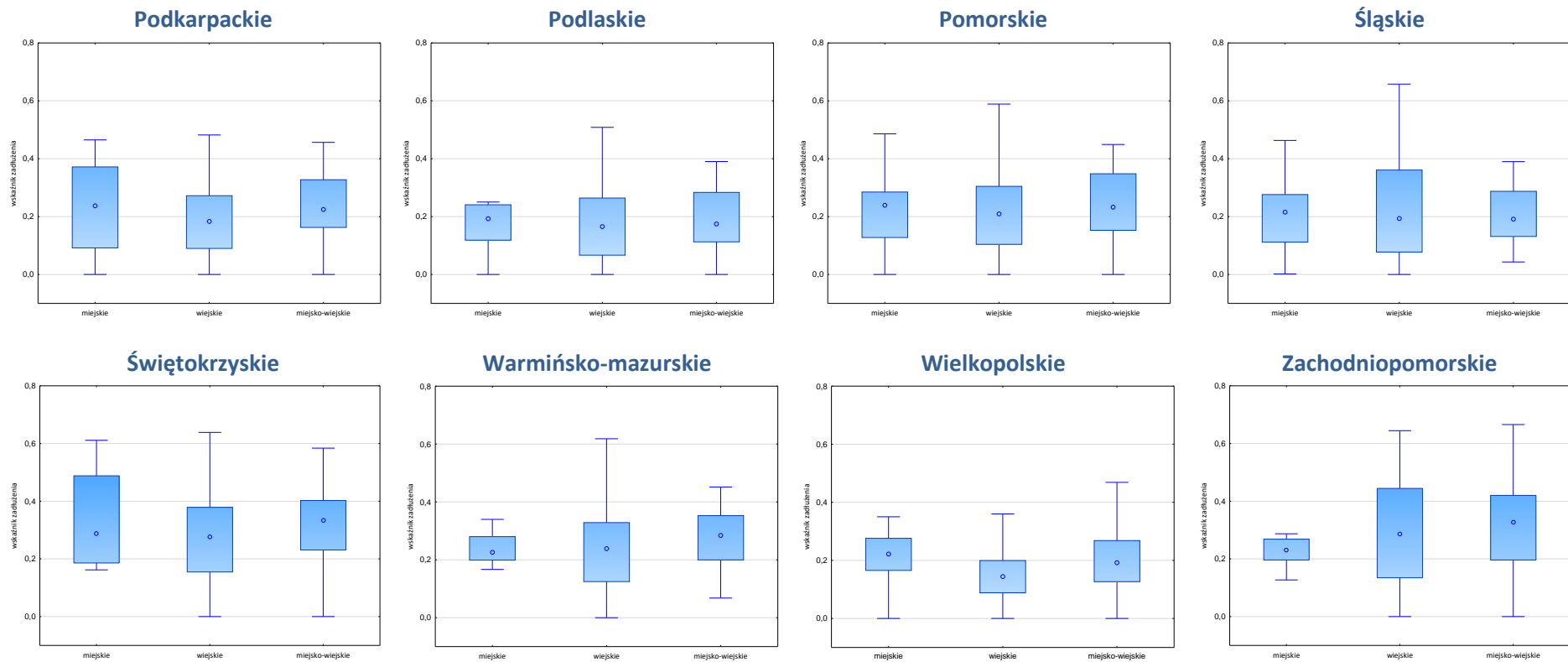

Wykres bez uwzględnienia obserwacji ekstremalnych i odstających.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 34. Relacja zadłużenia do dochodów według typów gmin

Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych. Bez uwzględnienia wartości odstających i ekstremalnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

IV. GOSPODARKA FINANSOWA MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2016 r. dochody miast na prawach powiatu²⁴ wyniosły 74 420,1 mln zł, a wydatki 71 941,5 mln zł. Rok budżetowy 2016 miasta na prawach powiatu zamknęły nadwyżką w wysokości 2 478,6 mln zł. W porównaniu z 2015 r. dochody wzrosły o 5,5%, a wydatki o 3,0%.

Tabl. 33. Dochody, wydatki i wynik budżetów miast na prawach powiatu

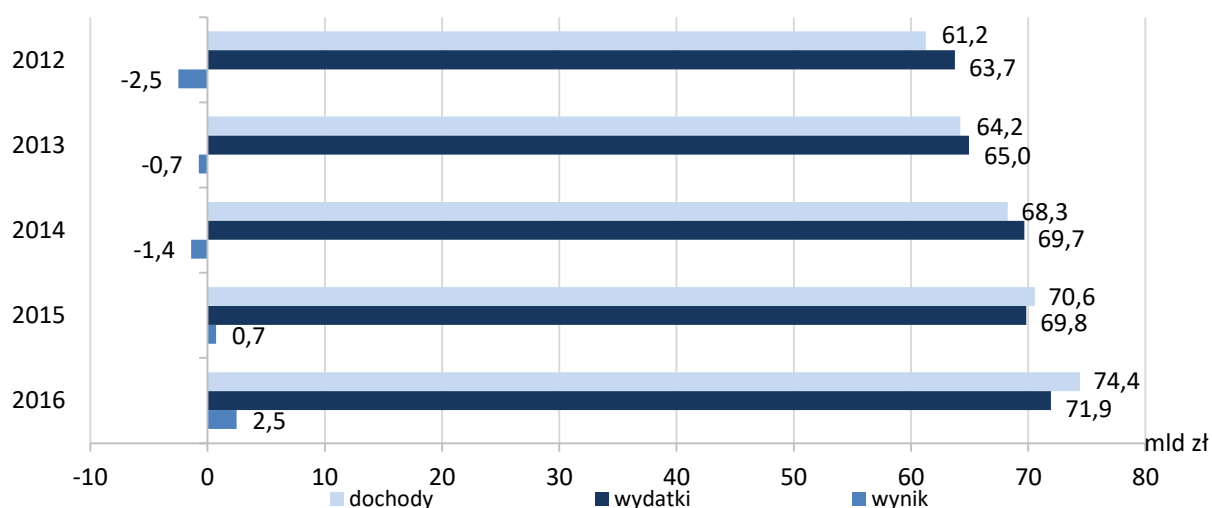
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody	61 247,0	64 216,6	68 259,8	70 560,1	74 420,1
Wydatki	63 730,8	64 952,6	69 661,4	69 824,2	71 941,5
Wynik	-2 483,8	-736,0	-1 401,6	735,9	2 478,6
PLAN w mln zł					
Dochody	62 362,0	66 251,5	69 157,0	70 922,2	74 500,6
Wydatki	67 754,7	69 568,7	74 316,8	73 634,1	75 881,7
Wynik	-5 392,8	-3 317,2	-5 159,8	-2 711,9	-1 381,1
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody	98,2	96,9	98,7	99,5	99,9
Wydatki	94,1	93,4	93,7	94,8	94,8
Wynik	x	x	x	x	x
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody	107,7	104,8	106,3	103,4	105,5
Wydatki	103,6	101,9	107,2	100,2	103,0
Wynik	x	x	x	x	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W latach 2012-2014 miasta na prawach powiatu notowały ogółem ujemny wynik finansowy, a w latach 2015-2016 nadwyżkę budżetową. Był to głównie efekt niepełnej realizacji zaplanowanych wydatków. Z kolei wykonanie dochodów budżetowych ogółem było rokrocznie zbliżone do wielkości uprzednio założonych. W 2016 r. wskaźnik wykonania dochodów budżetowych osiągnął poziom 99,9% planowanej wartości.

²⁴ Zgodnie z art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. 2016, poz. 814) miasto na prawach powiatu jest gminą wykonującą zadania powiatu na zasadach określonych w tej ustawie.

Wykres 35. Budżety miast na prawach powiatu

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

IV.1. DOCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2016 r. wykonanie **dochodów ogółem** miast na prawach powiatu wyniosło 74 420,1 mln zł i stanowiło 99,9% realizacji planu. W odniesieniu do 2015 r. dochody ogółem wzrosły o 5,5%. W strukturze dochodów ogółem miast na prawach powiatu największą pozycją były **dochody własne** w wysokości 45 869,2 mln zł, stanowiące 61,6% całości dochodów. **Subwencja ogólna** w kwocie 14 476,9 mln zł stanowiła 19,5%, a **dotacje ogółem** w kwocie 14 382,2 mln zł stanowiły 18,9% ogółu dochodów.

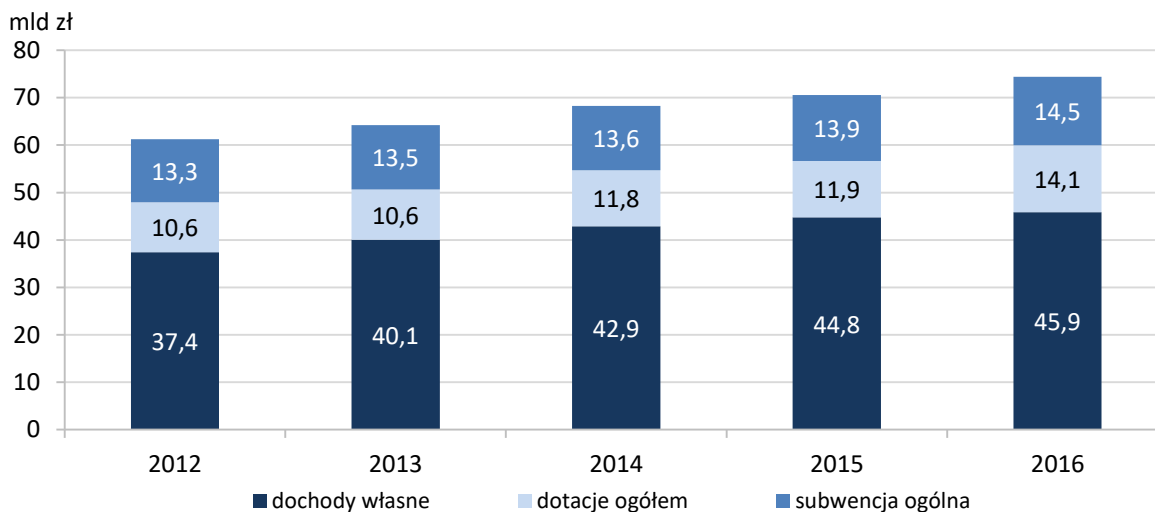
Tabl. 34. Dochody miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody ogółem	61 247,0	64 216,6	68 259,8	70 560,1	74 420,1
dochody własne	37 407,6	40 058,8	42 894,0	44 773,7	45 869,2
dotacje ogółem	10 559,0	10 610,6	11 814,6	11 904,7	14 070,0
subwencja ogólna	13 280,4	13 547,2	13 551,2	13 881,6	14 481,0
PLAN w mln zł					
Dochody ogółem	62 362,0	66 251,5	69 157,0	70 922,2	74 500,6
dochody własne	38 322,2	41 339,4	43 135,7	44 902,8	45 641,5
dotacje ogółem	10 771,5	11 370,7	12 469,1	12 138,3	14 382,2
subwencja ogólna	13 268,3	13 541,4	13 552,1	13 881,1	14 476,9
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody ogółem	98,2	96,9	98,7	99,5	99,9
dochody własne	97,6	96,9	99,4	99,7	100,5
dotacje ogółem	98,0	93,3	94,8	98,1	97,8
subwencja ogólna	100,1	100,0	100,0	100,0	100,0
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody ogółem	107,7	104,8	106,3	103,4	105,5
dochody własne	104,0	107,1	107,1	104,4	102,4
dotacje ogółem	125,3	100,5	111,3	100,8	118,2
subwencja ogólna	106,4	102,0	100,0	102,4	104,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W 2016 r. w odniesieniu do poprzedzającego roku wzrosły wszystkie składniki dochodów ogółem: najwięcej dotacje ogółem, tzn. o 18,2% oraz subwencja ogólna o 4,3%.

Wykres 36. Dochody miast na prawach powiatu

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

IV.1.1. Dochody własne

W 2016 r. dochody własne miast na prawach powiatu wyniosły 45 869,2 mln zł i były wyższe o 2,4% niż w 2015 r. Realizacja planu dochodów własnych wyniosła w tym okresie 100,5%.

W 2016 r. w strukturze dochodów własnych miast na prawach powiatu największy udział (40,7%) miały wpływy z **podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)**, zrealizowane w kwocie 18 658,8 mln zł. Wielkość ta obejmuje część gminną i powiatową. Oznaczało to wykonanie planu budżetowego w 101,5%. W porównaniu z 2015 r. kwota zrealizowanych dochodów własnych miast wzrosła ogółem o 2,4%. W 2016 r. przyrost dochodów miast na prawach powiatu z tytułu wpływu z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT), na poziomie 107,1%, był większy o 1,6 p. proc. od średniego wzrostu w tej kategorii dochodów w latach 2012-2015.

W 2016 r. wpływy z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** wyniosły 1 699,0 mln zł. Jest to najwyższa uzyskana kwota w tej kategorii dochodów w latach 2012-2016.

Tabl. 35. Wykonanie dochodów własnych miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody własne	37 407,6	40 058,8	42 894,0	44 773,7	45 869,2
podatek dochodowy od osób prawnych część gminna	1 210,0	1 109,4	1 181,6	1 325,2	1 405,7
podatek dochodowy od osób prawnych część powiatowa	252,7	231,7	246,8	276,4	293,3
podatek dochodowy od osób fizycznych część gminna	11 300,4	11 829,8	12 698,3	13 698,4	14 683,2
podatek dochodowy od osób fizycznych część powiatowa	3 108,7	3 239,7	3 467,4	3 716,8	3 975,6
podatek rolny	29,0	30,3	27,5	24,0	22,0
podatek od nieruchomości	6 994,6	7 418,7	7 700,6	7 944,1	8 147,9
podatek leśny	2,3	2,3	2,1	2,5	4,6
podatek od środków transportowych	292,4	302,4	307,4	319,3	330,2
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	40,1	39,9	37,3	33,9	32,3
podatek od spadków i darowizn	159,3	143,8	149,0	143,2	164,5
podatek od czynności cywilnoprawnych	804,0	918,7	980,9	980,9	1 206,9
opłata skarbową	282,5	287,5	296,6	253,8	267,0
opłata eksploatacyjna	4,2	5,1	5,3	5,1	7,7
opłata targowa	56,1	50,0	49,7	45,4	29,3
dochody z majątku	3 692,3	4 275,5	4 655,2	4 337,7	4 005,2
pozostałe dochody	9 179,1	10 173,9	11 088,7	11 666,8	11 293,8
PLAN w mln zł					
Dochody własne	38 322,2	41 339,4	43 135,7	44 902,8	45 641,5
podatek dochodowy od osób prawnych część gminna	1 332,9	1 321,6	1 172,2	1 254,4	1 293,0
podatek dochodowy od osób prawnych część powiatowa	280,5	281,1	243,3	260,8	271,7
podatek dochodowy od osób fizycznych część gminna	11 640,1	12 081,5	12 525,1	13 576,2	14 458,3
podatek dochodowy od osób fizycznych część powiatowa	3 205,8	3 311,8	3 424,3	3 684,0	3 916,4
podatek rolny	24,1	28,7	28,2	26,9	24,7
podatek od nieruchomości	6 868,2	7 320,9	7 635,4	7 925,7	8 139,5
podatek leśny	1,8	2,2	2,1	2,3	3,3
podatek od środków transportowych	291,6	304,0	305,3	315,0	323,9
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	41,4	39,6	40,5	36,6	36,1
podatek od spadków i darowizn	149,4	162,2	159,8	139,1	155,8
podatek od czynności cywilnoprawnych	887,6	865,3	893,6	967,8	1 123,3
opłata skarbową	283,8	276,6	299,3	274,1	258,3
opłata eksploatacyjna	5,2	5,9	5,5	5,5	7,6
opłata targowa	61,0	55,6	50,8	49,3	31,9
dochody z majątku	4 075,5	4 893,0	5 076,4	4 639,2	4 404,6
pozostałe dochody	9 173,1	10 389,3	11 274,0	11 745,9	11 193,3

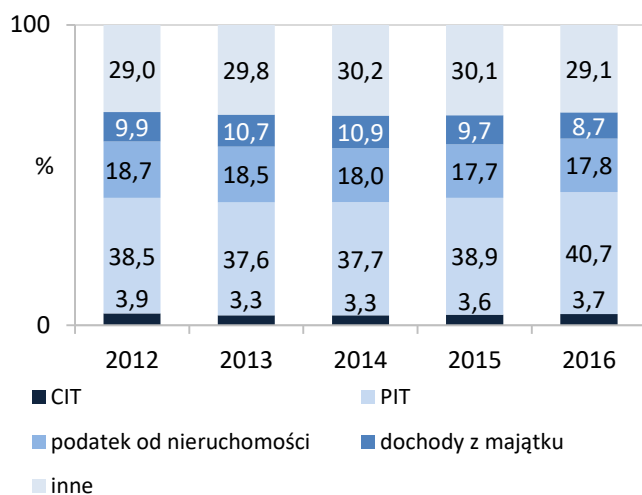
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody własne	97,6	96,9	99,4	99,7	100,5
podatek dochodowy od osób prawnych część gminna	90,8	83,9	100,8	105,6	108,7
podatek dochodowy od osób prawnych część powiatowa	90,1	82,4	101,4	106,0	107,9
podatek dochodowy od osób fizycznych część gminna	97,1	97,9	101,4	100,9	101,6
podatek dochodowy od osób fizycznych część powiatowa	97,0	97,8	101,3	100,9	101,5
podatek rolny	120,1	105,9	97,5	89,4	89,1
podatek od nieruchomości	101,8	101,3	100,9	100,2	100,1
podatek leśny	124,9	106,0	99,1	108,7	137,9
podatek od środków transportowych	100,3	99,5	100,7	101,4	102,0
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	96,7	100,7	92,1	92,7	89,5
podatek od spadków i darowizn	106,6	88,6	93,2	102,9	105,6
podatek od czynności cywilnoprawnych	90,6	106,2	109,8	101,3	107,4
opłata skarbowa	99,5	104,0	99,1	92,6	103,4
opłata eksploatacyjna	80,8	85,6	97,0	93,9	101,3
opłata targowa	91,9	90,0	97,8	92,2	91,8
dochody z majątku	90,6	87,4	91,7	93,5	90,9
pozostałe dochody	100,1	97,9	98,4	99,3	100,9
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody własne	104,0	107,1	107,1	104,4	102,4
podatek dochodowy od osób prawnych część gminna	96,0	91,7	106,5	112,2	106,1
podatek dochodowy od osób prawnych część powiatowa	96,1	91,7	106,5	112,0	106,1
podatek dochodowy od osób fizycznych część gminna	103,0	104,7	107,3	107,9	107,2
podatek dochodowy od osób fizycznych część powiatowa	102,6	104,2	107,0	107,2	107,0
podatek rolny	177,1	104,7	90,6	87,4	91,7
podatek od nieruchomości	107,9	106,1	103,8	103,2	102,6
podatek leśny	127,0	102,7	90,8	120,4	179,7
podatek od środków transportowych	101,6	103,4	101,7	103,9	103,4
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	96,5	99,6	93,4	91,1	95,0
podatek od spadków i darowizn	103,3	90,3	103,6	96,1	114,9
podatek od czynności cywilnoprawnych	79,4	114,3	106,8	100,0	123,0
opłata skarbowa	103,5	101,8	103,1	85,6	105,2
opłata eksploatacyjna	72,7	120,3	104,5	96,4	149,2
opłata targowa	91,5	89,2	99,3	91,5	64,5
dochody z majątku	110,1	115,8	108,9	93,2	92,3
pozostałe dochody	105,0	110,8	109,0	105,2	96,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

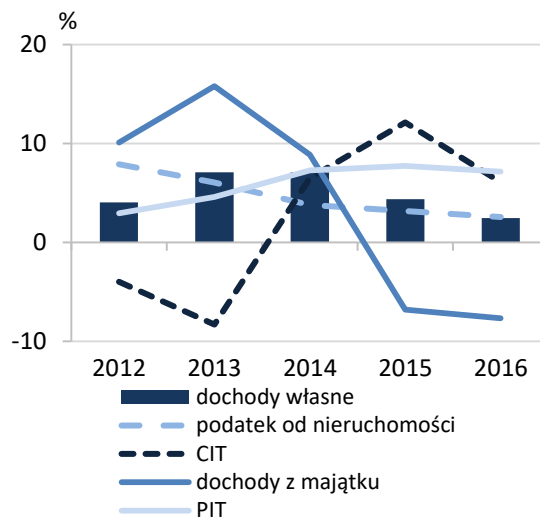
Istotnym źródłem dochodów własnych miast na prawach powiatu były dochody z **podatku od nieruchomości**. W 2016 r. dla części gminnej i powiatowej była to kwota 8 147,9 mln zł. Dochody te wzrosły o 2,6% w stosunku do 2015 r. Udział podatku od nieruchomości w strukturze dochodów

w latach 2015-2016 był na zbliżonym poziomie. W 2016 r. stanowił on 17,8% dochodów własnych, wobec 17,7% w 2015 r. Znaczącym źródłem dochodów własnych była kategoria **pozostałych dochodów**, która w 2016 r. osiągnęła poziom 24,6%, nieco poniżej średniej wartości z lat 2012-2015.

Wykres 37. Struktura dochodów własnych miast na prawach powiatu

Wykres 38. Zmiana wybranych kategorii dochodów własnych (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

IV.1.2. Dotacje ogółem

W 2016 r. **dotacje ogółem** dla miast na prawach powiatu wyniosły 14 070,0 mln zł, co stanowiło wzrost o 18,2% w relacji do 2015 r. Plan został wykonany w 97,8%. W strukturze dochodów dotacje ogółem stanowiły 18,9%, z tego na **dotacje celowe** przypadało 15,4%, a 3,6% na **dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625**²⁵. W strukturze dotacji ogółem dotacje celowe stanowiły 81,3%, a dotacje §§ 200 i 620 16,2%. Dotacje celowe w wysokości 11 437,3 mln zł, otrzymane przez miasta na prawach powiatu, w 2016 r. były o 66,7% wyższe od pozyskanych w 2015 r. Wzrost ten wynikał w znacznym stopniu z realizacji programu „Rodzina 500 plus”. Dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625 otrzymano w kwocie 2 277,1 mln zł, co w porównaniu z rokiem poprzednim stanowiło spadek o 54,8%.

²⁵ Patrz rozdział I. Zasady i uwarunkowania gospodarki finansowej JST V.1. Dotacje ogółem.

Tabl. 36. Dotacje miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dotacje ogółem	10 559,0	10 610,6	11 814,6	11 904,7	14 070,0
dotacje celowe	5 405,2	5 963,6	6 556,8	6 861,6	11 437,3
część gminna	3 274,7	3 688,3	4 170,5	4 410,3	9 153,1
na zadania z zakresu adm. rządowej	2 279,8	2 347,8	2 503,6	2 707,6	7 476,5
inwestycyjne	1,1	4,1	6,7	1,4	6,8
na zadania własne	988,0	1 332,2	1 657,9	1 687,9	1 660,8
inwestycyjne	60,3	30,2	61,6	55,5	50,6
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	6,9	8,3	9,0	14,8	15,7
inwestycyjne	0,0	0,7	0,5	2,3	4,3
część powiatowa	1 680,7	1 808,8	1 741,5	1 718,6	1 733,2
na zadania z zakresu adm. rządowej	1 373,2	1 413,9	1 443,8	1 410,5	1 520,6
inwestycyjne	12,8	29,7	25,7	28,4	24,4
na zadania własne	303,6	389,0	293,6	304,8	206,5
inwestycyjne	96,0	196,6	115,8	139,0	34,1
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	4,0	5,9	4,1	3,3	6,1
inwestycyjne	0,0	2,9	0,0	0,0	0,4
pozostałe	449,7	466,6	644,8	732,6	551,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	304,1	326,5	343,0	325,3	334,4
inwestycyjne	6,6	11,7	28,3	11,2	7,0
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	24,1	24,4	14,1	30,8	26,8
inwestycyjne	20,1	20,2	8,9	26,8	22,3
otrzymane z funduszy celowych	121,5	115,7	287,7	376,6	189,8
inwestycyjne	105,2	95,9	96,7	160,3	173,9
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	5 153,9	4 646,9	5 257,8	5 043,1	2 277,1
inwestycyjne § 620 i 625	4 713,0	4 189,0	4 852,4	4 808,4	2 163,3
PLAN w mln zł					
Dotacje ogółem	10 771,5	11 370,7	12 469,1	12 138,3	14 382,2
dotacje celowe	5 454,7	6 090,3	6 675,4	7 000,2	11 556,9
część gminna	3 323,9	3 780,2	4 231,3	4 471,9	9 216,0
na zadania z zakresu adm. rządowej	2 307,0	2 381,3	2 533,3	2 729,4	7 511,8
inwestycyjne	1,1	4,1	7,4	1,5	7,2
na zadania własne	1 009,7	1 390,3	1 688,7	1 726,6	1 687,2
inwestycyjne	63,9	68,3	72,1	73,4	55,4
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	7,1	8,6	9,3	15,9	16,9
inwestycyjne	0,0	0,8	0,5	2,4	4,6
część powiatowa	1 689,6	1 820,1	1 753,2	1 748,2	1 748,6
na zadania z zakresu adm. rządowej	1 377,8	1 418,3	1 450,6	1 418,2	1 532,6
inwestycyjne	13,8	31,1	25,9	28,6	25,2

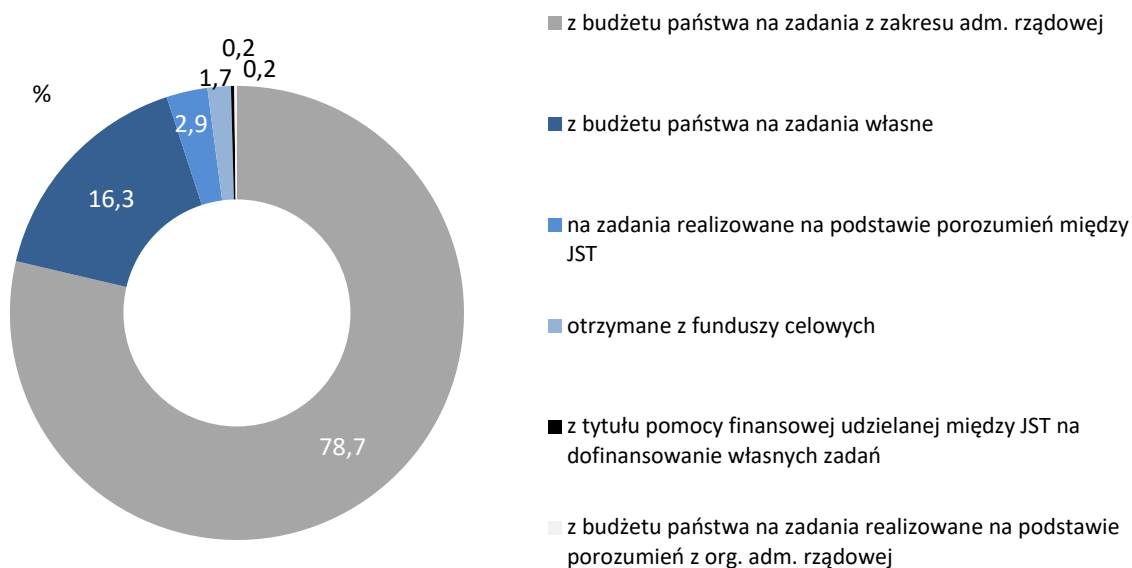
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
na zadania własne	307,0	398,0	298,2	326,5	209,5
inwestycyjne	97,8	204,9	119,9	160,4	35,7
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	4,8	3,8	4,4	3,4	6,5
inwestycyjne	0,0	0,4	0,0	0,0	0,4
pozostałe	441,2	490,0	690,8	780,1	592,3
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	306,7	346,3	355,4	342,7	341,6
inwestycyjne	12,4	22,0	25,2	13,7	6,6
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	23,5	24,5	16,2	35,2	33,8
inwestycyjne	19,4	20,2	10,7	31,1	29,5
otrzymane z funduszy celowych	111,0	119,2	319,2	402,3	217,0
inwestycyjne	96,5	100,9	132,5	188,3	201,5
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	5 316,8	5 280,4	5 793,8	5 138,1	2 230,8
inwestycyjne § 620 i 625	4 796,0	4 716,6	5 273,9	4 851,3	2 114,3
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dotacje ogółem	98,0	93,3	94,8	98,1	97,8
dotacje celowe	99,1	97,9	98,2	98,0	99,0
część gminna	98,5	97,6	98,6	98,6	99,3
na zadania z zakresu adm. rządowej	98,8	98,6	98,8	99,2	99,5
inwestycyjne	98,2	99,8	90,5	93,8	94,8
na zadania własne	97,8	95,8	98,2	97,8	98,4
inwestycyjne	94,4	44,3	85,5	75,6	91,4
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	96,7	96,5	97,0	92,9	92,6
inwestycyjne	100,0	92,5	93,1	94,5	95,2
część powiatowa	99,5	99,4	99,3	98,3	99,1
na zadania z zakresu adm. rządowej	99,7	99,7	99,5	99,5	99,2
inwestycyjne	92,8	95,6	99,6	99,3	97,0
na zadania własne	98,9	97,7	98,4	93,3	98,6
inwestycyjne	98,2	95,9	96,6	86,7	95,3
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	83,0	155,0	93,9	97,0	95,3
inwestycyjne	0,0	776,3	100,0	0,0	85,6
pozostałe	101,9	95,2	93,3	93,9	93,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	99,2	94,3	96,5	94,9	97,9
inwestycyjne	53,3	53,1	112,5	81,3	105,4
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	102,6	99,8	87,4	87,5	79,3
inwestycyjne	103,5	99,8	82,7	86,0	75,5
otrzymane z funduszy celowych	109,5	97,0	90,1	93,6	87,4
inwestycyjne	109,0	95,0	73,0	85,1	86,3
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	96,9	88,0	90,7	98,2	102,1
inwestycyjne § 620 i 625	98,3	88,8	92,0	99,1	102,3

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
ROK POPRZEDNI = 100					
Dotacje ogółem	125,3	100,5	111,3	100,8	118,2
dotacje celowe	104,2	110,3	109,9	104,6	166,7
część gminna	104,9	112,6	113,1	105,7	207,5
na zadania z zakresu adm. rządowej	100,8	103,0	106,6	108,1	276,1
inwestycyjne	106,4	390,4	162,9	21,6	469,1
na zadania własne	118,7	134,8	124,4	101,8	98,4
inwestycyjne	86,3	50,1	203,7	90,1	91,1
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	25,1	120,1	108,5	164,5	105,9
inwestycyjne	3,3	1 510,3	68,8	455,1	191,0
część powiatowa	101,7	107,6	96,3	98,7	100,9
na zadania z zakresu adm. rządowej	104,4	103,0	102,1	97,7	107,8
inwestycyjne	77,3	232,4	86,7	110,5	85,9
na zadania własne	91,2	128,1	75,5	103,8	67,8
inwestycyjne	75,0	204,8	58,9	120,0	24,5
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	96,7	149,3	69,3	81,1	184,5
inwestycyjne	0,0	0,0	0,1	0,0	x
pozostałe	108,4	103,7	138,2	113,6	75,2
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	104,4	107,4	105,1	94,8	102,8
inwestycyjne	30,8	176,1	242,6	39,4	62,5
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	90,1	101,2	57,8	218,0	87,0
inwestycyjne	87,2	100,3	43,9	302,3	83,1
otrzymane z funduszy celowych	125,5	95,2	248,7	130,9	50,4
inwestycyjne	130,7	91,2	100,8	165,9	108,5
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	159,2	90,2	113,1	95,9	45,4
inwestycyjne § 620 i 625	166,7	88,9	115,8	99,1	45,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W strukturze **dotacji celowych** otrzymanych w 2016 r. przez miasta na prawach powiatu, środki z budżetu państwa **na zadania z zakresu administracji rządowej** stanowiły 78,7%, środki z budżetu państwa **na zadania własne** 16,3%, a pozostałe kategorie stanowiły 5,0% pozyskanych dotacji.

Wykres 39. Struktura dotacji celowych otrzymanych przez miasta na prawach powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Miasta na prawach powiatu otrzymały w ramach dotacji celowych z budżetu państwa dotacje **na zadania z zakresu administracji rządowej** w wysokości 8 997,1 mln zł, z czego 7 476,5 mln zł przeznaczone było na zadania gminne, a 1 520,6 mln zł na zadania powiatowe. Jest to kwota o 18,5% wyższa niż w 2015 r. i związana jest głównie z realizacją przez miasta na prawach powiatu zadań wynikających z ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. 2016 poz. 195), znanej jako program „Rodzina 500 plus”. Minimalną część tej kategorii dotacji pochłonęły w 2016 r. zadania inwestycyjne w kwocie 31,2 mln zł.

Miasta na prawach powiatu otrzymały w 2016 r. tytułem dotacji celowych z budżetu państwa **na realizację zadań własnych** kwotę 1 867,3 mln zł, z czego 1 660,8 mln zł przeznaczone było na zadania gminne, a 206,5 mln zł na zadania powiatowe. W tej kategorii dotacji celowych na zadania bieżące (bez zadań inwestycyjnych) wydano ogółem 1 782,6 mln zł.

IV.1.3. Subwencja ogólna

W 2016 r. **subwencja ogólna** (z uwzględnieniem **uzupełnienia subwencji ogólnej** w kwocie 220,3 mln zł) wyniosła 14 481,0 mln zł i była o 4,3% większa niż w 2015 r. Poziom wykonania planu tej części dochodów miast na prawach powiatu wyniósł 100%. Na wydatki w części oświatowej przeznaczono 92,7% subwencji ogólnej. W 2016 r. było to 13 423,8 mln zł, czyli o 3,9% więcej niż w poprzednim roku.

Tabl. 37. Subwencja ogólna miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Subwencja ogólna	13 280,4	13 547,2	13 551,2	13 881,6	14 481,0
część oświatowa	12 295,7	12 590,5	12 628,2	12 916,8	13 423,8
uzupełnienie subwencji ogólnej	277,3	267,5	218,8	236,2	220,3
subwencja ogólna dla gmin	222,9	183,2	216,3	237,0	268,6
część wyrównawcza	103,0	57,0	84,5	95,3	123,5
część rekompensująca	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2
część równoważąca	112,7	119,0	124,6	134,5	137,8
subwencja ogólna dla powiatów	484,6	505,9	487,8	491,6	568,4
część równoważąca	445,0	469,2	451,9	457,9	525,3
część wyrównawcza	39,6	36,8	36,0	33,7	43,0
PLAN w mln zł					
Subwencja ogólna	13 268,3	13 541,4	13 552,1	13 881,1	14 476,9
część oświatowa	12 294,6	12 590,6	12 627,9	12 916,4	13 419,8
uzupełnienie subwencji ogólnej	266,3	261,8	220,1	236,0	220,2
subwencja ogólna dla gmin	222,9	183,1	216,3	237,0	268,6
część wyrównawcza	103,0	57,0	84,5	95,3	123,5
część rekompensująca	7,2	7,1	7,2	7,2	7,2
część równoważąca	112,7	119,0	124,6	134,5	137,8
subwencja ogólna dla powiatów	484,6	505,9	487,8	491,6	568,4
część równoważąca	445,0	469,2	451,9	457,9	525,3
część wyrównawcza	39,6	36,8	36,0	33,7	43,0
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Subwencja ogólna	100,1	100,0	100,0	100,0	100,0
część oświatowa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
uzupełnienie subwencji ogólnej	104,1	102,2	99,4	100,1	100,0
subwencja ogólna dla gmin	100,0	100,1	100,0	100,0	100,0
część wyrównawcza	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część rekompensująca	100,0	102,3	100,0	100,0	100,0
część równoważąca	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
subwencja ogólna dla powiatów	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część równoważąca	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część wyrównawcza	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
ROK POPRZEDNI = 100					
Subwencja ogólna	106,4	102,0	100,0	102,4	104,3
część oświatowa	107,2	102,4	100,3	102,3	103,9
uzupełnienie subwencji ogólnej	125,2	96,5	81,8	107,9	93,3
subwencja ogólna dla gmin	103,3	82,2	118,1	109,6	113,3
część wyrównawcza	103,5	55,4	148,2	112,7	129,7
część rekompensująca	99,2	99,8	100,0	99,8	100,3
część równoważąca	103,4	105,6	104,8	108,0	102,4
subwencja ogólna dla powiatów	84,9	104,4	96,4	100,8	115,6
część równoważąca	84,0	105,4	96,3	101,3	114,7
część wyrównawcza	96,1	92,8	97,9	93,7	127,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

IV.2. WYDATKI MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2016 r. **wydatki ogółem** miast na prawach powiatu wyniosły 71 941,5 mln zł, co stanowiło wzrost o 3,0% z roku na rok. Plan wydatków ogółem, podobnie jak w 2015 r., wykonano w 94,8%. **Wydatki bieżące** w 2016 r. zamknęły się kwotą 63 372,9 mln zł, z czego najwięcej środków pochłonęły pozostałe wydatki (36%) oraz wynagrodzenia (33%). **Wydatki majątkowe** miast na prawach powiatów wyniosły 8 568,6 mln zł, czyli o 33,6% mniej niż w 2015 r. W porównaniu z 2015 r. aż o 107,7% wzrosły wydatki w ramach świadczeń na rzecz osób fizycznych, odpowiednio z 4 343,5 mln zł do 9 022,8 mln zł.

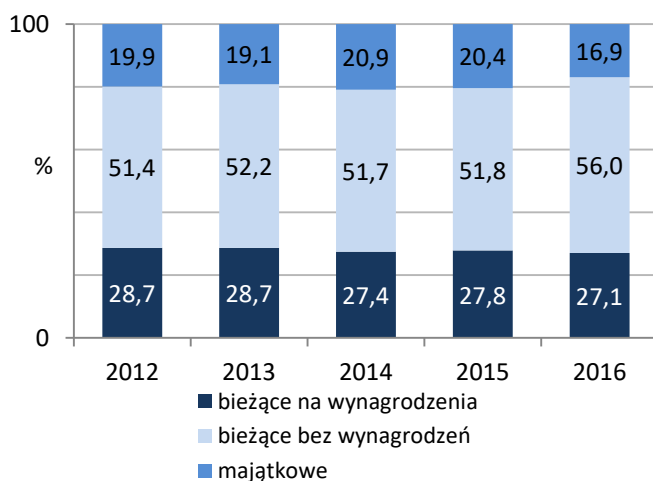
Tabl. 38. Wydatki miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Wydatki ogółem	63 730,8	64 952,6	69 661,4	69 824,2	71 941,5
wydatki bieżące	51 053,4	52 534,5	55 105,3	56 927,6	63 372,9
na wynagrodzenia	18 327,6	18 618,0	19 108,9	19 902,0	20 671,4
osobowe	16 689,5	16 934,5	17 419,0	18 175,8	18 907,9
pochodne od wynagrodzeń	3 203,1	3 336,6	3 434,5	3 581,3	3 724,2
dotacje	4 853,6	4 991,9	5 371,0	5 860,0	6 396,8
na obsługę długu	1 466,2	1 232,7	1 093,0	905,5	885,9
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	18,7	24,4	17,0	16,5	9,6
świadczenia na rzecz osób fizycznych	3 978,5	4 265,9	4 356,8	4 343,5	9 022,8
pozostałe wydatki	19 205,8	20 065,0	21 724,0	22 318,7	22 662,2
wydatki majątkowe	12 677,4	12 418,1	14 556,1	12 896,6	8 568,6
inwestycyjne	12 103,3	11 455,4	13 625,8	12 211,7	7 713,1
PLAN w mln zł					
Wydatki ogółem	67 754,7	69 568,7	74 316,8	73 634,1	75 881,7
wydatki bieżące	52 625,7	55 012,6	57 110,0	59 011,8	65 614,8
na wynagrodzenia	18 499,1	18 784,3	19 250,6	20 075,4	20 861,9
osobowe	16 822,8	17 061,8	17 526,3	18 320,2	19 063,8
pochodne od wynagrodzeń	3 254,2	3 400,4	3 493,3	3 650,5	3 794,6
dotacje	4 923,2	5 058,0	5 440,9	5 924,6	6 501,7
na obsługę długu	1 558,7	1 508,3	1 234,8	1 124,8	998,1
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	102,5	121,7	77,9	108,2	78,2
świadczenia na rzecz osób fizycznych	4 060,3	4 343,7	4 441,1	4 416,3	9 122,1
pozostałe wydatki	20 227,8	21 796,3	23 171,4	23 712,1	24 258,2
wydatki majątkowe	15 129,0	14 556,1	17 206,8	14 622,3	10 267,0
inwestycyjne	14 478,1	13 545,6	16 237,1	13 862,0	9 401,5

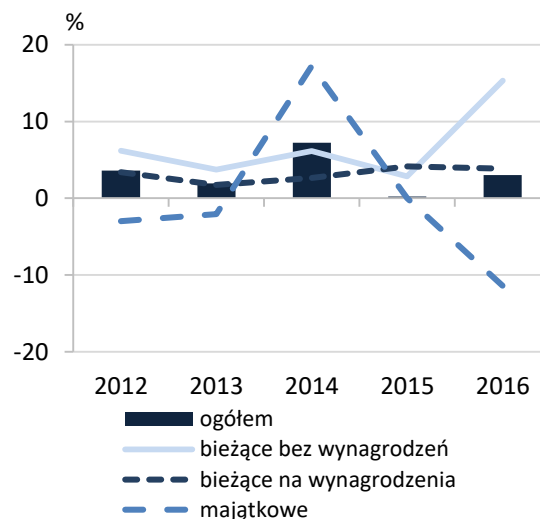
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Wydatki ogółem	94,1	93,4	93,7	94,8	94,8
wydatki bieżące	97,0	95,5	96,5	96,5	96,6
na wynagrodzenia	99,1	99,1	99,3	99,1	99,1
osobowe	99,2	99,3	99,4	99,2	99,2
pochodne od wynagrodzeń	98,4	98,1	98,3	98,1	98,1
dotacje	98,6	98,7	98,7	98,9	98,4
na obsługę długu	94,1	81,7	88,5	80,5	88,8
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	18,2	20,1	21,8	15,3	12,2
świadczenia na rzecz osób fizycznych	98,0	98,2	98,1	98,4	98,9
pozostałe wydatki	94,9	92,1	93,8	94,1	93,4
wydatki majątkowe	83,8	85,3	84,6	88,2	83,5
inwestycyjne	83,6	84,6	83,9	88,1	82,0
ROK POPRZEDNI = 100					
Wydatki ogółem	103,6	101,9	107,2	100,2	103,0
wydatki bieżące	105,4	102,9	104,9	103,3	111,3
na wynagrodzenia	103,8	101,6	102,6	104,2	103,9
osobowe	103,9	101,5	102,9	104,3	104,0
pochodne od wynagrodzeń	113,8	104,2	102,9	104,3	104,0
dotacje	104,2	102,9	107,6	109,1	109,2
na obsługę długu	129,3	84,1	88,7	82,8	97,8
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	95,0	130,8	69,6	97,4	57,8
świadczenia na rzecz osób fizycznych	103,4	107,2	102,1	99,7	207,7
pozostałe wydatki	104,8	104,5	108,3	102,7	101,5
wydatki majątkowe	97,0	98,0	117,2	88,6	66,4
inwestycyjne	97,9	94,6	118,9	89,6	63,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 40. Wydatki bieżące i majątkowe w budżetach miast na prawach powiatu

Wykres 41. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych (r/r)

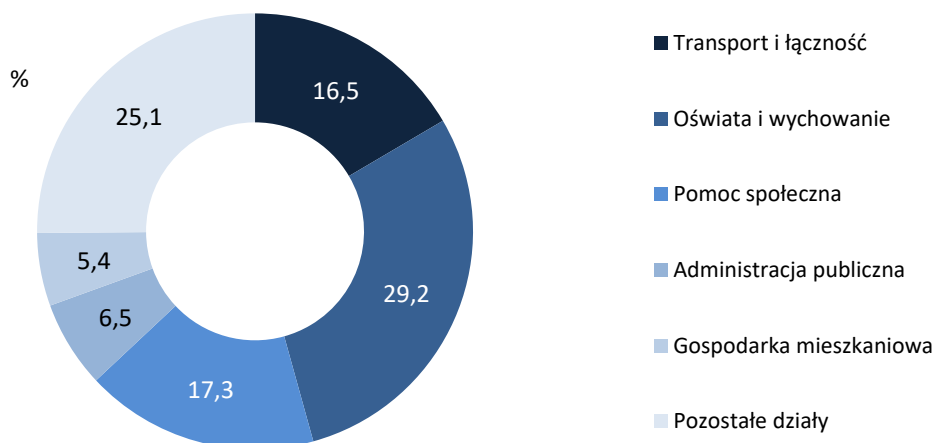
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W strukturze działowej wydatków ogółem miast na prawach powiatu najczęściej środków pochłonęły wydatki w dziale „Oświata i wychowanie”. Ich udział w wydatkach ogółem wyniósł 29,2%.

Udział wydatków w tym dziale zwiększył się w 2016 r., w porównaniu do roku 2015 o 1,6 p. proc., do poziomu 20 974,8 mln zł ogółem. Plan wydatków w tej kategorii zrealizowano w 98,2%.

Udział wydatków działu „Transport i łączność” zmniejszył się w porównaniu z 2015 r. o 6,8 p. proc. do poziomu 16,5% wydatków ogółem. Wydatki w dziale „Administracja publiczna” stanowiły 6,5% wszystkich wydatków miast na prawach powiatu, czyli nieco więcej niż w roku poprzedzającym.

Wykres 42. Struktura działowa wydatków ogółem miast na prawach powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wydatki bieżące miast na prawach powiatu w 2016 r. zwiększyły się o 11,3%. W ich strukturze nie zaszły istotne zmiany w stosunku do poprzednich lat. Główną pozycją pozostały **wynagrodzenia** wraz z pochodnymi, które stanowiły 38,5% wydatków bieżących. Udział **dotacji** w wydatkach bieżących wyniósł 10,1%, świadczeń **na rzecz osób fizycznych** 14,2%, a **wydatków na obsługę długu** 1,4%. Na **pozostałe** wydatki przypadało 35,8% wszystkich wydatków bieżących.

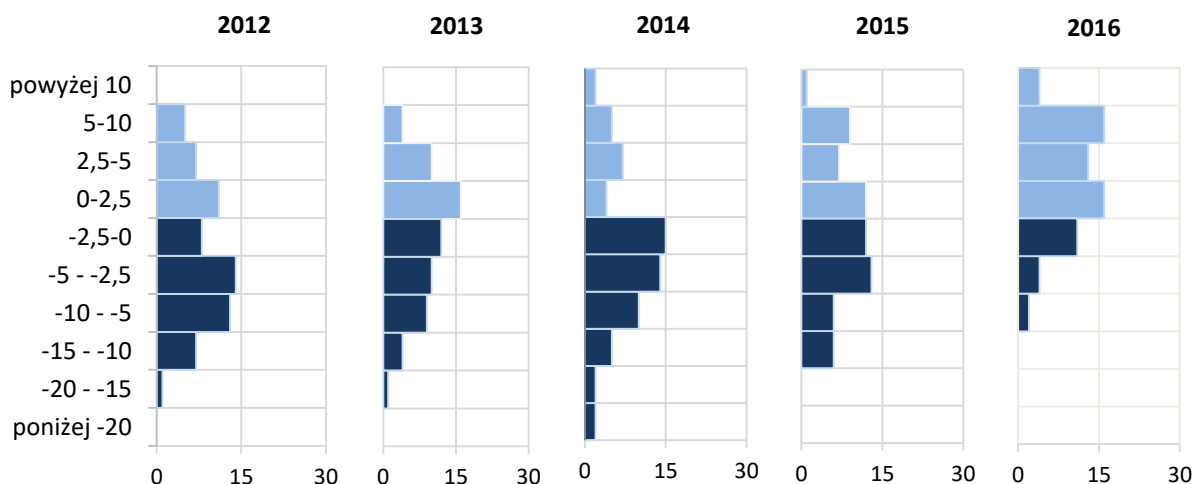
W 2016 r. miasta na prawach powiatu wydały na **wynagrodzenia** kwotę 20 671,4 mln zł, tj. o 3,9% więcej niż w 2015 r. Wydatki te zrealizowano w 99,1% zaplanowanej kwoty.

Wydatki majątkowe w 2016 r. wyniosły 8 568,6 mln zł, co stanowiło 83,5% planowanej kwoty. W porównaniu z 2015 r. wydatki majątkowe zmniejszyły się o 33,6%. Wydatki inwestycyjne w 2016 r. wyniosły 7 713,1 mln zł, stanowiąc 91,6% udziału w wydatkach majątkowych. Udział ten maleje z roku na rok i w stosunku do 2015 r. jego wartość spadła o 3,2 p. proc.

IV.3. WYNIK BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2016 r. **nadwyżka** budżetów miast na prawach powiatu wyniosła 2 478,6 mln zł. Ten wynik znacząco odbiega od uzyskanego w 2015 r. i latach poprzednich. Nadwyżkę budżetową wypracowało 49 miast, a 17 zanotowało ujemny wynik finansowy. W 20 miastach na prawach powiatu dodatnia relacja dochodów do wydatków przekraczała 5%, natomiast tylko 2 miasta zanotowały deficyt finansowy w przedziale od -2,5% do -10%.

Wykres 43. Miasta na prawach powiatu według relacji wyniku budżetowego do dochodów

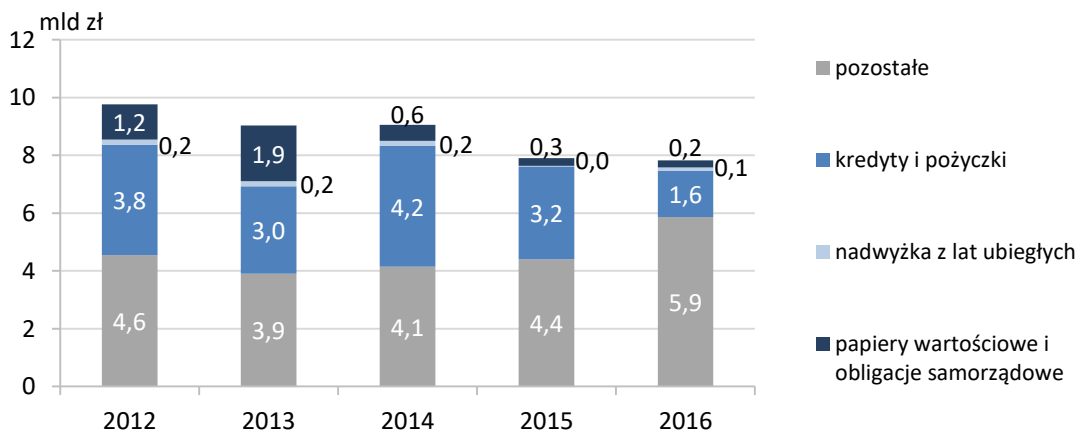
Uwaga: przedziały dla wartości wskaźnika domknięte lewostronnie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

IV.4. FINANSOWANIE

W 2016 r. miasta na prawach powiatu zrealizowały **przychody** w kwocie 7 824,7 mln zł, co oznacza spadek o 1,0% w porównaniu z 2015 r. W strukturze przychodów 1 599,1 mln zł (20,4%) stanowiły kredyty i pożyczki, a 5 810,6 mln zł (74,3%) to były przychody pochodzące z wolnych środków na rachunkach bankowych oraz innych źródeł²⁶.

Wykres 44. Przychody miast na prawach powiatu

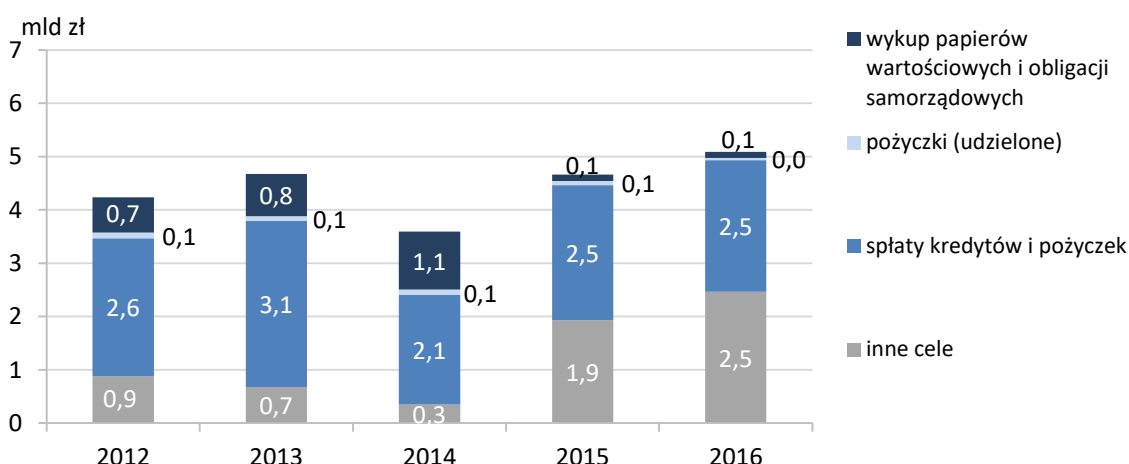
Uwaga: W związku z brakiem wyodrębnienia kategorii wolnych środków przed 2014 r. dla porównywalności z latami poprzednimi kategoria ta jest ujęta za lata 2014-2016 w grupie pozostałych przychodów.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Rozchody miast na prawach powiatu w 2016 r. wyniosły 5 086,6 mln zł. Największy udział w rozchodach stanowiły spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 2 465,3 mln zł, czyli 48,5%. Niemal tyle samo, tj. 2 465,6 mln zł przeznaczono na inne cele. Wykup papierów wartościowych oraz wartość pożyczek udzielonych nie przekroczyły łącznie 0,1% rozchodów.

²⁶ Por. Rozdział II Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego II.4 Finansowanie.

Wykres 45. Rozchody miast na prawach powiatu

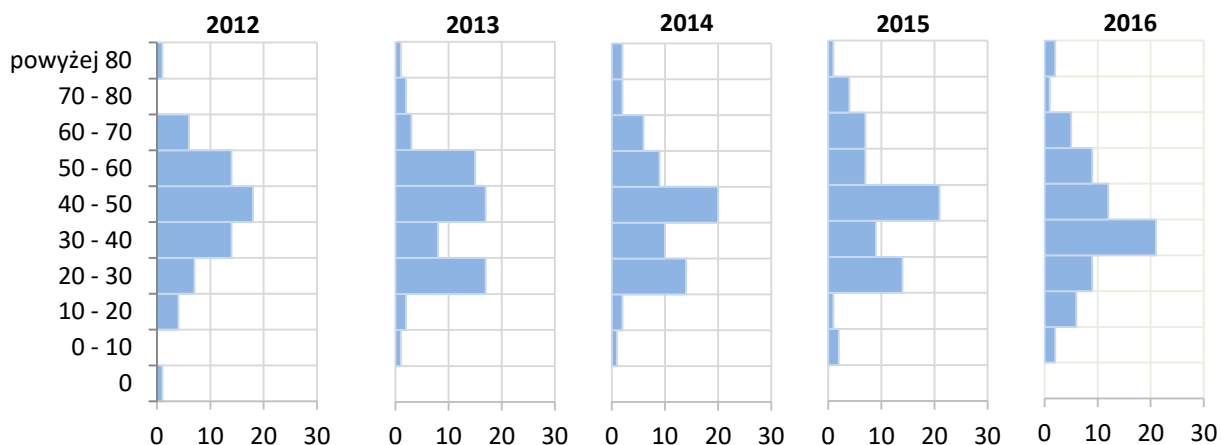
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

IV.5. ZADŁUŻENIE MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2016 r. **zobowiązania** ogółem miast na prawach powiatu wyniosły 32 821,7 mln zł i w porównaniu z 2015 r. zmalały o 1,2%. Zadłużenie miast na prawach powiatu **z tytułu kredytów i pożyczek** osiągnęło poziom 29 097,1 mln zł, o 1,8% poniżej wartości z 2015 r. W 2016 r. najbardziej wzrosły (o 13,7%) wartości **wymagalnych zobowiązań z tytułu dostaw towarów i usług**, do poziomu 24,1 mln zł. Zobowiązania **z tytułu papierów wartościowych** wyniosły 3 696,3 mln zł i stanowiły 11,3% ogółu zadłużenia. W porównaniu z poprzednim rokiem wielkość zobowiązań z tego tytułu zwiększyła się o 4,0%.

Wskaźnik zadłużenia stanowiący relację zobowiązań w dochodach ogółem, w 2016 r. wyniósł 44,1%, czyli o 3,0 p. proc. mniej z roku na rok. W 2016 r. dla 42 miast na prawach powiatu poziom wskaźnika zadłużenia mieścił się w przedziale 20-50%. Dla 2 miast na prawach powiatu wskaźnik ten był wyższy niż 80%. Wskaźnik zadłużenia bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych w dochodach ogółem w 2016 r. wyniósł 41,3%. W stosunku do 2015 r. jego wartość wzrosła o 0,3 p. proc.

Wykres 46. Miasta na prawach powiatu według relacji zadłużenia do dochodów

Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

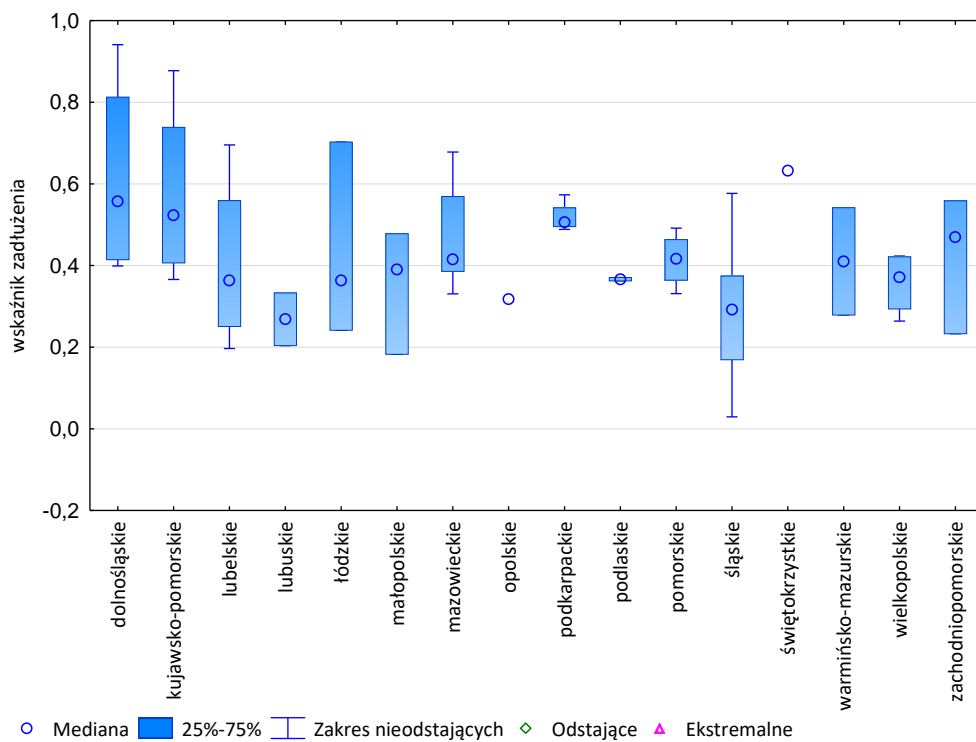
Wykres 47. Miasta na prawach powiatu według wskaźnika zadłużenia w 2016 r.

%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 48. Relacja zadłużenia do dochodów miast na prawach powiatu według województw w 2016 r.

Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych. „Niebieski prostokąt” na wykresie obejmuje wartości od 25 percentyla do 75 percentyla.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

V. GOSPODARKA FINANSOWA POWIATÓW

W 2016 r. dochody powiatów wyniosły 23 948,3 mln zł, wydatki 23 300,6 mln zł. Rok budżetowy 2016 powiaty zakończyły nadwyżką w wysokości 647,7 mln zł. W porównaniu z rokiem poprzednim dochody zwiększyły się o 1,1%, a wydatki zmniejszyły się o 0,6%.

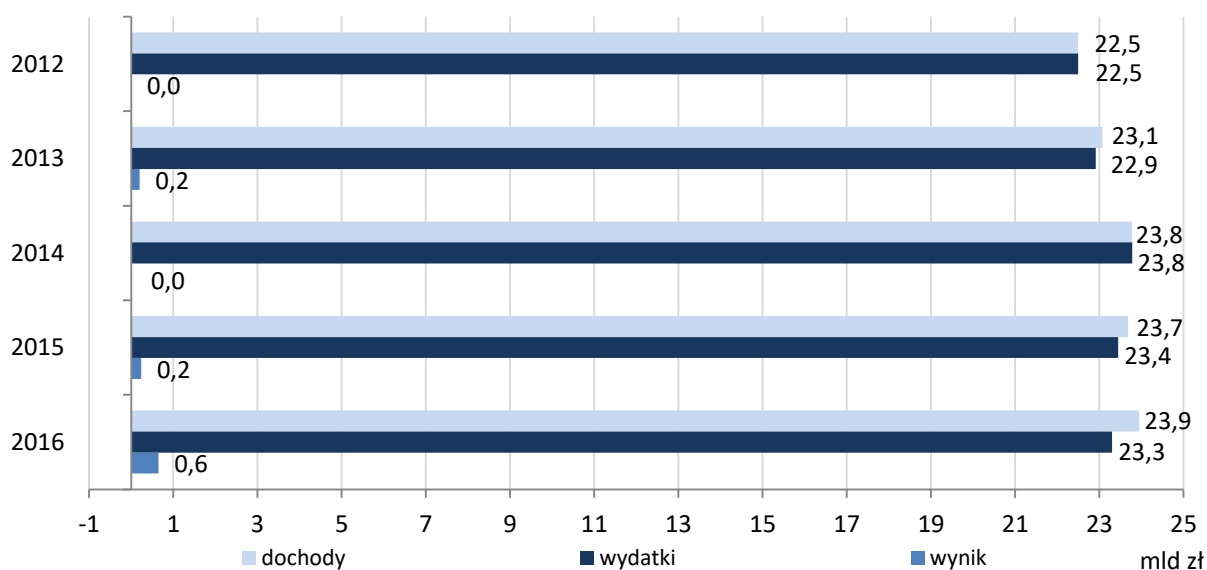
Tabl. 39. Dochody, wydatki i wynik budżetów powiatów

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody	22 522,9	23 077,6	23 782,8	23 681,5	23 948,3
Wydatki	22 476,5	22 916,5	23 784,3	23 444,1	23 300,6
Wynik	46,4	161,0	-1,5	237,4	647,7
PLAN w mln zł					
Dochody	22 947,4	23 560,3	24 195,9	23 880,8	24 004,2
Wydatki	23 748,8	24 335,7	25 206,9	24 603,2	24 563,7
Wynik	-801,4	-775,4	-1 011,0	-722,4	-559,4
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody	98,2	98,0	98,3	99,2	99,8
Wydatki	94,6	94,2	94,4	95,3	94,9
Wynik	x	x	x	x	x
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody	95,6	102,5	103,1	99,6	101,1
Wydatki	93,4	102,0	103,8	98,6	99,4
Wynik	x	x	x	x	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W latach 2012-2015 średni wzrost dochodów wyniósł 0,2%, zaś średni spadek wydatków wyniósł 0,6%. W 2014 r. budżety powiatów zamykały się deficytem, natomiast w pozostałych latach analizowanego okresu 2012 – 2016 odnotowano nadwyżki budżetowe.

Wykres 49. Budżety powiatów

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

V.1. DOCHODY POWIATÓW

W 2016 r. wykonanie **dochodów ogółem** powiatów wyniosło 23 948,3 mln zł (o 1,1% więcej niż w 2015 r.) i stanowiło 99,8% planu. W strukturze dochodów w 2016 r. największą kategorią była **subwencja ogólna** w kwocie 10 228,9 mln zł, co stanowiło 42,7%. **Dochody własne** w wysokości 8 474,3 mln zł stanowiły 35,4%, a 21,9% stanowiły **dotacje ogółem** w kwocie 5 245,1 mln zł.

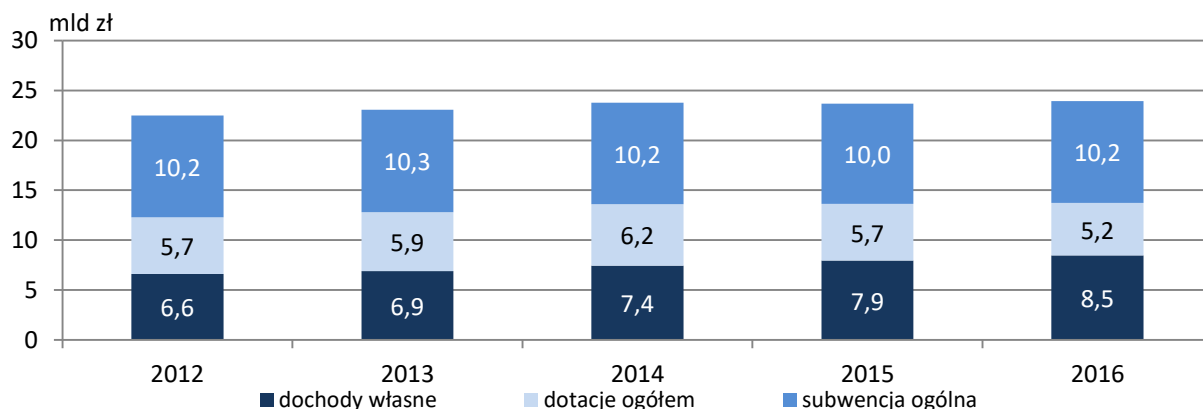
Tabl. 40. Dochody powiatów

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody ogółem	22 522,9	23 077,6	23 782,8	23 681,5	23 948,3
dochody własne	6 612,3	6 893,8	7 443,5	7 943,2	8 474,3
dotacje ogółem	5 689,0	5 906,2	6 155,8	5 689,2	5 245,1
subwencja ogólna	10 221,6	10 277,5	10 183,6	10 049,2	10 228,9
PLAN w mln zł					
Dochody ogółem	22 947,4	23 560,3	24 195,9	23 880,8	24 004,2
dochody własne	6 727,3	7 107,7	7 498,6	7 954,9	8 353,5
dotacje ogółem	6 010,3	6 188,1	6 517,8	5 877,2	5 425,3
subwencja ogólna	10 209,9	10 264,6	10 179,5	10 048,7	10 225,5
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody ogółem	98,2	98,0	98,3	99,2	99,8
dochody własne	98,3	97,0	99,3	99,9	101,4
dotacje ogółem	94,7	95,4	94,4	96,8	96,7
subwencja ogólna	100,1	100,1	100,0	100,0	100,0
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody ogółem	95,6	102,5	103,1	99,6	101,1
dochody własne	101,2	104,3	108,0	106,7	106,7
dotacje ogółem	82,2	103,8	104,2	92,4	92,2
subwencja ogólna	101,2	100,5	99,1	98,7	101,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W porównaniu z rokiem poprzednim w 2016 r. dochody ogółem były wyższe o 1,1%. Dochody własne zwiększyły się o 6,7%, a dotacje ogółem zmniejszyły się o 7,8%. Subwencja ogólna, po dwóch latach spadku, wzrosła o 1,8% i była największą kategorią dochodów powiatów.

Wykres 50. Dochody powiatów

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

V.1.1. Dochody własne

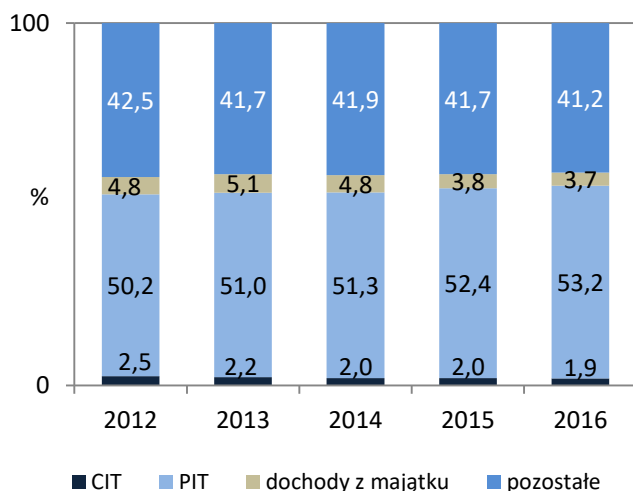
W 2016 r. **dochody własne** wyniosły 8 474,3 mln zł, co stanowiło wzrost o 6,7% wobec 2015 r. oraz wykonanie planu w 101,4%. W strukturze dochodów własnych powiatów największą pozycją były wpływy z **podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)** w wysokości 4 508,8 mln zł, co stanowiło 53,2%. W 2016 r. w relacji do roku poprzedniego wpływy dla powiatów z tego podatku wzrosły o 8,2%.

Tabl. 41. Dochody własne powiatów

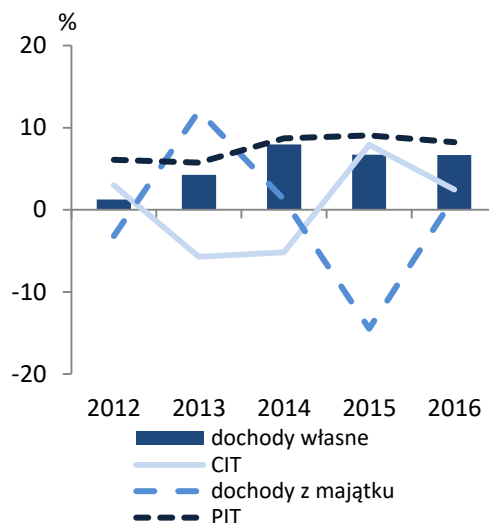
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody własne	6 612,3	6 893,8	7 443,5	7 943,2	8 474,3
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	163,7	154,3	146,3	157,9	161,8
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	3 322,4	3 513,3	3 819,6	4 165,7	4 508,8
dochody z majątku	314,7	352,6	357,0	305,3	310,0
pozostałe dochody	2 811,5	2 873,6	3 120,5	3 314,2	3 493,7
PLAN w mln zł					
Dochody własne	6 727,3	7 107,7	7 498,6	7 954,9	8 353,5
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	145,1	144,2	151,4	150,3	159,9
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	3 382,9	3 558,0	3 749,3	4 108,3	4 413,9
dochody z majątku	416,8	524,8	505,4	419,0	374,2
pozostałe dochody	2 782,5	2 880,6	3 092,5	3 277,2	3 405,5
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody własne	98,3	97,0	99,3	99,9	101,4
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	112,8	107,0	96,7	105,1	101,2
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	98,2	98,7	101,9	101,4	102,1
dochody z majątku	75,5	67,2	70,6	72,9	82,9
pozostałe dochody	101,0	99,8	100,9	101,1	102,6
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody własne	101,2	104,3	108,0	106,7	106,7
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	103,0	94,3	94,8	107,9	102,4
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	106,1	105,7	108,7	109,1	108,2
dochody z majątku	96,8	112,0	101,2	85,5	101,5
pozostałe dochody	96,4	102,2	108,6	106,2	105,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 51. Struktura dochodów własnych powiatów

Wykres 52. Zmiana dochodów z tytułu CIT i PIT (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

V.1.2. Dotacje ogółem

W 2016 r. **dotacje ogółem** wyniosły 5 245,12 mln zł, tj. o 7,8% mniej w porównaniu do 2015 r., a wskaźnik wykonania planu wyniósł 96,7%. W strukturze dochodów ogółem osiągniętych przez powiaty **dotacje ogółem** stanowiły 21,9%, z tego **dotacje celowe** w kwocie 4 907,7 mln zł stanowiły 20,5% a **dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625**²⁷ w kwocie 337,4 mln zł stanowiły 1,4%.

Tabl. 42. Dotacje powiatów

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dotacje ogółem	5 689,0	5 906,2	6 155,8	5 689,2	5 245,1
dotacje celowe	4 587,8	4 828,8	5 039,4	4 885,2	4 907,7
na zadania z zakresu adm. rządowej	2 591,4	2 725,4	2 843,0	2 657,7	2 691,3
inwestycyjne	62,7	56,4	108,2	137,2	41,8
na zadania własne	1 185,6	1 298,2	1 294,3	1 291,6	1 252,2
inwestycyjne	258,1	433,8	486,8	534,8	473,3
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	10,5	11,1	11,3	8,6	6,5
inwestycyjne	1,7	1,0	0,2	3,1	0,8
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	378,9	378,3	359,1	376,9	350,0
inwestycyjne	43,4	47,2	43,7	62,7	44,2
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	317,3	332,9	463,8	471,6	556,0
inwestycyjne	260,9	283,0	415,6	421,0	485,8
otrzymane z funduszy celowych	104,1	82,8	67,9	78,9	51,7
inwestycyjne	79,7	67,1	51,3	65,1	40,3
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	1 101,1	1 077,4	1 116,3	804,0	337,4

²⁷ Patrz: rozdział I. Zasady i uwarunkowania gospodarki finansowej JST – 1.5.1. Dotacje ogółem.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
inwestycyjne §§ 620 i 625	634,8	499,9	510,7	515,4	147,5
PLAN w mln zł					
Dotacje ogółem	6 010,3	6 188,1	6 517,8	5 877,2	5 425,3
dotacje celowe	4 686,8	4 916,7	5 152,6	4 986,2	4 992,7
na zadania z zakresu adm. rządowej	2 613,6	2 761,1	2 889,3	2 699,0	2 716,7
inwestycyjne	64,5	72,0	120,9	140,3	43,1
na zadania własne	1 211,2	1 308,6	1 308,0	1 303,1	1 264,0
inwestycyjne	269,1	442,2	499,7	544,1	483,5
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	10,5	10,9	11,7	9,5	6,7
inwestycyjne	1,6	0,7	0,3	3,6	0,8
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	395,4	387,7	367,8	383,9	355,6
inwestycyjne	55,2	54,3	51,0	67,4	46,0
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	354,8	355,3	491,7	502,0	595,0
inwestycyjne	296,1	301,9	438,5	446,7	520,5
otrzymane z funduszy celowych	101,3	93,1	84,3	88,6	54,8
inwestycyjne	74,1	77,6	67,4	73,5	43,3
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	1 323,5	1 271,4	1 365,2	891,1	432,6
inwestycyjne §§ 620 i 625	798,5	604,9	658,4	547,1	209,0
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dotacje ogółem	94,7	95,4	94,4	96,8	96,7
dotacje celowe	97,9	98,2	97,8	98,0	98,3
na zadania z zakresu adm. rządowej	99,2	98,7	98,4	98,5	99,1
inwestycyjne	97,2	78,2	89,5	97,8	96,8
na zadania własne	97,9	99,2	99,0	99,1	99,1
inwestycyjne	95,9	98,1	97,4	98,3	97,9
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	100,1	102,3	96,6	90,1	97,9
inwestycyjne	104,1	139,6	82,0	88,2	100,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	95,8	97,6	97,6	98,2	98,4
inwestycyjne	78,6	87,0	85,7	93,0	95,9
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	89,4	93,7	94,3	93,9	93,4
inwestycyjne	88,1	93,8	94,8	94,2	93,3
otrzymane z funduszy celowych	102,8	89,0	80,6	89,1	94,5
inwestycyjne	107,5	86,4	76,1	88,7	93,2
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	83,2	84,7	81,8	90,2	78,0
inwestycyjne §§ 620 i 625	79,5	82,6	77,6	94,2	70,6
ROK POPRZEDNI = 100					
Dotacje ogółem	82,1	103,8	104,2	92,4	92,2
dotacje celowe	84,5	105,3	104,4	96,9	100,5
na zadania z zakresu adm. rządowej	104,4	105,2	104,3	93,5	101,3
inwestycyjne	123,9	89,9	192,0	126,7	30,4
na zadania własne	62,2	109,5	99,7	99,8	96,9
inwestycyjne	41,2	168,1	112,2	109,8	88,5
na zadania realizowane na podstawie porozumień	78,5	106,3	101,4	76,1	76,1

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
z org. adm. rządowej					
inwestycyjne	86,6	57,9	24,3	1346,4	25,8
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	92,7	99,8	94,9	104,9	92,9
inwestycyjne	62,2	109,0	92,5	143,4	70,4
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	58,8	104,9	139,3	101,7	117,9
inwestycyjne	53,5	108,5	146,9	101,3	115,4
otrzymane z funduszy celowych	136,6	79,5	82,1	116,2	65,6
inwestycyjne	157,9	84,1	76,5	127,0	61,9
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	73,3	97,8	103,6	72,0	42,0
inwestycyjne §§ 620 i 625	61,5	78,7	102,2	100,9	28,6

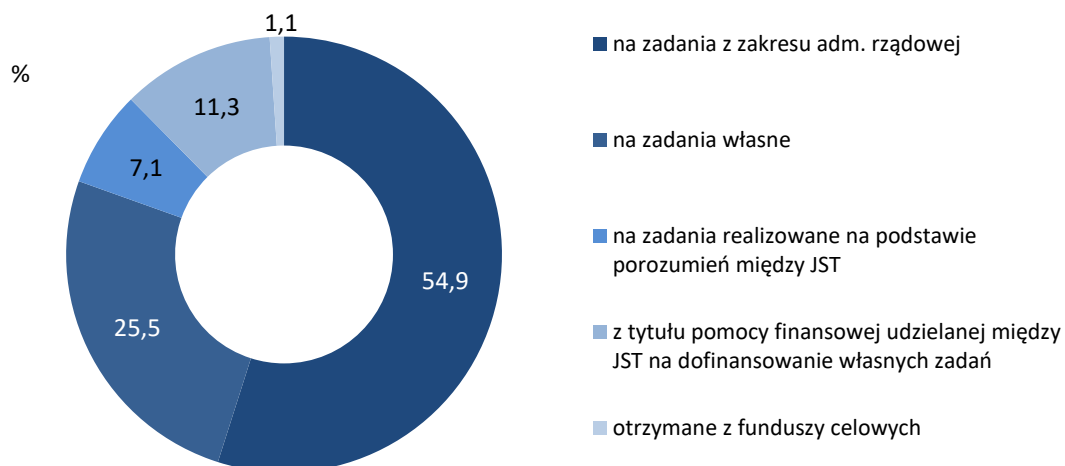
Źródło: pracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W ramach zrealizowanych dochodów z **tytułu dotacji ogółem**, dotacje na zadania bieżące wyniosły 4 011,5 mln zł, tj. 76,5% ogółu dotacji, zaś dotacje na zadania inwestycyjne 1 233,6 mln zł, tj. 23,5%. W 2016 r. powiaty otrzymały 337,4 mln zł tytułem **dotacji §§ 200 i 620 oraz 205 i 625**, tj. o 58,0% mniej niż w roku poprzednim. Na zadania bieżące (§§ 200 i 205) przeznaczono kwotę 189,9 mln zł, tj. 56,3%, a na zadania inwestycyjne (§§ 620 i 625) kwotę 147,5 mln zł, tj. 43,7%. **Dotacje celowe** wyniosły 4 907,7 mln zł, co oznaczało wzrost o 0,5% w porównaniu do 2015 r. Środki na zadania bieżące w ramach tej dotacji wyniosły 3 821,5 mln zł (77,9%), zaś pozostałe (22,1%) tj. 1 086,2 mln zł przeznaczono na zadania inwestycyjne

Najwięcej środków z tytułu dotacji celowych powiaty otrzymały z budżetu państwa **na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej** – ich wartość wyniosła 2 691,3 mln zł. Kwota ta stanowiła 54,8% dotacji celowych. **Na zadania własne** powiaty otrzymały z budżetu państwa kwotę 1 252,2 mln zł, tj. 25,5%, a **pozostałe dotacje** w kwocie 964,2 mln zł stanowiły 19,6% wszystkich dotacji celowych.

Z kwoty 2 691,3 mln zł, jaką otrzymały powiaty tytułem dotacji celowych z budżetu państwa **na zadania z zakresu administracji rządowej**, na zadania bieżące przeznaczono 2 649,5 mln zł, tj. 98,4% tych dotacji, a na zadania inwestycyjne 41,8 mln zł, tj. 1,6%. Dotacje celowe z budżetu państwa **na zadania własne** powiatu zrealizowano w kwocie 1 252,2 mln zł, z czego na zadania bieżące przekazano 778,9 mln zł, czyli 62,2%, a na zadania inwestycyjne 473,3 mln zł, co stanowiło 37,8% tych dotacji.

Wykres 53. Struktura dotacji celowych otrzymanych przez powiaty

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

V.1.3. Subwencja ogólna

W 2016 r. **subwencja ogólna** wyniosła 10 228,9 mln zł, co oznaczało jej wzrost o 1,8% w porównaniu do poprzedniego roku i wykonanie planu w 100,0%.

Tabl. 43. Subwencja ogólna powiatów

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Subwencja ogólna	10 221,6	10 277,5	10 183,6	10 049,2	10 228,9
część oświatowa	7 992,6	8 024,3	7 888,4	7 793,5	7 822,8
część równoważąca	623,7	607,4	626,7	603,9	597,9
część wyrównawcza	1 467,2	1 530,4	1 518,1	1 548,0	1 671,4
uzupełnienie subwencji ogólnej	138,1	115,4	150,4	103,8	136,8
PLAN w mln zł					
Subwencja ogólna	10 209,9	10 264,6	10 179,5	10 048,7	10 225,5
część oświatowa	7 990,4	8 024,3	7 889,4	7 794,0	7 820,6
część równoważąca	623,7	607,4	626,7	603,9	597,9
część wyrównawcza	1 467,2	1 530,4	1 518,1	1 548,0	1 671,4
uzupełnienie subwencji ogólnej	128,5	102,5	145,3	102,8	135,5
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Subwencja ogólna	100,1	100,1	100,0	100,0	100,0
część oświatowa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część równoważąca	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część wyrównawcza	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
uzupełnienie subwencji ogólnej	107,5	112,7	103,5	100,9	101,0
ROK POPRZEDNI = 100					
Subwencja ogólna	101,2	100,5	99,1	98,7	101,8
część oświatowa	103,0	100,4	98,3	98,8	100,4
część równoważąca	102,6	97,4	103,2	96,4	99,0
część wyrównawcza	95,1	104,3	99,2	102,0	108,0
uzupełnienie subwencji ogólnej	72,7	83,6	130,3	69,0	131,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Największa część subwencji ogólnej przeznaczona była na finansowanie zadań oświatowych prowadzonych przez powiaty. W ramach **części oświatowej** subwencji ogólnej w 2016 r. przekazano powiatom kwotę 7 822,8 mln zł, czyli 76,5% subwencji ogólnej.

V.2. WYDATKI POWIATÓW

W 2016 r. **wydatki ogółem** powiatów wyniosły 23 300,6 mln zł, tj. o 0,6% mniej niż w 2015 r. Planowane wydatki zostały wykonane w 94,9%. W strukturze wydatków powiatów w 2016 r. **wydatki bieżące** w kwocie 20 302,4 mln zł stanowiły 87,1%, zaś **wydatki majątkowe** w wysokości 2 998,2 mln zł stanowiły 12,9% wykonanych przez powiaty wydatków.

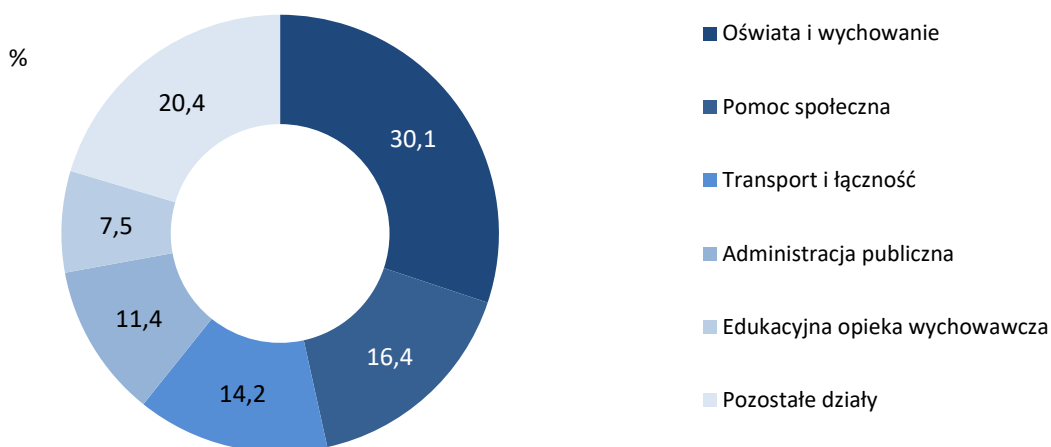
Tabl. 44. Wydatki powiatów

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Wydatki ogółem	22 476,5	22 916,5	23 784,3	23 444,1	23 300,6
wydatki bieżące	19 675,3	20 062,4	20 291,7	20 017,0	20 302,4
na wynagrodzenia	10 068,6	10 180,9	10 394,2	10 530,6	10 727,8
osobowe	9 028,8	9 120,8	9 317,4	9 465,8	9 664,4
pochodne od wynagrodzeń	1 665,1	1 725,4	1 756,0	1 771,3	1 789,8
dotacje	1 330,4	1 334,7	1 389,7	1 394,3	1 498,0
na obsługę długu	341,3	257,3	211,4	171,5	156,0
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	14,4	9,3	5,0	7,2	6,2
świadczenia na rzecz osób fizycznych	819,4	895,4	887,2	845,9	948,4
pozostałe wydatki	5 436,1	5 659,4	5 648,2	5 296,2	5 176,2
wydatki majątkowe	2 801,2	2 854,1	3 492,6	3 427,1	2 998,2
inwestycyjne	2 775,2	2 827,6	3 446,1	3 383,9	2 962,6
PLAN w mln zł					
Wydatki ogółem	23 748,8	24 335,7	25 206,9	24 603,2	24 563,7
wydatki bieżące	20 417,9	20 962,8	21 203,4	20 794,2	21 143,1
na wynagrodzenia	10 172,8	10 289,6	10 503,1	10 639,3	10 844,5
osobowe	9 106,4	9 201,5	9 395,7	9 556,2	9 759,5
pochodne od wynagrodzeń	1 697,6	1 765,0	1 795,1	1 809,7	1 832,4
dotacje	1 369,8	1 387,5	1 446,0	1 454,1	1 577,0
na obsługę długu	358,3	298,0	239,0	202,1	180,3
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	46,1	37,9	28,6	28,4	25,3
świadczenia na rzecz osób fizycznych	864,2	938,4	929,3	879,0	990,7
pozostałe wydatki	5 909,1	6 246,5	6 262,3	5 781,6	5 692,9
wydatki majątkowe	3 330,9	3 372,9	4 003,5	3 809,0	3 420,6
inwestycyjne	3 304,4	3 331,1	3 955,5	3 764,6	3 384,0
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Wydatki ogółem	94,6	94,2	94,4	95,3	94,9
wydatki bieżące	96,4	95,7	95,7	96,3	96,0
na wynagrodzenia	99,0	98,9	99,0	99,0	98,9
osobowe	99,1	99,1	99,2	99,1	99,0
pochodne od wynagrodzeń	98,1	97,8	97,8	97,9	97,7
dotacje	97,1	96,2	96,1	95,9	95,0
na obsługę długu	95,2	86,3	88,5	84,9	86,5
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	31,2	24,4	17,6	25,2	24,4
świadczenia na rzecz osób fizycznych	94,8	95,4	95,5	96,2	95,7
pozostałe wydatki	92,0	90,6	90,2	91,6	90,9
wydatki majątkowe	84,1	84,6	87,2	90,0	87,7
inwestycyjne	84,0	84,9	87,1	89,9	87,5
ROK POPRZEDNI = 100					
Wydatki ogółem	93,4	102,0	103,8	98,6	99,4
wydatki bieżące	100,6	102,0	101,1	98,6	101,4
na wynagrodzenia	102,4	101,1	102,1	101,3	101,9
osobowe	102,4	101,0	102,2	101,6	102,1
pochodne od wynagrodzeń	111,2	103,6	101,8	100,9	101,0

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
dotacje	105,6	100,3	104,1	100,3	107,4
na obsługę długu	121,5	75,4	82,2	81,1	91,0
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	73,8	64,5	54,2	142,6	86,0
świadczenia na rzecz osób fizycznych	111,1	109,3	99,1	95,4	112,1
pozostałe wydatki	91,7	104,1	99,8	93,8	97,7
wydatki majątkowe	62,2	101,9	122,4	98,1	87,5
inwestycyjne	62,1	101,9	121,9	98,2	87,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 54. Struktura działowa wydatków powiatów

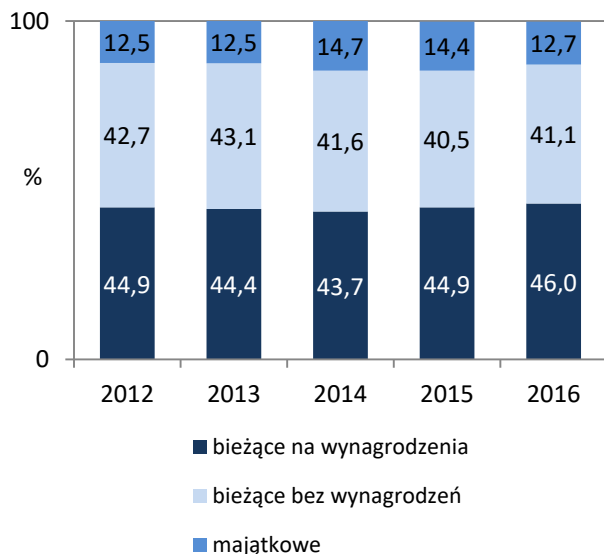
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Największy udział w zrealizowanych przez powiaty w 2016 r. wydatkach ogółem miały wydatki w następujących działach: „Oświata i wychowanie” – 30,1%, „Pomoc społeczna” – 16,4%, „Transport i łączność” – 14,2%, „Administracja publiczna” – 11,4%, „Edukacyjna opieka wychowawcza” – 7,5%.

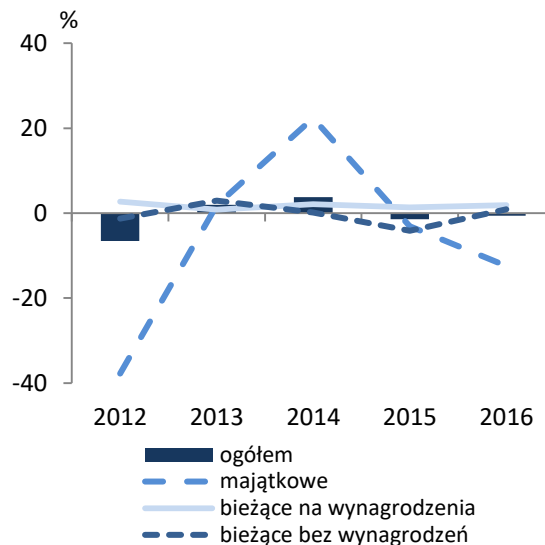
Wydatki ogółem były niższe niż w roku poprzednim o 0,6%. Największy spadek wydatków, odnotowano w dziale „Ochrona zdrowia” o 26,5%. Największy wzrost wydatków powiatów odnotowano w działach: „Różne rozliczenia” o 8,8%, „Pomoc społeczna” o 7,4% oraz „Edukacyjna opieka wychowawcza” o 3,4%.

W roku 2016 wydatki bieżące powiatów były wyższe o 1,4% niż w roku 2015, natomiast wydatki majątkowe były niższe o 12,5%.

Wykres 55. Wydatki bieżące i majątkowe powiatów

Wykres 56. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W 2016 r. największą kategorią wydatków były wynagrodzenia, na które powiaty wydały 10 727,8 mln zł, tj. o 1,9% więcej niż w 2015 r. Plan wydatków tej kategorii został wykonany w 98,9%. Wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji powiaty wykonały w kwocie 6,2 mln zł, co oznaczało spadek o 14,0% w relacji do roku ubiegłego, przy wykonaniu planu na poziomie 24,4%. Wydatki na obsługę długu wyniosły 156,0 mln zł, o 9,0% mniej niż przed rokiem, zaś wskaźnik wykonania planu wyniósł 86,5%.

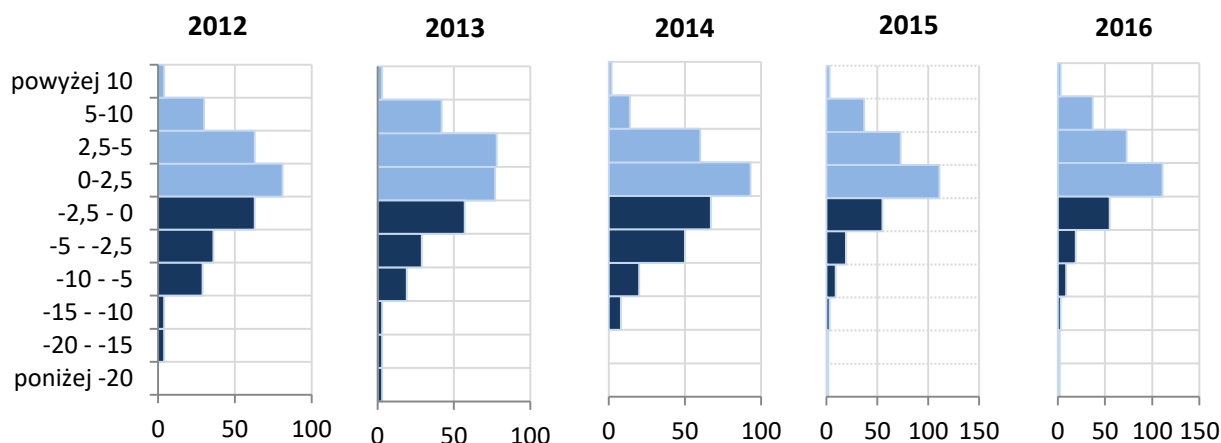
Wydatki majątkowe powiatów, które w 2016 r. wyniosły 2 998,2 mln zł, niemal w całości (98,8%) przeznaczone zostały na realizację zadań inwestycyjnych.

V.3. WYNIK BUDŻETÓW POWIATÓW

Rok 2016 powiaty zamknęły **nadwyżką** w wysokości 647,7 mln zł (przy planowanym deficycie wynoszącym 559,4 mln zł). Nadwyżka budżetowa wystąpiła w 257 powiatach, tj. 81,8% wszystkich powiatów, co stanowiło wzrost o 10,5 p. proc. w porównaniu do roku 2015. W 71 powiatach nadwyżka przekraczała 5% w relacji do dochodów. Deficyt budżetowy odnotowało 57 powiatów, tj. 18,2% ogółu jednostek tego szczebla. W 4 powiatach przekraczał on 10% w relacji do dochodów, w 5 znajdował się w przedziale 5-10%, zaś w 48 kształtował się na poziomie poniżej 5%.

Dla porównania, w 2015 r. deficyt wystąpił w 90 powiatach (w 7 powiatach przekraczał on 10% w relacji do dochodów). Nadwyżka wystąpiła w 224 powiatach (w 40 powiatach przekraczała ona poziom 5% w relacji do dochodów).

Wykres 57. Powiaty według relacji wyniku budżetowego do dochodów

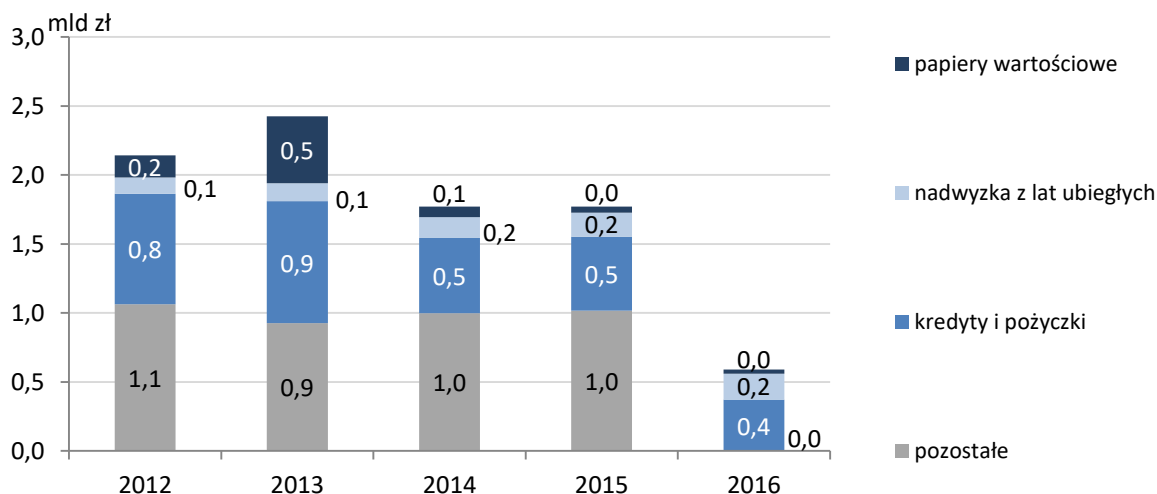

Uwaga: przedziały dla wartości wskaźnika lewostronnie domknięte.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

V.4. FINANSOWANIE

W 2016 r. **przychody** powiatów zostały zrealizowane w wysokości 1 717,3 mln zł, co stanowiło 129,4% planowanej kwoty przychodów. Przychody powiatów uzyskane w 2016 r. utrzymały się na poziomie z 2015 r. Największą kategorią były przychody z pozycji wolnych środków²⁸, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych. Wynosiły one 1 107,4 mln zł, co stanowiło 64,5% przychodów ogółem. Drugą istotną kategorią, w wysokości 370,6 mln zł, co stanowiło 21,6% ogółu przychodów, były przychody z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek.

Wykres 58. Przychody powiatów

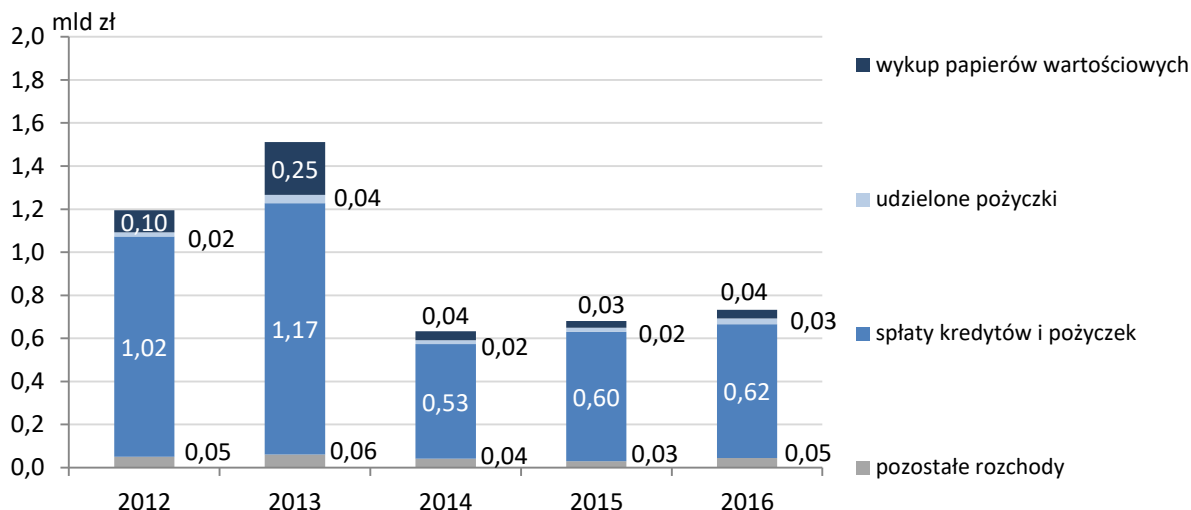

Źródło: dane Ministerstwa Finansów

W 2016 r. **rozchody** ogółem powiatów wzrosły o 1,2% wobec roku poprzedniego i wyniosły 732,9 mln zł. Największy udział, bo 84,6%, w strukturze rozchodów powiatów stanowiły spłaty kredytów i pożyczek.

²⁸ Tj. nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych. Powstaje ona w wyniku rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

Wykres 59. Rozchody powiatów

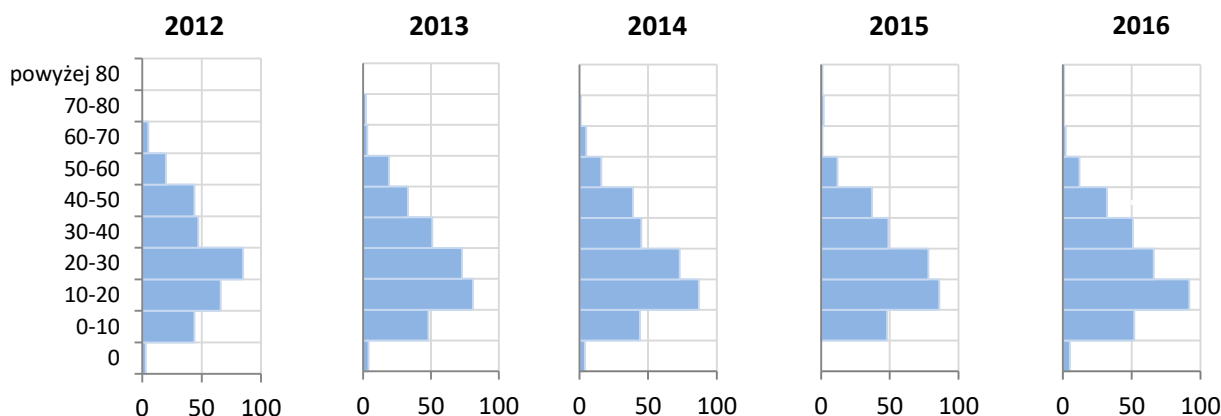
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

V.5. ZADŁUŻENIE POWIATÓW

W 2016 r. zobowiązania ogółem powiatów wyniosły 5 565,8 mln zł, co oznaczało ich spadek o 4,7% w relacji do poprzedniego roku. Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek wyniosły 5 476,8 mln zł, i stanowiły 98,4% kwoty całego zadłużenia. Zobowiązania wymagalne, w kwocie 5,4 mln zł, stanowiły 0,1% zobowiązań ogółem powiatów.

Wskaźnik zadłużenia powiatów, liczony jako relacja zobowiązań ogółem do dochodów powiatów w 2016 r., osiągnął poziom 23,2% (spadek o 1,5 p. proc. w stosunku do 2015 r.). Przy nieuwzględnianiu zobowiązań z tytułu realizacji projektów i programów unijnych, wskaźnik ten wyniósł 22,6% (spadek o 1,3 p. proc.). Zobowiązania wystąpiły w 309 powiatach, a w przypadku wyłączenia zobowiązań z tytułu realizacji projektów i programów z wykorzystaniem środków unijnych w 307 powiatach.

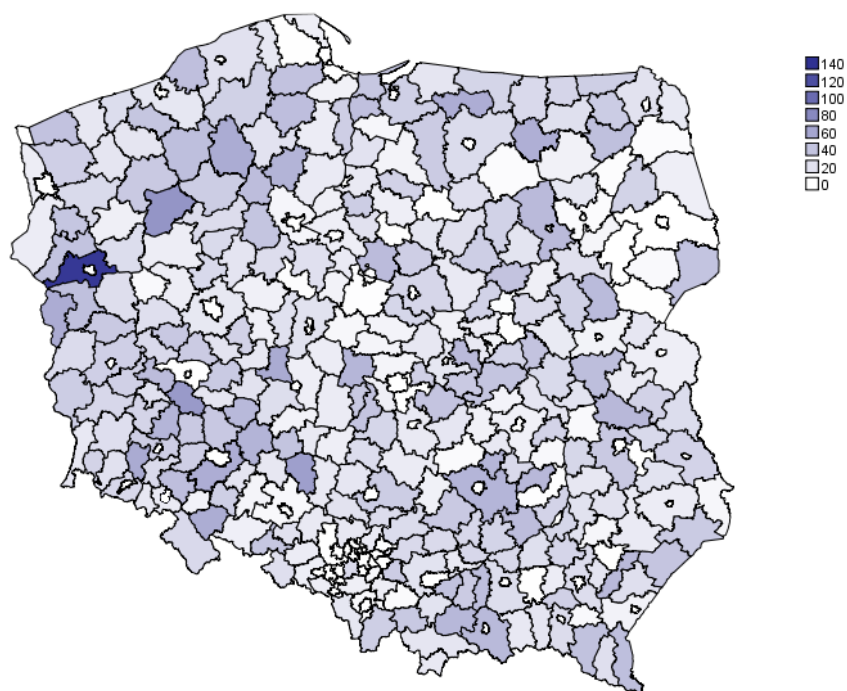
Wykres 60. Powiaty według relacji zadłużenia do dochodów

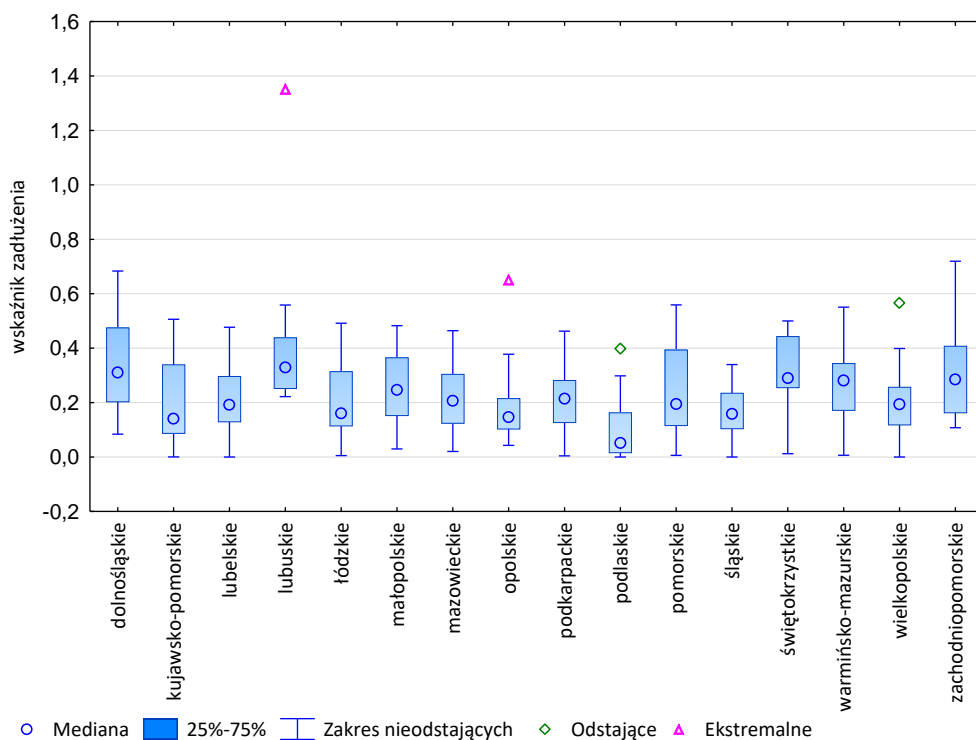
Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 61. Powiaty według wskaźnika zadłużenia w 2016 r.

Wykres 62. Relacja zadłużenia do dochodów powiatów według województw w 2016 r.

Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych. „Niebieski prostokąt” na wykresie obejmuje wartości od 25 procentyla do 75 procentyla. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

VI. GOSPODARKA FINANSOWA WOJEWÓDZTW

W 2016 r. dochody województw wyniosły 13 505,6 mln zł, wydatki 12 617,4 mln zł, a wynik 888,2 mln zł. W porównaniu z rokiem poprzednim dochody spadły o 21,1%, zaś wydatki były niższe o 26,6%. Wynik budżetów województw po raz pierwszy od 2007 r. osiągnął wartość dodatnią i wyniósł 888,2 mln zł, przy planowanym deficycie w wysokości 179,5 mln zł.

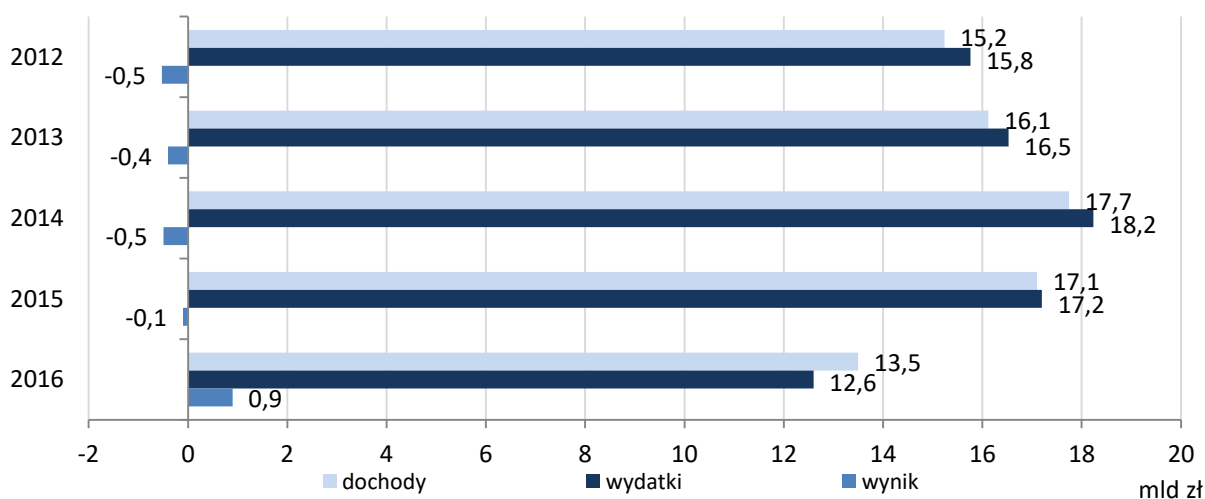
Tabl. 45. Dochody, wydatki i wynik budżetów województw

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody	15 236,1	16 120,7	17 745,6	17 110,1	13 505,6
Wydatki	15 760,5	16 527,0	18 238,3	17 202,7	12 617,4
Wynik	-524,4	-406,3	-492,7	-92,5	888,2
PLAN w mln zł					
Dochody	15 819,2	16 866,3	18 693,0	17 559,3	13 826,6
Wydatki	17 196,1	18 305,3	20 444,3	18 596,2	14 006,1
Wynik	-1 376,9	-1 439,0	-1 751,2	-1 037,0	-179,5
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody	96,3	95,6	94,9	97,4	97,7
Wydatki	91,7	90,3	89,2	92,5	90,1
Wynik	x	x	x	x	x
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody	101,1	105,8	110,1	96,4	78,9
Wydatki	96,5	104,9	110,4	94,3	73,4
Wynik	x	x	x	x	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W latach 2012-2014 dla dochodów miały miejsce wzrosty, średnio o 5,7%, natomiast ich spadek wystąpił w roku 2015 i ponownie znaczący spadek – w 2016 r. Dla wydatków również odnotowano znaczący spadek w roku 2016.

Wykres 63. Budżety województw

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

VI.1. DOCHODY WOJEWÓDZTW

W 2016 r. wykonanie **dochodów ogółem** województw wyniosło 13 505,6 mln zł (o 21,1% mniej niż w 2015 r.) i stanowiło 97,7% planu. W strukturze dochodów województw największą pozycją były **dochody własne**, stanowiące 53,4%, tj. 7 205,4 mln zł. **Dotacje ogółem** stanowiły 32,1% tj. 4 335, mln zł, zaś **subwencja ogólna** 14,5%, tj. 1 964,9 mln zł. W porównaniu do 2015 r. zmniejszył się udział dotacji o 14,4 p. proc., zwiększył się natomiast udział dochodów własnych o 11,6 p. proc. i subwencji o 2,9 p. proc.

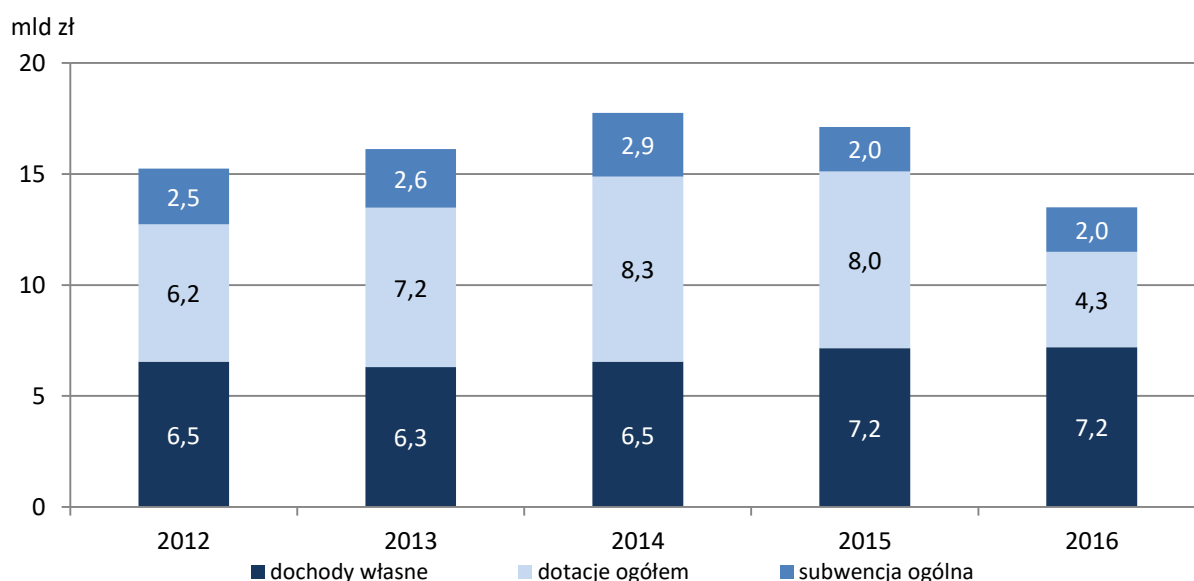
Tabl. 46. Dochody województw

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody ogółem	15 236,1	16 120,7	17 745,6	17 110,1	13 505,6
dochody własne	6 549,1	6 303,1	6 546,1	7 155,0	7 205,4
dotacje ogółem	6 180,7	7 178,4	8 329,6	7 962,0	4 335,3
subwencja ogólna	2 506,3	2 639,2	2 870,0	1 993,1	1 964,9
PLAN w mln zł					
Dochody ogółem	15 819,2	16 866,3	18 693,0	17 559,3	13 826,6
dochody własne	6 433,7	6 205,4	6 443,4	7 120,5	7 032,4
dotacje ogółem	6 879,2	8 023,6	9 379,8	8 445,7	4 829,4
subwencja ogólna	2 506,3	2 637,3	2 869,9	1 993,1	1 964,8
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody ogółem	96,3	95,6	94,9	97,4	97,7
dochody własne	101,8	101,6	101,6	100,5	102,5
dotacje ogółem	89,8	89,5	88,8	94,3	89,8
subwencja ogólna	100,0	100,1	100,0	100,0	100,0
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody ogółem	101,1	105,8	110,1	96,4	78,9
dochody własne	98,1	96,2	103,9	109,3	78,7
dotacje ogółem	104,8	116,1	116,0	95,6	54,4
subwencja ogólna	100,3	105,3	108,7	69,4	98,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W 2012 r. największą pozycją w kategorii dochodów województw były dochody własne, a w latach 2013-2015 największy udział stanowiły dotacje ogółem. W 2016 r. ponownie w kategorii dochodów województw odnotowano największy udział dochodów własnych.

Wykres 64. Dochody województw

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

VI.1.1. Dochody własne

W 2016 r. **dochody własne** województw wyniosły 7 205,4 mln zł, co stanowiło wzrost o 0,7% w relacji do roku poprzedniego oraz wykonanie planu w 102,5%. W strukturze dochodów własnych województw największą pozycją (66,6%) były wpływy z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** w wysokości 4 802,1 mln zł. W 2016 r. nastąpił ich wzrost względem roku poprzedniego o 5,2%, a realizacja planu wyniosła 102,7%.

Tabl. 47. Dochody własne województw

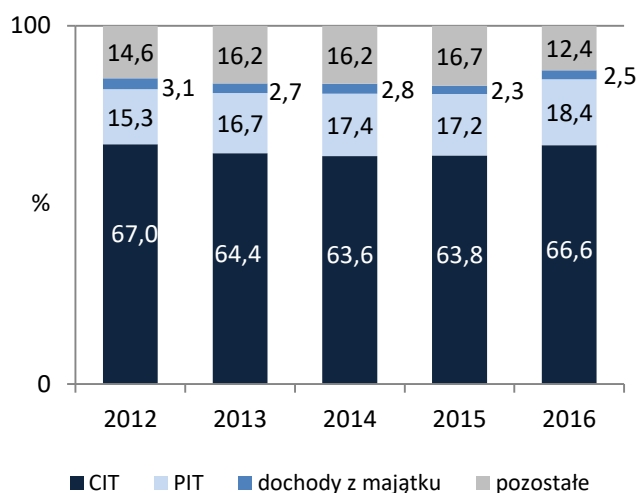
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dochody własne	6 549,1	6 303,1	6 546,1	7 155,0	7 205,4
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	4 385,3	4 062,0	4 164,2	4 563,8	4 802,1
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	1 003,9	1 054,1	1 137,5	1 230,4	1 324,4
dochody z majątku	201,0	168,8	186,1	163,3	182,2
pozostałe dochody	958,9	1 018,1	1 058,3	1 197,5	896,7
PLAN w mln zł					
Dochody własne	6 433,7	6 205,4	6 443,4	7 120,5	7 032,4
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	4 309,9	4 008,5	4 058,5	4 502,2	4 674,0
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	990,1	1 030,7	1 086,8	1 200,8	1 291,4
dochody z majątku	215,0	191,6	205,9	179,9	213,3
pozostałe dochody	918,6	974,5	1 092,2	1 237,7	853,8

WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dochody własne	101,8	101,6	101,6	100,5	102,5
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	101,7	101,3	102,6	101,4	102,7
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	101,4	102,3	104,7	102,5	102,6
dochody z majątku	93,5	88,1	90,4	90,7	85,4
pozostałe dochody	104,4	104,5	96,9	96,8	105,0
ROK POPRZEDNI = 100					
Dochody własne	98,1	96,2	103,9	109,3	100,7
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	98,8	92,6	102,5	109,6	105,2
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	104,4	105,0	107,9	108,2	107,6
dochody z majątku	117,4	84,0	110,3	87,7	111,6
pozostałe dochody	87,0	106,2	103,9	113,2	74,9

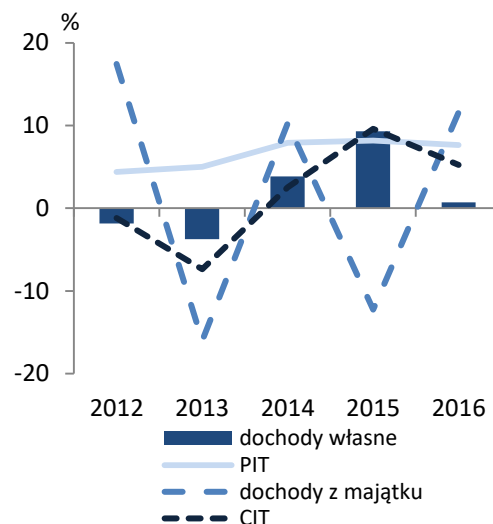
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Udział wpływów z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** w dochodach własnych zwiększył się w stosunku do poprzedniego roku o 2,8 p. proc., zaś udział wpływów z **podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)** zwiększył się o 1,2 p. proc. W 2016 r. o 7,6% wzrosły dochody województw z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) z 1 230,4 mln zł do 1 324,4 mln zł. Dochody z majątku zwiększyły się o 11,6% i wyniosły 182,2 mln zł. Dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych zwiększyły się o 5,2%, a pozostałe dochody zmniejszyły się o 25,1%.

Wykres 65. Struktura dochodów własnych województw

Wykres 66. Zmiana dochodów własnych, PIT, CIT oraz dochodów z majątku (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

VI.1.2. Dotacje ogółem

W 2016 r. **dotacje ogółem** wyniosły 4 335,3 mln zł, co oznaczało ich spadek o 45,5% w odniesieniu do 2015 r. i wykonanie planu w 89,8%. W strukturze dochodów ogółem osiągniętych przez województwa dotacje stanowiły 32,1% dochodów, z tego: **dotacje celowe** wyniosły 13,7 p. proc.,

a dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625²⁹ to 18,4 p. proc. Dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625 stanowią 57,2% dotacji ogółem, a 42,8% stanowią dotacje celowe.

Tabl. 48. Dotacje ogółem województw

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Dotacje ogółem	6 180,7	7 178,4	8 329,6	7 962,0	4 335,3
dotacje celowe	2 386,3	2 463,6	2 852,9	2 783,9	1 855,9
na zadania z zakresu adm. rządowej	1 644,8	1 634,9	1 931,9	1 558,9	1 317,9
inwestycyjne	503,7	498,2	714,7	419,3	226,3
na zadania własne	231,6	338,4	255,1	514,1	288,3
inwestycyjne	174,6	175,4	200,5	254,4	76,8
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	0,8	1,7	0,8	1,0	0,7
inwestycyjne	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	123,5	311,8	409,3	511,7	63,2
inwestycyjne	92,8	279,6	368,9	466,2	10,7
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	105,6	87,6	111,3	80,4	95,3
inwestycyjne	65,2	55,7	75,5	49,2	58,4
otrzymane z funduszy celowych	280,0	89,2	144,4	117,8	90,5
inwestycyjne	107,5	43,5	99,5	75,4	37,4
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	3 794,4	4 714,7	5 476,7	5 178,1	2 479,4
inwestycyjne § 620 i 625	2 357,4	3 112,5	3 884,2	4 031,5	1 657,4
PLAN w mln zł					
Dotacje ogółem	6 879,2	8 023,6	9 379,8	8 445,7	4 829,4
dotacje celowe	2 565,0	2 625,8	3 117,4	2 920,5	1 970,0
na zadania z zakresu adm. rządowej	1 764,6	1 769,4	2 029,4	1 663,5	1 376,9
inwestycyjne	596,4	614,2	777,7	489,3	234,0
na zadania własne	274,3	349,4	261,4	517,4	295,1
inwestycyjne	216,3	186,3	206,5	257,2	83,4
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	0,9	1,8	2,4	1,2	0,8
inwestycyjne	0,0	0,0	1,4	0,0	0,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	124,6	315,9	563,8	540,7	102,0
inwestycyjne	93,1	282,7	521,6	491,1	47,6
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	110,3	96,2	118,6	89,0	106,0
inwestycyjne	69,2	63,6	82,3	57,4	68,6
otrzymane z funduszy celowych	290,3	93,1	141,9	108,6	89,2
inwestycyjne	116,9	47,7	96,0	68,3	37,4
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	4 314,2	5 397,8	6 262,4	5 525,1	2 859,4
inwestycyjne § 620 i 625	2 666,2	3 572,5	4 410,2	4 201,1	1 841,4
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Dotacje ogółem	89,8	89,5	88,8	94,3	89,8
dotacje celowe	93,0	93,8	91,5	95,3	94,2

²⁹ Patrz: rozdział I. Zasady i uwarunkowania gospodarki finansowej JST – I.5.1. Dotacje ogółem.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
na zadania z zakresu adm. rządowej	93,2	92,4	95,2	93,7	95,7
inwestycyjne	84,5	81,1	91,9	85,7	96,7
na zadania własne	84,4	96,8	97,6	99,4	97,7
inwestycyjne	80,7	94,1	97,1	98,9	92,1
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	92,6	94,1	35,0	85,6	87,5
inwestycyjne	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	99,1	98,7	72,6	94,6	62,0
inwestycyjne	99,7	98,9	70,7	94,9	22,5
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	95,8	91,1	93,9	90,3	90,0
inwestycyjne	94,2	87,5	91,6	85,7	85,1
otrzymane z funduszy celowych	96,5	95,9	101,8	108,4	101,5
inwestycyjne	92,0	91,2	103,7	110,3	100,0
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	88,0	87,3	87,5	93,7	86,7
inwestycyjne § 620 i 625	88,4	87,1	88,1	96,0	90,0

ROK POPRZEDNI = 100

Dotacje ogółem	104,8	116,1	116,0	95,6	54,5
dotacje celowe	108,5	103,2	115,8	97,6	66,7
na zadania z zakresu adm. rządowej	103,9	99,4	118,2	80,7	84,5
inwestycyjne	94,3	98,9	143,5	58,7	54,0
na zadania własne	82,7	146,1	75,4	201,5	56,1
inwestycyjne	94,5	100,4	114,3	126,9	30,2
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	40,0	212,5	47,1	125,0	70,0
inwestycyjne	0,0	x	x	x	x
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	157,6	252,5	131,3	125,0	12,4
inwestycyjne	194,0	301,2	131,9	126,4	2,3
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	118,0	83,0	127,0	72,2	118,5
inwestycyjne	89,7	85,5	135,5	65,2	118,7
otrzymane z funduszy celowych	167,8	31,9	161,8	81,6	76,8
inwestycyjne	95,6	40,5	228,7	75,8	49,6
dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625	102,7	124,3	116,2	94,5	47,9
inwestycyjne § 620 i 625	102,2	132,0	124,8	104,0	41,1

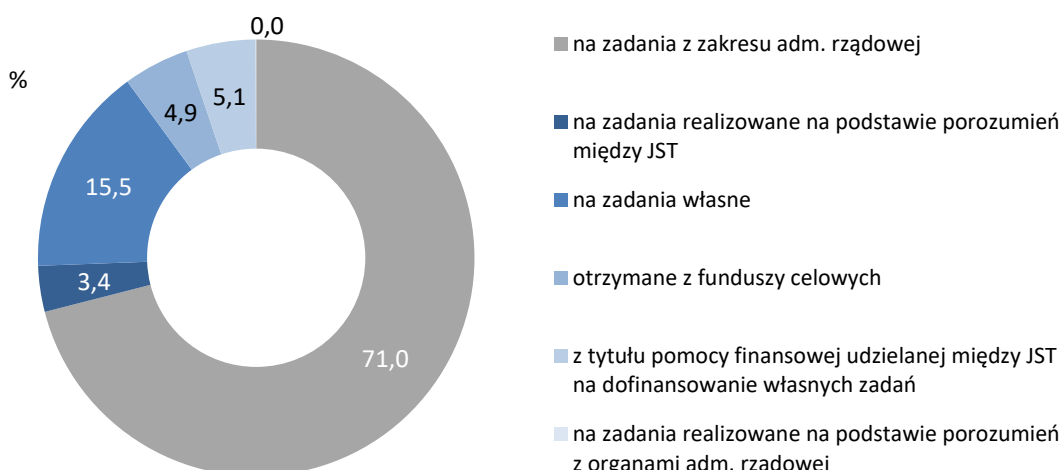
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W ramach zrealizowanych dochodów z tytułu **dotacji ogółem** dotacje na zadania bieżące wyniosły 2 268,3 mln zł, czyli 52,3% otrzymanych środków, zaś na zadania inwestycyjne 2 067,0 mln zł, tj. 47,7%.

Dotacje celowe wyniosły 1 855,9 mln zł, tj. o 33,3% mniej niż w roku poprzednim. Część dotacji celowych przekazana na zadania bieżące wyniosła 1 446,3 mln zł (tj. 77,9%), zaś na zadania inwestycyjne 409,6 mln zł (22,1%).

Tytułem dotacji celowych z budżetu państwa **na zadania z zakresu administracji rządowej** województwa otrzymały 1 317,9 mln zł, tj. 71,0% wszystkich dotacji celowych. Dotacje celowe na zadania własne wyniosły 288,3 mln zł, tj. 15,5%, a pozostałe kategorie stanowiły 13,5% dotacji celowych.

Wykres 67. Struktura dotacji celowych otrzymanych przez województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W ramach dotacji celowych z budżetu państwa **na zadania z zakresu administracji rządowej** na zadania bieżące przeznaczono 1 091,6 mln zł, zaś na zadania inwestycyjne 226,3 mln zł. Na zadania bieżące, w ramach dotacji celowych z budżetu państwa **na zadania własne**, przeznaczono 211,5 mln zł, a na zadania inwestycyjne przekazano 76,8 mln zł.

W ramach **dotacji §§ 200 i 620 oraz 205 i 625** województwom przekazano 2 479,4 mln zł, czyli o 52,1% mniej niż w 2015 r. Na realizację zadań bieżących przekazano 822,0 mln zł, co stanowiło 33,2% tej dotacji, a na zadania inwestycyjne 1 657,4 mln zł, tj. 66,8%.

VI.1.3. Subwencja ogólna

W 2016 r. **subwencja ogólna** wyniosła 1 964,9 mln zł, co oznaczało spadek o 1,4% w porównaniu do 2015 r. oraz wykonanie planu w 100,0%.

Tabl. 49. Subwencja ogólna województw

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Subwencja ogólna	2 506,3	2 639,2	2 870,0	1 993,1	1 964,9
część oświatowa	772,0	779,7	718,4	674,0	646,7
część regionalna	687,2	735,3	914,7	323,9	317,8
część wyrównawcza	1 004,9	1 091,6	1 218,2	948,9	973,1
uzupełnienie subwencji ogólnej	42,3	32,7	18,7	46,4	27,3
PLAN w mln zł					
Subwencja ogólna	2 506,3	2 637,3	2 869,9	1 993,1	1 964,8
część oświatowa	772,0	779,3	718,3	674,0	646,6
część regionalna	687,2	735,3	914,7	323,9	317,8
część wyrównawcza	1 004,9	1 091,6	1 218,2	948,9	973,1
uzupełnienie subwencji ogólnej	42,3	31,1	18,7	46,4	27,3
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Subwencja ogólna	100,0	100,0	100,0	100,1	100,0
część oświatowa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część regionalna	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część wyrównawcza	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
uzupełnienie subwencji ogólnej	100,0	100,0	100,0	105,2	100,0
ROK POPRZEDNI = 100					
Subwencja ogólna	100,3	105,3	108,7	69,4	98,6
część oświatowa	104,5	101,0	92,1	93,8	95,9
część regionalna	109,4	107,0	124,4	35,4	98,1
część wyrównawcza	90,4	108,6	111,6	77,9	102,6
uzupełnienie subwencji ogólnej	207,7	77,4	57,1	248,1	58,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Największą częścią subwencji ogólnej pozostawała część wyrównawcza, która stanowiła 49,5% (wobec 47,6% rok wcześniej). Udział części oświatowej zmniejszył się do 32,9% (z 33,8% w 2015 r.), zaś części regionalnej spadł do 16,2% (wobec 16,3%).

VI.2. WYDATKI WOJEWÓDZTW

W 2016 r. **wydatki ogółem** województw wyniosły 12 617,4 mln zł i było to o 26,7% mniej niż w 2015 r., a ich plan został wykonany w 90,1%. W strukturze wydatków województw wydatki bieżące stanowiły 73,8%, zaś wydatki majątkowe 26,2%.

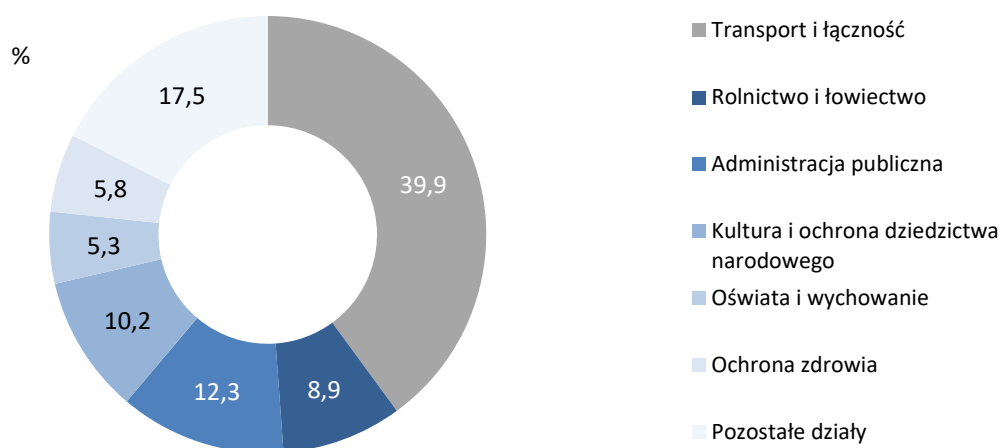
Tabl. 50. Wydatki województw

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
WYKONANIE w mln zł					
Wydatki ogółem	15 760,5	16 527,0	18 238,3	17 202,7	12 617,4
wydatki bieżące	9 808,1	9 964,7	10 391,5	9 439,7	9 307,0
na wynagrodzenia	2 126,0	2 139,0	2 186,1	2 201,7	2 230,3
osobowe	1 905,0	1 921,8	1 968,5	2 008,8	2 052,0
pochodne od wynagrodzeń	372,4	382,7	390,7	397,3	403,6
dotacje	3 861,1	3 978,7	4 076,5	3 787,7	3 702,4
na obsługę długu	282,4	243,2	210,1	188,7	184,6
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	19,8	13,1	19,0	17,3	6,9
świadczenia na rzecz osób fizycznych	112,7	112,3	128,8	91,4	60,1
pozostałe wydatki	3 033,6	3 095,7	3 380,3	2 755,5	2 719,0
wydatki majątkowe	5 952,4	6 562,3	7 846,8	7 763,0	3 310,4
inwestycyjne	5 665,0	6 354,5	7 707,4	7 415,4	3 083,0
PLAN w mln zł					
Wydatki ogółem	17 196,1	18 305,3	20 444,3	18 596,2	14 006,1
wydatki bieżące	10 411,4	10 770,4	11 265,0	10 044,3	9 978,7
na wynagrodzenia	2 200,5	2 210,2	2 261,9	2 306,7	2 313,6
osobowe	1 964,8	1 979,9	2 032,6	2 102,5	2 121,8
pochodne od wynagrodzeń	389,3	403,3	413,7	426,2	430,5
dotacje	4 036,1	4 140,2	4 229,9	3 859,0	3 867,6
na obsługę długu	296,1	288,3	236,6	226,8	211,6
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	52,3	55,3	58,1	54,2	30,7
świadczenia na rzecz osób fizycznych	119,7	120,6	142,8	96,6	65,0
pozostałe wydatki	3 317,6	3 552,5	3 922,0	3 074,7	3 060,0
wydatki majątkowe	6 784,7	7 534,9	9 179,2	8 552,0	4 027,4
inwestycyjne	6 478,9	7 326,7	9 033,2	8 196,2	3 794,0
WSKAŹNIK WYKONANIA w %					
Wydatki ogółem	91,7	90,3	89,2	92,5	90,1
wydatki bieżące	94,2	92,5	92,2	94,0	93,3
na wynagrodzenia	96,6	96,8	96,6	95,4	96,4
osobowe	97,0	97,1	96,8	95,5	96,7
pochodne od wynagrodzeń	95,7	94,9	94,4	93,2	93,8
dotacje	95,7	96,1	96,4	98,2	95,7
na obsługę długu	95,4	84,3	88,8	83,2	87,2
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	37,9	23,7	32,7	31,9	22,5
świadczenia na rzecz osób fizycznych	94,2	93,1	90,2	94,6	92,5
pozostałe wydatki	91,4	87,1	86,2	89,6	88,9
wydatki majątkowe	87,7	87,1	85,5	90,8	82,2
inwestycyjne	87,4	86,7	85,3	90,5	81,3
ROK POPRZEDNI = 100					
Wydatki ogółem	96,5	104,9	110,4	94,3	73,3
wydatki bieżące	100,8	101,6	104,3	90,8	98,6
na wynagrodzenia	102,9	100,6	102,2	100,7	101,3
osobowe	103,1	100,9	102,4	102,0	97,9
pochodne od wynagrodzeń	112,9	102,8	102,1	101,7	101,6

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
dotacje	102,7	103,0	102,5	92,9	97,7
na obsługę długu	136,6	86,1	86,4	89,8	97,8
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	78,5	66,2	145,0	91,1	39,9
świadczenia na rzecz osób fizycznych	121,4	99,6	114,7	71,0	65,8
pozostałe wydatki	93,5	102,0	109,2	81,5	98,7
wydatki majątkowe	90,0	110,2	119,6	98,9	42,6
inwestycyjne	88,1	112,2	121,3	96,2	41,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 68. Struktura działowa wydatków ogółem województw

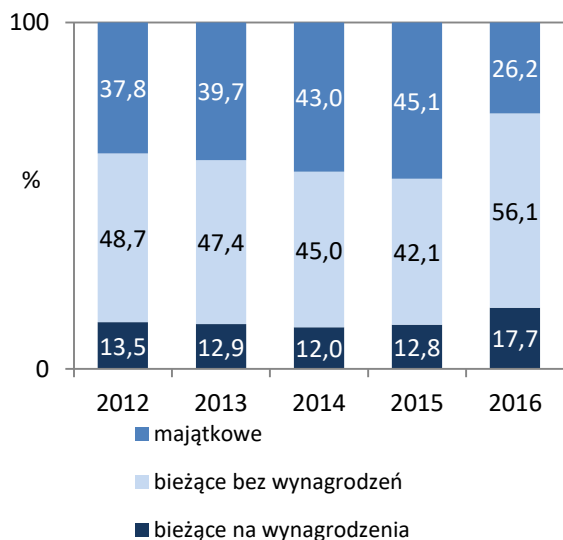
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W strukturze wydatków według działów klasyfikacji budżetowej w 2016 r. największy udział w zrealizowanych wydatkach ogółem miały wydatki w dziale „Transport i łączność” – 39,9%. W dziale tym najważniejszą kategorię wydatkową stanowiły wydatki na wojewódzkie drogi publiczne – 44,2% oraz wydatki na krajowe przewozy kolejowe – 39,3%. Znaczący udział w wydatkach ogółem województw miały również wydatki wykonane w następujących działach: „Administracja publiczna” – 12,3%, „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” – 10,2%, „Rolnictwo i łowiectwo” – 8,9%.

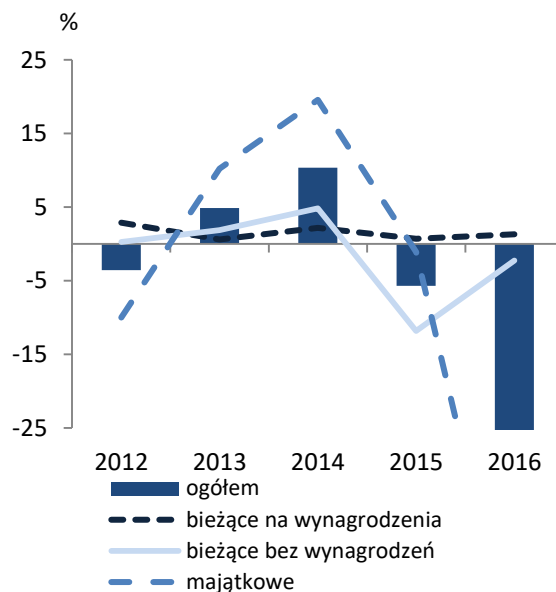
W największych działach wydatki zmniejszyły się odpowiednio: w dziale „Transport i łączność” o 28,2%, „Rolnictwo i łowiectwo” o 21,4%, „Administracja publiczna” o 17,5% oraz w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” o 5,6%.

W 2016 r. wydatki ogółem spadły o 26,6% w porównaniu z 2015 r., wydatki bieżące były niższe o 1,4%, a wydatki majątkowe o 57,4%. Natomiast wcześniej, w latach 2012-2014 następował wzrost wydatków bieżących oraz wydatków majątkowych.

Wykres 69. Wydatki bieżące i majątkowe województw

Wykres 70. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych (r/r)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

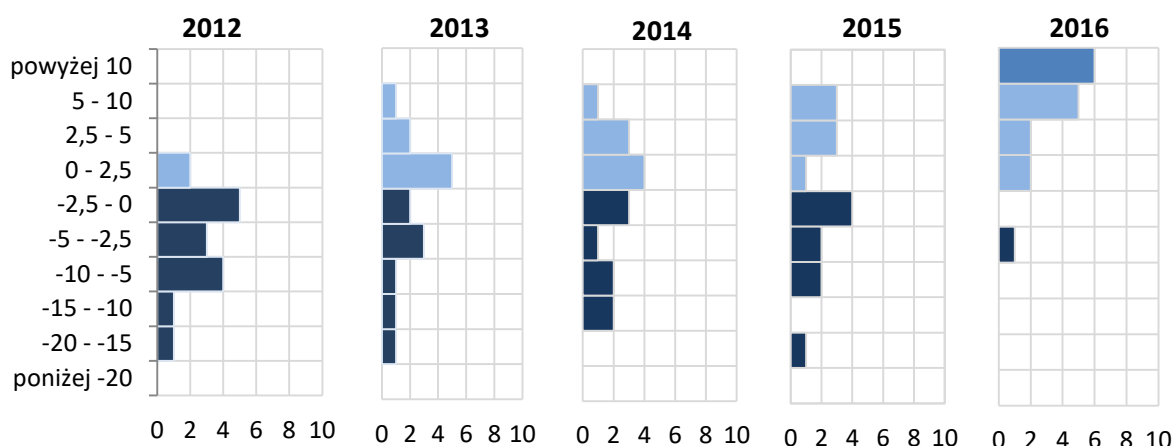
Istotny udział w wydatkach bieżących miały dotacje (29,3%, tj. 3 702,4 mln zł) oraz wydatki na wynagrodzenia (17,7%, tj. 2 230,3 mln zł). W strukturze wydatków na **wynagrodzenia** największą kategorię wydatkową stanowił dział „Administracja publiczna” (40,3%). W dalszej kolejności były to: „Oświata i wychowanie” (18,9%), „Rolnictwo i łowiectwo” (10,2%), „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” (9,0%), „Transport i łączność” (8,7%).

Wydatki na inwestycje, których wartość wyniosła 3 083,0 mln zł, były największą częścią **wydatków majątkowych** i stanowiły 93,1% ich wartości. Ponad połowę wydatków majątkowych województw, tj. 53,5%, zrealizowano w dziale „Transport i łączność”. W dziale tym dominującą kategorię stanowiły wydatki na drogi publiczne (74,1%). Znaczna część wydatków majątkowych została zrealizowana także w działach „Ochrona zdrowia” (15,9%) oraz „Rolnictwo i łowiectwo” (12,2%).

VI.3. WYNIK BUDŻETÓW WOJEWÓDZTW

W 2016 r. budżety województw zamknęły się nadwyżką w wysokości 888,2 mln zł (podczas gdy w 2015 r. odnotowano deficyt w wysokości 92,5 mln zł). Piętnaście województw uzyskało nadwyżkę budżetową na łączną kwotę 934,8 mln zł, a budżet jednego województwa zamknął się deficytem, który wyniósł 46,6 mln zł. Dla porównania, w 2015 r. jedynie siedem województw uzyskało nadwyżkę budżetową na łączną kwotę 389,1 mln zł, w 2014 r. i 2013 r. osiem województw wykazało nadwyżkę budżetową, a w 2012 r. jedynie dwa województwa zamknęły rok budżetowy nadwyżką. W 2016 r. deficyt budżetowy wystąpił tylko dla jednego województwa i w relacji do dochodów nie przekroczył 5%.

Wykres 71. Województwa według relacji wyniku budżetowego do dochodów

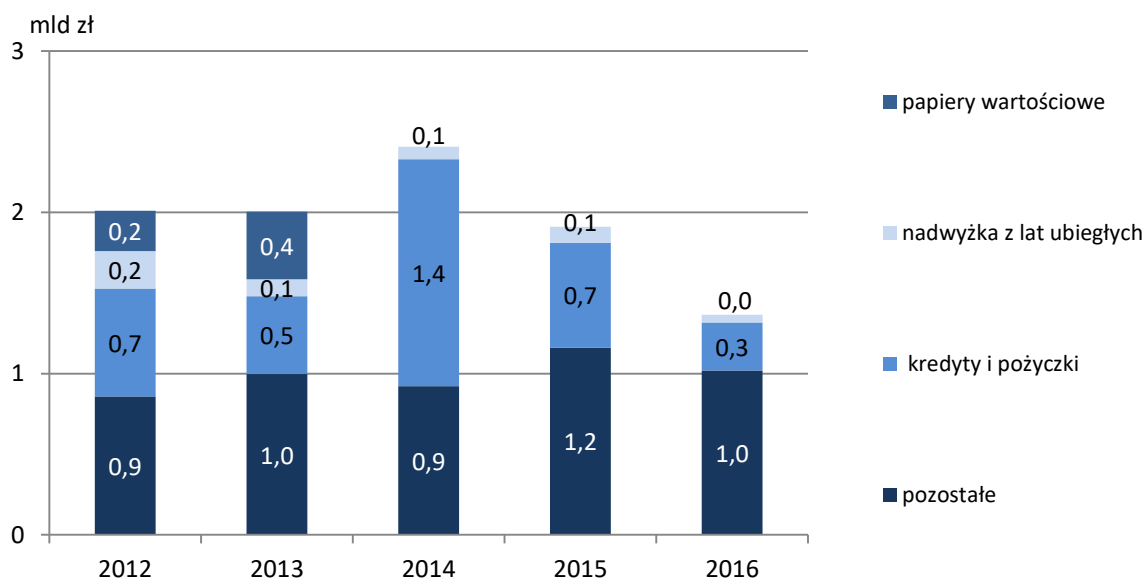
Uwaga: przedziały dla wartości wskaźnika lewostronnie domknięte.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

VI.4. FINANSOWANIE

W 2016 r. województwa zrealizowały **przychody** w łącznej wysokości 1 364,3 mln zł, a **rozkłady** w wysokości 756,3 mln zł. Największy udział w przychodach (73,4%) miała kategoria tzw. wolnych środków³⁰ w wysokości 1 000,9 mln zł. Przychody z kredytów i pożyczek stanowiły 21,8%, zaś z nadwyżki z lat ubiegłych 3,5%. Rozkłady z tytułu spłaty kredytów i pożyczek stanowiły 92,8%, a wykup papierów wartościowych 1,6%.

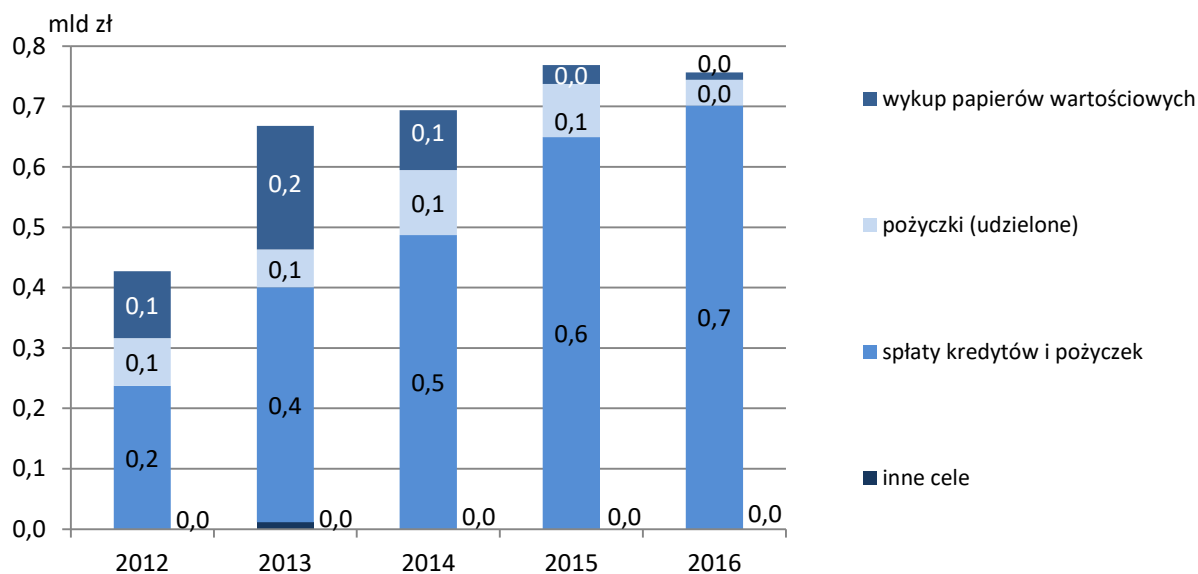
Wykres 72. Przychody województw

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

³⁰ Tj. nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych. Powstaje ona w wyniku rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

Wykres 73. Rozchody województw

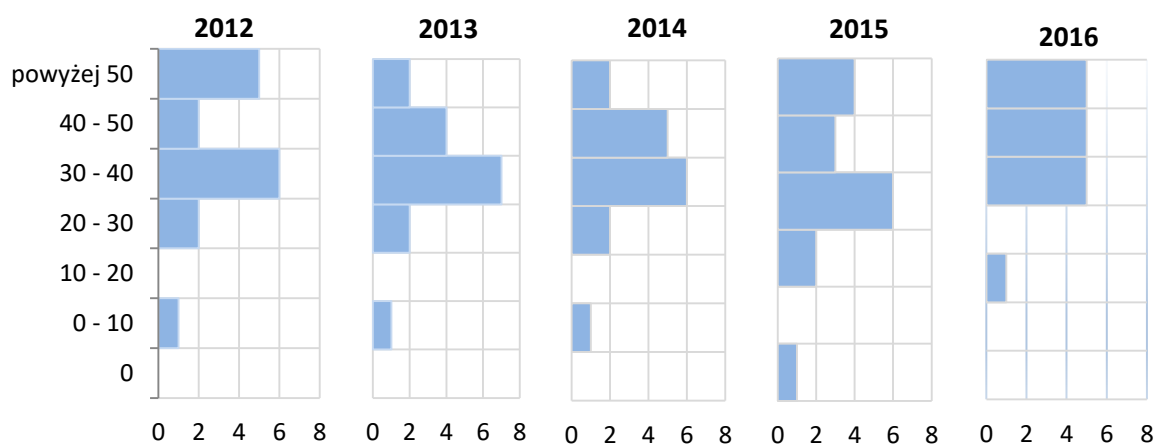
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

VI.5. ZADŁUŻENIE WOJEWÓDZTW

Zobowiązania wystąpiły we wszystkich województwach i na koniec 2016 r. wyniosły łącznie 6 768,9 mln zł (o 5,4% mniej niż w roku poprzednim). Spadek był m.in. wynikiem niższej o 5,9% wartości zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek, które stanowiły większość zobowiązań (94,6%), tj. 6 405,5 mln zł. Na zobowiązania z tytułu papierów wartościowych przypadało 362,8 mln zł, czyli o 13,4 mln zł więcej niż w roku poprzednim. Znacznie zmniejszyły się zobowiązania wymagalne. Kwota zobowiązań wymagalnych zmniejszyła się z 1,2 mln zł do 620 tys. zł w 2016 r.

Wskaźnik zadłużenia, liczony jako udział zobowiązań ogółem w wykonanych dochodach ogółem w 2016 r. wyniósł 50,1%, podczas gdy w 2015 r. było to 41,8%.

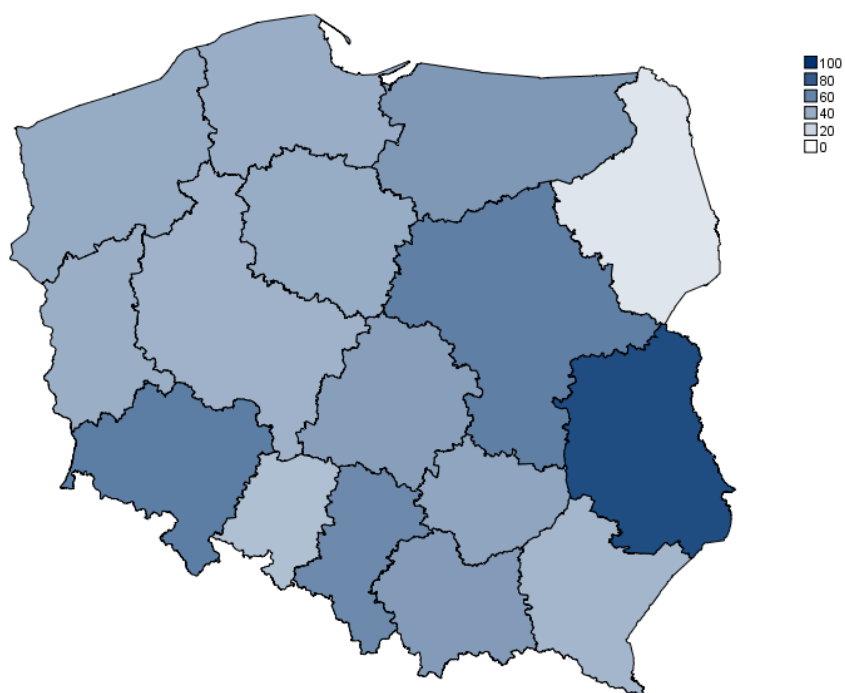
Wykres 74. Województwa według relacji zadłużenia do dochodów

Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 75. Województwa według wskaźnika zadłużenia w 2016 r.

Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

PODSUMOWANIE

Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego w 2016 r. była prowadzona w oparciu o przepisy *ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych*, a dane dotyczące sposobu przekazywania środków europejskich JST były porównywalne z rokiem poprzednim.

W 2016 r. **dochody ogółem** budżetów JST wyniosły 213 668,9 mln zł i były wyższe o 7,4% w porównaniu z rokiem poprzednim. Przy **wydatkach ogółem** na poziomie 206 034,6 mln zł (wyższych o 4,9% niż w 2015 r.), JST osiągnęły nadwyżkę budżetową w kwocie 7 634,4 mln zł.

Nadwyżka budżetowa wystąpiła w 2 245 jednostkach tj. 80,0% wszystkich JST. Deficyt budżetowy odnotowały 563 jednostki tj. 20,0% wszystkich JST. Dla porównania, nadwyżkę budżetową w 2015 r. osiągnęło 2 008 jednostek samorządu terytorialnego (71,5% ogółu). Deficyt wystąpił w 800 jednostkach, tj. 28,5% wszystkich samorządów.

Łączna kwota **dotacji ogółem** przekazanych do JST w 2016 r. wynosiła 53 949,4 mln zł. Dotacje celowe wyniosły 47 291,1 mln zł i wzrosły o 60,8% w porównaniu z 2015 r., zaś dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych nie podlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§200, §620, §205, §625) wyniosły łącznie 6 658,3 mln zł i zmniejszyły się o 11,3%. W 2016 r. **wydatki bieżące** wyniosły 180 203,9 mln zł, co oznaczało ich wzrost o 14,2%. **Wydatki majątkowe** ukształtowały się na poziomie 25 830,6 mln zł tj. niższym o 33,0% w porównaniu z 2015 r.

Zobowiązania ogółem JST w końcu 2016 r. osiągnęły kwotę 69 019,9 mln zł, co oznacza spadek w ciągu roku o 3,7%. Wskaźnik zadłużenia, liczony jako relacja zobowiązań ogółem do wykonanych dochodów ogółem, wyniósł 32,3% (mniej o 3,7 p. proc). Przy wyłączeniu zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych, wskaźnik ten wyniósł 30,3% i był o 2,3 p. proc. niższy niż rok wcześniej.

Na mocy *ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2016 r. poz. 195) od kwietnia 2016 r.* wprowadzono świadczenie wychowawcze, skierowane do rodzin wychowujących dzieci do 18 roku życia, tzw. „**Rodzina 500 plus**”. Świadczenie to było finansowane z budżetu państwa, poprzez samorząd gminny, który otrzymał środki finansowe na pokrycie kosztów obsługi tego świadczenia. Zwiększenie dotacji celowych z budżetu państwa oraz zwiększenie wydatków na świadczenia społeczne, związanych z tym programem, miało istotny wpływ zarówno na dynamikę jak i na strukturę dochodów i wydatków JST.

SUMMARY

The financial economy of Local Governments Units (LGU) in 2016 was conducted under the provisions of the Act on public finances of 27 August 2009. Data on the transferring of European funds to LGU in 2016 were comparable with the data from the previous year.

In 2016, the **total revenue** of budgets of LGU amounted to 213 668,9 million PLN and increased by 7,4% to the previous year. With the **total expenditure** of 206 034,6 million PLN (higher by 4,9% than in 2015) **budget surplus** of 7 634,4 million PLN **was achieved**.

Budgetary surplus occurred in 2 245 units, i.e. 80,0% of all LGU. Budget deficit was recorded in 563 units, i.e. 20,0% of all LGU. For comparison, a budget surplus in 2015 reached 2 008 local government units (71,5% of the total). Deficit occurred in 800 local government units, i.e. 28,5% of the total.

The total amount of the **total grants** transferred in 2016 to LGU reached 53 949,4 million PLN. The **targeted grants** amounted to 47 291,1 million PLN and increased by 60,8% in comparison to 2015. The grants provided under programs financed with the participation of European funds, other non-refundable foreign funds and payments from budget of European funds (grants from paragraphs: 200, 620, 205 and 625) amounted to 6 658,3 million PLN and decreased by 11,3%. In 2016, **current expenditure** amounted to 180 203,9 million PLN, which meant an increase of 14,2%. **Capital expenditure** reached level of 25 830,6 million PLN, lower by 33,0% compared to 2015.

Total liabilities of LGU at the end of 2016 amounted to 69 019,9 million PLN, which means a decrease of 3,7% during this year. The debt ratio, reflecting to relation of total liabilities to achieved total revenues, reached the level of 32,3% (less by 3,7 p.p.). The LGU debt ratio, which excluded liabilities connected with programs and projects co-financed by European Union, has attained the level of 30,3%, and was lower by 2,3 p.p. than in 2015.

By virtue of the Act of 11 February 2016 on state aid for the upbringing of children (Journal of Laws of 2016, item 195), from 1 April 2016, an educational benefit, called "**The Family 500 plus**" was introduced to families bringing up children under 18 years of age. This benefit was financed from the state budget, through the communal government, which received financial resources to cover the operating costs of this service. The increase of targeted subsidies from the state budget and increase of expenditures on social benefits affected both the dynamics and the structure of revenues, as well as expenditures of local government units.

SPIS TABLIC

TABL. 1. LICZBA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W LATACH 2012-2016.....	11
TABL. 2. LUDNOŚĆ POLSKI WEDŁUG WOJEWÓDZTW I TYPÓW GMIN W 2016 R.....	12
TABL. 3. WYDATKI ZREALIZOWANE PRZEZ JST W RAMACH FUNDUSZU SOŁECKIEGO	19
TABL. 4. WSKAŹNIKI UDZIAŁÓW JST WE WPŁYWACH Z PODATKÓW DOCHODOWYCH (W %).....	22
TABL. 5. WSKAŹNIK UDZIAŁÓW BUDŻETÓW JST WE WPŁYWACH Z PIT I CIT (W %)	23
TABL. 6. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW JST.....	29
TABL. 7. DOCHODY JST.....	30
TABL. 8. DOCHODY OGÓŁEM WEDŁUG SZCZEBLI JST	31
TABL. 9. DOCHODY WŁASNE JST	33
TABL. 10. WPŁYWY Z PODATKÓW PIT I CIT W DOCHODACH JST.....	35
TABL. 11. DOTACJE OGÓŁEM JST	36
TABL. 12. SUBWENCJA OGÓLNA JST	39
TABL. 13. ŚRODKI NA FINANSOWANIE I WSPÓŁFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH	40
TABL. 14. ŚRODKI NA FINANSOWANIE I WSPÓŁFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH W 2016 R. WEDŁUG SZCZEBLI JST	42
TABL. 15. WYDATKI WEDŁUG SZCZEBLI JST	43
TABL. 16. WYDATKI OGÓŁEM JST	43
TABL. 17. WYDATKI JST NA FINANSOWANIE I WSPÓŁFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH	46
TABL. 18. WYDATKI JST NA FINANSOWANIE I WSPÓŁFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH W 2016 R.....	47
TABL. 19. WYNIK FINANSOWY JST	48
TABL. 20. LICZBA JST Z NADWYŻKĄ I DEFICYTEM BUDŻETOWYM.....	49
TABL. 21. RÓŻNE MIARY WYNIKU BUDŻETÓW JST I ICH RELACJI DO DOCHODÓW OGÓŁEM.....	51
TABL. 22. LICZBA JST WYKAZUJĄCYCH NADWYŻKĘ/DEFICYT WEDŁUG RÓŻNYCH MIAR WYNIKU.....	52
TABL. 23. ZOBOWIĄZANIA OGÓŁEM POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI JST.....	54
TABL. 24. ZOBOWIĄZANIA POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI JST Z TYTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK	

ZWIĄZANYCH Z WYKORZYSTANIEM ŚRODKÓW Z UE.....	55
TABL. 25. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN OGÓŁEM	58
TABL. 26. DOCHODY GMIN WEDŁUG TYPÓW.....	59
TABL. 27. DOCHODY WŁASNE GMIN OGÓŁEM.....	62
TABL. 28. DOTACJE OGÓŁEM DLA GMIN OGÓŁEM	64
TABL. 29. SUBWENCJA OGÓLNA GMIN	67
TABL. 30. WYDATKI GMIN WEDŁUG TYPÓW	68
TABL. 31. WYDATKI GMIN.....	72
TABL. 32. UDZIAŁ GMIN W WOJEWÓDZTWIE WEDŁUG WSKAŹNIKA ZADŁUŻENIA W 2016 R.	76
TABL. 33. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	82
TABL. 34. DOCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	83
TABL. 35. WYKONANIE DOCHODÓW WŁASNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	85
TABL. 36. DOTACJE MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	88
TABL. 37. SUBWENCJA OGÓLNA MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	92
TABL. 38. WYDATKI MIAST NA PRAWACH POWIATU	93
TABL. 39. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW POWIATÓW	99
TABL. 40. DOCHODY POWIATÓW	100
TABL. 41. DOCHODY WŁASNE POWIATÓW	101
TABL. 42. DOTACJE POWIATÓW	102
TABL. 43. SUBWENCJA OGÓLNA POWIATÓW	105
TABL. 44. WYDATKI POWIATÓW.....	106
TABL. 45. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW WOJEWÓDZTW	112
TABL. 46. DOCHODY WOJEWÓDZTW	113
TABL. 47. DOCHODY WŁASNE WOJEWÓDZTW.....	114
TABL. 48. DOTACJE OGÓŁEM WOJEWÓDZTW.....	116
TABL. 49. SUBWENCJA OGÓLNA WOJEWÓDZTW.....	119
TABL. 50. WYDATKI WOJEWÓDZTW	120

SPIS WYKRESÓW

WYKRES 1. LUDNOŚĆ POLSKI WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2016 R.....	12
WYKRES 2. BUDŻETY JST	29
WYKRES 3. DOCHODY I WYDATKI JST NA 1 MIESZKAŃCA	30
WYKRES 4. DOCHODY JST	32
WYKRES 5. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH JST	35
WYKRES 6. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII DOCHODÓW WŁASNYCH (R/R)	35
WYKRES 7. STRUKTURA OTRZYMANYCH PRZEZ JST DOTACJI CELOWYCH	39
WYKRES 8. ŚRODKI NA FINANSOWANIE I WSPÓŁFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH ORAZ POZOSTAŁE DOCHODY JST	41
WYKRES 9. WYDATKI BIEŻĄCE I MAJĄTKOWE W BUDŻETACH JST	45
WYKRES 10. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKOWYCH JST (R/R).....	45
WYKRES 11. WYDATKI NA FINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH ORAZ POZOSTAŁE WYDATKI JST.....	47
WYKRES 12. LICZBA JST WEDŁUG RELACJI WYNIKU FINANSOWEGO DO WYKONANYCH DOCHODÓW	49
WYKRES 13. WYNIK OPERACYJNY BUDŻETÓW JST	50
WYKRES 14. PRZYCHODY JST	53
WYKRES 15. ROZCHODY JST.....	53
WYKRES 16. ZADŁUŻENIE JST NA TLE SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH	55
WYKRES 17. WSKAŹNIK RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW	56
WYKRES 18. LICZBA JST WEDŁUG RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW W 2016 R.	57
WYKRES 19. BUDŻETY GMIN.....	59
WYKRES 20. DOCHODY GMIN.....	61
WYKRES 21. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH GMIN.....	64
WYKRES 22. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII DOCHODÓW WŁASNYCH (R/R)	64
WYKRES 23. STRUKTURA DZIAŁOWA DOTACJI CELOWYCH OTRZYMANYCH PRZEZ GMINY	66
WYKRES 24. WYDATKI WEDŁUG TYPÓW GMIN.....	70
WYKRES 25. STRUKTURA WYDATKÓW GMIN.....	71
WYKRES 26. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKÓW (R/R)	71

WYKRES 27. STRUKTURA DZIAŁOWA WYDATKÓW GMIN	71
WYKRES 28. WYNIK WEDŁUG TYPÓW GMIN.....	73
WYKRES 29. GMINY WEDŁUG RELACJI WYNIKU BUDŻETOWEGO DO DOCHODÓW	74
WYKRES 30. PRZYCHODY GMIN	75
WYKRES 31. ROZCHODY GMIN	76
WYKRES 32. GMINY WEDŁUG RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW	77
WYKRES 33. RELACJA ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2016 R.	78
WYKRES 34. RELACJA ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW WEDŁUG TYPÓW GMIN.....	80
WYKRES 35. BUDŻETY MIAST NA PRAWACH POWIATU	83
WYKRES 36. DOCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU	84
WYKRES 37. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU	87
WYKRES 38. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII DOCHODÓW WŁASNYCH (R/R)	87
WYKRES 39. STRUKTURA DOTACJI CELOWYCH OTRZYMANYCH PRZEZ MIASTA NA PRAWACH POWIATU.....	91
WYKRES 40. WYDATKI BIEŻĄCE I MAJĄTKOWE W BUDŻETACH MIAST NA PRAWACH POWIATU	94
WYKRES 41. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKOWYCH (R/R).....	94
WYKRES 42. STRUKTURA DZIAŁOWA WYDATKÓW OGÓŁEM MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	95
WYKRES 43. MIASTA NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RELACJI WYNIKU BUDŻETOWEGO DO DOCHODÓW	96
WYKRES 44. PRZYCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU	96
WYKRES 45. ROZCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	97
WYKRES 46. MIASTA NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW	97
WYKRES 47. MIASTA NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WSKAŹNIKA ZADŁUŻENIA W 2016 R.	98
WYKRES 48. RELACJA ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2016 R.	98
WYKRES 49. BUDŻETY POWIATÓW.....	99
WYKRES 50. DOCHODY POWIATÓW.....	100
WYKRES 51. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH POWIATÓW.....	102
WYKRES 52. ZMIANA DOCHODÓW Z TYTUŁU CIT I PIT (R/R)	102
WYKRES 53. STRUKTURA DOTACJI CELOWYCH OTRZYMANYCH PRZEZ POWIATY.....	104

WYKRES 54. STRUKTURA DZIAŁOWA WYDATKÓW POWIATÓW	107
WYKRES 55. WYDATKI BIEŻĄCE I MAJĄTKOWE POWIATÓW	108
WYKRES 56. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKOWYCH (R/R)	108
WYKRES 57. POWIATY WEDŁUG RELACJI WYNIKU BUDŻETOWEGO DO DOCHODÓW	109
WYKRES 58. PRZYCHODY POWIATÓW	109
WYKRES 59. ROZCHODY POWIATÓW	110
WYKRES 60. POWIATY WEDŁUG RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW	110
WYKRES 61. POWIATY WEDŁUG WSKAŹNIKA ZADŁUŻENIA W 2016 R.	111
WYKRES 62. RELACJA ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2016 R.	111
WYKRES 63. BUDŻETY WOJEWÓDZTW	112
WYKRES 64. DOCHODY WOJEWÓDZTW	114
WYKRES 65. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH WOJEWÓDZTW	115
WYKRES 66. ZMIANA DOCHODÓW WŁASNYCH, PIT, CIT ORAZ DOCHODÓW Z MAJĄTKU (R/R)	115
WYKRES 67. STRUKTURA DOTACJI CELOWYCH OTRZYMANYCH PRZEZ WOJEWÓDZTWA	118
WYKRES 68. STRUKTURA DZIAŁOWA WYDATKÓW OGÓŁEM WOJEWÓDZTW	121
WYKRES 69. WYDATKI BIEŻĄCE I MAJĄTKOWE WOJEWÓDZTW	122
WYKRES 70. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKOWYCH (R/R)	122
WYKRES 71. WOJEWÓDZTWA WEDŁUG RELACJI WYNIKU BUDŻETOWEGO DO DOCHODÓW	123
WYKRES 72. PRZYCHODY WOJEWÓDZTW	123
WYKRES 73. ROZCHODY WOJEWÓDZTW	124
WYKRES 74. WOJEWÓDZTWA WEDŁUG RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW	124
WYKRES 75. WOJEWÓDZTWA WEDŁUG WSKAŹNIKA ZADŁUŻENIA W 2016 R.	125

ZAŁĄCZNIK - AKTY PRAWNE

Ważniejsze akty prawne dotyczące gospodarki budżetowej jednostek samorządu

terytorialnego:

- Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 617);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 446);
- Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 716);
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 2032);
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1943);
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1888);
- Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zagospodarowaniu nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej (Dz. U. z 1994 r., Nr 79, poz. 363, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1047);
- Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 282);
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 250);
- Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 543);
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 814);
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 486);
- Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. z 1998 r., Nr 96, poz. 603, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. z 1998 r., Nr 133, poz. 872, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2003 r., Nr 15, poz. 148, z późn. zm.) — akt uchylony;
- Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 223);
- Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 374);
- Ustawa z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. z 2003 r., Nr 188, poz. 1840, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 198);

- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1518);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 930);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 1448);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 645);
- Ustawa z dnia 25 listopada 2004 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2004 r., Nr 273, poz. 2703);
- Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 168);
- Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2005 r., Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.) — akt uchylony;
- Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1842);
- Ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1827);
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 383);
- Ustawa z dnia 7 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r., Nr 249, poz. 1828);
- Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2006 r., Nr 249, poz. 1832);
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 209);
- Ustawa z dnia 7 listopada 2008 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (Dz. U. z 2008 r., Nr 216, poz. 1370);
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 696);
- Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie (Dz. U. z 2009 r., Nr 92, poz. 753);
- Ustawa z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołectkim (Dz. U. z 2009 r., Nr 52, poz. 420 z późn. zm.) — akt uchylony;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1870, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 157, poz. 1241 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy — Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2009 r., Nr 215, poz. 1664);
- Ustawa z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r., Nr 40, poz. 229);
- Ustawa z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 657);

- Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r., Nr 257, poz. 1726);
- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1638);
- Ustawa z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r., Nr 138, poz. 808);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1131);
- Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r., Nr 152, poz. 897);
- Ustawa z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej (Dz. U. z 2012 r., poz. 1456);
- Ustawa z dnia 22 lutego 2013 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz. 509);
- Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołectkim (Dz. U. z 2014 r., poz. 301);
- Ustawa z dnia 9 maja 2014 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r., poz. 911);
- Ustawa z dnia 26 września 2014 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r., poz. 1626);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 87);
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1045);
- Ustawa z dnia 25 lutego 2016 r. o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego (Dz. U. z 2016 r., poz. 352);
- Ustawa z dnia 1 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r., poz. 1985).

- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 lipca 2000 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów (Dz. U. z 2000 r., Nr 59, poz. 688, z późn. zm.) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 marca 2001 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2001 r., Nr 24, poz. 279) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 marca 2003 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów (Dz. U. z 2003 r., Nr 68, poz. 634, z późn. zm.) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 września 2004 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2004 r., Nr 209, poz. 2132, z późn. zm.) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 sierpnia 2005 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2005 r., Nr 170, poz. 1426) — akt uchylony;

- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2006 r., Nr 107, poz. 726, z późn. zm.) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2006 r., Nr 115, poz. 781) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 września 2006 r. w sprawie podziału części równoważącej subwencji ogólnej dla gmin na rok 2007 (Dz. U. z 2006 r., Nr 169, poz. 1205) — akt wygasł;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 września 2006 r. w sprawie podziału części równoważącej subwencji ogólnej dla województw na 2007 (Dz. U. z 2006 r., Nr 169, poz. 1206) — akt wygasł;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 21 września 2006 r. w sprawie podziału części równoważącej subwencji ogólnej dla powiatów na rok 2007 (Dz. U. z 2006 r., Nr 169, poz. 1208) — akt wygasł;
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 28 maja 2007 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2006 (Dz. U. z 2007 r., Nr 102, poz. 697);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie części podziału oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w 2009 r. (Dz. U. z 2008 r., Nr 235, poz. 1588) — akt wygasł;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 marca 2009 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 1786);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 marca 2009 r. w sprawie udzielania dotacji celowych dla jednostek samorządu terytorialnego na przebudowę, budowę lub remonty dróg powiatowych i gminnych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 316);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 czerwca 2009 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2008 (Dz. U. z 2009 r., Nr 108, poz. 905);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2009 r. w sprawie utworzenia, ustalenia granic i nazw gmin oraz siedzib ich władz, ustalenia granic niektórych miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta (Dz. U. z 2009 r., Nr 120, poz. 1000);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) (Dz. U. z 2009 r., Nr 202, poz. 1558);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 stycznia 2010 r. w sprawie trybu zwrotu wydatków gmin wykonywanych w ramach funduszu sołectkiego (Dz. U. z 2010 r., Nr 21, poz. 106) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2010 r., Nr 20, poz. 103) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 1053, z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu

terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 289);

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15 lipca 2010 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2009 (Dz. U. z 2010 r., Nr 135, poz. 908);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 grudnia 2010 r. w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 1542);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) (Dz. U. z 2010 r., Nr 249, poz. 1658);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie przypadków, w których nie stosuje się ograniczeń dotyczących zaciągania niektórych zobowiązań finansowych przez jednostki sektora finansów publicznych, z wyjątkiem Skarbu Państwa (Dz. U. z 2010 r., Nr 250, poz. 1678);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 czerwca 2011 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2010 (Dz. U. z 2011 r., Nr 133, poz. 769);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym (Dz. U. z 2011 r., Nr 298, poz. 1766);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego (Dz. U. z 2011 r., Nr 298, poz. 1767);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 lipca 2012 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2011 (Dz. U. z 2012 r., poz. 824);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 lipca 2012 r. w sprawie przywrócenia miastu Wałbrzych statusu miasta na prawach powiatu oraz ustalenia granic powiatu wałbrzyskiego (Dz. U. z 2012 r., poz. 853);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 listopada 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie udzielania dotacji celowych dla jednostek samorządu terytorialnego na przebudowę, budowę lub remonty dróg powiatowych i gminnych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 316);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2013 (Dz. U. z 2012 r., poz. 1541) — akt wygaś;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie płatności w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz przekazywania informacji dotyczących tych płatności (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 75);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 10 stycznia 2013 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 92);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 sierpnia 2013 r. w sprawie udzielania gminom dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2013 r., poz. 956 z późn. zm.);

- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 października 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 1773);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia, stosowania i udostępniania krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju oraz związanych z tym obowiązków organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2013 r., poz. 1585);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2014 (Dz. U. z 2013 r., poz. 1687) — akt wygaś;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 stycznia 2014 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania budżetu państwa (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 69);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1015);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 czerwca 2014 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2013 (Dz. U. z 2014 r., poz. 804);
- Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 8 lipca 2014 r. w sprawie wzorów informacji przekazywanych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i wojewodę, trybu zwrotu części wydatków gmin wykonanych w ramach funduszu sołectkiego oraz wzoru wniosku o ten zwrot (Dz. U. z 2014 r., poz. 916);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2014 r. w sprawie ustalenia granic powiatu zielonogórskiego (Dz. U. z 2014 r., poz. 1020);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2014 r. w sprawie połączenia gmin, ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta oraz zmiany siedziby władz gminy (Dz. U. z 2014 r., poz. 1023);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2014 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2015 (Dz. U. z 2014 r., poz. 1977) — akt wygaś;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2014 r., poz. 1952);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2014 (Dz. U. z 2015 r., poz. 997);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2015 r. w sprawie ustalenia granic niektórych miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta, ustalenia granic oraz zmiany nazw i siedzib władz niektórych gmin (Dz. U. z 2015 r., poz. 1083);
- Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 20 sierpnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wzorów informacji przekazywanych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i wojewodę, trybu zwrotu części wydatków gmin wykonanych w ramach funduszu sołectkiego oraz wzoru wniosku o ten zwrot (Dz. U. z 2015 r., poz. 1389);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 września 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie udzielania dotacji celowych dla jednostek samorządu terytorialnego

na przebudowę, budowę lub remonty dróg powiatowych i gminnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1451);

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 grudnia 2015 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2016 (Dz. U. z 2015 r., poz. 2294) — akt wygaś.

ANEKS STATYSTYCZNY DOSTĘPNY W WERSJI ELEKTRONICZNEJ W FORMACIE XLS (Spis tablic)

STATISTICAL APPENDIX AVAILABLE IN THE ELECTRONIC VERSION IN XLS FORMAT

A. DANE ILOŚCIOWE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

LOCAL GOVERNMENT UNITS' QUANTITATIVE DATA

TABL. 1. LICZBA GMIN WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO

NUMBER OF GMINAS BY ADMINISTRATIVE DIVISION

TABL. 2. LICZBA POWIATÓW WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO

NUMBER OF POWIATS BY ADMINISTRATIVE DIVISION

TABL. 3. LICZBA LUDNOŚCI WEDŁUG WOJEWÓDZTW I PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO

POPULATION BY VOIVODSHIP AND ADMINISTRATIVE DIVISION

DANE FINANSOWE

FINANCIAL DATA

B.I. GOSPODARKA BUDŻETOWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO – OGÓŁEM

LOCAL GOVERNMENT UNITS' BUDGETARY ECONOMY - TOTAL

TABL. 1. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

TABL. 2. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN RAZEM

TOTAL GMINAS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

TABL.3. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN MIEJSKICH

URBAN GMINAS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

TABL.4. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN MIEJSKO-WIEJSKICH

URBAN-RURAL GMINAS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

TABL. 5. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN WIEJSKICH

RURAL GMINAS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

TABL. 6. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW POWIATÓW

POWIATS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

TABL. 7. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU

CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

TABL. 8. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW WOJEWÓDZTW

VOIVODSHIPS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT

B.II. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JST - WEDŁUG WOJEWÓDZTW

LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUE AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP

TABL. 1. DOCHODY WŁASNE I POZOSTAŁE DOCHODY BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW

GMINAS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER REVENUE BY VOIVODSHIP

TABL. 2. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW GMIN: MIEJSKICH, MIEJSKO-WIEJSKICH I WIEJSKICH
WEDŁUG WOJEWÓDZTW

*URBAN, URBAN-RURAL AND RURAL GMINAS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER
REVENUE BY VOIVODSHIP*

- TABL. 3. DOCHODY BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETS' REVENUE BY TYPE AND VOIVODSHIP
- TABL. 4. DOTACJE CELOWE DLA GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' TARGETED GRANTS BY VOIVODSHIP
- TABL. 5. DOTACJE §§ 200 I 620 ORAZ 205 I 625 DLA GMIN OGÓŁEM ORAZ GMIN: MIEJSKICH,
MIEJSKO-WIEJSKICH I WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW
*TOTAL GMINAS' AND URBAN, URBAN-RURAL, RURAL GMINAS' §§ 200 & 620 AND 205 &
625 GRANTS BY VOIVODSHIP*
- TABL.6. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND VOIVODSHIP
- TABL. 7. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 700 - GOSPODARKA MIESZKANIOWA" WEDŁUG
WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 700 - HOUSING" BY VOIVODSHIP
- TABL. 8. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG
WOJEWÓDZTW
*GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 801 - EDUCATION AND UPBRINGING" BY
VOIVODSHIP*
- TABL. 9. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA"
WEDŁUG WOJEWÓDZTW
*GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 854 - EDUCATIONAL CARE" BY
VOIVODSHIP*
- TABL.10. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 900 - GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA
ŚRODOWISKA" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
*GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 900 - MUNICIPAL WASTE AND
ENVIROMENTAL PROTECTION" BY VOIVODSHIP*
- TABL. 11. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 921 - KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA
NARODOWEGO" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
*GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 921 – CULTURE AND PROTECTION OF
NATIONAL HERITAGE" BY VOIVODSHIP*
- TABL. 12. WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW GMIN ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA
1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW
*GMINAS' BUDGETS' RESULT AND REVENUE AND EXPENDITURE PER CAPITA BY
VOIVODSHIP*
- TABL. 13. DOCHODY WŁASNE I POZOSTAŁE DOCHODY BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG
WOJEWÓDZTW
POWIATS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER REVENUE BY VOIVODSHIP
- TABL. 14. DOCHODY BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW
POWIATS' BUDGETS' REVENUE BY TYPE AND VOIVODSHIP
- TABL. 15. DOTACJE CELOWE DLA POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' TARGETED GRANTS BY VOIVODSHIP
- TABL. 16. DOTACJE §§ 200 I 620 ORAZ 205 I 625 DLA POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' §§ 200 & 620 AND 205 & 625 GRANTS BY VOIVODSHIPS
- TABL. 17. WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW
POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND VOIVODSHIP

- TABL. 18. WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 801 - EDUCATION AND UPBRINGING" BY VOIVODSHIP
- TABL. 19. WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW POWIATÓW ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' BUDGETS' RESULT AND REVENUE AND EXPENDITURE PER CAPITA BY VOIVODSHIP
- TABL. 20. DOCHODY WŁASNE I POZOSTAŁE DOCHODY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER REVENUE BY VOIVODSHIP
- TABL. 21. DOCHODY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' REVENUE BY TYPE AND VOIVODSHIP
- TABL. 22. DOTACJE CELOWE DLA MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' TARGETED GRANTS BY VOIVODSHIP
- TABL. 23. DOTACJE §§ 200 I 620 ORAZ 205 I 625 DLA MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' §§ 200 & 620 AND 205 & 625 GRANTS BY VOIVODSHIP
- TABL. 24. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND VOIVODSHIP
- TABL. 25. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 801 - EDUCATION AND UPBRINGING" BY VOIVODSHIP
- TABL. 26. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W "DZIALE 851 - OCHRONA ZDROWIA" ORAZ W "DZIAŁACH 852 I 853 - POMOC SPOŁECZNA I POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE ON "SECTION 851 – HEALTH CARE" AND "SECTIONS 852 AND 853 – WELFARE AND OTHER TASKS OF SOCIAL POLICY" BY VOIVODSHIP
- TABL. 27. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W "DZIALE 900 - GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 900 - MUNICIPAL WASTE AND ENVIROMENTAL PROTECTION" BY VOIVODSHIP
- TABL. 28. WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' RESULT AND REVENUE AND EXPENDITURE PER CAPITA BY VOIVODSHIP
- TABL. 29. DOCHODY BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG RODZAJÓW
VOIVODSHIPS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER REVENUE BY VOIVODSHIP
- TABL. 30. DOTACJE CELOWE DLA SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIPS' TARGETED GRANTS BY VOIVODSHIP

- TABL. 31. DOTACJE §§ 200 I 620 ORAZ 205 I 625 DLA SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIPS' §§ 200 & 620 AND 205 & 625 GRANTS BY VOIVODSHIP
- TABL. 32. WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG RODZAJÓW
VOIVODSHIPS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND VOIVODSHIP
- TABL. 33. WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW W "DZIALE 600 - TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ" ORAZ W "DZIALE 010 - ROLNICTWO I ŁOWIECTWO" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIPS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 600 – TRANSPORT AND COMMUNICATION" AND "SECTION 010 – AGRICULTURE AND HINTING" BY VOIVODSHIP
- TABL. 34. WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW W "DZIALE 851 - OCHRONA ZDROWIA" ORAZ W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIPS' BUDGETS' EXPENDITURES IN "SECTION 851 – HEALTH CARE" AND "SECTION 801 – EDUCATION AND UPBRINGING" BY VOIVODSHIP
- TABL. 35. WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIPS' BUDGETS' RESULT AND REVENUE AND EXPENDITURE PER CAPITA BY VOIVODSHIP

B.III. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JST WEDŁUG DZIAŁÓW

LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUE AND EXPENDITURE BY SECTION

- TABL. 1. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN OGÓLEM WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
TOTAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION
- TABL. 2. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKICH WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
URBAN GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION
- TABL. 3. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKO-WIEJSKICH WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
URBAN-RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION
- TABL. 4. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WIEJSKICH WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION
- TABL. 5. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN OGÓLEM NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
TOTAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION
- TABL. 6. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKICH NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
URBAN GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION
- TABL. 7. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKO-WIEJSKICH NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
URBAN-RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION
- TABL. 8. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WIEJSKICH NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION
- TABL. 9. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN OGÓLEM WEDŁUG RODZAJÓW I WYBRANYCH DZIAŁÓW
TOTAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND SELECTED SECTION
- TABL. 10. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW I WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION AND VOIVODSHIP
- TABL. 11. DOCHODY BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
POWIATS' BUDGETS' REVENUE BY SELECTED SECTION
- TABL. 12. WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG RODZAJÓW I WYBRANYCH DZIAŁÓW
POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND SELECTED SECTION

- TABL. 13. WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW I WOJEWÓDZTW
POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION AND VOIVODSHIP
- TABL. 14. DOCHODY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' REVENUE BY SELECTED SECTION
- TABL. 15. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RODZAJÓW
I WYBRANYCH DZIAŁÓW
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND SELECTED SECTION
- TABL. 16. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
I WOJEWÓDZTW
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION AND
VOIVODSHIP*
- TABL. 17. DOCHODY BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
VOIVODSHIP' BUDGETS' REVENUE BY SELECTED SECTION
- TABL. 18. WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW
VOIVODSHIP' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION

**B.IV. GOSPODARKA BUDŻETOWA ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH, GOSPODARSTW POMOCNICZYCH,
FUNDUSZY CELOWYCH I ŚRODKÓW SPECJALNYCH W LATACH 2003 – 2010**
***FINANCIAL ECONOMY OF BUDGETARY ENTERPRICES, SUBSIDIARY UNITS, DESIGNATED FUNDS
AND SPECIAL FUNDS IN 2003 – 2010***

- TABL. 1. PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 2. PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 3. PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU
WEDŁUG WOJEWÓDZTW
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND EXPENDITURE BY
VOIVODSHIP*
- TABL. 4. PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW
*VOIVODSHIP' LOCAL GOVERNMENT BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND
EXPENDITURE*
- TABL. 5. PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 6. PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH POWIATÓW WEDŁUG
WOJEWÓDZTW
POWIATS' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 7. PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU
WEDŁUG WOJEWÓDZTW
*CITIES ON POWIAT STATUS' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURE BY
VOIVODSHIP*
- TABL. 8. PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIP' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 9. FUNDUSZE CELOWE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO – RAZEM
LOCAL GOVERNMENTS' DESIGNATED FUNDS - TOTAL

- TABL. 10. FUNDUSZE CELOWE GMIN
GMINAS' DESIGNATED FUNDS
- TABL. 11. FUNDUSZE CELOWE POWIATÓW
POWIATS' DESIGNATED FUNDS
- TABL. 12. FUNDUSZE CELOWE MIAST NA PRAWACH POWIATU
CITIES ON POWIAT STATUS' DESIGNATED FUNDS
- TABL. 13. FUNDUSZE CELOWE WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIP' DESIGNATED FUNDS
- TABL. 14. PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 15. PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 16. PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 17. PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIP' LOCAL GOVERNMENTS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP

B.V. RACHUNEK DOCHODÓW WŁASNYCH - WEDŁUG SZCZEBLI JST W LATACH 2003 – 2010
OWN REVENUES ACCOUNT – BY LOCAL GOVERNMENT UNITS' LEVEL IN 2003-2010

- TABL. 1. PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW
GMINAS' OWN REVENUE ACCOUNT' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 2. PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW
POWIATS' OWN REVENUE ACCOUNT' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 3. PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' OWN REVENUE ACCOUNT' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP
- TABL. 4. PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIP' LOCAL GOVERNMENTS' OWN REVENUE ACCOUNT' INCOME AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP

B.VI. PRZYCHODY I ROZCHODY JST
LOCAL GOVERNMENT UNITS' INCOME AND OUTGOING

- TABL.1. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO – RAZEM
SOURCES OF LOCAL GOVERNMENTS' INCOME AND OUTGOING - TOTAL
- TABL.2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW GMIN
SOURCES OF GMINAS' INCOME AND OUTGOING
- TABL.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW POWIATÓW
SOURCES OF POWIATS' INCOME AND OUTGOING

TABL.4. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU
SOURCES OF CITIES ON POWIAT STATUS' INCOME AND OUTGOING

TABL.5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW WOJEWÓDZTW
SOURCES OF VOIVODSHIP' INCOME AND OUTGOING

B.VII. ZOBOWIĄZANIA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

LOCAL GOVERNMENT UNITS' LIABILITY

TABL. 1. ZOBOWIĄZANIA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG TYTUŁÓW
DŁUŻNYCH

LOCAL GOVERNMENTS' LIABILITY BY TYPES OF DEBT

TABL. 2. ZOBOWIĄZANIA GMIN WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH

GMINAS' LIABILITY BY TYPES OF DEBT

TABL. 3. ZOBOWIĄZANIA POWIATÓW WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH

POWIATS' LIABILITY BY TYPES OF DEBT

TABL. 4. ZOBOWIĄZANIA MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH

CITIES ON POWIAT STATUS' LIABILITY BY TYPES OF DEBT

TABL. 5. ZOBOWIĄZANIA SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH

VOIVODSHIP' LIABILITY BY TYPES OF DEBT

B.VIII. SAMORZĄDOWE ZAKŁADY BUDŻETOWE

LOCAL GOVERNMENTS' BUDGETARY ENTERPRICES

TABL. 1. PRZYCHODY I KOSZTY GMINNYCH SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH
WEDŁUG WOJEWÓDZTW

GMINAS' BUDGETARY ENTERPRICES INCOME AND COST BY VOIVODSHIP

TABL. 2. PRZYCHODY I KOSZTY POWIATOWYCH SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH
WEDŁUG WOJEWÓDZTW

POWIATS' BUDGETARY ENTERPRICES INCOME AND COST BY VOIVODSHIP

TABL. 3. PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH MIAST NA
PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW

CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETARY ENTERPRICES INCOME AND COST BY VOIVODSHIP

TABL. 4. PRZYCHODY I KOSZTY WOJEWÓDZKICH SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH
WEDŁUG WOJEWÓDZTW

VOIVODSHIP' BUDGETARY ENTERPRICES INCOME AND COST BY VOIVODSHIP

**OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH I SKRÓTÓW
UŻYWANYCH W PUBLIKACJI**
SYMBOLS AND ABBREVIATIONS USED IN PUBLICATION

Znaki umowne
Symbols

Kreska (–)	- zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Kropka (.)	- zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak x	- wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
„W tym” „Of which”	- oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>

Skróty
Abbreviations

tys.	= tysiąc
<i>thous.</i>	<i>thousand</i>
mln	= milion
	<i>million</i>
mld	= miliard
	<i>billion</i>
zł	= złoty
<i>zl</i>	<i>zloty</i>
BDL	Bank Danych Lokalnych GUS <i>Local Data Bank CSO</i>
CIT	Podatek dochodowy od osób prawnych <i>Corporate income tax</i>
GUS	Główny Urząd Statystyczny
CSO	<i>Central Statistical Office</i>
JST	Jednostki samorządu terytorialnego
<i>LGU</i>	<i>Local government unit</i>
PIT	Podatek dochodowy od osób fizycznych <i>Personal income tax</i>
PKB	Produkt krajowy brutto
<i>GDP</i>	<i>Gross domestic product</i>
SFP	Sektor finansów publicznych <i>Public finance sector</i>
UE	Unia Europejska
<i>EU</i>	<i>European Union</i>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła
When publishing CSO data – please indicate source